

Kultur, medier, trossamfund och fritid

17

Förslag till statsbudget för 2000

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	11
2	Lagförslag	15
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift	15
3	Kultur, medier, trossamfund och fritid	17
3.1	Omfattning	17
3.2	Utgiftsutveckling	17
3.3	Resultatbedömning	20
3.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området.....	20
3.3.2	De viktigaste statliga insatserna inom utgiftsområdet.....	23
3.3.3	Effekter av de statliga insatserna	28
3.3.4	Regeringens slutsatser.....	30
3.4	Prioriteringar	31
3.5	Regional fördelning av statens stöd till kultur	33
3.6	Åtgärder utanför utgiftsområdet.....	34
3.7	Skatteavvikelser	35
4	Allmän kulturverksamhet	37
4.1	Omfattning	37
4.2	Resultatbedömning	37
4.3	Kulturnät Sverige.....	40
4.4	Revisionens iakttagelser	41
4.5	Bedömning av personalkonsekvenser	41
4.6	Anslag.....	41
A1	Statens kulturråd	41
A2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	43
A3	Nationella uppdrag	45
A4	Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel.....	46
5	Teater, dans och musik	49
5.1	Omfattning	49
5.2	Utgiftsutvecklingen	49
5.3	Resultatbedömning	50

5.4	Revisionens iakttagelser	54
5.5	Anslag	54
B1	Bidrag till Riksteatern, Operan, Dramaten, Dansens Hus och Svenska rikskonsorter	54
B2	Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner	58
B3	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	60
6	Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter	63
6.1	Omfattning	63
6.2	Utgiftsutvecklingen	63
6.3	Resultatbedömning	64
6.4	Revisionens iakttagelser	66
6.5	Anslag	67
C1	Bidrag till regional biblioteksverksamhet	67
C2	Litteraturstöd	68
C3	Stöd till kulturtidskrifter	69
C4	Stöd till bokhandeln	70
C5	Talboks- och punktskriftsbiblioteket	70
C6	Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur	72
C7	Bidrag till Svenska språknämnden och Sverigefinska språknämnden	73
7	Bild och form samt konsthantverk	75
7.1	Omfattning	75
7.2	Utgiftsutvecklingen	75
7.3	Resultatbedömning	76
7.4	Revisionens iakttagelser	79
7.5	Anslag	79
D1	Statens konstråd	79
D2	Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	80
D3	Nämnden för hemslöjdsfrågor	82
D4	Främjande av hemslöjden	83
D5	Bidrag till bild- och formområdet	84
8	Ersättningar och bidrag till konstnärer	87
8.1	Omfattning	87
8.2	Utgiftsutvecklingen	87
8.3	Resultatbedömning	88
8.4	Revisionens iakttagelser	90
8.5	Anslag	90
E1	Konstnärsnämnden	90
E2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	93
9	Arkiv	97
9.1	Omfattning	97
9.2	Utgiftsutvecklingen	97
9.3	Resultatbedömning	98
9.4	Revisionens iakttagelser	99
9.5	Anslag	99

	F1	Riksarkivet och landsarkiven	99
	F2	Bidrag till regional arkivverksamhet	101
	F3	Språk- och folkminnesinstitutet	102
	F4	Svenskt biografiskt lexikon	103
	F5	Arkivet för ljud och bild.....	104
10		Kulturmiljö.....	107
	10.1	Omfattning.....	107
	10.2	Utgiftsutvecklingen	107
	10.3	Resultatbedömning	108
	10.4	Revisionens iakttagelser.....	111
	10.5	Anslag.....	111
		G1 Riksantikvarieämbetet	111
		G2 Bidrag till kulturmiljövård.....	113
11		Museer och utställningar.....	117
	11.1	Omfattning.....	117
	11.2	Utgiftsutvecklingen	117
	11.3	Resultatbedömning	118
	11.4	Revisionens iakttagelser.....	120
	11.5	Anslag.....	120
		H1 och H2 Centrala museer.....	120
		H1 Centrala museer: Myndigheter	120
		H2 Centrala museer: Stiftelser	120
		H3 Bidrag till regionala museer	126
		H4 Bidrag till vissa museer	127
		H5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	129
		H6 Riksutställningar	130
		H7 Statliga utställningsgarantier och inköp av kulturföremål.....	131
12		Film och medier.....	133
	12.1	Omfattning.....	133
	12.2	Utgiftsutvecklingen	133
	12.3	Resultatbedömning	134
	12.4	Revisionens iakttagelser.....	137
	12.5	Anslag.....	137
		I1 Filmstöd.....	137
		I2 Statens biografbyrå	139
		I3 Utbyte av TV-sändningar mellan Sverige och Finland.....	140
		I4 Bidrag till dokumentation om den mediepolitiska utvecklingen och till europeiskt mediasamarbete.....	141
13		Forskning	149
	13.1	Omfattning.....	149
	13.2	Utgiftsutvecklingen	149
	13.3	Resultatbedömning	149
	13.4	Anslag.....	150
		J1 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	150
		J2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	152

14	Trossamfund	153
14.1	Omfattning	153
14.2	Utgiftsutvecklingen	153
14.3	Resultatbedömning.....	153
14.4	Revisionens iakttagelser	154
14.5	Anslag	154
	K1 Stöd till trossamfund.....	154
15	Folkbildning	157
15.1	Omfattning	157
15.2	Utgiftsutvecklingen.....	157
15.3	Resultatbedömning.....	157
15.4	Prioriteringar.....	159
15.5	Anslag	161
	L1 Bidrag till folkbildningen	161
	L2 Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen.....	163
	L3 Bidrag till kontakttolkutbildning	164
16	Ungdomsfrågor	165
16.1	Omfattning	165
16.2	Utgiftsutvecklingen	165
16.3	Resultatbedömning.....	166
16.4	Bedömning av personalkonsekvenser.....	167
16.5	Anslag	168
	M1 Ungdomsstyrelsen.....	168
	M2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet m.m.	169
17	Folkrörelse- och idrottsfrågor.....	171
17.1	Omfattning	171
17.2	Utgiftsutvecklingen.....	171
17.3	Resultatbedömning.....	172
17.4	Anslag	173
	N1 Stöd till idrotten	173
	N2 Lotteriinspektionen.....	174
	N3 Bidrag till allmänna samlingslokaler.....	176
	N4 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet	177
	N5 Stöd till friluftorganisationer	178

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	12
3.1 Utgiftsutvecklingen	17
3.2 Skatteavvikelser	35
3.3 Utgiftsutvecklingen	35
4.1 Utgiftsutvecklingen	37
4.2 Anslagsutvecklingen	41
4.3 Ärendehantering	42
4.4 Statliga utställningsgarantier	42
4.5 Beräkning av anslaget för år 2000	43
4.6 Anslagsutvecklingen	43
4.7 Beräkning av anslaget för år 2000	45
4.8 Anslagsutvecklingen	45
4.9 Anslagsutvecklingen	46
4.10 Beräkning av anslaget för år 2000	47
5.1 Utgiftsutvecklingen	49
5.2 Antal föreställningar	51
5.3 Antal besök i 1000-tal	51
5.4 Antal föreställningar	51
5.5 Antal besök	51
5.6 Antal konserter och besök, regionala orkesterinstitutioner	52
5.7 Antal konserter och besök, länsmusiken	52
5.8 Anslagsutvecklingen	54
5.9 Beräkning av anslaget för år 2000	57
5.10 Anslagets fördelning	58
5.11 Anslagsutvecklingen	58
5.12 Anslagets fördelning år 1999	58
5.13 Beräkning av anslaget för år 2000	60
5.14 Anslagsutvecklingen	60
6.1 Utgiftsutvecklingen	63
6.2 Anslagsutvecklingen	67
6.3 Anslagets fördelning	67
6.4 Beräkning av anslaget för år 2000	67
6.5 Anslagsutvecklingen	68
6.6 Beräkning av anslaget för år 2000	69
6.7 Anslagsutvecklingen	69
6.8 Beräkning av anslaget för år 2000	69
6.9 Anslagsutvecklingen	70
6.10 Anslagsutvecklingen	70
6.11 Bemyndiganden	72
6.12 Beräkning av anslaget för år 2000	72
6.13 Anslagsutvecklingen	72
6.14 Beräkning av anslaget för år 2000	73

6.15 Anslagsutvecklingen.....	73
6.16 Beräkning av anslaget för år 2000.....	74
7.1 Utgiftsutvecklingen.....	75
7.2 Anslagsutvecklingen.....	79
7.3 Verksamhetsgrenarnas kostnader och intäkter.....	79
7.4 Beräkning av anslaget för år 2000.....	80
7.5 Anslagsutvecklingen.....	80
7.6 Prestationer.....	81
7.7 Bemyndigande	81
7.8 Beräkning av anslaget för år 2000.....	82
7.9 Anslagsutvecklingen.....	82
7.10 Beräkning av anslaget för år 2000.....	83
7.11 Anslagsutvecklingen.....	83
7.12 Beräkning av anslaget för år 2000.....	84
7.13 Anslagsutvecklingen.....	84
7.14 Fördelning av bidrag till bild- och formområdet	84
7.15 Utställningsersättningen.....	85
7.16 Beräkning av anslaget för år 2000.....	85
8.1 Utgiftsutvecklingen.....	87
8.2 Anslagsutvecklingen.....	90
8.3 Beräkning av anslaget för år 2000.....	93
8.4 Anslagsutvecklingen.....	93
8.5 Beräkning av anslaget för år 2000.....	95
9.1 Utgiftsutvecklingen.....	97
9.2 Anslagsutvecklingen.....	99
9.3 Redovisning av vissa mätbara prestationer	100
9.4 Redovisning av arkivbeståndens omfattning vid Riksarkivet och landsarkiven.....	100
9.5 Beräkning av anslaget för år 2000.....	101
9.6 Anslagsutvecklingen.....	101
9.7 Beräkning av anslaget för år 2000.....	102
9.8 Anslagsutvecklingen.....	102
9.9 Beräkning av anslaget för år 2000.....	103
9.10 Anslagsutvecklingen.....	103
9.11 Beräkning av anslaget för år 2000.....	104
9.12 Anslagsutvecklingen.....	104
9.13 Beräkning av anslaget för år 2000.....	105
10.1 Utgiftsutvecklingen.....	107
10.2 Anslagsutvecklingen.....	111
10.3 Entrébelagda besök vid RAÄ:s fastigheter	112
10.4 Arkeologisk uppdragsverksamhet – antal timmar.....	112
10.5 Uppdragsverksamhet	112
10.6 Beräkning av anslaget för år 2000.....	113
10.7 Anslagsutvecklingen.....	113
10.8 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser.....	114
10.9 Beräkning av anslaget för år 2000.....	115
11.1 Utgiftsutvecklingen.....	117
11.2 Anslagsutvecklingen.....	120
11.3 Anslagsutvecklingen.....	120
11.4 Sammanställning över avgiftsinkomsterna år 1998 till de centrala museerna.....	121

11.5 Sammanställning över lokalkostnaderna år 1998 för institutionerna under anslagen H1 och H2	121
11.6 Sammanställning över medelsfördelningen till de centrala museerna: Myndigheter	122
11.7 Sammanställning över medelsfördelningen till de centrala museerna: Stiftelser	122
11.8 Antal besökare vid de centrala museerna 1996-1998.....	123
11.9 Budget för avgiftsbelagd verksamhet	125
11.10 Budget för avgiftsbelagd verksamhet	125
11.11 Beräkning av anslaget H1 Centrala museer: Myndigheter för år 2000	126
11.12 Beräkning av anslaget H2 Centrala museer: Stiftelser för år 2000	126
11.13 Anslagsutvecklingen	126
11.14 Beräkning av anslaget för år 2000	127
11.15 Anslagsutvecklingen	127
11.16 Sammanställning över medelstilledningen	128
11.17 Beräkning av anslaget för år 2000	128
11.18 Anslagsutvecklingen	129
11.19 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser	129
11.20 Anslagsutvecklingen	130
11.21 Beräkning av anslaget för år 2000	131
11.22 Anslagsutvecklingen	131
12.1 Utgiftsutvecklingen	133
12.2 Anslagsutvecklingen	137
12.3 Beräkning av anslaget för år 2000	139
12.4 Anslagsutvecklingen	139
12.5 Budget för avgiftsbelagd verksamhet	140
12.6 Beräkning av anslaget för år 2000	140
12.7 Anslagsutvecklingen	140
12.8 Beräkning av anslaget för år 2000	141
12.9 Anslagsutvecklingen	141
12.11 Ordinarie medelstilledning	143
12.12 Särskilda medel.....	143
13.1 Utgiftsutvecklingen	149
13.2 Anslagsutvecklingen	150
13.3 Beräkning av anslaget för år 2000	151
13.4 Anslagsutveckling	152
13.5 Beräkning av anslaget för år 2000	152
14.1 Utgiftsutvecklingen	153
14.2 Anslagsutveckling	154
14.3 Beräkning av anslaget för år 2000	156
15.1 Utgiftsutvecklingen	157
15.2 Anslagsutvecklingen	161
15.3 Beräkning av anslaget för år 2000	163
15.4 Anslagsutvecklingen	163
15.5 Anslagsutvecklingen	164
16.1 Utgiftsutvecklingen	165
16.2 Anslagsutvecklingen	168
16.4 Anslagsutvecklingen	169
17.1 Utgiftsutvecklingen	171
17.2 Anslagsutvecklingen	173
17.3 Beräkning av anslag för år 2000	174

17.4 Anslagsutvecklingen.....	174
17.5 Budget för avgiftsbelagd verksamhet.....	175
17.6 Investeringsplan.....	175
17.7 Beräkning av anslaget för år 2000.....	176
17.8 Anslagsutvecklingen.....	176
17.9 Anslagsutvecklingen.....	177
17.10 Anslagsutvecklingen.....	178

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

---

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift,
2. bemyndigar regeringen att under år 2000 i fråga om ramanslaget C5 *Talboks- och punktskriftsbiblioteket* beställa talböcker, punktskriftsböcker och informationsmaterial som inkl. tidigare åtaganden medför utgifter på högst 4 000 000 kronor under år 2001 (avsnitt 6 Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter),
3. bemyndigar regeringen att under år 2000 i fråga om ramanslaget D2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön*, beställa konstverk som inkl. tidigare åtaganden medför utgifter på högst 15 000 000 kronor efter år 2000 (avsnitt 7 Bild och form samt konsthantverk),
4. bemyndigar regeringen att under år 2000 i fråga om ramanslaget G2 *Bidrag till kulturmiljövård*, besluta om bidrag som inkl. tidigare åtaganden medför utgifter på högst 50 000 000 kronor efter år 2000, dock längst t.o.m. år 2003 (avsnitt 10 Kulturmiljövård),
5. bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget H5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler*, besluta om bidrag som inkl. tidigare åtaganden medför utgifter på högst 2 000 000 kronor efter år 2000, dock längst t.o.m. år 2003 (avsnitt 11 Museer och utställningar),
6. godkänner regeringens förslag till medelsberäkning för år 2000 för den avgiftsfinansierade verksamhet som bedrivs av Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB (inkl. Radio Sweden) och Sveriges Utbildningsradio AB (avsnitt 12 Film och medier),
7. godkänner regeringens förslag till medeltilldelning för år 2000 från rundradiokontot till statsbudgetens inkomstsida avseende Granskningsnämnden för Radio och TV (avsnitt 12 Film och medier),
8. godkänner regeringens förslag att Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB sammanlagt tilldelas 100 000 000 kronor ur rundradiokontot för år 2000 för satsning på förnyelse (avsnitt 12 Film och medier),
9. godkänner regeringens förslag att Sveriges Television AB skall tilldelas särskilda medel på 75 000 000 kronor ur rundradiokontot för år 2000 för särskilt kvalificerad programproduktion (avsnitt 12 Film och medier),
10. godkänner regeringens förslag om särskild medelstilldelning till Sveriges Radio AB för att värna mångfald och kvalitet i programutbudet för åren 2000 och 2001 samt att Sveriges Radio AB för år 2000 för detta ändamål skall tilldelas särskilda medel på 10 000 000 kronor ur rundradiokontot (avsnitt 12 Film och medier),

11. godkänner regeringens förslag att finansieringen av Dövas TV fr.o.m. år 2000 skall ske via TV-avgiften genom medelstilldelning från rundradiokontot samt att SVT för år 2000 tilldelas 17 615 000 kronor från rundradiokontot för programverksamheten för döva,
12. godkänner att regeringen på AB Svenska Spels bolagsstämma år 2000 verkar för att bolagsstämman beslutar om ett stöd till idrotten i form av ett bidrag på 60 000 000 kronor,
13. för år 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslagen enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
A1 Statens kulturråd	ramanslag	35 510
A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	ramanslag	116 196
A3 Nationella uppdrag	ramanslag	7 000
A4 Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel	obetecknat anslag	141 056
B1 Bidrag till Riksteatern, Operan, Dramaten, Dansens Hus och Svenska rikskonserter	obetecknat anslag	764 055
B2 Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner	obetecknat anslag	537 250
B3 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	ramanslag	115 240
C1 Bidrag till regional biblioteksverksamhet	obetecknat anslag	36 140
C2 Litteraturstöd	ramanslag	89 917
C3 Stöd till kulturtidskrifter	ramanslag	20 650
C4 Stöd till bokhandel	ramanslag	9 801
C5 Talboks- och punktskriftsbiblioteket	ramanslag	59 690
C6 Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur	obetecknat anslag	13 517
C7 Bidrag till Svenska språknämnden och Sverigefinska språknämnden	obetecknat anslag	4 393
D1 Statens konstråd	ramanslag	5 484
D2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	ramanslag	40 438
D3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	ramanslag	1 488
D4 Främjande av hemslöjden	ramanslag	17 462
D5 Bidrag till bild- och formområdet	ramanslag	27 805
E1 Konstnärsnämnden	ramanslag	10 036
E2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	ramanslag	252 184
F1 Riksarkivet och landsarkiven	ramanslag	246 431
F2 Bidrag till regional arkivverksamhet	obetecknat anslag	4 633
F3 Språk- och folkminnesinstitutet	ramanslag	26 153
F4 Svenskt biografiskt lexikon	ramanslag	3 815
F5 Arkivet för ljud och bild	ramanslag	27 732
G1 Riksantikvarieämbetet	ramanslag	166 817
G2 Bidrag till kulturmiljövård	ramanslag	249 618
H1 Centrala museer: Myndigheter	ramanslag	641 692
H2 Centrala museer: Stiftelser	obetecknat anslag	173 999
H3 Bidrag till regionala museer	obetecknat anslag	103 416
H4 Bidrag till vissa museer	obetecknat anslag	40 689
H5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	ramanslag	10 000

H6	Riksställningar	ramanslag	37 733
H7	Statliga utställningsgarantier och inköp av kulturföremål	ramanslag	80
I1	Filmstöd	ramanslag	205 161
I2	Statens biografbyrå	ramanslag	8 214
I3	Utbyte av TV-sändningar mellan Sverige och Finland	obetecknat anslag	24 932
I4	Bidrag till dokumentation om den mediepolitiska utvecklingen och till europeiskt mediasamarbete	ramanslag	821
J1	Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	ramanslag	35 549
J2	Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	obetecknat anslag	1 264
K1	Stöd till trossamfund	ramanslag	53 250
L1	Bidrag till folkbildningen	obetecknat anslag	2 489 073
L2	Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen	obetecknat anslag	72 377
L3	Bidrag till kontakttolkutbildning	obetecknat anslag	9 106
M1	Ungdomsstyrelsen	ramanslag	15 599
M2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet m.m.	ramanslag	94 889
N1	Stöd till idrotten	ramanslag	462 240
N2	Lotteriinspektionen	ramanslag	28 459
N3	Bidrag till allmänna samlingslokaler	ramanslag	15 000
N4	Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet	obetecknat anslag	3 432
N5	Stöd till friluftorganisationer	obetecknat anslag	13 000
Summa			7 570 486

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1989:41) om TV-avgift skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

<p>TV-avgiften är 1 608 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 402 kronor.</p>	<p>7 §¹</p>	<p>TV-avgiften är 1 644 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 411 kronor.</p>
---	------------------------	---

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall avgiften betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

---

¹ Senaste lydelse 1998:1711.

3 Kultur, medier, trossamfund och fritid

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet Kultur, medier, trossamfund och fritid består av följande verksamhetsområden: Allmän kulturverksamhet, Teater, dans och musik, Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter, Bild och form samt konsthantverk, Ersättningar och bidrag till konstnärer, Arkiv, Kulturmiljö, Museer och utställningar, Film och medier, Forskning, Trossamfund, Folkbildning, Ungdomsfrågor samt Folkrörelse- och idrottsfrågor. De myndigheter som ingår i utgiftsområdet redovisas under resp. verksamhetsområde.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
7 339	7 453	7 576	7 570	7 672	7 858

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Inriktningen på den långsiktiga kulturpolitiken har lagts fast genom 1996 års kulturpolitiska beslut. Utifrån detta beslut har en rad konkreta åtgärder vidtagits. Det statliga litteraturstödet har fördubblats. 60 miljoner kronor har satsats på stöd till folkbiblioteken för inköp av barn- och ungdomslitteratur, distribution av kvalitetslitteratur till folkbibliotek och vissa bokhandlar samt stöd till läsfrämjande verksamhet och marknadsföring av kulturtidskrifter. Sedan år 1997 har

Sverige en bibliotekslag som hävdar varje medborgares rätt till ett bibliotek. Kraftfulla insatser har gjorts för att förbättra konstnärernas villkor genom förstärkta ersättningar för utfört konstnärligt arbete och genom stimulans av konstnärernas arbetsmarknad. Stödet omfattar nysatser på 69 miljoner kronor samt den nyinförda kassettersättningen, vilken beräknas ge upphovsmännen ca 50 miljoner kronor per år.

Under år 1998 har bokutlåning och bokförsäljning ökat. Orostrecken finns vad gäller nedläggningar av biblioteksfilialer.

Konstnärernas möjligheter att basera sin försörjning på eget konstnärligt arbete har förbättrats något under senare år.

Nya lokaler för statliga museer har öppnats – Moderna museet och Arkitekturmuseet i Stockholm. Statens museer för världskultur har börjat arbeta och projektering pågår för att bygga ett nytt museum i Göteborg. De statliga utställningsgarantierna liksom utställningsersättningen har utvidgats, vilket medverkar till att sprida bl.a. samtidskonsten i hela landet. Under år 1998 avslutades det s.k. Sesam-projektet för långsiktigt bevarande av och ökad tillgänglighet till kulturarvet.

Fria teater-, dans- och musikgrupper har fått sitt anslag höjt med 15 miljoner kronor. Två nya regionala dansscener har etablerats. Norrlands Musik- och Dansteater (NMD) har införlivats i det regionala stödet. Särskilda insatser för teaterinstitutioner görs med drygt 31 miljoner kronor. Arrangörstödet på musikområdet har i det närmaste fördubblats till ca 20 miljoner kronor.

Det handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design som antogs av riksdagen i maj 1998 har förankrats i många skilda verksamheter.

Ett nytt filmavtal har förhandlats fram mellan staten, Sveriges Television AB, TV4 AB (publ) samt branschens organisationer. Avtalet, som avses träda i kraft vid årsskiftet år 2000, innebär ett ökat stöd med drygt 100 miljoner kronor per år till svensk film.

Kulturvärden uppmärksammas i ökad omfattning som en resurs i samhället. Nya övergripande mål för arbetet för kulturmiljön har föreslagits i propositionen Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål (prop. 1998/99:114). Vidare har betydelsen av industrisamhällets kulturarv lyfts fram och ca 24 miljoner kronor har avsatts för detta ändamål under tre år.

Under året har folkhögskolans långa och korta kurser haft ca 100 000 deltagare. Under samma period deltog över 2,8 miljoner deltagare i studiecirkelverksamheten. Studieförbundens kulturprogram hade under perioden över 16 miljoner deltagare.

Våren 1999 avlämnades propositionen På ungdomars villkor – Ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro (prop. 1998/99:115) där regeringen redogjorde för ungdomspolitikens inriktning. Ett antal insatser har påbörjats och genomförs för närvarande. Det är för tidigt att avläsa resultaten av pågående insatser.

Den parlamentariskt sammansatta kommittén om stöd till idrotten har lämnat sitt betänkande i juni 1998. Utredningen har redovisat förslag till nya och tydligare mål för statens stöd till idrotten. Regeringen har under våren 1999 lämnat propositionen En idrottspolitik för 2000-talet (prop. 1998/99:107) till riksdagen.

Folkrörelsepolitiken är nu föremål för ett omfattande utvecklings- och utredningsarbete i syfte att ge folkrörelsearbetet förbättrade villkor för en vitalisering av de ideella insatserna och vidareutveckling av demokratin. För detta ändamål har regeringen bl.a. tillsatt en arbetsgrupp om den sociala ekonomin och dess utveckling.

Förändringar

I april 1999 enades staten, filmbranschen, Sveriges Television AB och TV 4 AB (publ) om ett nytt filmavtal, som träder i kraft den 1 januari 2000 och skall gälla t.o.m. den 31 december 2004. Avtalet innebär ett ökat stöd till svensk film med drygt 100 miljoner kronor. Konstnärsnämndens stöd till produktion av kortfilm förstärktes år 1999. Det sammanlagda statliga stödet till svensk

film blir fr.o.m. den 1 januari 2000 drygt 205 miljoner kronor.

Satsningen på litteraturen och läsandet har fortsatt. Från och med år 1999 genomförs omfattande reformer inom området, bl.a. ett nytt distributionsstöd för utgivningsstödd litteratur, ett särskilt stöd för läsfrämjande insatser samt ett utvidgat stöd till bokhandeln. Från och med år 1997 har insatserna inom området ökat med 60 miljoner kronor.

Sedan år 1997 har regeringen verkat för att förbättra konstnärernas villkor. Från och med år 1999 har ytterligare ett antal reformer kunnat genomföras, bl.a. ett nytt stöd för beställning av nyskriven svensk dramatik, fonogramersättning och ett nytt stöd till vissa utställare av bild- och formkonst. Flera försöksverksamheter inom området har påbörjats, bl.a. en tredje anställningsform inom teatern. Satsningen innebär en förstärkning av stödet för konstnärlig verksamhet med 69 miljoner kronor. Riksdagen har även fattat beslut om införandet av s.k. kassettersättning. Sammantaget kommer kassettersättningen på sikt att ge ca 50 miljoner kronor per år till upphovsmännen.

Den 1 januari 1999 inrättades Statens museer för världskultur som en ny myndighet. Det nybyggda Moderna museet invigdes under år 1998 och den 1 juli 1999 inrättades museet som egen myndighet. Samtidigt bytte Statens konstmuseer namn till Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde. Svenskt visarkiv fördes den 1 juli 1999 över organisatoriskt från Språk- och folkminnesinstitutet till Statens musiksamlingar.

Det nya Arkitekturmuseet invigdes år 1998. Det arkitekturpolitiska arbetet har fortsatt i enlighet med det handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design som riksdagen antog i maj 1998. Plan- och bygglagen, väglagen och lagen om byggande av järnväg har ändrats den 1 januari 1999 och bl.a. har grundläggande krav på estetisk hänsyn förts in. De statliga verk och myndigheter som har att verka förebildligt på arkitektur- och formområdet har våren 1999 avrapporterat en rad åtgärder till regeringen. Arkitekturmuseet har tilldelats särskilda medel under åren 1999–2001 för att genomföra ett Arkitekturår 2001. Föreningen Svensk Form innehar under perioden 1999–2001 ett nationellt uppdrag på formgivningsområdet. Regeringen tillsatte i februari 1999 en utredning med uppdrag att klarlägga det statliga åtagandet på formgivnings- och designområdet.

En del av anslaget till länsmusiken har omfördelats till andra delar av det regionala kulturlivet, bl.a. har stödet till musiklivets arrangörsorganisationer i det närmaste fördubblats. Operan i Stockholm har fått möjlighet att etablera en sidoscen på Vasateatern och Dramaten har en motsvarande satsning vid det s.k. Elverket. En ombyggnad av Dramatens lilla scen har inletts. De fria teater-, dans- och musikgrupperna har fått ett utökat stöd för bl.a. turnéverksamhet. Under år 1998 och första hälften av år 1999 har regeringen fördelat drygt 28 miljoner kronor av en total medelsram på 31,4 miljoner kronor för tillfälligt stöd till kulturinstitutioner som befinner sig i ett förändringsskede eller i en akut kris-situation.

Public service-företagen tilldelas fr.o.m. år 1999 särskilda medel för satsning på förnyelse och introduktion av ny teknik med 245 miljoner kronor för åren 1999–2001. Likaså tilldelas Sveriges Television fr.o.m. den 1 juli 1998 ett årligt stöd på 75 miljoner kronor för särskilt kvalificerad programproduktion i syfte att höja SVT:s ambitionsnivå. Detta innebär en ökad satsning under återstående tillståndperiod med totalt 507,5 miljoner kronor. Sveriges Radio föreslås tilldelas särskilda medel på 10 miljoner kronor år 2000 och 5 miljoner kronor år 2001 för att stärka mångfald och kvalitet i programutbudet.

Den 1 juli 1998 ändrades vissa bestämmelser i radio- och TV-lagen angående närradio.

Anslaget Stöd till idrotten har minskat med 21 miljoner kronor i två etapper under åren 1998 och 1999. I gengäld har bidraget från AB Svenska Spel ökat med 5 miljoner kronor under år 1998. Under år 1998 har vidare ett överskott för första gången genererats från det värdeautomatspel som AB Svenska Spel har koncession på att bedriva. Medlen skall fördelas till lokal barn- och ungdomsverksamhet. Av uppkommet överskott under år 1999 har 50 miljoner kronor tillförts idrottsrörelsen samt drygt 9 miljoner kronor tillförts barn- och ungdomsorganisationerna att fördelas genom Ungdomsstyrelsen.

Anslaget Bidrag till allmänna samlingslokaler har minskat med 25 miljoner kronor under år 1999. Förutom anslaget Bidrag till allmänna samlingslokaler har regeringen beräknat medel till samlingslokalorganisationerna ur anslaget M2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet. Dessa medel avser liksom innevarande år specifika insatser rörande ungdomars tillgång till och användande av samlingslokaler.

Mål²

Riksdagen har beslutat om målen för en nationell kulturpolitik (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). Målen skall vara att

- värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den,
- verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande,
- främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar,
- ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället,
- bevara och bruka kulturarvet,
- främja bildningssträvanden samt
- främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet.

Regeringen har i prop. 1998/99:107 slagit fast att den nationella idrottspolitikerna bör bygga på följande tre grundstenar:

- En tydlig strävan att i samhällsplanering, i skolans arbete och i andra sammanhang uppmuntra och ge möjligheter till barns, ungdomars och vuxnas motion och idrott i syfte att främja en god folkhälsa.

² Riksdagen har vidare beslutat om följande mål rörande verksamheter inom utgiftsområde 17:

- mål för den statliga arkivverksamheten (prop. 1989/90:72, bet. 1989/90:KrU29, rskr. 1989/90:307), vilka har införts i 3 § arkivlagen (1990:782),
- mål för statens arbete med arkitektur, formgivning och design (prop. 1997/98:117, bet. 1997/98:KrU14, rskr. 1997/98:225),
- mål för kulturmiljövården (prop. 1987/88:104, bet. 1987/88:KrU21, rskr. 1987/88:390) samt
- syftet med statens bidragsgivning till folkbildningen (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258).

Regeringen har föreslagit riksdagen nya övergripande mål för arbetet för kulturmiljön (prop. 1998/99:114) samt nytt syfte med statsbidraget till idrottsrörelsen (prop. 1998/99:107). Regeringen har vidare föreslagit riksdagen att Ungdomsstyrelsen skall verka för att målen för den nationella ungdomspolitikerna uppfylls. Det skall vara regeringens uppgift att utforma de övergripande målen för Ungdomsstyrelsens verksamhet (prop 1998/99:115).

- Ett aktivt stöd till en fri och självständig idrottsrörelse byggd på ideellt engagemang och som bedriver en bred verksamhet, som värnar om god etik, som ger lika förutsättningar för flickor och pojkar, kvinnor och män, som arbetar aktivt för integration samt värnar om demokratisk fostran.
- En medvetenhet om att elitidrotten också till viss del består av kommersiell underhållning som har ett värde genom att den ger många människor förströelse och glädje, men som bör bedrivas utan offentliga subventioner.

Regeringen har i prop. 1998/99:115 lagt fram förslag till riksdagen om mål för en nationell ungdomspolitik:

- Ungdomar skall ha goda förutsättningar för att leva ett självständigt liv.
- Ungdomar skall ha reella möjligheter till inflytande och delaktighet.
- Ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs.

Prioriteringar

Inriktningen i 1996 års kulturpolitiska beslut fullföljs. Detta innebär att statens insatser för litteraturen och läsandet stärks och svenska språkets ställning lyfts fram samt att konstnärernas villkor förbättras. En omfattande satsning görs på filmen. Värdefull svensk filmproduktion upprätthålls och utvecklas och en bred spridning och visning av svensk film främjas. Satsningen på att stärka public service och upprätthålla mångfalden inom svensk press fortsätter. Insatser görs för att värna den institutionella infrastrukturen. En treårig satsning på förvärv av samtida konst genomförs. Kulturarvets demokratiska funktioner lyfts fram och en satsning genomförs för industrisamhällets kulturarv. Arbetet inom arkitektur, formgivning och design prioriteras och Arkitekturåret 2001 förbereds. Den europeiska Bomässan Bo01 i Malmö kommer att fokuseras på ekologi och arkitektoniska kvaliteter. Kulturens betydelse för regional och lokal utveckling betonas.

Folkbildningen har en viktig roll för att stärka demokratin, bredda kulturintresset och utjämna utbildningsklyftor. Regeringen föreslår att folk-

bildningen tillförs 10 miljoner kronor för år 2000.

Mål och inriktning för en nationell ungdomspolitik har lagts fram. Ungdomspolitikens bedrivs sektorsövergripande. Fokus riktas på demokrati, rättvisa och framtidstro. Riktlinjer för en nationell idrottspolitik har lagts fram. Idrottspolitiken bygger på tre grundstenar: Folkhälsa, folkrörelse och underhållning. Regeringen har tillsatt en särskild nationalkommitté med uppdrag att förbereda och genomföra den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi, vilken skall förläggas till Sverige år 2001.

Dessa prioriteringar utvecklas vidare i avsnitt 3.4.

3.3 Resultatbedömning

3.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Litteraturen och läsandet

Folkbibliotek finns i samtliga kommuner. De utgör en stor andel av kommunens kulturbudget och är den mest besökta kulturinstitutionen. Omkring 65 % av befolkningen besöker årligen något bibliotek. Antal besök vid landets bibliotek fortsätter att öka. Samtidigt fortsätter antalet biblioteksfilialer att minska, särskilt i de större städerna. Bibliotekens totala mediebestånd och utlåning har ökat jämfört med år 1997. Det är audiovisuella medier (AV-medier) och barnlitteratur som står för ökningen.

Vad gäller bokmarknaden uppvisar tillgänglig branschstatistik en försäljningsökning med ca 9 % i förhållande till år 1997. Utgivningen av nya titlar och nya upplagor ökade markant under år 1998. Exporten av svenska böcker till andra länder i form av översättningar är betydande. Förändringarna vad gäller bokhandelsbeståndet har varit mycket små under år 1998. I 211 av landets 288 kommuner har invånarna tillgång till bokhandel inom kommungränsen. Strukturen inom bokbranschen uppvisar en fortsatt koncentration.

Antalet tryckta tidskrifter fortsätter att öka. Utvecklingen inom talboks- och punktskriftsområdena följer samma utveckling som tidigare år med fler låntagare och ökad produktion till lägre kostnader.

Konstnärernas villkor

Konstnärernas möjligheter att försörja sig på eget konstnärligt arbete har förbättrats under senare år. Arbetsmarknaden för vissa konstnärsgupper är dock fortfarande kärvt jämfört med andra yrkesgrupper. Konstnärernas inkomster av konstnärligt arbete är generellt sett låga. I genomsnitt kommer endast en femtedel av deras inkomster från det konstnärliga arbetet. Genom ett intensivare kulturutbyte över nationsgränserna har den internationella arbetsmarknaden öppnats för konstnärer verksamma i Sverige. Svenska konstnärer har skördat stora framgångar internationellt inom flera konstområden.

Arkitektur, formgivning och design

Arbetet inom arkitektur, formgivning och design anknyter till många skilda samhällssektorer. Genom regeringens handlingsprogram finns en god bas för den utveckling som påbörjats inom området. Många myndigheter, kommuner, organisationer och institutioner är engagerade i arbetet. Kvalitetsprogram för arkitektur, formgivning och design har upprättats av olika institutioner. Arkitekturmuseets besöksiffror ökade markant under år 1998 då museet flyttade in i nya lokaler på Skeppsholmen i Stockholm. Svensk formgivning och design väcker en starkt ökad uppmärksamhet, inte minst från internationellt håll, vilket ger sektorn förbättrade möjligheter. Inom arbetet med de regionala tillväxtavtalen är formgivnings- och designområdet ett fält där flera regioner bedömer utvecklingsmöjligheterna som goda.

Bild och form

Den framgångsrika perioden för den samtida bild- och formkonsten fortsätter. Utbyte och samverkan i Norden och Östersjöregionen har stärkts. Kulturåret 1998 har erbjudit bild- och formkonsten en särskilt framskjuten position i kulturutbudet. I februari 1998 invigdes den nya byggnaden för Moderna museet, som under sitt första verksamhetsår hade mer än 560 000 besökare. Samtidigt som andrahandsförsäljningen av konst på auktioner ligger på en hög nivå finns även indikationer på att marknaden för förstahandsköp på gallerier visar en svag återhämtning. Trots låg byggaktivitet ökar intresset påtagligt från bostadsföretag, kommuner och andra att samarbeta med Statens konstråd vid beställning av konstverk inom icke-statliga miljöer.

Teater, dans och musik

Nationalscenerna samt de lokala och regionala teater-, dans- och musikinstitutionerna utgör stommen i nätverket av konstnärligt producerande institutioner. Staten har genom särskilda engångsinsatser medverkat till att ett antal teatrar med ekonomiska problem kunnat fortsätta sin verksamhet. Vid många institutioner har ett långsiktigt förändringsarbete inletts. Det finns alltjämt få dansinstitutioner, men en positiv utveckling av dansen i regionerna har inletts.

De fria teatergrupperna står för ungefär hälften av landets totala produktion för barn- och ungdomsteater och för en stor del av turnéföreställningarna. Kommunernas efterfrågan på de fria gruppernas utbud fortsätter dock att minska.

Intresset för folkmusik fortsätter att växa. Totalt sett har dock många musikgrupper svårt att finna speltillfällen. Turnéarrangemang är den vanligaste utbudsformen på musikområdet. Detta innebär att statens satsning på ett kraftigt förstärkt arrangörsled har stor betydelse.

Kulturarvet

Det allmänna intresset och engagemanget för kulturarvet är fortsatt stort. Inom kulturarvsområdet finns ett stort antal institutioner, i första hand museer och arkiv, över hela landet. Regionala museer finns i varje län. Antalet besökare på de centrala museerna ökade under år 1998. Som en följd av bristande ekonomiska resurser har många museer tvingats minska sin samlingsverksamhet. Digitaliseringen av samlingarna inom kulturarvsinstitutionerna har fortsatt. Arkivinstitutionernas arbete påverkas fortsatt i hög grad av den ökade mängden information i samhället samt av informationsteknikens utveckling.

Kulturmiljön påverkas ständigt av förändringar i omvärlden. Sammantaget har en förbättring skett av förutsättningarna för att kulturvärdena i miljön skall bevaras. Kulturmiljövärden uppmärksammas och beaktas numera i högre grad än tidigare i bl.a. samhällsplanering, byggande och skogsbruk. Den avflyttning och nedläggning av jordbruk som sker i framför allt skogslänen är dock ett hot mot kulturvärdena i odlingslandskapet.

Medier

Den svenska mediemarknaden har genomgått stora och genomgripande förändringar under 1990-talet. Avregleringen av etermedierna och den tekniska utvecklingen har förändrat förut-

sättningarna på marknaden. TV, radio och morgontidningar är de medier som har störst räckvidd. Andelen TV-tittare har ökat successivt, medan radiolyssnandet inte har ökat de senaste åren.

Den totala medieanvändningen har under samma period varit relativt konstant, även om användningen av Internet i hemmen har ökat kraftigt. En genomsnittlig dag tittar 86 % av befolkningen (9–79 år) på TV, lyssnar 80 % på radio och läser 75 % en morgontidning. Andelen som läst eller tittat i en morgontidning har ökat något mellan åren 1997 och 1998.

Utbudet av våldsskildringar i svensk TV ökar inte totalt sett. Däremot är skillnaden stor mellan kommersiella och icke kommersiella kanaler. I SVT1 och SVT2 uppmäts den lägsta andelen våldsskildringar jämfört med andra studerade kanaler.

Film

Tillväxten inom den audiovisuella sektorn är snabb och en kvalitativ filmproduktion är vital för utvecklingen av annan multimedieproduktion. I Sverige som i de flesta andra länder är filmproduktionen beroende av statligt stöd. Tjugo svenska långfilmer har haft premiär under året.

Antalet biobesök ökade mellan åren 1997 och 1998 med 4 % till 15,8 miljoner. Det genomsnittliga biljettpriset ökade med 7 % till 66,38 kronor.

Trossamfund

Arbetet med stat-kyrkareformen genomförs enligt planerna. Reformen, som träder i kraft den 1 januari 2000, innebär att den relation mellan staten och Svenska kyrkan som etablerades under Gustav Vasa i grunden förändras.

Antalet personer som betjänas av de trossamfund som erhåller statsbidrag har under år 1998 minskat något till 870 783 betjänade. Inga förändringar har skett vad gäller vilka trossamfund som får beviljas statsbidrag.

Folkbildning

Folkbildningen tillhandahåller en verksamhet som syftar till att utveckla och stärka demokratin, bredda kulturintresset i samhället samt höja utbildningsnivån och motverka kunskapsklyftor. Utvecklingen har under de senaste åren varit positiv. Under 1990-talet har antalet folkhögskolor ökat från 128 till 146. Antalet deltagare på de allmänna behörighetsgivande kurserna har

minskat något under perioden medan antalet deltagare på de särskilda kurserna har ökat i motsvarande omfattning.

Antalet arrangemangstyper (studiecirklar, kulturprogram och övrig folkbildningsverksamhet) inom studieförbunden har under samma period ökat från 476 600 år 1990/91 till 558 000 år 1998, en ökning med drygt 17 %. Antalet deltagare ökade under samma period med 40 %.

Ungdomsfrågor

Av Sveriges befolkning är knappt en tredjedel under 25 år. Närmare 1,1 miljoner är ungdomar i åldrarna 15–24 år. Dessa ungdomar är en socialt, etniskt och kulturellt heterogen grupp, med sinsemellan olika förutsättningar och villkor. För de allra flesta ungdomar är Sverige ett bra land att leva i. De har en bättre hälsa och en högre utbildningsnivå än tidigare generationer. En majoritet av landets unga mellan 16 och 29 år har en orubbat optimistisk framtidstro. Ett avsevärt problem är att en grupp på 10–15 % av landets unga är missnöjda med sin situation och ser pessimistiskt på sin framtid. Många undersökningar visar att ungdomar vill påverka, bestämma och ta ansvar i olika sammanhang och ges möjlighet till inflytande och delaktighet i samhället. Fyra femtedelar av alla ungdomar i åldern 13–25 år tillhör en eller flera föreningar eller organisationer. Dagens ungdomar söker dock nya, flexibla och mer öppna organisationsformer än tidigare.

Folkrörelse- och idrottsfrågor

Ett aktivt föreningsliv har stor betydelse för att stärka medborgarnas engagemang samt inflytande och delaktighet. Folkrörelserna spelar en väsentlig roll i uppbyggnaden av den demokratiska samhällsstrukturen. Idrottsrörelsen och friluftorganisationerna är med sina breda engagemang och ideella ledarkrafter en stor tillgång för vårt samhälle.

En stor andel av landets invånare engagerar sig i folkrörelse- och föreningsaktiviteter. Man beräknar att nio av tio vuxna svenskar är medlemmar i föreningar eller kooperativ och tre av tio har förtroendeuppdrag. Antalet ideella föreningar uppskattas till det största någonsin, ca 150 000 stycken. Samtidigt kan konstateras att engagemanget sedan ett antal år ändrat karaktär, nya typer av organisationer och sammanslutningar engagerar alltfler.

Under år 1998 genomfördes inom ramen för Demokratiutredningen (SOU 1999:84) en kart-

läggning av det frivilliga arbetets omfattning. Kartläggningen visade att 52 % av befolkningen arbetar ideellt i olika ideella organisationer samt att de gjorde det i genomsnitt 12 timmar per månad. År 1992 var motsvarande andel av befolkningen 48 %.

I 1998 års budgetproposition (prop. 1997/98:1) poängterar regeringen folkrörelsernas och den ideella sektorns avsevärda betydelse genom det engagemang som en stor del av befolkningen lägger ner i föreningslivet.

Det arbete som sker inom den ideella sektorn har inte bara betydelse för de medborgare som engagerar sig i verksamheten utan det kan också utgöra ett komplement till den offentliga sektorn genom att bidra med sina specifika kvaliteter. Många folkrörelser gör redan i dag värdefulla insatser i nära samarbete med exempelvis vården, skolan och omsorgen.

Den demografiska strukturen i Sverige i kombination med bl.a. en ökad medellivslängd kommer att kraftigt påverka befolkningsstrukturen i början av nästa sekel. Andelen gamla, inte minst de mycket gamla, liksom andelen tonåringar kommer då att ligga på höga nivåer.

Samtidigt kommer den andel av den totala befolkningen som är yrkesverksam att vara relativt liten. Intresset för olika typer av föreningsdrivna och kooperativa verksamheter kommer då sannolikt att öka på en rad olika områden. I detta sammanhang utgör den stora gruppen nyblivna pensionärer, som ofta har stort intresse av att engagera sig i olika frivilliga verksamheter, en stark resurs.

Under år 1997 tillsatte regeringen en arbetsgrupp om den sociala ekonomin och dess utveckling. I direktiven för denna arbetsgrupp poängteras att den sociala ekonomin spelar en stor roll i många sammanhang och i olika samhällen, t.ex. för boende i glesbygden. Avgörande för den ideella sektorns utveckling är dels människors egna idéer och engagemang, dels betingelser i form av t.ex. lagar och ekonomiska villkor.

Nära hälften av landets knappt sju miljoner invånare mellan sju och sjuttio år är med i en idrottsförening. Av dessa är drygt två miljoner aktiva utövare varav ca 45 % är kvinnor. Ännu kraftigare dominerar idrotten bland ungdomen. I åldrarna sju till femton år är drygt två av tre pojkar och varannan flicka med i en idrottsförening. Dessutom idrottar ungefär var tionde ungdom i dessa åldrar utanför den organiserade idrotten.

Den svenska idrottsmodellen bygger i stor utsträckning på de ideella ledarnas engagemang. Ungefär 600 000 personer beräknas ha ett eller flera ledaruppdrag inom den svenska idrottsrörelsen varav ca 35 % är kvinnor. De verkar i styrelser på olika nivåer, som tränare, ungdomsledare, funktionärer, lagledare m.m. Det stora flertalet ledare utför sin ledargärning helt utan ersättning.

3.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom utgiftsområdet

Litteraturen och läsandet

En reell yttrandefrihet kräver att var och en till fullo behärskar ett språk, har förvärvat kunskaper och har tillgång till relevant information. Inom litteraturen och läsandet består statens insatser av olika bidrag till folkbiblioteken, förlag, tidskrifter och bokhandeln. Från och med år 1997 har insatserna inom området ökat med 60 miljoner kronor. År 1997 infördes ett stöd på 25 miljoner kronor till folkbiblioteken för inköp av litteratur till barn och unga. För att bli stödberättigade får det kommunala bokanslaget till biblioteken inte sänkas. Barn och ungdomar får genom stödet tillgång till ytterligare 160 000 nya böcker varje år.

År 1999 infördes bl.a. ett nytt distributionsstöd till bibliotek och bokhandel samt ett permanent stöd till läsfrämjande åtgärder för barn och unga. Distributionsstödet innebär att landets bibliotek samt vissa bokhandlar förses med 700–750 titlar av kvalitetslitteratur varje år, motsvarande ca 270 000 volymer per år.

Staten gör särskilda insatser för att litteraturen och tidskrifterna skall vara tillgängliga för människor med olika typer av läshandikapp.

Svenska språknämnden har utarbetat ett handlingsprogram för att främja det svenska språket.

Från den 1 januari 1997 har vi en bibliotekslag som stadfäster tillgången till bibliotek som en medborgerlig rättighet.

Konstnärernas villkor

Kulturell mångfald och en fri debatt är en förutsättning för både en levande demokrati och ett rikt kulturliv. Bästa möjliga förutsättningar för det konstnärliga arbetet skall skapas och den konstnärliga friheten skall garanteras.

Det konstnärspolitiska området var under år 1997 föremål för ett omfattande utrednings-

arbete, vilket resulterade i en proposition med en mängd förslag med syftet att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete. Ett stort antal reformer har kunnat genomföras med början år 1999. Utgiftsområdet har tillförts 69 miljoner kronor.

Bland insatserna, som genomförts fr.o.m. år 1997, kan nämnas regeringens satsning på det internationella utbytet inom bild- och formområdet, återinförandet av den s.k. individuella visningsersättningen, nära nog en fördubbling av antalet långtidsstipendier och en kraftfull förstärkning av stödet till tonområdet.

Från och med år 1999 har flera försöksverksamheter kunnat påbörjas, dels försök med en tredje anställningsform inom teatern, dels försök med arbetsförmedling vid centrumbildningarna. Därtill har regeringen fastställt avgränsningskriterier för vilka som skall ha möjlighet att få del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder med inriktning mot den konstnärliga arbetsmarknaden. Vidare har s.k. fonogramersättning införts samt ett nytt stöd för beställning av nyskriven svensk dramatik. Därtill har ersättning till upphovsmän vid försäljning av tomma kassetter, s.k. kassettersättning, införts genom riksdagens beslut hösten 1998. Detta innebär att en del av priset på oinspelade kassetter, tomma CD:s o.dyl. går till dem som skapat, framfört och producerat musik, film samt radio- och TV-program. Kassettersättningen beräknas ge upphovsmännen ca 50 miljoner kronor per år.

Arkitektur, formgivning och design

Riksdagen har fastställt nationella mål för verksamheterna inom arkitektur, formgivning och design. Genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 1999 har frågor kring arkitektonisk kvalitet fått genomslag i flera lagar med betydelse för den fysiska miljöns utveckling. Regeringen tillsatte i februari 1999 en utredning för att precisera statens ansvar för formgivnings- och designområdet. Ett delbetänkande kommer att lämnas i november 1999 och ett slutbetänkande i mars 2000.

De fastighetsförvaltande myndigheterna har enligt särskilda regeringsuppdrag redovisat egna kvalitetsprogram för arkitektur, formgivning och design. Även Svenska institutet och Statens konstråd har redovisat uppdrag inom detta område. Statens fastighetsverk har ett särskilt uppdrag att verka för ökat erfarenhetsutbyte mellan myndigheterna och verket kommer bl.a. att ut-

arbeta en skrift till råd och vägledning inom arkitekturområdet. Arkitekturmuseet har till uppgift att vara drivande i det arkitekturpolitiska arbete. Arkitekturmuseet har påbörjat arbetet med att genomföra ett Arkitekturår 2001. För detta har museet tilldelats särskilda medel under åren 1999–2001.

Bild och form

Att sprida samtidskonsten i hela landet och att skapa möjligheter för konstnärerna att möta en ny publik är ett viktigt arbete som lyftes fram i 1996 års kulturproposition. Då fick Konstrådet ett vidgat uppdrag att förvärva konst, inte bara för statliga miljöer utan också genom samverkan och bidrag till förvärv av konst för andra gemensamma miljöer som bostadsområden, skolor och tätortsområden i utveckling. Ett nytt Moderna museet har invigts och blivit egen myndighet. En utställningsersättning infördes år 1997 i syfte att förbättra konstnärernas intäkter i samband med utställningar. Sedan år 1997 har Malmö konsthall ett nationellt uppdrag för samtidskonsten och från år 1999 har Föreningen Svensk form ett motsvarande uppdrag inom formgivningsområdet. Röhsska museet har sedan år 1997 ett nätverksansvar för konsthantverk, formgivning och design. Ett nytt verksamhetsstöd har införts på 5 miljoner kronor att fördela till vissa utställare inom bild- och formområdet.

Teater, dans och musik

Under år 1998 och första hälften av år 1999 har regeringen fördelat drygt 28 miljoner kronor i tillfälligt stöd till framför allt teaterinstitutioner som befinner sig i ett förändringsskede eller i en akut krissituation.

Bidragen till fria teater-, dans- och musikgrupper har sedan år 1997 förstärkts med 15 miljoner kronor. Sedan år 1997 har två regionala dansscener inrättats; NorrDans i Härnösand och Skånes Dansteater i Malmö. Sedan år 1997 har också Norrlands Musik- och Dansteater stöd för att utveckla och sprida musik- och dansteatern i de norra delarna av landet. I samband med omfördelningen av medel till länsmusiken år 1998 gjordes särskilda satsningar på Musica Vitae i Växjö, Svenska Kammarorkestern i Örebro, Gotlandsmusiken, Musik i Dalarna och Norrbottens Kammarorkester. Musiklivets arrangörsorganisationer har fått det statliga stödet förstärkt med 9,6 miljoner kronor, en i det närmaste fördubblad insats.

Ett 25-tal tjänster som länskonstnärer har inrättats, flera inom dansområdet. En treårig kampanj för att öka dansintresset i hela landet har inletts. Vidare har Sametinget fått utökade medel för bidrag till inrättande av en samisk teater.

Kulturarvet

Moderna museet invigde sina nya lokaler under år 1998, vilket bl.a. innebar en av Europas största offentligt finansierade satsningar på samtidskonstområdet på mycket lång tid. Den 1 juli 1999 blev Moderna museet egen myndighet. Den 1 januari 1999 inrättades vidare Statens museer för världskultur som en ny myndighet.

Budgetåret 1995/96 avsattes 235 miljoner kronor för sysselsättningsinsatser på kulturområdet i det s.k. Sesam-projektet. Syftet var att skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av kulturarvet och att öka tillgängligheten till samlingarna. Projektet avslutades under år 1998. Arkivinstitutioner har under år 1998 bedrivit olika projekt för att förbättra tillgängligheten till arkivmaterialet, bl.a. genom digitalisering.

Under åren 1999–2001 genomförs en bred satsning på industrisamhällets kulturarv, med sammanlagt ca 24 miljoner kronor under tre år. Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län genomför under åren 1999–2001 en särskild satsning på storstädernas kulturmiljöer med sammanlagt 24 miljoner kronor på tre år. I propositionen Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål (prop. 1998/99:114) föreslås bl.a. nya övergripande mål för arbetet för kulturmiljön och ett särskilt skydd för ortnamn.

En treårig satsning, Kulturarvs-IT, genomförs för att bereda arbete för personer med arbetshandikapp och öka tillgängligheten till kulturarvet (utg.omr. 14 avsnitt A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade).

Medier

Satsningen på public service fortsätter. Utöver den årliga medelstillelningen på totalt ca 5,1 miljarder kronor ur rundradiokontot kommer enligt regeringens förslag 507,5 miljoner kronor att satsas på särskilt kvalificerad programproduktion och på ny teknik under åren 1998–2001.

Under våren 1999 har tre utredningar lämnat förslag till regeringen om förändringar inom medieområdet. Utredningarnas förslag syftar till att motverka skadlig ägar- och maktkoncentration inom massmedierna, att reformera den

kommersiella lokalradion samt att kartlägga behovet av att samordna lagstiftningen inom bl.a. radio, television och televerksamhet.

I juni 1998 meddelade regeringen tillstånd för digitala sändningar i marknätet. Regeringen har den 23 juni 1999 beslutat att sändningsutrymme för digitala TV-sändningar som motsvarar ytterligare en frekvenskanal får upplåtas i de områden som omfattas av den första uppbyggnadsetappen. Fördelningen av sändningstillstånd sker i slutet av år 1999.

Under åren 1997 och 1998 fördelades ett tillfälligt presstöd.

Film

Stödet till svensk filmproduktion har under år 1998 varit föremål för utredning. I april 1999 enades staten, filmbranschen, Sveriges Television AB och TV4 AB (publ) om ett nytt filmavtal, vilket innebär en kraftigt utökad satsning på svensk film. Produktionsstöden till svensk film föreslås förstärkas och en satsning föreslås göras på lanseringsstöd, stöd till distribution av parallellkopior samt stimulansbidrag till biografägare för visning av svensk film. Avtalet omfattar vidare ett ökat stöd till visningsorganisationer och regional verksamhet samt medel för internationell lansering av svensk film, stöd till textning på svenska av film och video och till syntolkning, liksom medel för bevarande och tillgängliggörande av det svenska filmarvet.

Trossamfund

Arbetet med stat-kyrkareformen har nu gått in i sin slutfas. På grundval av riksdagens principbeslut år 1995 (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84) har regeringen beslutat följande fyra propositioner: Staten och trossamfunden – grundlagsfrågor (prop. 1997/98:49), Staten och trossamfunden – bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund (prop. 1997/98:116), Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. (prop. 1998/99:38) samt Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m. (prop. 1998/99:124). Riksdagen har den 4 juni 1998 (bet. 1997/98:KU20, rskr. 1997/98:284) och slutligt den 18 november 1998 (bet. 1998/99:KU5, rskr. 1998/99:3) beslutat i de frågor som behandlas i de två första propositionerna. Den 21 april 1999 (bet. 1998/99:KU18, rskr. 1998/99:176) beslutade riksdagen i de frågor som behandlas i den tredje propositionen.

Den fjärde propositionen avser riksdagen behandla under hösten 1999 så att de föreslagna ändringarna kan träda i kraft den 1 januari 2000.

Beträffande statens och Svenska kyrkans gemensamma program för ökad sysselsättning har verksamheten fortsatt enligt uppgjord plan. Av Kyrkofondens styrelses uppföljning av programmet för år 1998 framgår bl.a. att 467 olika projekt beviljats bidrag med drygt 128 miljoner kronor och att den beräknade totalkostnaden för projekten uppgår till 604 miljoner kronor. Vad gäller målet att skapa minst 4 000 nya arbetstillfällen (motsvarande 16 000 sysselsättningsmånader) anför Kyrkofondens styrelse att detta mål förefaller att kunna uppfyllas. Enbart de projekt som beviljats bidrag under år 1998 beräknas kunna skapa 7 307 sysselsättningsmånader. Utfallet av programmet under det gångna året motsvarar enligt Kyrkofondens styrelse väl ställda förväntningar.

Folkbildning

Folkhögskolorna har tilldelats 10 000 årsstudieplatser inom ramen för regeringens utbildnings-satsning av vuxna, kunskapslyftet. Utöver dessa platser har kommuner och landsting upphandlat ytterligare ca 6 000 platser av studieförbund och folkhögskolor, inom ramen för den kommunala vuxenutbildningen.

Folkbildningen har stora möjligheter att bidra till en höjd utbildningsnivå i samhället och motverka kunskapsklyftor inom området. Regeringen har därför givit folkbildningen, tillsammans med högskolan, ett ansvar att vara delaktig i den Distansutbildningsmyndighet som regeringen har bildat i Härnösand. Distansutbildning inom folkbildningen har här genom Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling tilldelats ett utvecklingsutrymme av 50 miljoner kronor som skall användas till verksamhet som syftar till att utveckla och bredda IT-användningen i folkbildningen.

Inför kommande behandling av EMU-frågan ser regeringen det som viktigt att både skapa ett intresse och att sprida en saklig information i frågan. Folkbildningen har givits ett särskilt ansvar för detta. Under året har folkhögskolor, studieförbund och andra liknande sammanslutningar erhållit 20 miljoner kronor för detta ändamål.

Inför det förestående millennieskiftet har regeringen tillsatt en kommitté i syfte att stimulera till en brett förankrad framtidsdiskussion med tonvikt på frågor om demokrati, fördelning,

människors lika värde samt miljö i det framtida samhället. Folkbildningen har fått ta del av de medel som kommittén har i uppdrag att fördela till insatser i syfte att stimulera en sådan debatt inför det förestående millennieskiftet.

Ungdomsfrågor

Ungdomsstyrelsen stödjer utvecklingsarbete i kommuner och ungdomsorganisationer samt fördelar statsbidrag till ungdomsorganisationer. Bidraget till ungdomsorganisationerna uppgår sammanlagt till drygt 96 miljoner kronor och syftar bl.a. till att främja barns och ungdomars demokratiska fostran. Ungdomsstyrelsens stöd till föreningsutveckling har gjort att helt nya föreningsbildningar har skapats för att kanalisera ungdomars engagemang samtidigt som många traditionella organisationer försöker utveckla och förnya sina strukturer och arbetsformer. Myndigheten bedriver också internationell verksamhet genom bl.a. europeiskt ungdomsutbyte.

Folkrörelsefrågor

Tillgången till lokaler är av mycket stor betydelse för bl.a. ungdomars möjlighet till fritids- och kulturaktiviteter. I enlighet med detta har en översyn av föreningslivets tillgång till lokaler av olika slag för ungdomsverksamhet i hela landet initierats. Folkrörelsernas villkor och utvecklingen uppmärksammas alltmer och ägnas omfattande utvecklings- och utredningsarbete. Ett exempel är den arbetsgrupp om den sociala ekonomin och dess utveckling, som regeringen tillsatte år 1997. Ett annat är den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi, som kommer att arrangeras i Sverige under den svenska ordförandeskapsperioden i EU våren 2001.

Idrottsverksamhet

Det statliga bidraget till idrottsrörelsen syftar bl.a. till att främja barn- och ungdomsidrott. Under år 1998 utgick lokalt aktivitetsstöd till föreningar baserat på cirka sju miljoner sammankomster. Vidare erhöll 67 specialidrottsförbund bidrag för sin verksamhet.

Kulturåret 1998

Kulturåret 1998 har genomförts, bl.a. genom fördelning av medel till Stockholm – Europas Kulturhuvudstad 1998 AB samt bidrag till ett stort antal Kultur i hela landet-projekt.

Kultur och utveckling

Kultur främjar mänsklig växt och skaparförmåga, den kan bidra till en samhällsutveckling där öppenhet, jämlikhet och humanism sätts främst. Därutöver kan kultursatsningar vara en viktig faktor för regional utveckling.

På regional nivå genomförs eller planeras bl.a. insatser inom kulturturism och byggnadsvård. I de förslag till regionala tillväxtavtal som lämnats till regeringen har kulturens roll för utveckling uppmärksammas. Under utgiftsområde 19, Regional utjämning och utveckling, har regeringen beslutat att använda 30 miljoner kronor för projekt som stärker kulturell utveckling och infrastruktur, främst i de regionalpolitiska stödområdena. Kultur som utvecklingsfaktor beaktas även vid utformningen av utvecklingsplan för mål 1-regioner inom EU:s strukturfondsprogram.

Det är angeläget att de möjligheter till regional utveckling som satsningar på kulturområdet kan ge tas tillvara i tillväxtavtalen.

Samhällets kulturella mångfald

Frågor om att motverka rasism och främlingsfientlighet har fått fortsatt stor uppmärksamhet inom utgiftsområdet. Olika åtgärder har genomförts. En organisationskommitté för ett Forum för Levande Historia, dvs. ett kunskapscentrum med utgångspunkt i Förintelsen, tillsätts under hösten 1999. Vidare fortsätter försöksverksamheten Forum för världskultur med syftet att öka den konstnärliga och kulturella mångfalden i Sverige. Den 1 januari 1999 inrättades Statens museer för världskultur som en ny myndighet.

Internationellt utbyte

Olika former av utbyte, utlandsturnéer, kulturfestivaler, utställningar samt svenskt deltagande i internationella konferenser och symposier fortsätter att utvecklas. Samarbetet inom EU och andra mellanstatliga organ bidrar till att främja kontakter mellan länderna i Europa. Kontakter med Baltikum och Ryssland har utvecklats inom både EU och det nordiska samarbetet.

Projektet Partnerskap för kultur inleddes år 1997 på initiativ av Utrikesdepartementet och Kulturdepartementet i samarbete med Svenska institutet. Det är ett långsiktigt projekt för dialog och erfarenhetsutbyte om kulturens och kulturpolitikens möjligheter att främja yttrandefrihet och mångfald, demokrati och gemensam säkerhet. Under år 1998 genomfördes symposier,

kulturhändelser och utbyten. Våren 1998 genomfördes vidare Unesco-konferensen om kultur för utveckling.

Kultur- och ungdomssamarbetet i Norden har en omslutning på ca 150 miljoner svenska kronor. Under år 1998 hade Sverige ordförandeskapet i det nordiska samarbetet. Kultursamarbetet inom östersjöområdet har utvecklats bl.a. med finansiering av den s.k. Östersjömiljarden. Inom ramen för Östersjömiljard 1 har Sverige finansierat omfattande och framgångsrika program för upprustning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Förutom att bevara kulturhistoriska värden har målen bl.a. varit att bygga strukturer för kunskapsutbyte, att främja jämställdhetsarbete samt att skapa förutsättningar för turism, kulturutbyte, handel och regional utveckling och tillväxt. De svenska satsningarna på kulturarvet genom bl.a. stöd till olika historiska byggnader har varit framgångsrika.

EU ger olika former av bidrag till den verksamhet som ingår i utgiftsområdet. Under år 1998 tilldelades svenska projekt eller projekt med svenskt deltagande 15,7 miljoner kronor ur kulturarvsprogrammet Raphael, 5,4 miljoner kronor ur kulturprogrammet Kalejdoskop, 2,1 miljoner kronor ur litteraturprogrammet Ariane, 7,3 miljoner kronor ur MEDIAII-programmet, 4,8 miljoner kronor ur ungdomsprogrammet Ungdom för Europa och 1,9 miljoner kronor ur programmet Europeisk volontärtjänst för ungdomar. EU:s ministerråd uppnådde gemensam ståndpunkt om kulturrampprogrammet och om ungdomsprogrammet den 28 juni 1999. Mot bakgrund av att rådet och parlamentet har olika syn i fråga om främst budgeten för de två programmen förväntas en förlikningsprocess med Europaparlamentet starta i november 1999.

EU:s bidrag genom strukturfonderna till svenska projekt med kulturanknytning under perioden den 1 november 1997 till den 31 oktober 1998 uppskattas till ca 296 miljoner kronor. För perioden den 1 januari 1995 till den 31 oktober 1998 har därmed totalt 699 miljoner kronor fördelats ur strukturfonderna till svenska projekt med kulturanknytning.

Storstadsfrågor

Riksdagen beslutade under år 1998 om mål och inriktning för den nationella storstadspolitiken (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2, rskr. 1998/99:34). Målen för det nya politikområdet är dels att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt och därmed

kunna bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom storstadsregionerna som i övriga delar av landet, dels att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen och därmed verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare.

Under våren 1999 tillsattes en storstadsdelegation för att utveckla och samordna den nationella storstadspolitiken. Inledningsvis inriktas delegationens arbete på att kunna sluta lokala utvecklingsavtal med sju kommuner. Av det resurstillskott som tillförs utgiftsområde 8 anslaget B2 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna fr.o.m. år 2000 skall 10 miljoner kronor användas till barns och ungdomars idrotts- och fritidsverksamhet samt 10 miljoner kronor till kulturverksamhet under vart och ett av åren 2000–2002.

Jämställdhet

En viktig aspekt på statens insatser inom utgiftsområdet är jämställdheten. Kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla väsentliga områden i livet. Regeringen har som krav på flera av sina myndigheter att om möjligt redovisa fördelning utifrån ett könsperspektiv.

Inom kulturarvsområdet är frågan om vilka gruppers kulturarv som bevaras och förmedlas av väsentlig betydelse. Det är av stor vikt att arbetet med kulturarvet kopplas till en analys där bl.a. könsperspektivet lyfts fram. Regeringen har ålagt de centrala museiinstitutionerna att komma in med en särskild redovisning av hur kvinnoperspektivet behandlas på museerna. I syfte att stärka flickors möjligheter till delaktighet inom främst förenings- och fritidsverksamhet sker ett aktivt utvecklingsarbete genom Ungdomsstyrelsens försorg. Arbetet riktas främst mot kommuner och ungdomsorganisationer. Situationen för flickor med utländsk bakgrund uppmärksammas särskilt.

Andelen kvinnor i styrelserna för specialidrottsförbunden och distriktsförbunden ökar och uppgår år 1998 till 27 resp. 43 %. Idrottens egen målsättning att inget kön ska vara representerat med mindre än 40 % i rådgivande och beslutande organ på alla nivåer har således ännu inte uppnåtts.

Regeringen arbetar med jämställdhetsaspekten vad gäller tillsättning av styrelseordförande och styrelseledamöter samt rekrytering och lönesättning av myndighetschefer. Vad gäller könsfördelningen i de centrala statliga lekmannastyrel-

serna inom Kulturdepartementets område är 50 % av de ordinarie ledamöterna (inkl. ordförande) kvinnor. Vad gäller ordförande är 41 % kvinnor. Av Kulturdepartementets 26 myndighetschefer är nio kvinnor. Av de fem chefer som har anställts under år 1998 och hittills under år 1999 är två kvinnor och tre män.

Under förra mandatperioden utnämnde regeringen Sveriges två första kvinnliga biskopar. Vidare har regeringen bl.a. förtydligat kravet för att få bli domprost eller kyrkoherde i Svenska kyrkan. Den sökande måste vara beredd att fullt ut tjänstgöra tillsammans med andra präster oavsett kön i gudstjänsterna.

3.3.3 Effekter av de statliga insatserna

Effekterna av de statliga insatserna redovisas i förhållande till de mål som finns för utgiftsområdet.

Yttrandefrihet

Genom att slå vakt om public service-verksamheten garanterar staten en oberoende radio och TV som producerar och sänder program av hög kvalitet till hela Sveriges befolkning. Satsningen på public service innebär att public service-företagen ges möjligheter att uppfylla sitt uppdrag att förse hela befolkningen med ett brett utbud som kännetecknas av mångfald och kvalitet. Pressstödet har stor betydelse för att bevara mångfalden inom dagspressen. Statens insatser för att möjliggöra sändningar av digital marksänd TV har bl.a. betydelse för tillgången till ett varierat radio- och TV-utbud över landet.

De statliga insatserna på filmområdet är viktiga för att upprätthålla en bred produktion av svensk film samt mångfald, spridning och visning av film i hela landet. I Sverige, liksom i alla länder i Europa, är filmproduktionen beroende av offentligt stöd. Förhandsstöd spelar en central roll för finansieringen av svenska filmprojekt.

De statliga insatserna på litteraturområdet är av avgörande betydelse för att stimulera en bred utgivning av kvalitetslitteratur och att öka tillgången till och intresset för litteratur i hela landet. Det statliga utgivningsstödet bidrar enligt regeringens bedömning till att en bredd i bokutgivningen kan upprätthållas. Ekonomiskt stöd gör att förlagen vågar ge ut kvalitetslitteratur även om den inte kan förväntas bli kommersiellt framgångsrik. Bidragen till bokinköp till folk- och skolbibliotek har bidragit till att flertalet

kommuner har startat ett läsfrämjande arbete i många skolor och förskolor samt intensifierat samarbetet med folkbiblioteken. Bidraget innebär att barn och ungdomar årligen får tillgång till ca 160 000 nya böcker i sina bibliotek. Positiva effekter med ökad utlåning och ökat mediebestånd kan redan märkas. De utökade insatserna med ett statligt distributionstöd fr.o.m. år 1999 innebär att mellan 700 och 750 utgivningsstödda boktitlar årligen ytterligare kommer att förstärka tillgången till ett varierat litteraturutbud på landets alla folkbibliotek.

Den konstnärliga friheten garanteras genom en kulturpolitik som stödjer utan att styra det konstnärliga innehållet. Därvid spelar de statliga ersättningarna och bidragen en betydelsefull roll. Statens insatser, med inriktning på att skapa förutsättningar för konstnärer att leva av ersättning för utfört konstnärligt arbete, är avgörande i detta hänseende.

Statens insatser leder till att arkivverksamheten hos myndigheter m.fl. bedrivs effektivt. En väl fungerande arkivvård hos myndigheterna är en förutsättning för att offentlighetsprincipen skall fungera. Inriktningen mot en större öppenhet märks i arkivmyndigheternas arbete genom att tillgängligheten till arkiven har förbättrats.

En utvärdering av Kulturnät Sverige visar att kulturnätet ökar tillgängligheten till kulturlivet via Internet.

Delaktighet och bildning

De befintliga statliga stödformerna på teater-, dans- och musikområdet har i samverkan med insatser på regional och kommunal nivå, en avgörande betydelse för möjligheterna att erbjuda alla medborgare ett kvalitetsutbud av scenkonst och musik. De särskilda åtgärder som staten under åren 1998 och 1999 vidtagit har medverkat till att upprätthålla verksamheten vid ett antal krisdrabbade teatrar.

Statens insatser inom utgiftsområdet bidrar till att ge människor med olika typer av läshandikapp möjlighet att följa med i nyhetsbevakningen, ta del av kvalitetslitteratur, studera på högskola m.m.

Satsningen på regionala resurscentrum för film och video har inneburit ett större regionalt engagemang för filmen.

Genom den statliga bidragsgivningen får utställningsverksamheten ett viktigt stöd. Betydelsen för det internationella utbytet och den konstnärliga utvecklingen är stort. Statens insatser har medfört att tillgängligheten till aktuell

konst har ökat på många orter och i många miljöer över hela landet.

Inom museiområdet har tillgängligheten till samlingarna ökat och deras status förbättrats. Museernas fortlöpande utställningsarbete, programverksamhet och pedagogiska insatser har bidragit till att öka allmänhetens kulturhistoriska kunskaper och intresse för kulturarvet. Vandringsutställningar och möjligheter till utställningsgarantier har bidragit till god spridning i landet. Andra insatser är exempelvis Kulturhusens dag, Svenskt kulturarv och Svenska folkets k-märkning. En utvärdering av Sesam-projektets effekter har nyligen inlämnats till Kulturdepartementet. Regeringen avser att i särskild ordning avrapportera resultat och slutsatser av Sesam-projektet till riksdagen.

Mångfald och internationellt kulturutbyte

För att påvisa kulturens mångfald och styrka samt skapa bestående kulturyttringar som berör hela befolkningen anvisades under åren 1997 och 1998 medel för Kulturår 1998. Statens kulturråd har i uppdrag att utvärdera hela Kulturåret 1998. De nationella uppdragen bidrar till att uppfylla flera av de nationella målen, bl.a. mångfaldsmålet. Utvärderingar visar att de nationella uppdragen har lyft fram verksamheter på ett positivt sätt.

De statliga konstnärsbidragen har stor betydelse för de professionella konstnärernas möjligheter till fritt skapande. De ger under kortare och längre perioder frilansande konstnärer den ekonomiska trygghet som är en förutsättning för konstnärligt skapande och utvecklingsarbete. Insatserna inom konstnärsområdet bidrar även till att skapa förutsättningar för ett aktivt kulturliv. Regeringens satsning på det internationella utbytet inom konstnärsområdet har givit tydliga resultat. Allt fler svenska konstnärer har givits möjlighet att möta en internationell publik.

Vikten av ett statligt filmstöd framkommer bl.a. i Filmutredningen. Exempelvis har ansökan om förhandsstöd lämnats av 95 av de sammanlagt 109 svenska filmer som producerades under perioden 1993–1997. Konstnärsnämndens stöd till produktion av kortfilm är också av mycket stor betydelse för en genre med svagt stöd på marknaden.

Försöksverksamheten Forum för världskultur lyfter fram olika kulturers roll i den kulturella gemenskapen.

Antalet personer som betjänas av de trossamfund som erhåller statsbidrag har under den senaste tioårsperioden ökat med knappt 9 %.

Enligt bidragsmottagarnas uppfattning har statsbidraget medverkat till den gynnsamma utvecklingen, i synnerhet för de samfund som till stor del består av och betjänar personer med utländsk bakgrund.

Kulturarv

Genom det statliga stödet till museisektorn har fler människor fått tillgång till kulturarvet. Barn och unga har fått möjlighet att ta del av den kunskap och de upplevelser som museerna kan förmedla. För att få kunskap om museernas pedagogiska verksamhet för barn och unga har Statens kulturråd genomfört en enkätundersökning till landets museer. Denna visar på en omfattande skolverksamhet och riktade programinsatser hos de centrala och regionala museerna. Samlingarnas tillgänglighet har förbättrats tack vare Sesam-projektet och det fortsatta digitaliseringsarbetet.

Myndigheternas tvärsektoriella arbete har medfört att förståelsen för kulturvärdena har ökat och konsekvenserna för kulturmiljön uppmärksammas och beaktas i högre grad än tidigare inom olika politik- och samhällsområden. Kulturmiljöaspekter har fått allt större betydelse i bl.a. samhällsplaneringen. Allmänhetens intresse och engagemang för kulturarvsfrågor är fortsatt stort.

Kulturarvet och kulturmiljön har i allt större utsträckning kommit att uppmärksammas i det internationella samarbetet som en utgångspunkt för dialog och samarbete.

Inom filmområdet har en viktig del av det filmkulturella arvet räddats, bl.a. genom restaureringar av färgfilmer. Vid utgången av år 1998 hade 16 filmer färdigställt med hjälp av engångsvisa medel åren 1996–1998.

Folkbildning

Såväl folkhögskolan som studieförbund uppvisar goda resultat av sina insatser inom ramen för kunskapslyftet.

Folkbildningsrådets fördelning av statsbidraget och den statistik som rådet redovisar visar att syftena med statsbidraget är väl uppfyllda. Genom att bygga undervisningen på att deltagarna själva utformar undervisningen tillsammans med kursledaren skapas tid för samtal och diskussion, vilket är en av grundstenarna i en aktiv demokrati.

Genom statens bidrag till folkbildningen kanaliseras ett stort bidrag till studieförbundens och folkhögskolornas kulturverksamhet. Detta

har resulterat i en livaktig kulturverksamhet i de 250 kommuner som saknar statsunderstödda kulturinstitutioner. I dessa kommuner är folkbildningen, tillsammans med föreningslivet, de viktigaste arrangörerna av kulturverksamhet.

De s.k. orienteringskurserna inom studieförbunden har varit ett värdefullt inslag för många av de studerande inom kunskapslyftet. Folkhögskolans pedagogik har även visat sig betydelsefull för dem som har läst inom ramen för kunskapslyftet. Kunskapslyftskommitténs utvärderingar har visat att folkhögskolan har en låg avbrottsprocent, jämfört med många andra utbildningsanordnare.

Bidragen till ungdoms- och idrottsverksamheten

Statens bidrag till idrottsrörelsen och ungdomsorganisationerna ger förutsättningar för ungdom att utveckla sina intressen i samverkan med andra. Ungdomar i Sverige är i hög grad engagerade i föreningslivet. Hälften av ungdomarna har medlemskap i någon idrottsorganisation. Ytterligare 15 % är med i någon ideell organisation eller ungdomsorganisation. Svenska ungdomars aktiva engagemang i föreningslivet stimulerar ungdomars demokratiska skolning och samhällsengagemang. Därtill har idrottsrörelsen jämte friluftorganisationerna stor betydelse för människors välbefinnande och trivsel och främjar en positiv utveckling av folkhälsan.

3.3.4 Regeringens slutsatser

Regeringen har bedömt resultatet inom utgiftsområdet i förhållande till målen för den nationella kulturpolitiken samt målen för folkbildnings-, ungdoms- och idrottsfrågorna. Resultatbedömningen har gjorts utifrån inkomna årsredovisningar från myndigheter och institutioner samt olika rapporter och statistik.

Måluppfyllelsen är enligt regeringens sammanfattande bedömning god. Regeringens resultatbedömning vidareutvecklas i inledningarna till de olika verksamhetsområdena. Vidare lämnas kompletterande resultatinformation under de olika anslagen som underlag för regeringens slutsatser.

Utifrån denna resultatbedömning avser regeringen att fullfölja inriktningen på den fastlagda politiken. I följande avsnitt utvecklar regeringen vilka prioriteringar som görs inför år 2000.

3.4 Prioriteringar

Riksdagens kulturpolitiska beslut år 1996 innebär bl.a. att litteraturen och läsandet skall stärkas och att det svenska språket skall lyftas fram. Insatser som främjar litteraturen och läsandet prioriteras sålunda även under kommande år. En bred utgivning och tillgängliggörande av kvalitetslitteratur skall främjas. Utökade insatser genomförs fr.o.m. år 2000 för att stärka nationella minoriteters språk och kultur i enlighet med regeringens förslag i prop. 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sverige.

Vidare skall konstnärernas villkor ytterligare förbättras. Åtgärder vidtas fr.o.m. år 1999 i form av försöksverksamhet för att bryta den strukturella obalans som råder på den konstnärliga arbetsmarknaden. Försök görs bl.a. med nya anställningsformer på teaterområdet och särskilda förmedlingsinsatser. Under året skall de påbörjade försöksverksamheterna inom området följas upp och utvärderas.

Filmen har en central roll i en framtidsinriktad kulturpolitik. Värdefull svensk filmproduktion skall upprätthållas och utvecklas och en bred spridning och visning av svensk film skall främjas. Filmen är en demokratisk konstform genom sin lättillgänglighet för en stor publik. Skapandet av svensk film har stor betydelse för den nationella identiteten och självförståelsen och för att ge inte minst unga människor bilder av samtiden som de kan identifiera sig med. Satsningen på filmen syftar till att öka antalet biobesök och att utveckla biografen som kulturell mötesplats. Flera parter i avtalet ökar sina direkta bidrag. De sammanlagda intäkterna till avtalet kan beräknas till 385 miljoner kronor under år 2000, vilket är en ökning med drygt 100 miljoner kronor jämfört med innevarande år. Staten skall – under förutsättning att riksdagen fattar erforderliga beslut – lämna ett bidrag till Filminstitutet på 200,5 miljoner kronor. Det innebär i så fall en ökning av det statliga stödet med 67,6 miljoner kronor.

En stor del av medlen inom utgiftsområde 17 går till kulturinstitutioner som är viktiga för den konstnärliga utvecklingen och för att göra kulturen tillgänglig. Trots starka ambitioner att anpassa sig till de ekonomiska ramarna med bibehållen kvalitet i verksamheten har kulturverksamheter en begränsad rationaliseringspotential. Mot denna bakgrund har regeringen funnit det nödvändigt att genomföra insatser för att värna om den institutionella infrastrukturen.

Arkitekturåret 2001 genomförs på regeringens initiativ och är ett viktigt led i förankringen av regeringens handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design. Arkitekturmuseet är ansvarigt för denna kampanj. Arkitekturåret kommer att samla en stor mångfald av verksamheter inom offentliga förvaltningar, organisationer och näringslivet. Samverkan med formgivnings- och designområdet kommer att bli en självklar del av denna breda och utåtriktade manifestation. Utredningen om statens ansvar för formgivnings- och designområdet kommer i november 1999 att presentera sina förslag till särskilda satsningar i samband med Arkitekturåret 2001. Den europeiska bomässan Bo01 Framtidsstaden genomförs i Malmö år 2001. Bo01 kommer att fokusera på framtidsstadens arkitektur och de ekologiskt hållbara lösningarna. Regeringen föreslår därför inom utgiftsområde 18 att ett särskilt stöd på 250 miljoner kronor utgår till Bo01. Medlen skall främja arkitektoniska kvaliteter och ekologiskt hållbara lösningar vid uppförande av permanent bebyggelse och infrastruktur inom Bo01-området i Malmö. Vidare föreslås inom utgiftsområde 18 att 20 miljoner kronor används för bl.a. utställningar inom Bo01.

Kulturpolitiken skall skapa förutsättningar för att bevara och bruka kulturarvet. Dagens Sverige har i hög grad formats av industrialismens framväxt under de senaste seklerna. Just nu genomför regeringen en treårig satsning för att lyfta fram industrisamhällets kulturarv. Satsningen leds av en delegation som påbörjat sitt arbete under år 1999. Sammanlagt avser regeringen avsätta ca 24 miljoner kronor för detta ändamål.

I 1996 års kulturproposition lyfts bl.a. arbetet med kulturarvets demokratiska funktioner fram som ett prioriterat område. De centrala kulturarvsinstitutionerna har fått i uppdrag att redovisa och analysera hur könsperspektivet behandlas på institutionerna. Vidare pågår arbetet med att förverkliga ett Forum för Levande Historia som tar sin utgångspunkt i Förintelsen. En organisationskommitté med uppdrag att föreslå verksamhetsinnehåll, lokalisering m.m. tillsätts under hösten 1999.

Arkiven är nödvändiga som källor för vårt kollektiva minne och allmänhetens tillgång till offentligt arkivmaterial är en förutsättning för ett öppet, demokratiskt samhälle. I ett samhälle som präglas av stora förändringar, bl.a. som en följd av globaliseringen och den allt snabbare tekniska utvecklingen har museerna en viktig roll att

spela, som förmedlare av kulturarvet och inte minst av den kulturella mångfald som kännetecknar dagens Sverige. Genom de föreslagna målen i propositionen Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål (prop. 1998/99:114) förtydligas vikten av att olika sektorer i samhället samverkar till gagn för en långsiktigt hållbar förvaltning och utveckling av kultur- och naturmiljön. Vidare framhålls bl.a. kulturarvets betydelse för den demokratiska utvecklingen samt vikten av samarbete över nationsgränserna.

Kulturens betydelse som utvecklings- och samsättningsfaktor lyfts fram av regeringen, bl.a. genom satsningen på Kulturarvs-IT (utg.omr. 14). De regionala tillväxtavtalen och arbetet med EG:s strukturfonder visar på sambandet mellan kultur och utveckling.

Åtgärder vidtas för att slå vakt om mångfalden inom dagspressen, stödjade public service samt för att modernisera och effektivisera TV- och radio-distribution. Satsningen på radio och TV i allmänhetens tjänst fortsätter och utvidgas något genom att SR föreslås få särskilda medel på 10 miljoner kronor för år 2000 och 5 miljoner kronor för år 2001 för att stärka mångfald och kvalitet i programutbudet. Arbetet med att introducera marksänd digital-TV fortsätter. En parlamentarisk kommitté har i uppdrag att följa och utvärdera marksänd digital-TV under den första etappen.

Arbetet med ändring av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan i enlighet med riksdagens principbeslut år 1995 drivs vidare. Under år 1999 görs de sista förberedelserna genom beslut av regering och riksdag. År 2002 blir det första året då den kyrkoantikvariska ersättningen skall betalas ut. Ersättningen uppgår det året till 50 miljoner kronor.

Folkbildningen spelar en viktig roll för att förverkliga kulturpolitiken. Genom dess lokala och sociala förankring är folkbildningen betydelsefull för att bredda kulturintresset i Sverige. Folkbildningens roll i kunskapslyftet är viktig. Det har visat sig att folkbildningen har kunnat nå människor som annars inte skulle ta del av utbildning. Regeringen föreslår mot bakgrund av detta att folkbildningen tillförs 10 miljoner kronor för år 2000.

Regeringen riktar för ungdomspolitiken fokus på demokrati, rättvisa och framtidstro. Ungdomars demokratiska engagemang bör på olika sätt uppmuntras. I dag saknas i alltför stor utsträckning unga representanter i en rad olika offentliga organ. Vidare lyfts integrationsfrågor fram, liksom den s.k. tonårsboomen, som kommer att ställa stora krav på samhället för att möta behov och krav. En ungdomsdelegation har tillsatts för att vara ett rådgivande organ till regeringen. Regionala konferenser tillsammans med Kommunförbundet kommer att genomföras med samtliga kommuner under år 2000. Ytterligare insatser och åtgärder där regeringen bedömer att behov av omedelbara insatser finns föreslås i den ungdomspolitiska propositionen.

Idrottsrörelsen är vår största folkrörelse. Med sin demokratiska uppbyggnad, sitt breda engagemang och sina ideella ledarkrafter är den en mycket stor tillgång för vårt samhälle. I propositionen En idrottspolitik för 2000-talet (prop. 1998/99:107) betonas idrottsrörelsens självständiga ställning. Det är viktigt att jämställdhets- och jämlikhetssträvanden genomsyrar all idrottsverksamhet. Idrottsrörelsen har unika möjligheter att nå ut till människor med annan etnisk bakgrund och kan därigenom tjäna som plattform och mötesplats för människor med olika bakgrund. Vidare görs förstärkta insatser mot dopning inom idrotten och för idrottsforskning, särskilda insatser för att främja integration och jämställdhet på fritiden samt idrottsrörelsens särskilda insatser för ungdomar i åldern 21 till 25 år.

Friluftorganisationerna bedriver en verksamhet som erbjuder människor i alla åldrar upplevelser i naturen och därigenom goda möjligheter att utveckla ett livslångt intresse för hälsa och friluftsliv. Andra organisationer bedriver en verksamhet som främjar folkhälsan, förebygger olyckor och möjliggör för utsatta grupper av människor att få del av motion och naturupplevelser.

Våren 2001 skall i Sverige hållas den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi, under Sveriges ordförandeskapsperiod i EU. Regeringen har tillsatt en nationalkommitté för förberedelser för och genomförande av denna konferens.

3.5 Regional fördelning av statens stöd till kultur

Statens kulturråd har regeringens uppdrag att kartlägga och analysera det regionala utfallet av myndighetens egna verksamhet samt att sammanställa och analysera motsvarande redovisningar från vissa andra myndigheter och institutioner inom Kulturdepartementets ansvarsområde. Utfallet för år 1998 har redovisats till regeringen (dnr Ku1999/2101/Sam). Liksom tidigare år betonar Kulturrådet svårigheten att analysera det regionala utfallet av verksamheten, vilket gör att det är svårt att ge en övergripande bild av den regionala fördelningen i landet. Kulturutskottet utgår i bet. 1998/99:KrU1 från att regeringen återkommer i budgetpropositionen för år 2000 med de förslag till åtgärder som resultaten av kartläggningen och analysen kan föranleda. Mot bakgrund av de konstaterade svårigheterna återstår dock ytterligare utvecklingsarbete vad gäller den regionala analysen innan särskilda förslag till åtgärder kan lämnas. Ett fortlöpande arbete bedrivs dock med sikte på bättre regional spridning. En rad förslag och förändringar med denna inriktning har också föreslagits och beslutats av riksdagen.

Statens insatser inom kulturområdet har både en nationell och en regional inriktning. Målet är bl.a. att verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser. Det finns nationella verksamheter där publiken och användarna, oavsett hemort, har samma tillgång till kulturutbudet, men där regionen där verksamheten är lokaliserad kan ha vissa fördelar, t.ex. i fråga om sysselsättningstillfällen. Exempel på sådana insatser är stöd till litteraturutgivning. Vidare finns nationella verksamheter där publiken och användarna på den aktuella orten har bättre tillgång till kulturutbudet än man har i landet i övrigt, t.ex. de centrala museerna och nationalscenerna. Flertalet av de nationella institutionerna är belägna i Stockholm. Det finns vidare regionala och lokala uppgifter och verksamheter som kulturpolitiskt huvudsakligen är motiverade för kulturlivet i en region eller centrala insatser som till stor del förbrukas regionalt och lokalt inom en kulturinstitution, kommun eller annan organisation, t.ex. bidrag till regionala kulturinstitutioner samt verksamheten vid Riksutställningar, Rikskonserter och Riksteatern. Slutligen finns internationell verksamhet, t.ex. bidrag för gästspel utomlands eller andra

projekt i syfte att främja det internationella kulturutbytet.

Sammanlagt uppgick det bidrag som Statens kulturråd betalade ut under år 1998 till närmare 1,2 miljarder kronor. År 1998 var 78 % av bidragen från Kulturrådet regionalt fördelningsbara. Räknat i absoluta tal fördelades de största regionala bidragsbeloppen från Kulturrådet liksom tidigare år till mottagare i Västra Götalands län (ca 198,3 mkr), följt av Skåne län (ca 132,4 mkr), Stockholms län (ca 108,7 mkr exkl. bidrag till Kulturhuvudstad 1998 AB) och Västerbottens län (ca 55,8 mkr). Under året har 73,8 miljoner kronor utbetalats av Kulturrådet som bidrag till Kulturhuvudstad 1998 AB. Kulturrådet har valt att hänföra detta bidrag till nationella bidrag.

Omräknat till kronor per invånare erhöll mottagare i Gotlands län liksom tidigare år det största bidraget från Kulturrådet (ca 297 kronor per invånare). Därefter följde Västerbottens län (ca 216 kronor per invånare), Kronobergs län (ca 146 kronor per invånare), Jämtlands län (ca 140 kronor per invånare) och Västernorrlands län (ca 135 kronor per invånare).

Bidragen från Kulturrådet till verksamhet inom området museer och utställningar visar en förhållandevis jämn fördelning per län uttryckt i kronor per invånare, med undantag av ett par län som visar på stora avvikelser. Flertalet län fick statliga bidrag i intervallet 10–20 kronor per invånare, medan Gotlands och Jämtlands län fick ca 43 kronor per invånare. Bidragen till både biblioteks- och musikverksamhet visar att glesbygdslänen erhåller de relativt sett största bidragen räknat i kronor per invånare. Bidragen till teater- och dansverksamhet uppvisar större skillnader mellan länen än övriga konstområden.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har analyserat de under år 1998 av RAÄ och länsstyrelserna utbetalade medlen från RAÄ:s olika anslag på ca 225 miljoner kronor. Räknat i absoluta tal har Stockholms län och Västra Götalands län erhållit de största beloppen (ca 43 mkr resp. ca 25 mkr). Därefter följer Uppsala, Gotlands och Hallands län. Siffrorna för Uppsala och Hallands län är höga på grund av särskilda projekt som RAÄ har drivit. Beloppen per invånare placerar Gotlands län i en särställning (ca 240 kronor per invånare) Detta beror på dels att länet får ett särskilt bidrag för vård av kyrkor, dels att det i länet finns ett anmärkningsvärt stort antal medeltida byggnader.

År 1998 nådde Riksutställningar 24 % av landets kommuner (1997: 41 %) med 29 turnerande

utställningar (1997: 34 utställningar). Antalet bokningar (23 st) och visningsdagar (626 st) var flest för Stockholms län. Riksutställningar drev under år 1998 ett flertal projekt i samband och samverkan med Kulturhuvudstadsåret 1998, t.ex. utställningen Spåra staden. Härav följer att antalet bokade utställningar och visningsdagar vad avser Stockholms län är ovanligt högt. Svenska rikskonserter redovisar att 45 % av statsbidraget gick till regional verksamhet (1997: 56 %). Flest antal konserter hölls i Stockholms län (170 st). En anledning till detta var Rikskonserterers medverkan i ett stort antal specialarrangemang inom ramen för Kulturhuvudstadsåret 1998. Även Riksteatern redovisar ett mycket stort antal föreställningar i Stockholms län (593 st inkl. Södra teatern), vilket kan jämföras med antalet föreställningar i bl.a. Norrbottens län (191) och Västra Götalands län (178 st). Mot bakgrund av bl.a. dessa uppgifter bör det ingå i utvärderingen av Kulturhuvudstadsåret att närmare titta på den koncentrationstendens de indikerar. Kulturdepartementets särskilda satsning på Kultur i hela landet bör vägas in i ett sådant sammanhang.

Nationalscenerna har i sina regionala analyser bl.a. redovisat antal föreställningar utanför Stockholm län. Ca 6,4 % av Dramatens (1997: 4,3 %) och 4,6 % av Operans föreställningar (1997: ca 2,4 %) ägde rum utanför Stockholms län. Dessa föreställningar motsvarade 7,0 % resp. 2,9 % av nationalscenernas totala publik under år 1998 (1997: 1,7 % resp. 1,1 %). Ca 17 % av besökarna vid Operans Stockholmsföreställningar kommer från andra delar av Sverige än Stockholm. För Dramaten saknas motsvarande uppgifter.

De centrala museernas regionala analyser innehåller olika mått vad gäller den regionala fördelningen. Vad gäller besökarnas hemvist har ett flertal museer lämnat uppgifter. Publik i hela landet nås även genom vandringstutställningar, utlåning till regionala museer och genom att samlingar läggs ut på Internet.

Svenska Filminstitutet redovisar flera mått på den regionala spridningen av institutets insatser. År 1998 fördelades 9 miljoner kronor till 12 regionala resurscentrum representerande 17 län (1997: 4,5 mkr till nio regionala resurscentrum). Vidare fördelades bl.a. drygt 3 miljoner kronor till 90 biografier i 19 län för teknisk upprustning (1997: 2,5 mkr till 56 biografier).

Konstnärsnämnden redovisar fördelningen av bidrag och stipendier till i Sverige bosatta personer (totalt ca 86,5 miljoner kronor). Cirka 60 %

av medlen gick till mottagare i Stockholms län där de flesta konstnärliga yrkesutövarna finns. Vad gäller Statens konstråd var ca 40 % av summan av antalet avslutade projekt (totalt 54 projekt) och antalet avslutade konstansökningar (totalt 57 ansökningar) knutna till Stockholms län.

Bokbranschens finansieringsinstitut AB (BFI) redovisar det länsvisa utfallet av bokhandelsstödet år 1998 (totalt ca 7,4 mkr). Kalmar var det län som fick störst andel av stödet.

3.6 Åtgärder utanför utgiftsområdet

Målen för utgiftsområdet uppnås inte enbart genom insatser inom utgiftsområde 17. Verksamheten inom utgiftsområdet är i grunden tvärssektoriell, vilket innebär att en rad olika statliga insatser inom andra utgiftsområden bidrar till att uppnå målen. Som exempel kan nämnas att både arbetsmarknads- och regionalpolitiska insatser har stor betydelse för kulturen, liksom t.ex. insatser inom utbildningsområdet. Insatserna inom ramen för t.ex. miljö-, jordbruks- och trafikpolitiken har stor betydelse för kulturmiljön. Upphovsrätten är en förutsättning för litterärt och konstnärligt skapande. I arbetet med arkitektur, formgivning och design deltar åtta departement och många utgiftsområden berörs. Insatser för det internationella kulturutbytet sker även inom andra utgiftsområden. Insatser som påverkar villkoren för ungdomar återfinns även i stor utsträckning inom andra utgiftsområden, framför allt inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet. Verksamhet inom folkrörelserna och föreningslivet får stöd även från andra statliga utgiftsområden, som t.ex. social verksamhet samt närings- och arbetsmarknadsområdet.

Av avgörande betydelse för måluppfyllelsen inom utgiftsområdet är även de insatser som görs av kommuner och landsting samt i ökande omfattning från AB Svenska Spel. Även de medel som utgår från EU via strukturfonderna till verksamheter i landet har betydelse för utgiftsområdet.

Presstödet, stödet till radio- och kassettidningar samt de statliga myndigheterna inom press-, radio- och TV-området redovisas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

3.7 Skatteavvikelser

Det finns ett antal olika särregler i skattelagstiftningen, s.k. skatteavvikelser, som berör verksamheter inom utgiftsområde 17. Som exempel kan nämnas att mervärdesskatt inte utgår på TV-avgifter, lotterier eller idrottsevenemang som anordnas av en allmännyttig ideell förening, stat eller kommun. Entréavgiftsbelagda kulturevenemang och biografföreställningar var tidigare befriade från mervärdesskatt, men från och med den 1 januari 1996 utgår mervärdesskatt med en skattesats på 6 %. Inom utgiftsområdet finns förutom de i tabellen nedan redovisade avvikelserna ett antal skatteavvikelser som inte kan kvantifieras, bl.a. underskott i litterär m.m. verksamhet och undantag från mervärdesskatt på periodiska medlemsblad. Regeringen har i bilaga 4 till 1999 års ekonomiska vårproposition (prop.

1998/99:100) redovisat skatteavvikelserna inom varje utgiftsområde.

Tabell 3.2 Skatteavvikelser

Miljarder kronor netto

Namn på skatteavvikelsen	1999	2000
Kyrkor	0,09	0,09
Utländska artister	0,05	0,05
Bidrag från Sveriges författarfond	0,00	0,00
TV-avgifter	1,48	1,53
Lotterier	3,47	3,59
Idrottsevenemang	0,05	0,05
Skidliftar	0,07	0,08
Biografföreställningar	0,21	0,22
Konserter, teatrar m.m.	0,14	0,14
Kommersiell idrott	0,25	0,25
Upphovsrätter	0,01	0,01
Ideella föreningar	0,05	0,05

Tabell 3.3 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor

	Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
Allmän kulturverksamhet	312	300	312	300	303	308
Teater, dans och musik	1 430	1 398	1 402	1 417	1 447	1 479
Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter	199	227	236	234	239	244
Bild och form samt konsthantverk	79	86	97	93	94	96
Ersättningar och bidrag till konstnärer	252	262	264	262	260	265
Arkiv	298	292	295	309	317	323
Kulturmiljö	393	441	486	416	416	418
Museer och utställningar	974	966	986	1 008	1 028	1 053
Film och medier	181	194	195	239	240	240
Forskning	42	37	39	37	37	38
Trossamfund	56	55	55	53	54	105
Folkbildning	2 491	2 579	2 579	2 571	2 609	2 662
Ungdomsfrågor	108	109	113	110	110	111
Folkrörelse- och idrottsfrågor	524	507	518	522	518	518
Totalt för utgiftsområde 17	7 339	7 453	7 576	7 570	7 672	7 858

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

4 Allmän kulturverksamhet

4.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar myndigheten Statens kulturråd samt bidrag till allmänculturella ändamål, utvecklingsverksamhet och internationellt kulturutbyte. Dessutom ingår verksamhetsbidrag till olika institutioner och organisationer, bidrag till samisk kultur, bidrag till kulturinstitutioner eller verksamheter som får särskilda nationella uppdrag samt medel till försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel.

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
311,6	299,9	312,3	299,8	303,2	308,2

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

En betydande kulturverksamhet har kunnat genomföras med utvecklings- och projektbidrag från Statens kulturråd.

Regionala och lokala kulturinstitutioner med särskilda problem har erhållit tillfälligt utökade bidrag.

Kulturåret 1998 har genomförts med ett omfattande antal både nationella och lokala projekt.

Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel har inletts i Skåne, Kalmar och Gotlands län.

Förändringar

Utvecklingsmedel har anvisats för att främja dans i hela landet.

Stödet till internationellt kulturutbyte samt till centrumbildningarna har ökats.

För att främja ungdomars eget skapande har utvecklingsmedel anvisats.

Ett särskilt stöd har inrättats för att främja funktionshindrades deltagande i kulturlivet.

Medel har anvisats för bidrag till inrättandet av en samisk teater.

Ett nytt tidsbegränsat nationellt uppdrag har inrättats inom området formgivning och design.

Prioriteringar

Statens kulturråd anvisas medel för driften av Kulturnät Sverige.

Medel anvisas för genomförandet av den dansk-svenska kulturbiennalen Kulturbro 2000.

Medel anvisas till försök med länsteaterverksamhet i Jämtland och till utveckling av Östersjöns tonsättarcentrum på Gotland.

4.2 Resultatbedömning

Insatser inom detta verksamhetsområde påverkar även utvecklingen och arbetsvillkoren inom de olika konstarterna. Dessa bedömningar redovisas under verksamhetsområdena Teater, dans och musik, Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter, Bild och form samt konsthantverk samt Ersättningar och bidrag till konstnärer. Utöver detta

bidrar även insatser under verksamhetsområdet Folkbildning till en bred och livaktig kulturverksamhet i hela landet.

Tillståndet och utvecklingen inom området

En ökad internationalisering har blivit märkbar inom de flesta konstområden. Samtidigt har en ökad kulturaktivitet på det lokala planet kunnat konstateras. Bland annat används kulturen allt oftare för att stärka den lokala identiteten. En annan faktor som starkt påverkar situationen är kulturens roll i det regionala utvecklingsarbetet. Ett exempel på detta är arbetet med de s.k. regionala tillväxtavtalen som regeringen initierade i samband med propositionen (prop. 1997/98:62) Regional tillväxt – för arbete och välfärd. Under senare år har en allt större insikt om kulturens betydelse för en positiv regional och lokal utveckling växt fram. Därmed har insatser inom kulturområdet fått ökad betydelse i det regionala utvecklingsarbetet.

Gotland intar en särställning när det gäller kultursamarbetet i Östersjöregionen. Östersjöns författar- och översättarcentrum i Visby upptogs år 1996 officiellt under UNESCO:s beskydd och ingår även i det internationella nätverket av europeiska översättarcentrum. I Visby finns även Östersjöns internationella tonsättarcentrum, som är under uppbyggnad.

Elektronisk publicering, via Internet eller multimedieprodukter, öppnar nya möjligheter för kulturlivet att sprida information och kunskap samt skapa plattformar för kulturupplevelser. Kulturinstitutioner och fria kulturutövare kan genom att utnyttja modern informationsteknik öka tillgängligheten till kulturlivet och nå ut till nya målgrupper.

Under det gångna året har Stockholm varit europeisk kulturhuvudstad och Kulturåret 1998 har genomförts i större delen av landet.

Möjligheten för personer med funktionshinder att ta del av kulturutbudet har på många områden förbättrats avsevärt. Den tekniska utvecklingen inom medieområdet har exempelvis inneburit att utbudet ökat och kvaliteten höjts. Kulturdeltagandet är dock fortfarande lägre bland funktionshindrade än bland befolkningen i övrigt. Viktiga delar av kulturlivet bedrivs i institutionella former. Kulturinstitutionernas insatser för att tillgängliggöra sin verksamhet för funktionshindrade varierar och fortfarande har

flertalet funktionshindrade inte möjlighet att ta del av kulturutbudet vid många institutioner.

Barns och ungdomars möjligheter att ta del av kultur är främst ett kommunalt ansvar. Under 1990-talet har emellertid besparingar inom den kommunala sektorn inneburit att kultur-, skol- och fritidsverksamhet fått vidkännas ekonomiska neddragningar. De sociala, ekonomiska och kulturella skillnaderna som har ökat i samhället i stort, tenderar också att förstärkas mellan barn och ungdomar från olika miljöer.

Sveriges befolkning har i dag en mångskiftande kulturell bakgrund. Det finns en strävan hos kulturlivets institutioner och organisationer att återspegla detta förhållande i sin verksamhet. Allt fler medborgare kommer också i kontakt med kulturyttringar från helt andra delar av världen.

De viktigaste statliga insatserna inom området

För att påvisa kulturens mångfald och styrka samt skapa bestående kulturyttringar som berör hela befolkningen anvisades under åren 1997 och 1998 statliga medel dels för att manifestera Stockholm som Europas kulturhuvudstad 1998, dels för att under ledning av Kulturdepartementets arbetsgrupp Kultur i hela landet (Ku 1996:A) stimulera aktiviteter runt om i Sverige under året.

Statens kulturråd har under året fortsatt det kulturfrämjande utvecklingsarbetet med inriktning på barn och ungdomar bl.a. med projektet Ungdomens kulturmonstring. Rådet har fokuserat på olika verksamheter för att utveckla samverkan mellan den professionella kulturen och barn- och ungdomskulturen, utveckla och stödja kulturinstitutionernas verksamhet för barn och ungdomar, stärka svaga eller eftersatta områden inom barn- och ungdomskulturen, stödja barns och ungdomars eget skapande samt utveckla samverkan mellan myndigheter inom barn- och ungdomskulturområdet. Kulturrådet har dessutom fått i uppdrag att tillsammans med Skolverket på nationell nivå samordna arbetet med att vidareutveckla kultur i skolan.

Fler tjänster som länskonstnärer har inrättats, främst inom områdena dans och bild. Idag finns det ett 25-tal länskonstnärer. En treårig kampanj för att öka dansintresset i hela landet har inletts.

Statens kulturråd har påbörjat ett arbete för att förverkliga delar av det handlingsprogram för att främja funktionshindrades tillgång till kultur

som presenterades i rapporten Funktionshindrades tillgång till kultur (Statens kulturråd 1998:3) och som överlämnades till regeringen i mars 1998. Ett särskilt stöd har inrättats för detta ändamål år 1999.

Sametinget har fått utökade medel till samisk kultur för bidrag till inrättandet av en samisk teater.

En försöksverksamhet, benämnd Forum för världskultur, med syfte att lyfta fram andra länders kultur i det svenska kulturlivet startade år 1998 enligt avtal mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Verksamheten skall pågå till och med år 2000. En delrapport skall lämnas den 1 mars 2000 och en slutrapport över försöksverksamheten skall lämnas senast den 31 december 2000.

För perioden 1997–1999 har regeringen givit nationella uppdrag till Backateatern i Göteborg, Film i Väst i Trollhättan, Kulturskolan Rosteriet i Luleå, Falun Folkmusik Festival, Malmö Konsthall och Arbetets museum i Norrköping. Från och med år 1999 har ytterligare ett nationellt uppdrag inrättats inom området formgivning och design. För perioden 1999–2001 har regeringen givit detta uppdrag till Föreningen Svensk Form.

Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel inleddes den 1 juli 1998. En parlamentariskt tillsatt kommitté (In 1997:08) har att utvärdera hela försöksverksamheten enligt lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning. Kommittén skall överlämna sitt slutbetänkande till regeringen senast den 1 oktober 2000.

Effekter av de statliga insatserna

I propositionen (prop. 1996/97:3) om kulturpolitik gjorde regeringen bedömningen att Statens kulturråds bidragsgivning har haft stor betydelse för kulturlivets utveckling, framför allt för verksamheter på regional och lokal nivå och inom organisationslivet. Denna bedömning står fast. Viktiga kulturprojekt har genomförts med hjälp av statliga bidrag och betydelsefull kulturverksamhet utanför kulturinstitutionerna har kunnat fortleva i betydande utsträckning. Även de statliga insatserna för att främja samisk kultur samt för att stärka det internationella kulturutbytet har haft positiv effekt på utvecklingen.

Det är för tidigt att fullt ut bedöma effekterna av satsningen på Kulturåret 1998. Arbetsgruppen Kultur i hela landet har redovisat sina erfarenheter i rapporten Alltid kulturår som presenterades i maj 1999. Arbetsgruppen konstaterar att regeringens initiativ att inte bara stödja kulturhuvudstaden Stockholm utan också kultur i hela landet har resulterat i att kulturår genomförts i så gott som varje ort i landet. Arrangemangen har enligt arbetsgruppen inte överallt varit så omfattande, men viljan till medverkan och engagemang har varit imponerande. Regeringens bedömning är att satsningen till stor del bidragit till att uppfylla målen om delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt att främja kulturell mångfald.

Statens kulturråd har regeringens uppdrag att utvärdera Kulturåret 1998. Utvärderingen kommer att avrapporteras i flera etapper för att en analys skall kunna göras av både de omedelbara och de långsiktiga effekterna. Den första delrapporten som inkom i juni 1999, innehåller i huvudsak en beskrivning av arbetsprocessen, redovisning av tillgängligt material samt en presentation av den utvärderingsmodell som ligger till grund för utvärderingsarbetet. Uppdraget skall slutrapporteras till regeringen i maj 2000. Ytterligare en rapport, om de långsiktiga effekterna av Kulturåret, skall lämnas senast den 31 januari 2002. Kulturrådet har även haft regeringens uppdrag att med utgångspunkt från utvärderingen utarbeta förslag till hur en fortsättning av Kulturåret kan utformas. Kulturrådets bedömning är dock att utvärderingen hittills inte utgör tillräckligt underlag för ett förslag om fortsättning.

Statens kulturråd och Svenska Filminstitutet har på regeringens uppdrag utvärderat de två första åren som de nationella uppdragen funnits. Kulturrådets bedömning är att uppdragen i samtliga fall givit innehavarna viktig uppmärksamhet som lyft fram verksamheterna på ett positivt sätt. Inom tre av de fem uppdrag som Kulturrådet utvärderat har innehavarna uppfyllt sina mål fullt ut medan de två övriga på grund av generella ekonomiska problem har haft vissa svårigheter med att leva upp till uppsatta mål. Filminstitutets bedömning är att innehavaren av filmuppdraget förvaltat sitt uppdrag på ett mycket bra sätt.

Regeringens slutsatser

Regeringens bedömning är att bidragsgivningen och organisationsstödet samt de nationella uppdragen har haft en positiv inverkan på utvecklingen och bidrar till att uppfylla flertalet av målen för en nationell kulturpolitik. Insatta resurser inom området har använts på ett ändamålsenligt sätt.

Vissa förstärkta insatser bör göras inom området. För att utveckla Östersjöns tonsättarcentrum på Gotland föreslås medel tillföras området. För genomförandet av den dansk-svenska kulturbienalen Kulturbro 2000 föreslås att medel anvisas. En förstärkning föreslås till försök med länsteaterverksamhet i Jämtland samt till ombyggnad av Dramatens lilla scen.

4.3 Kulturnät Sverige

Ärendet och dess beredning

I januari 1997 presenterade Kulturnät Sverige – IT-utredningen sitt slutbetänkande IT i kulturens tjänst (SOU1997:14). Här föreslogs att en gemensam ingångssida till svenska kulturwebbplatser på Internet, ett Kulturnät Sverige, skulle byggas upp. I enlighet med utredarens förslag beslutade regeringen i mars 1997 att ge Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) i uppdrag att i projektform bygga upp och inledningsvis administrera Kulturnät Sverige. Verksamheten bedrivs enligt de direktiv som lämnas av en särskild styrgrupp som utses av chefen för Kulturdepartementet. Stiftelsen för Kunskaps- och kompetensutveckling, Stiftelsen framtidens kultur och Riksbankens Jubileumsfond har gemensamt finansierat verksamheten under uppbyggnadsåren 1997-1999.

På uppdrag av styrgruppen har fullskaleförsöket inom IVA utvärderats under år 1998. Utvärderingens syfte var att ligga till grund för överväganden om en eventuell permanent organisation med statligt stöd fr.o.m. år 2000. Utvärderingsrapporten (dnr KU98/930/Me) visar att Kulturnät Sverige fyller en samhällsnytta och bör finansieras med statliga medel.

Ett förslag om verksamhetens framtida inriktning och organisation har presenterats i departementspromemorian Kulturnät Sverige - för

ökad tillgänglighet till kulturen på Internet (Ds 1999:20). Promemorian har remissbehandlats. Remissyttrandena finns tillgängliga i Kulturdepartementet (dnr Ku1999/1442/Me).

Regeringens bedömning: Statens kulturråd bör fr.o.m. den 1 januari år 2000 överta driften av Kulturnät Sverige. Staten bör finansiera Kulturnät Sveriges basverksamhet, dvs. den fortsatta driften, underhållet, utvecklingen och marknadsföringen av webbplatsen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissopinionen är positiv till promemorians förslag att fullskaleförsöket med Kulturnät Sverige får en permanent fortsättning. En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att erinra mot att Kulturnät Sverige blir ett statligt åtagande och att Statens kulturråd får ansvar för den fortsatta driften. Vissa instanser anser att den förslagna basverksamheten är otillräcklig och borde kompletteras med kunskapspridning om IT-användning till kulturlivet.

Skälen för regeringens bedömning: Sverige är en IT-nation där Internets betydelse som kommunikations- och informationsmedium snabbt ökar i betydelse. En gemensam ingångssida till svenska kulturresurser på Internet utgör en viktig bas för kulturinstitutionernas och de fria kulturutövarnas ansträngningar att nå ut med sin samlade kunskap och information.

Utvärderarnas sammanfattande bedömning är att Kulturnät Sverige har haft en framgångsrik start och kommit mycket långt under sina första tolv månader. I utvärderingsrapporten konstateras att ett nationellt kulturnätverk på Internet utgör en viktig komponent i Sveriges digitala infrastruktur, att Kulturnät Sverige är en samhällstjänst som bör stå till medborgarnas förfogande utan kostnad och att verksamheten bör finansieras med statliga medel.

Regeringen bedömer, med stöd av utvärderingen, att verksamheten inom IVA har visat att ett nationellt kulturnätverk är en samhällsnyttighet som motiverar ett statligt åtagande.

Syftet med Kulturnät Sverige skall vara att öka tillgängligheten till och intresset för svensk kultur. Webbplatsen skall fungera som en gemen-

sam ingångssida som samlar och strukturerar det svenska kulturutbudet på Internet för att underlätta för den enskilde att hitta det han eller hon söker. Andra viktiga utgångspunkter skall vara att arbetet bedrivs utifrån en vid definition av kulturbegreppet, att kulturnätet står öppet för såväl kulturinstitutioner som fria kulturutövare och att medverkan i kulturnätet är kostnadsfri. Målgruppen för Kulturnät Sverige skall primärt vara den svenska allmänheten.

Regeringen anser att ett nationellt internetbaserat kulturnätverk utgör ett viktigt instrument i arbetet för att uppnå de kulturpolitiska målen, vilket också betonas i utvärderingsrapporten. Genom utnyttjandet av ny informationsteknik kan kulturen göras tillgänglig oberoende av avstånd i tid och rum. Kulturnät Sverige kan verka för alla människors möjlighet och lust att vara en del av kulturlivet, att uppleva kultur och ägna sig åt eget skapande och bidra till att bryta ned de hinder som gör att många fortfarande står främmande för kulturlivet. Barn och ungdomar skall ägnas särskild uppmärksamhet. Hög användbarhet för personer med funktionshinder skall eftersträvas.

Promemorians förslag att Kulturnät Sverige permanentas inom Statens kulturråd får ett starkt stöd av remissinstanserna. Regeringen bedömer att verksamheten överensstämmer med Kulturrådets uppdrag. Detta inrymmer dels ett sektorsövergripande samordningsansvar för de statliga åtgärderna på kulturområdet, dels att samla och sprida information om kulturell verksamhet samt åtgärder och initiativ på området.

Ett av Kulturrådets verksamhetsmål är dessutom att ha överblick och sprida information om kulturlivets IT-användning. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att myndigheten redan har det uppdrag som vissa remissinstanser uttrycker att kulturnätsredaktionen borde ges, utöver basverksamheten med webbplatsen. Genom förstärkning med en kulturnätsredaktion bör Kulturrådets förutsättningar att förverkliga målet förbättras. Samtidigt tillförs kulturnätsredaktionen värdefull information om utvecklingen inom kulturområdet genom placeringen inom Kulturrådet.

Den redaktion som inrättas inom Statens kulturråd bör ha ansvar för drift, utveckling och marknadsföring av Kulturnät Sveriges webbplats. Därmed tryggas Kulturnät Sveriges basverksamhet. För att möjliggöra nyskapande utvecklingsarbete, utöver vad de anslagna redaktionella medlen skapar utrymme för, behöver nya part-

nerskap, samarbetsformer och finansieringslösningar prövas. Ett särskilt ansvar för sådana initiativ bör vila på Statens kulturråd.

Inom Kulturrådet bör en referensgrupp tillsättas som bistår kulturnätsredaktionen med förslag och synpunkter på verksamhetens inriktning. Referensgruppens sammansättning bör säkerställa en bred sakkunskap inom kultur- och IT-området.

4.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 avseende myndigheten inom verksamhetsområdet.

4.5 Bedömning av personalkonsekvenser

Införlivandet av Kulturnät Sverige inom Statens kulturråds ansvarsområde innebär att Kulturrådets personalstyrka utökas med tre anställda personer.

4.6 Anslag

A1 Statens kulturråd

Tabell 4.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	28 499	Anslagskredit	-133
1999	Anslag	31 351	Utgiftsprognos	31 218
2000	Förslag	35 510		
2001	Beräknat	36 059 ¹		
2002	Beräknat	36 636 ²		

¹ Motsvarar 35 510 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 35 510 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens kulturråd är en central förvaltningsmyndighet inom kulturområdet. Rådet skall följa utvecklingen och ge ett samlat underlag för den statliga kulturpolitiken samt bistå regeringen med genomförandet av denna. I den uppgiften ligger en skyldighet att verka för samordning och effektivitet i de statliga åtgärderna på kulturområdet. Kulturrådet handlägger ärenden som rör teater, dans, musik, konst, museer, utställningar, litteratur, folkbibliotek, folkbildning och folk-

rörelser i den mån sådana ärenden inte ankommer på någon annan myndighet. Statens kulturråd är vidare kontaktkontor för EU:s kulturprogram Kalejdoskop och litteraturprogrammet Ariane.

Myndighetens avgiftsinkomster uppgick under år 1998 till 1 065 000 kronor.

För Statens kulturråd gäller förordningen (1988:676) med instruktion för Statens kulturråd.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kulturrådets bidragsfördelning och övrig verksamhet omslöt drygt 1,2 miljarder kronor år 1998. Tyngdpunkten ligger, i likhet med tidigare år, inom teater-, dans- och musikområdet, vilket omfattar 60 % av totalbeloppet.

Tabell 4.3 Ärendehantering

Antal ärenden

	1995/96 (18 mån)	1997	1998
Teater, dans musik	2 584	1 748	2 297
Bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter	3 447	2 715	2 521
Konst, museer, ut- ställningar	691	584	939
Konstområdesöver- gripande och övrigt	1 143	375	304
Framtidens kultur	1 604	1 058	705
TOTALT	9 469	6 480	6 766

Trots att jämförelser med det 18 månader långa budgetåret 1995/96 är svåra att göra kan det konstateras att antalet ärenden successivt har ökat något under treårsperioden. Av Kulturrådets totala ärendehantering har under treårsperioden andelen förslag till beslut av Stiftelsen framtidens kultur minskat från drygt 16 % budgetåren 1995/96 och år 1997 till ca 10 % år 1998.

I de arbets-, referens- och beredningsgrupper som kompletterar Kulturrådets styrelse för kvalitetsbedömningar vid bidragsfördelningen, ingick vid 1998 års utgång 114 ämnessakkunniga personer i totalt 19 grupper. Vid utgången av år 1997 var antalet ämnessakkunniga personer 104 i totalt 17 grupper och för budgetåret 1995/96 var motsvarande antal 95 i totalt 15 grupper.

Kulturrådet har mött regeringens besparingskrav på statlig konsumtion huvudsakligen genom att minska delar av verksamheten och reducera de rörliga kostnaderna. Uppgiften att fördela bidrag har prioriterats före analys-, utvärderings- och utvecklingsarbete.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Statliga utställningsgarantier

Statens kulturråd övertog den 1 juni 1998 hanteringen av de statliga utställningsgarantierna. Se avsnitt 11 Museer och utställningar, anslaget H7 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål. Kulturrådet har utvärderat hur handläggningen av systemet har fungerat. Utvärderingen visar att intäkterna täcker kostnaderna för hanteringen av statliga utställningsgarantier. Från och med år 2000 finansieras verksamheten genom avgifter. Eventuellt överskott skall vid utgången av året redovisas på statsbudgetens inkomstsida under rubriken 2511 Expeditions- och ansökningsavgifter.

Tabell 4.4 Statliga utställningsgarantier

	Intäkter	Kostnader	Resultat
Utfall 1998 ¹	337 000	316 000	+ 21 000
Prognos 1999	945 000	750 000	+ 195 000
Budget 2000	1 000 000	750 000	+ 250 000

¹Fr.o.m. den 1 juni 1998

Slutsatser

Någon förändring av inriktningen av verksamheten vid Statens kulturråd är inte aktuell. I enlighet med den bedömning som regeringen redovisat under inledningen till verksamhetsområdet tillförs Kulturrådet uppgiften att ansvara för driften av Kulturnät Sverige. Med anledning av detta föreslår regeringen att anslaget förstärks med 2,5 miljoner kronor. Förslaget finansieras genom omprioriteringar inom kulturområdet.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 2 235 000 kronor.

Tabell 4.5 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	31 351
Pris- och löneomräkning	+ 174
Engångsanvisning upphör	- 750
Utökade uppgifter	+ 2 500
Justering av premier	+2 235
Förslag 2000	35 510

A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tabell 4.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	123 533	Anslags-sparande	11 637
1999	Anslag	122 895	Utgifts-prognos	133 000
2000	Förslag	116 196		
2001	Beräknat	117 136		
2002	Beräknat	119 533		

Under detta anslag beräknas medel till en rad skilda ändamål på kulturområdet. Inom anslaget beräknas bl.a. medel till Statens kulturråds disposition för tillfälliga insatser av utvecklingskaraktär eller som på annat sätt är kulturpolitiskt angelägna. Vidare beräknas inom anslaget bidrag till centrala amatörorganisationer, centrumbildningar, lokalhållande organisationer för kulturverksamhet, organisationer med mångkulturell inriktning samt bidrag till internationellt kulturutbyte och samarbete.

Inom anslaget beräknas också medel för kulturinsatser i arbetslivet, bidrag till länsbildningsförbund m.fl. för kultur- och föreläsningssamverksamhet, bidrag till länskonstnärer, bidrag till samisk kultur samt bidrag till Svenska institutet. Svenska statens bidrag till svenskhemmet Voksenåsen i Norge och Hanaholmens Kulturcentrum för Sverige och Finland finns uppförda under anslaget, liksom medel för försöksverksamheten Forum för världskultur.

För bidragsgivningen gäller förordningen (1984:326) om statsbidrag till kulturella ändamål, förordningen (1991:975) om statsbidrag till föreläsningssamfund m.m., förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet och sametingslagen (1992:1433).

Anslagssparandet beror på dels senarelagda kostnader och försening av projektstarten för Forum för världskultur, dels beslutade men ej utbetalda bidrag.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Inledning

Ändamålen för detta anslag omfattar de flesta av kulturpolitikens områden. Statens kulturråd har i sin årsredovisning analyserat resultaten av den bidragsgivning som rådet svarar för. Utöver det har regeringen tagit del av årsredovisningar och anslagsframställningar från enskilda organisationer och institutioner.

Länskonstnärerna

Bidrag till verksamhet med länskonstnärer lämnades för år 1998 till 19 bidragsmottagare, varav nio inom området dans, åtta inom området bildkonst och vardera en inom områdena litteratur och samisk musik. För år 1999 har bidrag lämnats till 24 länskonstnärer i 19 regioner samt i Sameland. Av bidragen avser tolv området dans, nio området bildkonst och vardera en områdena litteratur, teater och samisk musik. Stödet, som omfattar bidrag till totalt 27 länskonstnärer, beräknas vara fullt utbyggt år 2000.

Samisk kultur

Sametinget har vid fördelningen av bidraget till samisk kultur prioriterat samisk forskning och högre utbildning. Sammantaget har statens bidrag till samisk kultur under år 1998 fördelats enligt följande. Omkring 35 % ges till organisationer och tidningen Samefolket, 19 % till same-slöjd, 14 % till olika typer av projekt, 14 % till samisk teaterverksamhet, 12 % till forskning och utbildning samt 5 % till biblioteksverksamheten. Fördelningen mellan de olika områdena är i stort oförändrad i jämförelse med år 1997.

Svenska institutet

Utomnordiska förlag har möjlighet att hos Svenska institutet söka stöd för översättning av svensk skönlitteratur. Antalet ansökningar var under år 1998 totalt 121, varav 70 beviljades. Utgivning av modern litteratur har prioriterats, men även stöd till klassiker har givits till språkområden där den svenska litteraturen är svagt representerad. De flesta ansökningarna gällde över-

sättning av prosa, elva avsåg dramatik, tio poesi och fyra barn- och ungdomsböcker. Institutet har även medverkat vid litterära evenemang utomlands, såsom litteraturfestivaler och boklansering, i avsikt att stärka den svenska litteraturens närvaro och de utländska förlagens möjligheter att lansera svenska böcker.

Institutet har vidare givit ett omfattande stöd till kultur- och erfarenhetsutbyte i syfte att främja kontakterna mellan svenska kulturarbetare och deras kollegor i andra länder.

Åtgärder för kulturinstitutioner

Regeringen har under år 1998 fördelat 21 miljoner kronor i extra bidrag till kulturinstitutioner med särskilda behov. Bidrag har lämnats till Malmö Musikteater, Malmö Dramatiska Teater, Malmö Symfoniorkester, Göteborgs Stadsteater, Folkteatern i Göteborg, Folkoperan i Stockholm, Internationella Vadstena-akademien, Folkteatern i Gävle, Marionetteatern i Stockholm, Länsteatern på Gotland samt Drottningholmsteatern och Ulriksdals slottsteater. Bidragen har främst syftat till att upprätthålla den konstnärliga verksamheten i ett ekonomiskt krisläge eller ge planeringsutrymme för framtida förändringar.

Inkomna redovisningar visar att bidragen i några fall medverkat till att förhindra konkurs, i andra fall till att upprätthålla en repertoarplan som annars skulle ha blivit starkt beskuren.

Under första halvåret 1999 har bidrag på sammanlagt 7,3 miljoner kronor lämnats till Operan, Dramaten och Drottningholmsteatern.

Svenskhemmet Voksenåsen

Svenskhemmet Voksenåsen har till syfte att främja svensk-norsk förståelse genom att ta emot svenska och norska besökare, anordna konferenser och bedriva kulturell programverksamhet. Voksenåsen drivs som ett av svenska staten helägt norskt aktiebolag. För år 1999 får bolaget drygt 8 miljoner kronor i bidrag från detta anslag, varav 5,5 miljoner kronor avser lokalhyra till Statens fastighetsverk. För år 1998 redovisar bolaget en vinst på 576 000 norska kronor, vilket ungefär motsvarar 1997 års resultat. Av årsredovisningen framgår vidare att antalet gästdygn uppgick till 18 762, jämfört med 16 563 gästdygn år 1997. Programverksamheten har under år 1998 varit mer omfattande än tidigare år.

Forum för världskultur

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1997/98:1 utg. omr. 17 s. 24–26, bet. 1997/98:KrU1, rskr. 1997/98:97) beslutade regeringen i februari 1998 om direktiv för en kommitté (dir. 1998:14) med uppgift att under åren 1998 och 1999 bedriva en samordnande och initiativtagande försöksverksamhet, med syfte att bereda plats för andra länders kulturyttringar inom det svenska kulturlivet. Verksamheten bedrivs under namnet Forum för världskultur (Ku 1998:01). Regeringen har träffat avtal med Stockholms läns landsting och Stockholms stad om organisation och finansiering av försöksverksamheten. Enligt avtalet bidrar landstinget med 1 miljon kronor och staden med 2 miljoner kronor under vart och ett av åren 1998 och 1999. Statliga medel för verksamheten har för vart och ett av nämnda år anvisats med 1,5 miljoner kronor från detta anslag och med 2 miljoner kronor från utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar, anslaget B3 Integrationsåtgärder. Av skilda skäl har kommitténs arbete blivit starkt fördröjt och någon programverksamhet har inte ägt rum under år 1998. Parterna har därför enats om att förlänga uppdraget till utgången av år 2000 inom ramen för de ekonomiska åtaganden som gjorts för åren 1998 och 1999.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidragsgivningen och medelförbrukningen under anslaget skett i enlighet med fastställd inriktning. Det bör ankomma på regeringen att i regleringsbrev fördela medlen mellan de olika ändamålen. Regeringen vill redovisa följande förändringar.

För att utveckla Östersjöns tonsättarcentrum på Gotland föreslår regeringen att anslaget förstärks med 350 000 kronor.

För bidrag till försök med länsteaterverksamhet i Jämtland har 1,5 miljoner kronor beräknats under anslaget och med anledning av Lilla scenens ombyggnad bör Dramaten engångsvis för år 2000 tilldelas 4,9 miljoner kronor. Se avsnitt 5 Teater, dans och musik.

För genomförandet av Kulturbro 2000, en dansk-svensk kulturbiennial för bildkonst, design, teater, dans och musik föreslår regeringen att 2,5 miljoner kronor beräknas under detta anslag.

Förslagen finansieras genom omprioriteringar både inom anslaget och inom övriga kulturområdet.

Tabell 4.7 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	122 895
Pris- och löneomräkning	+ 90 ¹
Engångsanvisning upphör	- 7 400
Omprioritering inom kulturområdet	- 8 639
Reformer	+ 9 250
Förslag 2000	116 196

¹Avser Voksenåsens lokalkostnader.

A3 Nationella uppdrag

Tabell 4.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	6 000	Anslags-sparande	-
1999	Anslag	7 000	Utgifts-prognos	7 000
2000	Förslag	7 000		
2001	Beräknat	7 000		
2002	Beräknat	7 000		

Under anslaget beräknas medel för tidsbegränsade nationella uppdrag inom områdena barn- och ungdomsteater, regional filmverksamhet, ungdomskultur, musik, samtidskonst, museiverksamhet samt formgivning och design. Under treårsperioden 1997–1999 är Backateatern i Göteborg, Film i Väst i Trollhättan, Kulturskolan Rosteriet i Luleå, Falun Folkmusik Festival, Malmö Konsthall och Arbetets museum i Norrköping innehavare av nationella uppdrag inom de sex först nämnda områdena. Under perioden 1999–2001 är Föreningen Svensk Form innehavare av det nationella uppdraget inom området formgivning och design.

Regeringens överväganden

Statens kulturråd har, som redovisats under inledningen till verksamhetsområdet, på regeringens uppdrag utvärderat hur de nationella uppdragen inom områdena barn- och ungdomsteater, ungdomskultur, musik, samtidskonst samt museiverksamhet har genomförts under perioden 1997–1998, samt föreslagit nya mottagare av uppdragen för perioden 2000–2002. Svenska

Filminstitutet har på samma sätt utvärderat det nationella uppdraget inom området regional filmverksamhet samt föreslagit ny mottagare inför nästa treårsperiod.

Kulturrådets och Filminstitutets förslag har remissbehandlats. Remissvaren finns tillgängliga i Kulturdepartementet (dnr Ku1999/1259, 1187/Ko).

För perioden 2000–2002 har regeringen för avsikt att utse följande mottagare av nationella uppdrag.

Inom området barn- och ungdomsteater avser regeringen att ge det nationella uppdraget till Gottsunda Teater i Uppsala. Gottsunda Teater är en ideell förening och en professionell barn- och ungdomsteaterensemble som verkar i uppsala-förorten Gottsunda. Teatergruppen vill skapa en förortsteater med konstnärlig och social inriktning och vänder sig i första hand till barn och ungdomar. Teatern producerar professionella barn- och ungdomsteaterföreställningar och erbjuder dessutom möjligheter till eget skapande, både för barn och för ungdomar, i en öppen amatörteaterverksamhet. Teatern har på kort tid skapat sig en både konstnärlig och social plattform i Gottsunda och har goda förutsättningar att förvalta ett nationellt uppdrag inom området.

Inom området regional filmverksamhet avser regeringen att ge det nationella uppdraget till Film pool Nord. Film pool Nord har som huvudsyfte att medverka till ökad film- och TV-produktion i Norrbotten, samt verka för distribution och marknadsföring av film och TV, regionalt, nationellt och internationellt. Film pool Nord täcker en stor del av Sverige med sin verksamhet och man har en omfattande visnings- och produktionsverksamhet. Film pool Nord har ett utvecklat samarbete med Kulturskolan Rosteriet i Luleå som innehar det nuvarande nationella uppdraget inom området ungdomskultur. Uppdraget till Film pool Nord kommer att innebära en uppmaning till fortsatt samarbete inom detta område.

Inom området ungdomskultur avser regeringen att ge Cirkus Cirkör det nationella uppdraget. Cirkus Cirkör är en ung verksamhet som har vuxit mycket snabbt. Verksamheten, som består av flera olika delar, utgår från nycirkustraditionen. Förutom de professionella föreställningarna som har en stor publik, arbetar Cirkus Cirkör pedagogiskt i form av kurser för barn och ungdomar. Deras arbete vilar på ett starkt engagemang tillsammans med en stor professiona-

lism. Cirkus Cirkör bedriver en omfattande verksamhet runt hela landet.

Det nationella uppdraget inom området musik avser regeringen att ge till Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMOK). SMOK har till uppgift att främja en god utveckling av de kommunala musik- och kulturskolornas verksamhet och är pådrivande när det gäller att utveckla nya former av samverkan med såväl den obligatoriska skolan som det allmänna kulturlivet. I regeringens fortsatta arbete med att stärka kulturens ställning i skolan kan SMOK spela en viktig roll som idébank och kontaktförmedlare. SMOK är också en naturlig samarbetspartner till Rikskonserter och länsmusiken i deras kommande satsningar på kultur i skolan.

Inom området samtidskonst avser regeringen att ge det nationella uppdraget till BildMuseet i Umeå. BildMuseet lyder under Umeå universitet och har därmed nära koppling till institutionerna för konstvetenskap och museologi, liksom till Konsthögskolan, Designhögskolan och bildlärarutbildningen. Med den styrka och kvalitet som redan finns i museet och med den förstärkning det innebär att inneha ett nationellt uppdrag har BildMuseet goda förutsättningar att utvecklas till ett centrum för samtidskonst i norra Sverige. I uppdraget ligger också att BildMuseet skall samverka med andra institutioner i landet för att förbättra möjligheterna för svensk och internationell samtidskonst att visas utanför landets tre storstadsområden, liksom för svensk konst att visas utomlands.

Det nationella uppdraget inom området museiverksamhet avser regeringen att ge till Kalmar läns museum. Museet har sedan mitten av 1980-talet etablerat en särskild form av regional barn- och ungdomsverksamhet. Utgångspunkten har varit den lokala historien med fynd, lämningar, människor och händelser och ett viktigt inslag har varit den praktiska upplevelsen. Målgruppen har varit elever på alla nivåer: förskola, grundskola och gymnasium. Museets pedagoger har samlat värdefulla erfarenheter som kan föras vidare till andra museer inom ramen för ett nationellt uppdrag.

Som framgår av redovisningen är fem av de sex uppdragen helt eller delvis inriktade mot barn och ungdomar.

Regeringen föreslår att 7 miljoner kronor anvisas för nationella uppdrag år 2000.

A4 Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel

Tabell 4.9 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	68 713		
1999	Anslag	138 626	¹ Utgifts- prognos	138 626
2000	Förslag	141 056		
2001	Beräknat	142 991		
2002	Beräknat	144 994		

¹ Anslagsnivån justerad enligt riksdagens bemyndigande med anledning av beslut om att andelen riktade, tidsbegränsade insatser skall uppgå till 2 % (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55).

Enligt lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning genomförs under tiden den 1 juli 1997–31 december 2002 en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Kalmar, Gotlands och Skåne län. I försökslänen har regionala självstyrelseorgan fr.o.m. den 1 juli 1998 från Statens kulturråd övertagit befogenheten att besluta om fördelningen av statsbidrag till regional kulturverksamhet. Under anslaget beräknas medel för denna försöksverksamhet.

För verksamheten gäller förordningen (1998:305) om försöksverksamhet med ändrad fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet.

Regeringens överväganden

Försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning på kulturpolitikens område inleddes den 1 juli 1998. Regeringen har den 29 maj 1997 utfärdat direktiv (dir. 1997:80) för en parlamentarisk kommitté (In 1997:08) med uppdrag att följa upp och utvärdera hela försöksverksamheten samt utforma vissa förslag om den framtida regionala organisationen. Kommittén skall redovisa sina överväganden och förslag senast den 1 oktober 2000.

För att möjliggöra utvecklingsinsatser för länsmusiken i Kalmar, Gotlands och Skåne län har 616 000 kronor överförts till anslaget B2 Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner. Se även avsnitt 5 Teater, dans och musik.

Som en följd av att bidragsmedel avseende Östgotabaletten frigjorts för omprioritering till andra dansinstitutioner, däribland Skånes Dansteater, beräknas en ökning av anslaget till

Skåne län med 1,5 miljoner kronor genom överföring från anslaget B2 Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner.

Tabell 4.10 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	138 626
Pris- och löneomräkning	+ 1 546
Överföring till anslaget B2	- 616
Överföring från anslaget B2	+ 1 500
Förslag 2000	141 056

5 Teater, dans och musik

5.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar statens stöd till Riksteatern, Operan, Dramaten, Dansens Hus och Svenska rikskonserter, länsmusiken, regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner, fria teater-, dans- och musikgrupper, arrangerande musikföreningar, Drottningholms slottsteater, Ulriksdals slottsteater (Confidencen), Marionetteatern, Internationella Vadstena-akademien och Musikaliska akademien, produktion och distribution av fonogram, notutgivning och information om svensk musik samt till den teaterfrämjande verksamheten Skådebanan.

Vissa utvecklingsinsatser m.m. avseende teater, dans och musik redovisas under avsnitt 4.

5.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
1 429,9	1 398,0	1 401,5	1 416,5	1 446,7	1 478,9

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Teaterns föreställnings- och besökstal har totalt sett ökat under år 1998. Det framgår dock inte

om publikökningen också innebär att institutionerna har nått nya publikgrupper.

Särskilda centrala insatser har gjorts för att sprida intresset för dans.

Tillfälliga stödinsatser har gjorts för ett antal krisdrabbade teatrar. Många institutioner har inlett ett långsiktigt förändringsarbete.

De fria teater-, dans- och musikgrupperna har alltså svårt att nå ut med sina turnéproduktioner.

Förändringar

Verksamhetsområdet har fått en kraftig förstärkning som ett led i en samlad satsning för att förbättra konstnärernas villkor.

Operan har fått möjlighet att etablera en sidoscen på Vasateatern i Stockholm.

En ombyggnad av Dramatens lilla scen inleddes våren 1999.

Prioriteringar

Operans ekonomi konsolideras genom ett höjt statsbidrag.

Särskilda insatser görs för Dramaten med anledning av lilla scenens ombyggnad.

Rikskonserter ges möjlighet att öka insatserna för folkmusiken.

Försök inleds med en länsteater i Jämtland.

5.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

Institutionerna

Nationalscenerna samt de lokala och regionala teater-, dans- och musikinstitutionerna utgör stommen i det nätverk av konstnärligt producerande institutioner, utan vilka det inte skulle gå att förverkliga de kulturpolitiska målen i vårt geografiskt vidsträckt och ojämnt befolkade land. Riksteatern, Rikskonserter och Dansens Hus kompletterar institutionerna såväl konstnärligt som genom samordnande och initiativtagande insatser.

Staten har genom särskilda engångsinsatser under åren 1998 och 1999 medverkat till att ett antal teatrar med ekonomiska problem kunnat fortsätta sin verksamhet. Vid många institutioner har ett förändringsarbete inletts för att långsiktigt förbättra ekonomin. Nya organisatoriska lösningar prövas och alternativa finansieringsformer undersöks. Hos institutionerna finns genomgående en stark ambition att försöka finna ekonomiskt hållbara arbetsformer utan att göra avkall på verksamhetens kvalitet och integritet.

Långsiktighet i verksamheten och den kontinuitet i den konstnärliga utvecklingen som en fast ensemble borgar för är de främsta kännetecknen för en institution. Samtidigt finns ett behov av rörlighet i arbetsformerna, både för den konstnärliga förnyelsens skull och för att möta omvärldsförändringar av olika slag. Möjligheten att erbjuda vissa konstnärliga personalkategorier kontrakt på 2–5 år, som parterna på arbetsmarknaden har enats om, är ett led i en sådan strävan. Det är dock angeläget att ha god balans mellan olika anställningsformer. På de flesta håll finns också en stark medvetenhet om betydelsen av en stabil och långsiktig verksamhet och om faran av att i alltför hög grad övergå till ett projektinriktat arbetssätt.

Dansen har alltså en svag institutionell förankring i den meningen att det finns få rena dansinstitutioner. En positiv utveckling av dansen i regionerna har dock inletts bland annat genom att ett antal regionala danskonsulenter har fått statligt stöd. Det finns också ett ökat intresse från länsteatrarnas sida att arbeta med musik och dans.

De fria grupperna

De fria teater-, dans- och musikgrupperna har varierande verksamhetsformer. Vissa teater- och

dansgrupper är institutionsliknande med fast scen och kontinuerlig verksamhet, medan andra arbetar mer projektinriktat.

De fria teatergrupperna står för ungefär hälften av landets totala produktion av barn- och ungdomsteater och för en stor del av turnéföreställningarna. Kommunernas efterfrågan på gruppernas utbud fortsätter att minska.

Dansgruppernas publikunderlag ökar åter efter en nedgång i mitten av 1990-talet, men fortfarande när relativt få föreställningar utanför storstadsregionerna.

Många musikgrupper har svårt att finna speltillfällen och få sammanhängande turnéer ute i landet. Detta gäller inte minst jazzgrupper och ensembler inom den nutida konstmusiken. Intresset för folkmusik fortsätter att växa och flera nyskapande folkmusikgrupper har etablerats.

Arrangörsledet

Sverige har en ojämnt fördelad befolkningsstruktur och stora avstånd mellan tätorterna i vissa delar av landet. Möjligheten att gå på teater och konserter, oavsett bostadsort, förutsätter en bred turnéverksamhet som i sin tur är beroende av att det finns kunniga och engagerade arrangörer på de orter som tar emot turnéerna. Turnéarrangemang utgör nästan 50 % av det totala statsunderstödda teater- och dansutbudet. På musikområdet är motsvarande andel ännu högre. Arrangörsledet har alltså en strategisk betydelse när det gäller att sprida tillgången till teater, dans och musik. Arrangören har även en nyckelroll när det gäller att nå kontakt med publikgrupper som sällan nås av eller söker sig till kultur.

På teater- och dansområdet är det oftast den lokala teaterföreningen som anordnar föreställningar på mindre orter. Skolor och förskolor är en vanlig förmedlare av barn- och ungdomsteater. Det pågående förnyelsearbetet inom teaterföreningarna inriktas bl.a. på att höja kvalitetsmedvetandet och på att pröva nya former av arrangörsskap. Mycket tyder på att det också finns ett behov att öka skolornas kvalitetsmedvetande i fråga om barn- och ungdomsteater. De teater- och danskonsulenter som verkar på läsnivå med kommunalt och statligt stöd har en viktig uppgift när det gäller att öka den kommunala beställarkompetensen.

På musikområdet är arrangörsledet mer genreriktat. De s.k. arrangerande musikföreningarna, dvs. kammarmusikföreningar, jazzklubbar, folkmusik- och rockföreningar samt vissa orkesterföreningar, svarar för en stor del av de

offentliga konserterna i såväl större städer som på mindre orter. Deras verksamhet bygger i hög grad på ideella insatser. Även länsmusiken har en viktig musikförmedlande roll, liksom trossamfunden och folkbildningsorganisationerna. Svenska kyrkans samverkan med det profana musiklivet kan komma att få delvis andra förutsättningar i och med de förändrade relationerna mellan kyrka och stat. Behovet av ett förstärkt och kulturpolitiskt mer strategiskt inriktat publikarbete är stort också inom musikens arrangörsled. Det är ett av motiven för de senaste årens kraftiga ökning av det statliga stödet till arrangörsföreningarna.

Föreställnings- och publikutveckling budgetåren 1995/96 - 1998

Källa: Statens kulturråd.

Teater och dans

Tabell 5.2 Antal föreställningar

	1995/96 (12 mån)	1997	1998
Operan	342	337	341
Dramaten	1 120	1 070	1 226
Riksteatern	1 338	1 714	2 047
Läns- och stadsteatrar	9 617	9 130	10 600
Fria grupper	7 467	8 177	7 823
Övriga med statsbidrag	214	287	236
Summa	20 098	20 715	22 273

Tabell 5.3 Antal besök i 1000-tal

	1995/96 (12 mån)	1997	1998
Operan	184	203	212
Dramaten	244	289	316
Riksteatern	222	259	425
Läns- och stadsteatrar	1 781	1 728	1 754
Fria grupper	687	776	789
Övriga med statsbidrag	33	30	25
Summa	3 151	3 285	3 521

Riksteaterns föreställningar och publik visar en markant uppgång. En stor del av Riksteaterns föreställningar under 1998 spelades i Stockholmsregionen. Även Operan och Dramaten redovisar ett ökat antal föreställningar och besök för år 1998. Ökningarna får delvis ses som en följd av särskilda arrangemang under Kulturhuvudstadsåret.

Sett över en längre period har mängden föreställningar ökat mer än publikalen. Detta bör delvis ses mot bakgrund av att många teatrar numerar satsar på en varierad produktionsprofil med fler föreställningar i mindre format.

Kulturrådets särskilda barnteaterstatistik visar att det genomsnittliga antalet föreställningar per barn alltså ligger på en lägre nivå än under första hälften av 1990-talet. De fria teatergruppernas barnföreställningar visar en fortsatt minskning.

Dans

Tabell 5.4 Antal föreställningar

	1995/96 (12 mån)	1997	1998
Institutioner	369	364	556
Fria grupper	470	544	609
Summa	839	908	1 165

Tabell 5.5 Antal besök

	1995/96 (12 mån)	1997	1998
Institutioner	181 700	203 000	259 875
Fria grupper	57 300	61 900	80 441
Summa	239 000	264 900	340 316

Institutionerna är Operabaletten, Göteborgs-Operans balett, Cullbergbaletten, Skånes Dansteater, NorrDans (fr.o.m. 1997) och Östgötabaletten (t.o.m. 1996). Av de 25 fria dansgrupper som ingår i statistiken för år 1998 är 18 verksamma i Stockholm och sex i Göteborg.

Det totala antalet dansföreställningar liksom det totala antalet besökare vid sådana föreställningar har ökat de senaste åren. Någon fullständig turnéstatistik finns inte tillgänglig, men allt tyder på att det fortfarande är förhållandevis få föreställningar som når utanför storstadsregionerna.

*Musik***Tabell 5.6 Antal konserter och besök, regionala orkesterinstitutioner**

År	Antal besök	Antal konserter
1995/96 (12 mån)	627 000	799
1997	695 000	933
1998	720 000	1 166

År 1995/96 hade 11 orkestrar ställning som statsunderstödda regionala orkesterinstitutioner. År 1997 tillkom Göteborgsmusiken och år 1998 Musica Vitae i Växjö och Norrbottens Kammarorkester.

Tabell 5.7 Antal konserter och besök, länsmusiken

År	Antal besök	Antal konserter
1995/96 (12 mån)	1 478 700	14 845
1997	1 538 000	15 192
1998	1 586 300	14 535

Det hundratal *fria musikgrupper* som fått statligt verksamhetsbidrag för år 1998 höll totalt 2 435 konserter under det året. Antalet varierar dock mycket mellan grupperna. Ca 67 % av konserterna genomfördes utanför hemorten. Den höga andelen är delvis en följd av att statsbidraget förutsätter turnéverksamhet.

För de *arrangerande musikföreningarna* saknas konsert- och besöksstatistik.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Som ett led i den samlade satsning för att förbättra konstnärernas villkor som riksdagen beslutade om våren 1998 (prop. 1997/98:87, bet. 1997/98:KrU13, rskr. 1997/98:303) görs från och med år 1999 en omfattande förstärkning av området teater-, dans- och musik. Rikskonserter och de regionala teater- och musikinstitutionerna tillförs ytterligare medel för kompositionsbeställningar och annan samverkan med tonsättare. Fria teater-, dans- och musikgrupper får kraftigt ökade bidrag för att underlätta turnerande och konstnärlig utveckling. Stödet till utgivning och spridning av kvalitetsfonogram samt till information om ny svensk musik förstärks. Sammantaget har verksamhetsområdet Teater, dans och musik tillförts drygt 17 miljoner kronor. Härutöver görs ökade insatser för teater, dans och mu-

sik inom verksamhetsområdena Allmän kulturverksamhet och Ersättningar och bidrag till konstnärer till ett samlat belopp av ca 13 miljoner kronor. Vidare har medel avsatts inom utgiftsområde 14 för arbetsförmedlande insatser vid centrumbildningarna och för att möjliggöra försök med en s.k. tredje anställningsform inom teaterområdet.

Som framgår av redovisningen under avsnitt 4 har regeringen under år 1998 och första hälften av år 1999 fördelat sammanlagt drygt 28 miljoner kronor i tillfälligt stöd till kulturinstitutioner som befinner sig i ett förändringsskede eller i en akut krissituation. Medlen har huvudsakligen fördelats till teaterinstitutioner. Inom denna ram har Dramaten tilldelats 2,4 miljoner kronor som kompensation för ett beräknat inkomstbortfall under år 1999 i samband med ombyggnad av lilla scenen.

Genom medelstillskott på sammanlagt 3,5 miljoner kronor för åren 1998 och 1999 har Operan fått möjlighet att etablera en sidoscen på Vasateatern i Stockholm.

I samband med anslagsjusteringen avseende länsmusiken år 1998 gjordes särskilda nivåhöjande insatser för ett antal länsmusikorganisationer med fast orkester eller annan specialinriktad verksamhet. Sålunda har kammarensemblen Musica Vitae i Växjö och Norrbottens Kammarorkester fått ställning som regional orkesterinstitution. Ett förstärkt stöd har lämnats till Svenska Kammarorkestern i Örebro, Gotlandsmusiken, Musik i Dalarna samt Norrlands Musik och Dansteater.

För åren 1998 och 1999 har 2 % av verksamhetsbidraget till lokala och regionala teater-, dans- och musikinstitutioner, exklusive länsmusiken, avsatts till riktade insatser under högst tre år i syfte att nå en bredare publik samt pröva nya samverkansformer med kulturlivets övriga delar och andra samhällssektorer. Under år 1998 har 11 projekt på musikområdet och 34 projekt på teater- och dansområdet fått stöd. Härigenom har särskilda insatser kunnat göras för exempelvis NorrDans och Skånes Dansteater samt för ett västsvenskt teater- och danscentrum för barn och ungdomar.

Musiklivets arrangörsorganisationer har under åren 1998 och 1999 fått det statliga stödet förstärkt med sammanlagt 9,6 miljoner kronor. Det totala stödet till dessa organisationer uppgår därmed till drygt 20 miljoner kronor, vilket är en i det närmaste fördubblad insats. Inom denna medelsram lämnas från och med år 1999 stöd till

Eric Sahlström-institutet i Tobo, Uppland, för utveckling av ett folkmusikcentrum.

Effekter av de statliga insatserna

Regeringen anser att de befintliga statliga stödformerna är nödvändiga verktyg för att förverkliga de nationella kulturpolitiska målen inom verksamhetsområdet. De statliga stöden samverkar med insatser på regional och kommunal nivå. Även internationella erfarenheter pekar på att det inte är möjligt att vidmakthålla en god institutionell infrastruktur och erbjuda alla medborgare ett kvalitetsutbud av teater, dans och musik utan ett omfattande offentligt stöd.

Ökade besökstal tyder på att producenter och arrangörer har blivit effektivare i sitt utåtriktade arbete. Enligt tillgängliga redovisningar har de flesta teater- och musikinstitutioner ökat ambitionerna när det gäller att nå nya publikgrupper och spela utanför hemorten. Särskilt påtaglig är den starka satsning som på många håll görs för att nå barn och ungdomar. Samverkan över sektorsgränser blir allt vanligare. Ett flertal institutioner och fria grupper inriktar sig också på att lyfta fram konstnärliga uttryck från andra kulturer än den traditionellt västerländska. För att åtgärderna skall få varaktig och synlig effekt, till exempel genom ändrade kulturvanor hos efter-satta grupper, måste det utåtriktade arbetet fortsätta och intensifieras. Regeringen avser att ägna ökad uppmärksamhet åt dessa frågor.

Genom en tillfällig kompletterande bidragsgivning under åren 1998 och 1999 har staten medverkat till att ett antal krisdrabbade teatrar har kunnat upprätthålla sin verksamhet. För att nya krissituationer inte skall uppkomma måste dock ett långsiktigt förändringsarbete ske inom institutionerna. Ett sådant har också inletts på många håll. Det är i första hand huvudmännen som har ansvaret för att det skapas konstnärligt och ekonomiskt hållbara lösningar på institutionernas problem. Staten har under lång tid medverkat till uppbyggnaden av det nu befintliga nätet av regionala och lokala teater- och orkesterinstitutioner och lämnar i dag ett betydande årligt stöd till deras verksamhet. Det är ingen realistisk bedömning att staten, med bibehållet fullt ansvar för nationalscenerna och övriga riksinstitutioner, skulle ha möjlighet att överta en del av de regionala huvudmännens ansvar för det pågående förändringsarbetet. Däremot kan det vara rimligt att staten, när det finns skäl för

det, fortsätter att göra vissa insatser i län med svag försörjning av institutionsbaserad teater, dans och musik.

Statens kulturråd har analyserat utfallet av de tidsbegränsade, riktade insatserna för regionala kulturinstitutioner. Regeringen bedömer att avsättningen på 2 % av verksamhetsbidraget till riktat stöd har medverkat till att institutionerna har ökat sin ambitioner när det gäller förnyelse och tillgänglighet.

Flera av de statliga stöden har till syfte att säkra ett brett kvalitetsutbud av teater, dans och musik på mindre orter. En grundförutsättning för att de statliga insatserna skall få effekt är dock att de följs upp med regionala och kommunala åtgärder. De fria teatergruppernas fortsatta svårigheter att få avsättning för sina barn- och ungdomsproduktioner ger en antydning om att statens stöd till grupperna måste kombineras med utvecklingsinsatser inom det lokala beställarledet. Även det förstärkta stödet till musikens arrangörsföreningar får avsedd verkan bara om det samverkar med lokala satsningar.

Statens insatser på teater-, dans- och musikområdet har direkt betydelse för de yrkesverksamma scen- och tonkonstnärernas tillgång till arbete. Effekten i dessa hänseenden av de senaste tidens satsningar, inbegripet försöksverksamheten med den s.k. tredje anställningsformen och nya former av förmedlingsverksamhet, kan ännu inte överblickas. Även här handlar det om samverkan mellan olika slags insatser.

Regeringens slutsatser

Den huvudsakliga inriktningen på statens insatser bör alltjämt vara den som riksdagen angav i sitt ställningstagande till 1996 års kulturpolitiska proposition. Detta innebär att hög prioritet även i fortsättningen ges för åtgärder i syfte att öka tillgängligheten till teater, dans och musik, geografiskt och socialt, samtidigt som förutsättningar ges för fortsatt hög kvalitet i det konstnärliga utövandet.

Staten har under lång tid medverkat till uppbyggnaden av ett regionalt nät av institutions-teatrar. Det är därför rimligt att staten stödjer tillkomsten av teaterinstitutioner i län som ännu saknar en sådan. Under en treårsperiod bör från och med nästa år stöd lämnas till försök med att bygga upp en länsteater i Jämtland. Stödet beräknas under Allmän kulturverksamhet.

Ansvar för hållbara förändringar inom institutionerna vilar på huvudmännen. Som ensam ägare har staten ett särskilt ansvar för att nationalscenernas förändringsarbete kan genomföras på rimliga villkor. Regeringen föreslår att Operans årliga anslag förstärks med 5,9 miljoner kronor som ett led i bolagets pågående konsolideringsarbete. För Dramaten är lilla scenens ombyggnad en angelägen åtgärd för att säkra framtida intäkter. En engångsanvisning på 4,9 miljoner kronor bör ställas till regeringens disposition för bidrag till extraordinära kostnader i samband med ombyggnaden. Medlen beräknas under Allmän kulturverksamhet.

I enlighet med riktlinjerna i den kulturpolitiska propositionen bör prioritet ges åt insatser för svagt företrädda musikgenrer. Regeringen föreslår att Rikskonserter ges möjlighet till ökade insatser för folkmusiken.

De riktade utvecklingsinsatserna för regionala institutioner bör fortsätta. Stödet bör dock få en ny teknisk utformning.

5.4 Revisionens iakttagelser

Revisionen har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för år 1998 avseende bolag och organisationer inom verksamhetsområdet.

5.5 Anslag

B1 Bidrag till Riksteatern, Operan, Dramaten, Dansens Hus och Svenska rikskonserter

Tabell 5.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	727 076		
1999	Anslag	750 501	Utgifts- prognos	750 501
2000	Förslag	764 055		
2001	Beräknat	778 975 ¹		
2002	Beräknat	795 172 ²		

¹Motsvarar 764 055 tkr i 2000 års prisnivå.

²Motsvarar 764 055 tkr i 2000 års prisnivå.

Riksteatern

Svenska riksteatern är en folkrörelseorganisation, med lokala och regionala arrangörsföreningar

samt en central enhet med producerande, förmedlande och främjande uppgifter. Riksteaterns centrala verksamhet har lokaler i Hallunda, Botkyrka. År 1998 fick Riksteatern 218 833 000 kronor i statsbidrag. Utöver bidraget hade Riksteatern intäkter på 51 miljoner kronor. Hyreskostnaderna uppgick till 23 647 000 kronor. Resultatet för år 1998 är ett underskott på drygt 9 miljoner kronor, vilket balanserats mot en produktionsreserv vid utgången av år 1997 på 22,9 miljoner kronor. För år 1999 uppgår statsbidraget till 222 985 000 kronor.

Operan

Operan är Sveriges nationalscen för opera och balett. Verksamheten bedrivs i form av ett av staten helägt aktiebolag. Sedan år 1998 disponerar Operan Vasateatern som andra scen. År 1998 fick Operan 277 877 000 kronor i statsbidrag, inbegripet en engångsanvisning på 2 miljoner kronor för anskaffning av inventarier m.m. till Vasateatern. Operans övriga intäkter uppgick till ca 77,5 miljoner kronor. Hyreskostnaderna uppgick till 49 641 000 kronor. 1998 års resultat efter bokslutsdispositioner är ett underskott på 12,3 miljoner kronor, vilket reducerar det egna kapitalet till 3,2 miljoner kronor. För år 1999 uppgår statsbidraget till 282 705 000 kronor.

Dramaten

Dramaten är Sveriges nationalscen för talteater. Verksamheten bedrivs i form av ett av staten helägt aktiebolag. Dramaten spelar, förutom på stora scenen, på fyra andra scener i Dramatenhuset och sedan år 1997 även i den f.d. industri-lokaler Elverket. År 1998 fick Dramaten 161 779 000 kronor i statsbidrag, sedan 1 193 000 kronor avräknats för årsränta på det lån i Riksgäldskontoret på 25 miljoner kronor, som regeringen har övertagit från Dramaten (prop. 1997/98:1 volym 1, bet. 1997/98:FiU11, rskr. 1997/98:45). Dramatens övriga intäkter uppgick till 66,2 miljoner kronor. Hyreskostnaderna uppgick till 29 550 000 kronor. 1998 års resultat efter finansiella dispositioner är ett överskott på 3,9 miljoner kronor. Det egna kapitalet uppgår därmed till drygt 7 miljoner kronor. För år 1999 uppgår statsbidraget till 159 700 000 kronor efter avräkning med 6 419 000 kronor för ränta och amortering på det av staten övertagna lånet. Härutöver har Dramaten tilldelats ett engångsbidrag på 2,4 miljoner kronor som kompensation för uteblivna biljettintäkter på grund av att lilla

scenen hålls stängd för ombyggnad under en del av spelåret 1999.

Dansens Hus

Dansens Hus är en stiftelse, bildad av de teatrar som har större fasta dansensembler. Stiftelsen har till ändamål att utveckla dansen i Sverige, främst genom att ta emot gästspel av svenska och internationella dansensembler. Verksamheten samfinansieras av staten och Stockholms stad enligt en år 1993 träffad överenskommelse. Dansens Hus disponerar kontorslokaler och två scener i Folkets Hus i Stockholm. År 1998 fick Dansens Hus 14 905 000 kronor i statsbidrag och 4 680 000 kronor i bidrag från Stockholms stad. Stiftelsens övriga intäkter uppgick till ca 9,5 miljoner kronor. Hyreskostnaderna uppgick till 7 851 000 kronor. Resultatet för år 1998 är ett underskott på drygt 1,7 miljoner kronor efter bokslutsdispositioner. Sedan förlusten balanserats återstår ca 3,3 miljoner kronor i disponibla reserver. För år 1999 är statsbidraget 15 432 000 kronor och bidraget från Stockholm stad 4 763 000 kronor.

Svenska rikskonserter

Svenska rikskonserter är en av staten bildad stiftelse med uppgift att främja utvecklingen av musiklivet i hela landet genom kompletterande musikproduktion, service till musiklivet och presentation av svensk musik i utlandet. Rikskonserter fick år 1998 ett statsbidrag på 54 489 000 kronor. De övriga intäkterna uppgick till 41,4 miljoner kronor. Hyreskostnaderna uppgick till 9 165 000 kronor. Resultatet för år 1998 är ett underskott på ca 1,9 miljoner kronor. Sedan underskottet balanserats återstår ett eget kapital på ca 0,7 miljoner kronor. För år 1999 uppgår statsbidraget till 58 260 000 kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Resultatinformationen grundar sig på institutionernas årsredovisningar och budgetunderlag samt på olika särredovisningar från Statens kulturråd.

Riksteatern

Under år 1998 har Riksteaterns totala föreställnings- och publiktal ökat avsevärt. Den totala publiksiffran var över 400 000, vilket är en ök-

ning med 140 000 (56 %) jämfört med år 1997. Andelen samarbeten med andra producenter har också ökat påtagligt. Av 1998 års vuxenproduktioner av talteater genomfördes 13 i egen regi och 20 i samarbete med andra producenter.

Som framgår av den regionala analys som Statens kulturråd har gjort på regeringens uppdrag har Riksteatern, liksom Riksutställningar och Rikskonserter, under Kulturhuvudstadsåret 1998 haft ett ovanligt stort antal arrangemang i Stockholmsområdet.

Insatserna för arrangörsutveckling och publikarbete fortsätter att utvecklas. Genom nya och brett upplagda marknadsföringsåtgärder, till exempel förmånskortet ScenPass Sverige, räknar Riksteatern med att intressera nya målgrupper för teater.

Det treåriga dansfrämjande samarbetet med Statens kulturråd och Dansens Hus innebär bland annat att Riksteatern från och med år 1999 årligen turnerar med två dansproduktioner utöver den egna Cullbergbaletten. Under år 1998 har Riksteatern varit medarrangör för en nationell dansbiennial.

Riksteatern har regeringens uppdrag att inrikta Södra teaterns verksamhet på scenkonst från hela världen och på samarbete med kommittén Forum för världskultur. Under år 1998 har Södra teaterns ledningsfunktion förändrats och viss programverksamhet har startat med den nya inriktningen. Lokaler har upplåtits åt Forum för världskultur i Södra teatern.

Operan

Delvis till följd av särskilda satsningar under Kulturhuvudstadsåret hade Operan fler produktioner på repertoaren och gav fler föreställningar och konserter under år 1998 än under de närmast föregående åren. På Drottningholmsteatern gav Operan sju föreställningar, vilket motsvarar ungefär 1997 års insats.

Den genomsnittliga beläggningen på stora scenen var 84 % för opera och 87 % för balett, vilket är en normal beläggningsnivå för Operan. Operan redovisar ett ökat besökstal, vilket dock skall ställas mot den större mängden evenemang inom och utanför operahuset under år 1998.

Operan har under en lång följd av år haft en underbalanserad ekonomi. En genomgripande omstrukturering av verksamheten genomfördes mellan budgetåren 1992/93 och 1997, då personalen minskades med närmare 100 årsverken samtidigt som vissa kostnadskrävande uppbyggnader sköts på framtiden. Trots dessa åtgärder

har det inte varit möjligt att bedriva verksamheten utan att ta den egna kapitalreserven i anspråk, vilket inneburit att densamma drastiskt minskat.

Samtidigt har förvärvet av Vasateatern inneburit nya möjligheter till en långsiktigt positiv utveckling. Där ges bland annat praktiska förutsättningar för ett fortsatt och fördjupat samarbete med Operahögskolan och för barn- och turnéproduktioner i mindre format. Vasateaterns användning blir delvis beroende av hur Operans totala resurser disponeras och hur övriga delar av verksamheten utvecklas.

Operan och Stiftelsen Drottningholms teatermuseum har på regeringens uppdrag redovisat en gemensam plan för föreställningsverksamheten vid Drottningholmsteatern under perioden 2000–2002. Enligt planen bör tre produktioner kunna genomföras årligen, förutsatt att statens bidrag till respektive institution motsvarar minst 1999 års nivå samt att nuvarande sponsorsinsats bibehålls. Av de tre produktionerna svarar Operan för en med 7–9 föreställningar och stiftelsen för två med sammanlagt 16–20 föreställningar.

Dramaten

Dramaten gav år 1998 betydligt fler föreställningar än under de två närmast föregående åren, främst på grund av en stor mängd mottagna gästspel inom ramen för Kulturhuvudstadsåret men också genom ett ökat eget turnerande i Sverige. Antalet produktioner på repertoaren, inklusive nyproduktioner, var ungefär lika högt som under år 1997, då Dramatens repertoar breddades markant.

Den genomsnittliga beläggningen på Dramatens scener var oförändrat 86 %. Dramaten redovisar en betydande publikökning, men liksom hos Operan skall den ses i ljuset av det ökade antalet föreställningar.

I maj 1999 stängdes Dramatens lilla scen för en omfattande renovering. Lilla scenen beräknas kunna återinvigas i oktober 2000.

Dramaten redovisar ett gott ekonomiskt resultat för år 1998. Planeringen för år 1999 och de närmaste tre åren därefter utgår från att återbetalningen av det lån som staten har övertagit årligen skall regleras med Dramaten.

Dansens Hus

Ett samarbetsavtal med Stockholm Europas Kulturhuvudstad 98 AB har möjliggjort helårsverksamhet på stora scenen med ett stort antal specialsatsningar under år 1998. En rad internationella gästspel har genomförts, vilket medfört

en markant ökning av publiktillströmningen. Även de regionala svenska gästspelen var betydligt fler än under år 1997.

Samarbetet fortsätter med Statens kulturråd och Riksteatern kring främjandeprogrammet Dans i hela landet. Verksamhet med service och uppdragsförmedling till koreografer och dansare (Dans Produktion Service) har även under år 1998 bedrivits med stöd från Statens kulturråd och arbetsmarknadsmedel. Under år 1998 har nio koreografer fått del av denna service.

Dansens Hus planerar för fortsatt helårsverksamhet på såväl stora scenen som på sidoscenen Blå Lådan.

Rikskonserter

Genom förvärvet av Nybrokajen 11 i Stockholm har Rikskonserter fått bättre praktiska förutsättningar att fylla sin samordnande och stödjande roll i musiklivet. De nya lokalerna, inklusive en konsertscen, har underlättat kontakter med nya målgrupper och möjliggjort en mer koncentrerad insats för musiklivets intresseorganisationer.

Samarbetet med länsmusiken och lokala musikarrangörer har fått en fast form på kammarmusikens område. Repertoarplanering sker i tre regioner, för vilka ett årligt produktionsutbud tas fram i samråd mellan parterna. Inom andra genrer, t.ex. folkmusiken, fortsätter arbetet med att finna landstäckande samarbetsformer. Statens kulturråd, som har i uppdrag att löpande följa länsmusikens samarbete med Rikskonserter, konstaterar att samarbetet utvecklas positivt. Endast en tredjedel av Rikskonserterns konsertutbud förmedlas via länsmusiken, men även beträffande de konserter som Rikskonserter säljer direkt till lokala arrangörer sker i många fall ett planeringsråd med länsmusiken.

Kulturhuvudstadsåret 1998 har för Rikskonserter del inneburit medverkan i ett stort antal externfinansierade evenemang i Stockholmsområdet.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidragen har använts i enlighet med de mål som har angivits för verksamheten inom respektive institution. Någon förändring av målen eller av bidragsgivningens allmänna inriktning är inte aktuell. Regeringen föreslår dock vissa förstärkta bidragsnivåer. Dessa finansieras genom omprioriteringar inom kulturområdet.

Riksteatern

Bidraget till Riksteatern pris- och löneomräknas med 3 064 000 kronor.

Operan

Operans ekonomiska resultat för år 1998 understryker vikten av att ett konsolideringsarbete inleds omgående. Regeringen har under år 1999 tilldelat Operan ett extra bidrag på 3,9 miljoner kronor från den under anslaget A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete uppförda särskilda medelsramen till åtgärder för kulturinstitutioner. Regeringen förutsätter att Operan härutöver vidtar egna åtgärder för att undvika att verksamheten går med underskott år 1999. Från och med år 2000 bör tillskottet för år 1999 på 3,9 miljoner kronor permanentas genom en motsvarande nivåhöjning under detta anslag. Vidare beräknar regeringen en ytterligare nivåförstärkning på 2 miljoner kronor bland annat för att möjliggöra en högre årlig avsättning till upprustningsåtgärder.

Pris- och löneomräkningen på Operans anslag beräknas till 3 880 000 kronor. Regeringen förutsätter att Operan genomför uppsättningar på Drottningholmsteatern med det antal föreställningar som angivits i uppgörelsen mellan de båda teatrarna.

Dramaten

Dramatens lilla scen hålls stängd under perioden maj 1999–oktober 2000 för en genomgripande ombyggnad. Regeringen har hittills beviljat Dramaten 2,4 miljoner kronor som kompensation för uteblivna biljettintäkter m.m. under år 1999 från den särskilda medelsramen till åtgärder för kulturinstitutioner under anslaget A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. För inkomstbortfallet under år 2000 bör Dramaten engångsvis tilldelas ytterligare medel. Regeringen förslår att en medelsram på 4,9 miljoner kronor ställs till regeringens disposition för ändamålet under anslaget A2. Dramaten har även behov av investeringsmedel för lilla scenens inredning och utrustning. Regeringen överväger att för detta ändamål anvisa ett särskilt belopp från 1999 års medelsram till åtgärder för kulturinstitutioner.

Pris- och löneomräkningen på Dramatens årliga bidrag beräknas till 2 290 000 kronor. Amortering på det av staten övertagna lånet i Riksgäldskontoret kommer att avräknas i regleringsbrevet.

Dansens Hus

Vad gäller Dansens Hus visar erfarenheterna från Kulturåret 1998 att kontinuitet i gästspelsverksamheten har stor betydelse för att fånga och behålla en ny publik för den moderna dansen. Regeringen förordar därför att bidraget till Dansens Hus ökas med 2 220 000 kronor för att möjliggöra fortsatt helårsverksamhet. Satsningen finansieras inom ramen för anslagets pris- och löneomräkning.

Rikskonserter

Riksdagen har vid upprepade tillfällen under senare år betonat vikten av ökade insatser för folkmusiken mot bakgrund av, bland annat, dess förmåga att synliggöra det svenska kulturarvet och samtidigt knyta an till andra länders kulturtraditioner. De nya lokalerna ger Rikskonserter förutsättningar att bredda insatserna för folkmusiken dels genom att erbjuda en centralt placerad arena för sceniska framträdanden, dels genom att utveckla nya former av samverkan med olika regionala folkmusikcentrum, exempelvis Folkmusikens Hus i Rättvik. Regeringen beräknar ett med 400 000 kronor förstärkt bidrag till Rikskonserter för ökade insatser för folkmusiken. Pris- och löneomräkningen på Rikskonserter anslag beräknas till 800 000 kronor.

Tabell 5.9 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	750 501
Pris- och löneomräkning	+ 12 254
Reformer:	
Operan	+ 5 900
Rikskonserter	+ 400
Omprioriteringar ¹	- 5 000
Förslag 2 000	764 055

¹ Avser anslagsfinansierad amortering i januari 1999 av det från Dramaten övertagna lånet

Anslaget fördelning mellan institutionerna framgår av följande tabell.

Tabell 5.10 Anslaget fördelning*Tusental kronor*

	Anslag 1999	Beräknat 2000
Riksteatern	222 985	226 049
Operan	282 705	292 485
Dramaten	164 700 ¹	167 538 ²
Till regeringskansliets disposition	6 419 ³	871 ⁴
Dansens Hus	15 432	17 652
Rikskonserter	58 260	59 460
Summa	750 501	764 055

¹Före avräkning av 5 mkr för amortering i december 1999 på statens från Dramaten övertagna lån

²Före avräkning av 5 mkr för amortering i december 2000 på statens från Dramaten övertagna lån

³Avser årsränta och amortering i januari 1999 på statens från Dramaten övertagna lån

⁴Avser årsränta för år 2000 på statens från Dramaten övertagna lån

B2 Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner

Tabell 5.11 Anslagsutvecklingen*Tusental kronor*

1998	Utfall	604 512		
1999	Anslag	532 223 ¹	Utgifts- prognos	532 223
2000	Förslag	537 250		
2001	Beräknat	550 316		
2002	Beräknat	563 910		

¹ Anslagsnivån justerad enligt riksdagens bemyndigande med anledning av beslut om att andelen riktade tidsbegränsade insatser skall uppgå till 2% (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55)

Under anslaget anvisas medel till länsmusikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner.

För bidragsgivningen gäller förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Bidrag för länsmusikverksamhet lämnas till 19 landsting. Vidare lämnas bidrag till 31 teater- och dansinstitutioner samt 14 orkesterinstitutioner. Bidrag lämnas i form av stödenheter. En stödenhet är 100 000 kronor.

Enligt de riktlinjer för bidragen till regionala kulturinstitutioner som riksdagen har godkänt (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129) skall en viss del av stödet avsättas till riktade, tidsbegränsade insatser. För åren

1997-1999 har avsättning gjorts med 2% av bidragen till regionala och lokala teater-, dans- och orkesterinstitutioner.

Med anledning av pågående försöksverksamhet med regional fördelning av kulturpolitiska medel beräknas fr.o.m. den 1 juli 1998 under detta anslag endast medel för riktade insatser till institutioner i Skåne, Kalmar och Gotlands län. Övriga medel som berör dessa län beräknas under anslaget A4 Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel.

Tabell 5.12 Anslaget fördelning år 1999*Tusental kronor*

Länsmusikverksamhet	175 800
Särskilda insatser för länsmusiken	3 700
Orkesterinstitutioner	69 965
Teater- och dansinstitutioner	280 758
Samarbete med tonsättare	2 000
Summa	532 223

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Resultatinformationen grundar sig på uppgifter i årsredovisningen och olika särredovisningar från Statens kulturråd.

Länsmusiken

Statens kulturråd har redovisat en första analys av hur det förändrade statsbidraget till länsmusiken har påverkat verksamheten. I några fall har huvudmännen ökat sin ekonomiska insats, men nya organisatoriska lösningar prövas också på flera håll. Kulturrådet konstaterar att skillnaderna mellan länsmusikorganisationernas sätt att fylla sin uppgift ökar. På vissa håll prioriteras fast orkesterverksamhet. På andra håll orienterar man sig mot musikteaterverksamhet i samarbete med teaterinstitutioner. Andra åter lägger vikt vid barn- och ungdomsverksamhet och frilansproduktioner. Kulturrådet noterar att de regionala huvudmännens nysatsningar i få fall har gällt länsmusikens främjande och samordnande uppgifter.

Orkesterinstitutioner samt teater- och dansinstitutioner

Statens kulturråd genomför för närvarande en successiv översyn av de statligt understödda tea-

ter-, dans- och musikinstitutionerna. En första rapport, avseende musikteaterverksamhet, har avgivits. I denna analyseras bl.a. de sju regionala musikteaterverksamheter som får stöd från detta anslag. Generellt visar genomgången att musikteater är en kostnadskrävande konstform som ställer stora krav på organisation och ledning. Kulturrådet finner inte behov för en fortsatt utbyggnad av musikteaterverksamheten med nya institutioner. Däremot betonas vikten av nya samverkansformer för att nå publik inom större geografiska områden. Under år 1999 fortsätter översynen med en genomgång av stadsteatrar och teatrar med regionala uppdrag samt orkesterinstitutioner.

Jämtlands och Södermanlands län saknar fortfarande en fast regional teaterinstitution. I båda länen byggs nu sådana upp i något annorlunda former än de traditionella länsteatrar.

Sedan dansverksamheten vid Östergötlands länsteater lagts ner från och med år 1997 finns tre fasta regionala dansensembler, nämligen GöteborgsOperans balett, Skånes Dansteater och NorrDans.

Riktade, tidsbegränsade insatser

För år 1998 avsattes sammanlagt 86 stödenheter till riktade insatser, varav 18 till orkesterinstitutioner och 68 till teater- och dansinstitutioner. Statens kulturråd har inom denna ram beviljat stöd till 11 projekt vid orkesterinstitutioner samt 34 projekt vid teater- och dansinstitutioner.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för år 1999 anförde riksdagen att konsekvenserna av det år 1997 införda systemet med en procentuell avsättning av medel för riktade tidsbegränsade insatser borde belysas av regeringen. Hittills gjorda erfarenheter av det riktade stödet på 2 % av det årliga anslaget borde analyseras, liksom följderna av en avsättning på 4 respektive 6 %. Vidare borde en utvärdering göras av i vad mån institutionernas ordinarie verksamhet påverkats genom medelsavsättningen och om målen för de riktade insatserna uppnåtts (bet. 1998/99:KrU1).

I en analys över det riktade stödet, baserad på en enkät till de berörda institutionerna, har Statens kulturråd gjort följande sammanfattande bedömning. Många institutioner har haft svårt att se de riktade insatserna som ett incitament till en långsiktig nyorientering av den ordinarie verksamheten, utan har snarare upplevt dem som en sätt att ersätta den målinriktade verksamhetsplaneringen med kortsiktig projektstyrning. Samtidigt har bidragen på många håll möjliggjort

viktiga satsningar av utvecklingskaraktär, som annars inte hade kommit till stånd. Genomgången ger en rad exempel på den möjlighet som särskilda utvecklingsmedel kan utgöra i ett förändringsarbete. Riktade insatser bör enligt Kulturrådet kunna göras även i fortsättningen, men i form av ett särskilt utvecklingsbidrag utan beräkningsmässig koppling till det årliga verksamhetsbidraget.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidragsgivningen skett i enlighet med de mål och riktlinjer som har angivits för denna. Så länge Statens kulturråds systematiska genomgång av teater-, dans- och musikinstitutionerna pågår vill regeringen inte ta initiativ till några genomgripande förändringar av bidragsgivningen under detta anslag.

Mot bakgrund av Kulturrådets analys av de riktade tidsbegränsade insatserna finner dock regeringen skäl till en, huvudsakligen anslagsteknisk, omläggning av medelsanvisningen för sådana insatser från och med nästa år. Omläggningen innebär att särskilda anslagsposter inrättas för utvecklingsbidrag till teater- och dansinstitutioner samt musikinstitutioner, inklusive länsmusiken. För år 2000 bör respektive anslagspost tillföras belopp motsvarande 1999 års avsättning till riktade insatser. I fortsättningen bör det, i likhet med vad Kulturrådet har föreslagit, inte finnas någon beloppsmässig koppling mellan de ordinarie verksamhetsbidragen och utvecklingsbidragen. De senare får i stället behandlas som ett eget ändamål i den årliga budgetprövningen.

Enligt den överenskommelse om länsmusiken som träffats mellan staten och Landstingsförbundet år 1997 skall de riktade insatserna omfattas av länsmusiken från och med år 2000. Under år 1999 har regeringen engångsvis fördelat 3,7 miljoner kronor till utvecklingsinsatser inom länsmusiken. Detta belopp bör i fortsättningen ingå i anslagsposten för utvecklingsbidrag till musikinstitutioner. För att möjliggöra utvecklingsinsatser för länsmusiken i Kalmar, Gotlands och Skåne län bör anslagsposten vidare tillföras 616 000 kronor från anslaget A4 Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel.

Östgötabaletten lades ner år 1996. I avvaktan på försök att åter etablera en fast dansinstitution för Östergötlands och eventuellt också angrän-

sande län har de frigjorda bidragsmedlen på 4,6 miljoner kronor per år under åren 1997–1999 tillfälligt omfördelats till NorrDans, GöteborgsOperan och Skånes Dansteater (för år 1999 till Region Skåne). Regeringen har nu erfarit att det för närvarande inte finns förutsättningar för att inrätta en ny dansensemble för Östergötland, vilket innebär att det nämnda beloppet kan användas för att mer varaktigt förstärka bidragsgivningen till övriga regionala dansinstitutioner. För att ge beslutsfattarna i Region Skåne möjlighet till fortsatta insatser för Skånes Dansteater förordar regeringen att 1,5 miljoner kronor av beloppet överförs till anslaget A4.

Under anslaget A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete har 1,5 miljoner kronor beräknats för bidrag till försök med länsteaterverksamhet i Jämtland. Avsikten är att under en provotid av tre år ge verksamheten möjlighet att utveckla en sådan stadga och långsiktighet att det kan bli aktuellt att införliva den i det permanenta stödsystemet för regionala kulturinstitutioner. I inledningen till verksamhetsområdet har regeringen redovisat sin syn på institutionsbegreppet.

Regeringen har i propositionen Nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143) gjort bedömningen att de nationella minoriteterna särskilt bör beaktas vid fördelningen av stöd enligt bland annat förordningen om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Det ankommer på regeringen att utforma närmare föreskrifter om detta.

Tabell 5.13 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	532 223
Pris- och löneomräkning	+ 5 968
Överföring från anslaget A4	+ 616
Överföring till anslaget A4	- 1 500
Omprioritering	-57
Förslag 2000	537 250

B3 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tabell 5.14 Anslagsutvecklingen

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	96 878	Anslags-sparande	7 783
1999	Anslag	115 240	Utgifts-prognos	116 023
2000	Förslag	115 240		
2001	Beräknat	117 430		
2002	Beräknat	119 778		

Under detta anslag beräknas medel för bidrag till fria teater-, dans- och musikgrupper samt arrangerande musikföreningar, stöd till utgivning och distribution av fonogram, bidrag till vissa mindre teaterinstitutioner av nationellt intresse såsom Drottningholmsteatern, Ulriksdals slottsteater (Confidencen), Internationella Vadstena-akademien och Marionetteatern, bidrag till Musikaliska akademien samt till skådebaneverksamhet. Från anslaget lämnas även särskilda bidrag till Musikaliska akademien och Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM) – Svensk Musik för notutgivning, information m.m.

För bidragsgivningen gäller förordningen (1974:452) om statsbidrag till teater-, dans- och musikverksamhet i mindre ensembler och fria grupper, förordningen (1982:505) om statsbidrag för framställning och utgivning av fonogram samt förordningen (1984:326) om statsbidrag till kulturella ändamål.

Anslagssparandet avser av Statens kulturråd beslutade men inte utbetalade bidrag till bland annat fonogramutgivning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Resultatinformationen grundar sig på uppgifter i årsredovisningen och olika särredovisningar från Statens kulturråd. Härutöver har regeringen tagit del av årsredovisningar och anslagsframställningar från vissa institutioner och organisationer.

Bidragen till fria teater-, dans- och musikgrupper har sedan år 1997 förstärkts etappvis med sammanlagt 15 miljoner kronor, varav 10 miljoner kronor från och med år 1999. Efter denna ökning uppgår stödet till totalt drygt 63 miljoner kronor. Av Statens kulturråds årsredovisning framgår att antalet ansökningar från de

fria grupperna har varit i stort sett konstant, möjligen med en tendens till svag ökning, sett över den senaste treårsperioden. De allra flesta ansökningarna kommer från grupper med hemvist i de tre storstadsregionerna. Den övervägande delen av bidragen går också till dessa regioner. För att stödet skall komma det övriga landet till del i form av ett större utbud har insatserna för att stimulera turnéverksamhet ökat. Detta har skett dels i form av ökade verksamhetsbidrag, dels i form av bidrag för turnéprojekt. På dansens område görs dessutom särskilda utvecklingsinsatser av främjandekaraktär.

Stödet till arrangerande musikföreningar har för åren 1998 och 1999 ökat med 3,8 miljoner kronor respektive 5,8 miljoner kronor. Sammanlagt uppgår stödet för närvarande till drygt 20 miljoner kronor. Det förstärkta stödet har möjliggjort ökade insatser inom samtliga genreområden. Folkmusiken har fått en förhållandevis stor ökning och antalet folkmusikföreningar med bidrag fördubblades år 1998. Flera av dessa föreningar har en mångkulturell inriktning. Vid bidragsfördelningen har särskild uppmärksamhet ägnats utvecklingsarbete kring nya arrangörsideer. Inom ramen för det förstärkta arrangörstödet har Eric Sahlström-institutet i Tobo, Uppland, för år 1999 tilldelats ett bidrag på 1,5 miljoner för utveckling av verksamheten till ett folkmusikcentrum. Härutöver har Eric Sahlström-institutet engångsvis beviljats 500 000 kronor från regeringens dispositionsmedel under anslaget A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Som villkor för fortsatt statligt stöd gäller att institutet finner kompletterande bidragskällor för verksamheten.

Stödet till utgivning och spridning av fonogram samt information om svensk musik uppgår till sammanlagt 13,2 miljoner kronor. Kulturrådet noterar att antalet ansökningar om fonogramstöd har minskat totalt sett under senare år, samtidigt som en ökande andel av ansökningarna kommer från producenter av musik från invandrarnas ursprungsländer. Dessa producenter saknar i många fall en fast distributör. Mot bakgrund av den snabba förändringen av fonogrammarknadens struktur och distributionsvägar kommer Kulturrådet att se över fonogramstödet tillämpning.

Stöd till mindre teaterinstitutioner av nationellt intresse har för år 1999 utgått med sammanlagt ca 10,3 miljoner kronor, varav ca 6,6 miljoner kronor tillfallit Drottningholms

Slottsteater. Regeringen har därutöver tilldelat Drottningholms Slottsteater ett särskilt bidrag på 1 miljon kronor för föreställningsverksamheten under sommaren 1999. Medlen har anvisats från den särskilda medelsramen för stöd till kulturinstitutioner under anslaget A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete.

Som anmälts under anslaget B1 Bidrag till Riksteatern, Operan, Dramaten, Dansens Hus och Svenska rikskonserter har Drottningholms Slottsteater och Operan redovisat en gemensam plan för föreställningsverksamheten på Drottningholmsteatern under treårsperioden 2000–2002.

Till verksamheten vid Riksskådebanan och de regionala skådebanorna har under 1999 lämnats ett sammanlagt stöd på ca 4,3 miljoner kronor. Musikaliska akademien har tilldelats ca 3,5 miljoner kronor för sin löpande verksamhet.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidragsgivningen under detta anslag har fyllt sina syften och föreslår därför inga förändringar. Regeringen vill dock delge riksdagen följande synpunkter.

Ett viktigt syfte med statens stöd till fria teater-, dans- och musikgrupper är att stimulera till turnéverksamhet. Statens kulturråd har fått i uppdrag att årligen avrapportera omfattningen av gruppernas turnerande. Det kan bli aktuellt med en fördjupad utvärdering av turnéverksamheten när det finns statistik över en längre tidsperiod. I ett sådant sammanhang kan det även vara intressant att få belyst hur andra kulturpolitiska stödformer påverkar de turnerande gruppernas arbetsvillkor och vilken betydelse man bör tillmäta insatser på regional och kommunal nivå. Regeringen utgår från att Kulturrådet vid bidragsfördelningen ägnar särskild uppmärksamhet åt grupper som huvudsakligen bedriver turnéverksamhet.

Orionteatern i Stockholm får sedan lång tid tillbaka ett årligt verksamhetsstöd från bidraget till fria teater-, dans- och musikgrupper. För år 1999 uppgick stödet till 3 miljoner kronor. Ett lika stort stöd lämnas av Stockholms stad. Verksamheten vid Orionteatern bedrivs emellertid numera huvudsakligen i andra former än de som vanligen kännetecknar en fri grupp. Regeringen avser därför att i regleringsbrevet för år 2000 omföra 3 miljoner kronor, avseende Orionteatern,

från bidraget till fria teater-, dans- och musikgrupper till medelsramen för stöd till vissa mindre teaterinstitutioner.

För att ge Drottningholms Slottsteater möjlighet att, i enlighet med överenskommelsen med Operan, planera för två egna produktioner sommaren 2000 avser regeringen att tilldela Drottningholms Slottsteater ytterligare ett engångsbidrag på 1 miljon kronor av de för år 1999 tillgängliga dispositionsmedlen för åtgärder för kulturinstitutioner under anslaget A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Rege-

ringen förutsätter att Operans ordinarie repertoarplan kommer att inbegripa minst en årlig nyproduktion av opera eller balett på Drottningholms Slottsteater under de närmaste tre åren. Därmed skapas det komplement till Drottningholmsteaterns egna produktioner som krävs för att ett rimligt antal föreställningar per säsong skall kunna uppnås.

Anslaget beräknas till oförändrat 115 240 000 kronor. Det är regeringens uppgift att fördela anslagsramen i regleringsbrevet, med beaktande av vad riksdagen kan komma att uttala angående de olika ändamålen.

6 Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter

6.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar bidrag till den regionala biblioteksverksamheten, litteraturstöd, kulturtidskriftsstöd, stöd till bokhandeln, myndigheten Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB), bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur (LL-stiftelsen) samt bidrag till Svenska språknämnden och Sverigefinska språknämnden. En väl fungerande biblioteksverksamhet och läsfrämjande aktiviteter, stimulansbidrag till förlag och bokhandel skapar efterfrågan på litteratur. Statens insatser på området påverkar därför i hög grad också författarnas villkor.

6.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
199,2	227,4	236,1	234,1	238,8	243,8

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Utlåning, antal nya böcker och besök ökade på folkbiblioteken under år 1998. Stöd till inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek har fördelats

till 258 kommuner. Skolbiblioteken har fått drygt hälften av bidragen.

Bokförlagen ökade sin försäljning under år 1998 och bokutgivningen var omfattande.

Utlåningen av talböcker fortsätter att öka samtidigt som kostnaderna för utlåningen fortsätter att minska.

Utgivningen av lättlästa böcker (LL-böcker) sker i ökad omfattning och antalet läsombud har under året blivit fler.

Förändringar

Våren 1998 tog riksdagen ställning till propositionen Litteraturen och läsandet (prop. 1997/98:86, bet. 1997/98:KrU15, rskr. 1997/98:240), vilket innebär att omfattande reformer genomförs fr.o.m. år 1999. Dessa innebär bl.a. ett nytt distributionsstöd till utgivningsstödd litteratur, ett särskild stöd för läsfrämjande insatser samt ett utvidgat stöd till bokhandeln.

Prioriteringar

Statens insatser på området för att främja litteratur och läsning har fortsatt hög prioritet.

Utökade insatser görs på verksamhetsområdet fr.o.m. år 2000 för att stärka nationella minoriteters språk och kultur i enlighet med regeringens bedömning i prop. 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sverige.

6.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

I det följande ges en redovisning på grundval av förutom årsredovisningar även Statistiska Centralbyråns (SCB) statistik, Nordicom-Sveriges Mediebarometer och Svenska Förläggareföreningens branschstatistik för år 1998. Förläggareföreningens statistik, som omfattar 82 medlemsförlags utgivning och försäljning, är inte heltäckande men kan ge en uppfattning om förhållandena på bokmarknaden.

Bibliotek

Folkbibliotek finns i landets alla 289 kommuner. Anslagen till folkbibliotek utgör 40 % av kommunernas kulturbudget och folkbiblioteken är den mest besökta kulturinstitutionen. Kommunernas driftkostnader för folkbiblioteken uppgick under år 1998 till knappt 3 miljarder kronor, vilket motsvarar 327 kronor per invånare och en ökning i löpande priser med ca 1 % jämfört med år 1997.

Omkring 65 % av befolkningen besöker årligen något bibliotek. Antalet besök vid landets bibliotek fortsätter att öka och sammanfaller med att allt fler studerar i vuxen ålder. För folkbibliotekens personal har denna utveckling inneburit ökade krav på kvalificerad service. Bibliotekens något förändrade roll återspeglas i folkbibliotekens utlåning av facklitteratur som under 1990-talet hunnit ifatt utlåningen av skönlitteratur medan barnboksutlånen bibehållit en central ställning. Även om bibliotekslånen i stor och ökande utsträckning sker för arbete och studier så dominerar boklånen för fritidsändamål. De stora IT-investeringar som gjorts på folkbiblioteken har medfört utökade möjligheter för kommuninnevånarna att söka information via datorer men har också medfört att efterfrågan på böcker och artiklar i traditionell form ökat. Ett sextiotal folkbibliotek har hittills anslutit sig till det akademiska nätverket SUNET.

Enligt SCB:s preliminära statistik fanns under år 1998, utöver kommunernas huvudbibliotek, 1 136 filialer och 102 bokbussar. Det innebär att antalet biblioteksfilialer fortsätter att minska. Utvecklingen med nedläggningar av bibliotek är särskilt påtaglig i större städer, där flera bostadsområden utanför stadskärnorna förlorat sin biblioteksservice. Därutöver kan märkas att folk-

bibliotek integreras med skolbibliotek i ökad omfattning. Sammantaget kan denna utveckling ha försämrat tillgången till folkbibliotek för vissa medborgare.

Samtidigt uppvisar statistiken en mycket positiv bild av utvecklingen vid folkbiblioteken som helhet. De köpte in fler nya böcker år 1998 än de gjorde år 1997 och andelen barnboksinköp har ökat från 31 % till 33 %. Den positiva utlåningstrenden fortsätter och det är framför allt utlåningen av AV-medier och barnlitteratur som ökat. Utvecklingen skall också ses mot bakgrund av att kommunerna sedan år 1997 kan ansöka om statligt stöd för litteraturinköp till folk- och skolbibliotek. Villkoren för att få ta del av statliga medel är att lässtimulerande verksamhet sker och att kommunen inte sänker sina bokanslag. Flertalet kommuner har utnyttjat dessa möjligheter.

Bokmarknaden

Svenska Förläggareföreningens branschstatistik visar att medlemsförlagens försäljning ökade med 100 miljoner kronor i förhållande till år 1997, vilket innebär att förlagens försäljning ökat med 9 %. Det är framför allt försäljningen till varuhus och bokhandel som ökat, med 39 % till varuhus och 12 % till bokhandeln. Försäljningsökningen kan främst härledas till fackböcker, både för året nya titlar och s.k. backlist (tidigare utgivna) samt till skönlitterära backlist. Medlemsförlagens totala utgivning av nya titlar och nya upplagor ökade också markant under år 1998. Förläggareföreningen uppger att ökningen uppgår till 178 titlar.

Exporten av svenska böcker till andra länder i form av översättningar är betydande och särskilt gäller det barnboks litteraturen. Genom stöd inom EU (Ariane), Svenska Institutets översättningsstöd och det nordiska stödet som förvaltas av Nordbok stimuleras översättningar av svensk litteratur till andra språk.

Under år 1998 har mycket små förändringar inträffat vad gäller bokhandelsbeståndet, och i 211 av landets 289 kommuner har invånarna tillgång till bokhandel inom kommungränsen. Av 400 bokhandlare är cirka hälften koncentrerade till storstadskommunerna. Uppskattningsvis finns mer än 5 000 försäljningsställen av böcker i Sverige inkl. varuhus, kiosker, livsmedelsbutiker, stormarknader m.m. Bokhandeln är den klart viktigaste försäljningskanalen och svarar för cirka två tredjedelar av detaljhandelsmarknaden för böcker. Försäljningen av böcker på internet ökar

och uppskattas till ca 3 % av den totala bokkonsumtionen, varav största delen är undervisningslitteratur. För den traditionella bokhandeln har nätbokhandeln inneburit en hårdare priskonkurrens.

Strukturen inom bokbranschen uppvisar en fortsatt koncentration. Uppskattningsvis finns oförändrat mellan 200 till 250 professionella bokförlag med regelbunden utgivning. Bland dessa finns sju större koncerner varav tre har, med hänsyn till omsättningen, en dominerande ställning på den svenska bokmarknaden. Inom bokhandeln är det cirka hälften av bokhandlarna som ingår i någon form av kedjebildning.

Antalet tryckta tidskrifter fortsätter att öka. Tidskriftsverkstäderna har en betydande roll när det gäller utvecklingen av elektroniska tidskrifter.

Litteratur för läshandikappade

Verksamhetsområdet inrymmer även tillhandahållandet av kvalitetslitteratur m.m. riktad till personer med olika typer av läshandikapp och lässvårigheter bl.a. genom produktion och inköp samt försäljning och utlåning av tal- och punktskriftsböcker, lättläst litteratur, tidskrifter, studentlitteratur m.m.

Utvecklingen inom talboks- och punktskriftsområdena följer samma utveckling som tidigare år med flera låntagare och ökad produktion till lägre kostnader. Talboks- och punktskriftsbibliotekets (TPB) arbete med en ny digital talboksstandard fortsätter. TPB har en ledande funktion inom ett internationellt konsortium. Överföringen till digitalt medium har dock försenats då man strävar efter att finna en internationell standard inom området. När det gäller lättlästa böcker och LL-stiftelsens övriga verksamhetsgrenar kan nämnas den snabba utvecklingen av läsombudsverksamheten. Intresset för lättläst litteratur ökar stadigt.

Språkvård

Behovet av språklig rådgivning och textgranskning är fortsatt stora. Det gäller framför allt rådgivningen till översättare och tolkar inom EU:s institutioner. Därtill kommer arbetet med att bevaka vad som sker med språket i IT-samhället och den ökande globaliseringen.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Riksdagen beslutade under våren 1998 om utvidgade statliga insatser för litteraturen och läsandet (prop. 1997/98:86, bet. 1997/98:KrU15, rskr. 1997/98:240). Reformen på 30 miljoner kronor infördes fr.o.m. den 1 januari 1999.

De viktigaste reformerna är dels ett nytt distributionsstöd till bibliotek och bokhandel och dels ett permanent stöd till läsfrämjande åtgärder för barn och unga. Distributionsstödet innebär att varje bok som får utgivningsstöd, sammanlagt mellan 700 till 750 titlar per år, också distribueras till landets samtliga 289 kommunbibliotek och till maximalt 100 bokhandlar. Tillsammans med inköpsstödet till biblioteken (främst barn- och ungdomslitteratur) från år 1997 har staten påtagligt ökat tillgången till litteratur.

Statens insatser på området är främst olika bidrag till folkbibliotek, förlag, tidskrifter och bokhandel. Insatser för att göra litteraturen och tidskrifterna tillgängliga för människor med olika typer av läshandikapp består huvudsakligen av produktion och förvärv av litteratur m.m. Därtill kommer de betydande forskningsinsatser som bl.a. syftar till att driva på den tekniska utvecklingen. Därvid har ansvarig myndighet, TPB, aktivt deltagit i det internationella samarbetet, främst inom ramen för det s.k. DAISY-konsortiet.

Statens kulturråd har under året genomfört en kartläggning av folkbibliotekens uppsökande verksamhet och publicerat en rapport om skolbibliotekens roll och funktion.

Svenska språknämnden har på uppdrag av regeringen utarbetat ett handlingsprogram för att främja det svenska språket med mål för svensk språkvård samt förslag till framtida strategier och konkreta åtgärder för bevarandet av ett nationellt språk. Nämnden överlämnade sin rapport till regeringen i mars 1998.

Effekter av de statliga insatserna

Regeringens bedömning är att de statliga insatserna på litteraturområdet har en avgörande betydelse för att stimulera en bred utgivning av kvalitetslitteratur, öka tillgången till och intresset för litteratur i hela landet - och därmed även främja svenska språket.

Bokutgivningen i Sverige ligger på en hög nivå internationellt sett. Med tanke på det begränsade

svenska språkområdet finns det en betydande bredd och mångfald i utbudet. Några mycket stora förlag dominerar utgivningen, men små och medelstora förlag står för en betydande del av kvalitetsutgivningen. Utgivningsstödet bidrar till att en mångfald av förlag och att en bredd i utgivningen kan upprätthållas. Ekonomiskt stöd gör att förlagen vågar ge ut kulturellt värdefull litteratur även om den inte kan förväntas bli kommersiellt framgångsrik.

Folkbiblioteken har en central betydelse för tillgång till litteratur och information. De sedan år 1997 införda bidragen till bokinköp till folk- och skolbibliotek har bidragit till att barn och ungdomar fått tillgång till ca 160 000 nya böcker varje år och att flertalet av landets kommuner har startat ett läsfrämjande arbete i sina skolor och förskolor. Positiva effekter med ökad utlåning och ökat mediebestånd, särskilt för barnlitteraturen, kan redan märkas i statistiska rapporter. De utökade statliga insatserna fr.o.m. år 1999 med bl.a. det nya distributionsstödet, innebär att mellan 700 och 750 utgivningsstödda boktitlar årligen kommer att ytterligare förstärka tillgången till ett varierat litteraturutbud på folkbiblioteken.

En god låneservice kan upprätthållas vid de lokala biblioteken tack vare länsbiblioteken, lånecentralerna och depåbiblioteket. De statliga bidragen har också inneburit viss utvecklingsverksamhet som annars inte kommer till stånd. En särskild anpassning och utveckling av medier för funktionshindrades behov är nödvändig för att öka tillgängligheten.

Bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet regleras i bibliotekslagen (1996:1596). Lagen som hävdar varje medborgares rätt till folkbibliotek har nu varit i kraft i snart tre år. Som tidigare redovisats sker fortfarande neddragningar och nedläggningar av biblioteksverksamheten även om utlåning, besök och inköp ökar igen på grund av bl.a. de utökade statliga insatserna. Utvecklingen med nedläggningar av filialbibliotek medför att många människor förlorar närheten till folkbiblioteket, särskilt barn, äldre, folk på små orter, men framför allt de som bor i de större städernas miljonprogramområden. Utvecklingen är därför i denna del oroande.

Vid riksdagsbehandlingen av regeringens förslag till bibliotekslag ansåg kulturutskottet att en viss översyn av lagen borde göras (bet. 1996/97:KrU1). Under år 1998 har även ett antal förslag om förändringar av lagen inkommit till regeringen, bl.a. från DIK-förbundet och Sveri-

ges Allmänna Biblioteksforening. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringens slutsatser

Regeringen bedömer att statens nuvarande insatser på området bidrar till att uppfylla målen för en nationell kulturpolitik. De är av stor betydelse för att upprätthålla bredd och kvalitet i litteraturutgivningen, öka tillgänglighet och främja läsning. Statens insatser fr.o.m. år 1997 har börjat ge effekt. Dessa förstärkts nu ytterligare genom det nya distributionsstödet till folkbibliotek och bokhandel. Hög prioritet kommer även i fortsättningen att ges åtgärder i syfte att främja litteratur, språk och läsning.

De nuvarande statliga insatserna som görs för främjandet av läshandikappades möjligheter att ta del av litteratur m.m. bedömer regeringen är av största betydelse. Utan dessa insatser skulle en bred och kvalitativt hög utgivning av talböcker, punktskriftsböcker, LL-litteratur m.m. saknas och Sverige skulle inte, vilket är fallet i dag, stå främst inom den tekniska utvecklingen inom området.

En utveckling med minskande antal filialbibliotek inger dock oro. I det fortsatta arbetet med att göra en översyn av bibliotekslagen bör därför en djupare analys av bibliotekssituationen göras där även beredning av inkomna förslag på förändringar kan ingå.

Svenska språknämnden och Sverigefinska språknämnden har stor betydelse för att en aktiv språkvård bedrivs. Det är därför högst motiverat att staten årligen lämnar verksamhetsbidrag som möjliggör att nämndernas viktiga verksamhet fortsatt kan bedrivas. Bidraget till Sverigefinska språknämnden fr.o.m. år 1999 bör förstärkas. I syfte att stärka det svenska språket bedömer regeringen det angeläget att fortsätta arbetet med att bereda olika förslag till åtgärder som Svenska språknämnden år 1998 i förslaget till handlingsprogram behandlat.

6.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket eller andra revisorer har inte haft några invändningar i revisionsberättelser för år 1998 avseende myndigheterna och institutionerna inom verksamhetsområdet.

6.5 Anslag

C1 Bidrag till regional biblioteksverksamhet

Tabell 6.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	36 872		
1999	Anslag	35 740	Utgifts- prognos	35 740
2000	Förslag	36 140		
2001	Beräknat	37 087		
2002	Beräknat	38 062		

Bidrag till regional biblioteksverksamhet lämnas enligt förordningen (1996:1608) om statsbidrag till folkbibliotek och förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Från anslaget utgår dessutom statsbidrag till tre allmänna lånecentraler, en invandrarlånecentral samt ett depåbibliotek. Medel under detta anslag fördelas av Statens kulturråd.

Syftet med bidraget är i första hand att bibehålla fjärrlånefunktionen och att stödja utvecklingsverksamhet.

Bibliotekslagen (1996:1596, omtryck 1998:1249) innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Tabell 6.3 Anslagets fördelning

	1997	1998
Verksamhetsbidrag	23 800	23 000
Utvecklingsbidrag	2 600	2 700
Lånecentraler och depåbibliotek	11 082	11 172
Totalt	37 482	36 872

Under året har 257 stödenheter om vardera 100 000 kronor fördelats till länsbiblioteken, varav 27 utgick som utvecklingsbidrag (riktade tidsbegränsade insatser). Kalmar, Gotlands, och Skåne län fick under år 1998 50 % av sina verk-

samhetsbidrag från detta anslag. Från och med den 1 juli 1998 ingår dessa län i försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel och bidraget utgår från anslaget A4 Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel.

Länsbiblioteken, lånecentraler och depåbibliotek svarar för 88 % av folkbibliotekens fjärrlån. Fjärrlånen från länsbibliotek och lånecentraler minskade i förhållande till föregående år med 6,5 %. En förklaring till minskningen kan vara att bibliotekens tillgång till datoriserade kataloger gör det möjligt att låna direkt från det bibliotek där litteraturen finns utan att gå via länsbiblioteken.

De tidsbegränsade utvecklingsbidragen utgick till 14 länsbibliotek och två lånecentraler. Av sammanlagt 20 bidrag utgick sex till utveckling av informationsteknik vilket är betydligt färre än under 1997. Under år 1998 var i stället behovet större av kompetensutveckling, såsom exempelvis fortbildning av barnbibliotekarier och konsulentutbildning. Genom utvecklingsbidragen har länsbiblioteken haft möjlighet att tillgodose många behov av kompetensutveckling som reformer på litteraturområdet gett upphov till.

Bidrag till biblioteksprojekt och övriga arrangemang inom litteraturområdet har även utgått från anslaget A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete (se avsnitt 4.6) med sammanlagt 3,5 miljoner kronor.

Slutsatser

Regeringen bedömer att det statliga stödet används på ett effektivt sätt och ger tillfredsställande resultat. Statens insatser bidrar till en väl fungerande biblioteksverksamhet och är betydelsefulla för folkbibliotekens utveckling. Inriktningen på statens bidrag till folkbibliotek bör därför vara oförändrad år 2000.

Tabell 6.4 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	35 740
Pris- och löneomräkning	+ 400
Förslag 2000	36 140

C2 Litteraturstöd

Tabell 6.5 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	61 446	Anslags- sparande	6 297
1999	Anslag	89 167	Utgifts- prognos	89 464
2000	Förslag	89 917		
2001	Beräknat	91 695		
2002	Beräknat	93 636		

Under anslaget anvisas medel för stöd till utgivning av litteratur enligt förordningen (1998:1469) om statligt litteraturstöd. Frågor om utgivningsstöd prövas av Statens kulturråd. Inom ramen för utgivningsstödet utgår även medel för utgivning av klassisk litteratur för skolans behov, utgivning av August Strindbergs samlade verk, samt stöd till Svenska Vitterhetssamfundet, Samfundet De Nio och författarverkstäder. Vidare utgår från anslaget stöd för inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek enligt förordningen (1996:1608) om statsbidrag till folkbibliotek, stöd till En bok för alla AB för utgivning och spridning av kvalitetslitteratur till lågpris enligt avtal mellan staten och bolaget, samt stöd till Expertkommittén för översättning av finsk facklitteratur till svenska.

Från och med år 1999 utgår även stöd till läsfrämjande insatser enligt förordningen (1998:1386) om statsbidrag till läsfrämjande insatser, utgivning av en barnbokskatalog och marknadsföring av utgivningsstödd litteratur. Förordningen om statligt litteraturstöd omfattar fr.o.m. år 1999 distributionsstöd till folkbibliotek och bokhandel.

Anslagssparandet på 6 297 000 kronor hänför sig till att det för vissa stödordningar inom utgivningsstödet lämnas förhandsbesked om stöd men att utbetalning av bidrag sker först efter utgivning. Förlagen har mellan ett och två år på sig att fullfölja utgivningen. Bestämmelserna för anslaget medför således att ett visst anslagssparande uppkommer varje år. Utgiftsprognosen för år 1999 visar på ett utgående anslagssparande på 6 miljoner kronor, dvs. ca 6 % av anslaget.

Regeringens övervägande

Resultatinformation

Under år 1998 utgick utgivningsstöd med sammanlagt 24,6 miljoner kronor till 745 titlar. Dessa fördelades på 192 förlag, varav 6 förlag erhöll stöd med mer än 1 miljon kronor, 45 förlag fick mer än 100 000 kronor och övriga 141 förlag fick mindre belopp. Antalet ansökningar om utgivningsstöd har ökat med 55 titlar i förhållande till år 1997. Ökningen ligger framför allt inom kategorin facklitteratur. Andel bifall i förhållande till ansökningar har därför sjunkit från 48 % 1997 till 46 % år 1998. Av det totala utgivningsstödet utgår 30 % av medlen till ny svensk skönlitteratur och 16 % till barn- och ungdomslitteratur.

Under år 1998 var det 258 kommuner, av 265 sökande, som hade uppfyllt villkoren för att få del av statsbidraget för inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek. Kommunernas invånarantal och andelen barn har påverkat bidragsbeloppen. Kommuner med färre än 15 000 invånare fick 50 000 kr, Stockholm fick 1,2 miljoner kronor och övriga kommuner fick bidrag däremellan av varierande storlek. Av Kulturrådets utvärdering avseende 1997 års bidrag framgår att 55 % av bidragssumman gått till skolbiblioteken, 35 % till folkbiblioteken och 10 % till barnomsorg och barnhälsovård. Andelen skönlitteratur för barn och ungdom utgjorde 75 %.

En bok för allas verksamhet med att bygga upp arbetsplatsbibliotek har under år 1998 fortsatt. Vid årsskiftet 1998/99 fanns 425 fackliga arbetsplatsbibliotek varav 10 bibliotek tillkommit under år 1998. Förlaget uppger vidare att bokombuden och återförsäljande folkbibliotek har ökat i antal.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidragsgivningen under anslaget skett i enlighet med fastställd inriktning och fått avsedda effekter.

Det avtal mellan regeringen och En bok för alla AB som reglerar verksamheten, kommer att omförhandlas under hösten 1999 då avtalsperioden löper ut den 31 december 1999.

Mot bakgrund av regeringens bedömning i prop. 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sverige bör det statliga litteraturstödet förstärkas så att de nationella minoriteterna i ökad omfattning

kan beaktas vid fördelning av utgivningsstödet. Det ankommer på regeringen att utforma närmare föreskrifter. Reformen finansieras genom en överföring från utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar.

Tabell 6.6 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	89 167
Reform	+ 750
Förslag 2000	89 917

C3 Stöd till kulturtidskrifter

Tabell 6.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	19 864	Anslags-sparande	533
1999	Anslag	20 400	Utgifts-prognos	20 433
2000	Förslag	20 650		
2001	Beräknat	21 044		
2002	Beräknat	21 469		

Anslaget disponeras för produktionsstöd och utvecklingsstöd enligt förordningen (1993:567) om statligt stöd till kulturtidskrifter. Från och med år 1999 utgår dessutom särskilt prenumera-tionsstöd till biblioteken; de kan utan kostnad förvärva fem kulturtidskrifter. Frågor om stöd prövas av Statens kulturråd i enlighet med nämnda förordning och förordningen (1988:676) med instruktion för Statens kultur-råd. Syftet med statens stöd till kulturtidskrifter är att garantera en kulturellt värdefull mångfald i tidskriftsutbudet. Samtidigt skall Statens kultur-råd genom utvecklingsinsatser minska enskilda tidskrifters behov av produktionsstöd.

Regeringens övervägande

Resultatinformation

Antalet tidskrifter som ansökte om stöd år 1998 var 286, vilket är 14 färre än året innan. Av dessa beviljades 137 bidrag med belopp på mellan

887 000 kronor och 3 000 kronor. Verksamhets-bidrag har vidare utgått till Tidskriftsverkstä-derna Stockholm, Skåne, Väst, Luleå och Norr-telje med sammanlagt 1 850 000 kronor. Verkstädernas verksamhet har breddats till nya IT-områden och goda kunskaper har förvärvats om de möjligheter digitala tekniker ger i form av samverkan med bild- och musikområdena. An-talet elektroniska tidskrifter ökar.

Den årliga kulturtidskriftskatalogen har lagts ut på Internet och förnyas kontinuerligt av Tid-skriftsverkstaden i Stockholm. Katalogen kom-mer under år 1999 att utvecklas och tidskrifts-presentationerna göras fylligare. Vidare har Kulturrådet under år 1998 inlett en kampanj, som avser att öka folkbibliotekens utnyttjande av tidskrifter i anslutning till att samtliga folkbib-liotek fr.o.m. år 1999 erbjuds att med statlig sub-vention förvärva fem kulturtidskrifter, som inte redan finns i biblioteket. Utformningen av det nya stödet till kassettversion av kulturtidskrifter har gjorts och bidragsgivningen kommer igång under hösten 1999.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidragen har använts i enlighet med de riktlinjer som angivits och att det statliga stödet till kulturtidskrifter har gett önskvärda effekter.

Mot bakgrund av regeringens bedömning i prop. 1998/99:143 Nationella minoriteter i Sve-rige bör det statliga kulturtidskriftsstödet för-stärkas så att de nationella minoriteterna i ökad omfattning kan beaktas vid fördelningen av stö-det. Det ankommer på regeringen att utformna närmare föreskrifter. Reformen finansieras ge-nom en överföring från utgiftsområde 8 Invand-rare och flyktingar.

Tabell 6.8 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	20 400
Reform	+ 250
Förslag 2000	20 650

C4 Stöd till bokhandeln

Tabell 6.9 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	3 428	Anslags- sparande	4 528
1999	Anslag	9 801	Utgifts- prognos	11 829
2000	Förslag	9 801		
2001	Beräknat	9 995		
2002	Beräknat	10 207		

Under anslaget anvisas medel för kreditstöd, sortimentsstöd, stöd till rådgivning samt katalogdatorstöd enligt förordningen (1985:525) om statligt stöd till bokhandeln. Syftet med statens stöd till bokhandeln är att behålla och om möjligt förstärka ett vittförgrenat bokhandelnät och öka tillgängligheten av kvalitetslitteratur i bokhandeln.

Bidraget fördelas av Bokbranschens Finansieringsinstitut AB (BFI). Från bidraget utgår även administrationsbidrag till BFI för den statliga stödverksamheten.

Anslagssparandet på 4 528 000 kronor har sin grund dels i beviljade men ännu ej utbetalade lån, dels i att investeringstakten i bokhandeln fördröjts. Vidare är bestämmelserna för anslaget sådana att visst anslagssparande uppkommer varje år. Utgiftsprognosen för år 1999 visar på ett utgående anslagssparande på 2,5 miljoner kronor, dvs. 25 % av anslaget.

Under det för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget C19 Stöd till bokhandeln finns en reservation på 1 658 000 kronor. Ändamålet för detta äldreanlag är, liksom skälet till den ingående reservationen, detsamma som för anslaget C4 Stöd till bokhandeln. Reservationen beräknas bli förbrukad under år 1999. Den totala utgiftsprognosen för dessa anslag blir därmed 13 487 000 kronor.

Regeringens övervägande

Resultatinformation

Enligt BFI:s redovisning har efterfrågan på det statliga kreditstödet fortsatt att öka. Under år 1998 har nio kreditstöd beviljats, varav två i samband med överlåtelse, ett i samband med byte av affärslokal, fem till renovering av eller ny inredning i samband med utvidgning av befintlig butikslokal och ett till antikvariat. Från BFI:s egen

utlåningsverksamhet beviljades ett lån. Beviljade krediter under året uppgick totalt till 2 950 000 kronor. Under året beviljades 97 bokhandlar sortimentsstöd med mellan 21 000 och 52 500 kronor till en sammanlagd kostnad på 3 580 500 kronor. Från katalogdatorstödet beviljades 56 bokhandlar driftsstöd och 12 av dessa både driftstöd och investeringsstöd med sammanlagt 873 000 kronor. Bokhandelsstödet geografiska fördelning sträcker sig över samtliga län.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidragsgivningen under anslaget skett i enlighet med fastställd inriktning och att bidragen medfört en positiv utveckling av bokhandeln. I samverkan med sortimentsstödet har katalogdatorstödet varit viktigt för att på mindre orter garantera tillgängligheten av hela det till buds stående sortimentet av böcker. Den förstärkning av bokhandelsstödet som skett fr.o.m. år 1999 har stor betydelse för om den mindre bokhandeln fortsatt skall ha möjligheter att upprätthålla sortiments- och servicenivå. En modernisering och effektivisering av verksamheten genom ett utvecklat IT-stöd är nödvändig för att bokhandeln skall kunna hävda sig i en alltmer krävande och konkurrensutsatt omvärld.

Regeringen föreslår att 9 801 000 kronor anvisas för stöd till bokhandeln år 2000.

C5 Talboks- och punktskriftsbiblioteket

Tabell 6.10 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	55 988	Anslags- sparande	15 482
1999	Anslag	54 873	Utgifts- prognos	58 754
2000	Förslag	59 690		
2001	Beräknat	60 711 ¹		
2002	Beräknat	61 797 ²		

¹ Motsvarar 59 690 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 59 690 tkr i 2000 års prisnivå.

Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) är en statlig myndighet som i samverkan med andra bibliotek skall förse synskadade samt personer med andra läs- och skrivsvårigheter med litteratur. Biblioteket skall särskilt framställa och låna ut talböcker och punktskriftsböcker, sälja punktskriftsböcker samt ge upplysningar och råd till

främst kommunbibliotek. Biblioteket har vidare en central utskrivningstjänst för dövblinda och synskadade punktskriftsläsare samt svarar för framställning av studielitteratur för högskolestuderande med synskador eller andra läs- och skrivsvårigheter. Medlen anvisas under utgiftsområde 15 anslaget A5 Bidrag till vissa studiecensurändamål. Till biblioteket är knuten en punktskriftsnämnd som skall främja och utveckla punktskriften för synskadade.

För TPB gäller förordningen (1988:341) med instruktion för Talboks- och punktskriftsbiblioteket samt förordningen (1985:391) om Talboks- och punktskriftsbibliotekets punktskriftsnämnd.

Myndighetens intäkter uppgick under år 1998 till sammanlagt 77 830 000 kronor, varav 76 841 000 kronor utgörs av anslag under utgiftsområdena 15 och 17 och 989 000 kronor utgörs av avgifter, andra ersättningar och bidrag.

Anslagssparandet är ett resultat av att TPB kraftigt rationaliserat sin verksamhet. Genom bl.a. anpassning till den nya tekniken har antalet anställda kunnat minskas. Prognosen för år 1999 visar på ett sammanlagt anslagssparande på 11 601 000 kronor, dvs. ca 19 % av anslaget. Anslagssparandet skall användas för delfinansiering av övergången till ett nytt digitalt talboksmedium.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Antalet registrerade bibliotek och enskilda låntagare av talböcker fortsätter att öka till 4 163 låntagare år 1998, även om ökningen har mattats något jämfört med perioden 1995/96–1997 (3 385 resp. 4 073 låntagare). Utlåningen ökar samtidigt som kostnaderna för utlåningen fortsätter att minska.

Under året har talboksförvärven uppgått till 23,5 % av den årliga bokutgivningen i Sverige

vilket är en måttlig minskning jämfört med år 1997 (24 %).

Antalet låntagare av punktskriftsböcker har i likhet med talboksverksamheten ökat, från 568 år 1997 till 605 år 1998 liksom antalet utlånade volymer, från 19 963 volymer år 1997 och 21 106 volymer år 1998. Kostnaderna för utlåningen har minskat. När det gäller produktionen av punktskriftsböcker arbetar man med ny teknik i syfte att kunna ge ut fler taktila barnböcker. Ett internationellt samarbete har lett till ökad kvalitet, men man ligger dock fortfarande i pionjärfasen. Sedan 1992 har 14 taktila illustrerade barnböcker producerats i landet. Under år 1998 producerade TPB tre nya titlar.

TPB har under året haft en ledande roll i det internationella samarbetet kring utvecklingen av ett nytt digitalt talboksmedium. Arbetet sker inom ramen för det s.k. DAISY-konsortiet. Överföringen av talböcker till det nya mediet har fördröjts något då man strävar efter att uppnå en internationell standard inom området. Under året har TPB införskaffat 100 exemplar av den första digitala talboksspelaren Plectalk. Spelarna skall kunna lånas ut till bibliotek och högskolestuderande. Under året har 69 digitala talbokstitlar producerats. Av dessa var 33 titlar avsedda för högskolestuderande och 36 till biblioteksservice.

TPB arbetar också med att utveckla multimedier för synsvaga barn. En CD-rombok har givits ut.

Vidare bedriver TPB ett antal andra utvecklingsprojekt, t.ex. e-textböcker och internetkatalog.

Beställningsbemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att göra beställningar av talböcker, punktskriftsböcker och informationsmaterial som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 4 miljoner kronor under år 2001.

Tabell 6.11 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	2 731	3 069	3 000	
Nya förpliktelser	27 000	27 000	30 000	
Infriade förpliktelser*	26 662	27 069	29 000	4 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	3 069	3 000	4 000	
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	11 000	3 000	4 000	

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Regeringen bedömer att TPB på ett effektivt sätt arbetar för att tillgodose synskadades och andra läshandikappades behov av litteratur.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringar. Anslaget har tillförts 560 000 kronor.

Tabell 6.12 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	54 873
Pris- och löneomräkning	+ 1 257
Återföring av tillfällig besparing	+ 3 000
Justering av premier	+ 560
Förslag 2000	59 690

C6 Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur

Tabell 6.13 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	13 056		
1998	Utfall	13 056		
1999	Anslag	13 305	Utgifts- prognos	13 305
2000	Förslag	13 517		
2001	Beräknat	13 774 ¹		
2002	Beräknat	14 049 ²		

¹ Motsvarar 13 517 tkr i 2000 års prisnivå.² Motsvarar 13 517 tkr i 2000 års prisnivå.

Enligt stadgarna för Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur (Centrum för lättläst – LL-stiftelsen) som fastställdes av regeringen den 22 maj 1988, har stiftelsen till ända-

mål att äga och ge ut en nyhetstidning för utvecklingsstörda samt att ge ut lättlästa böcker (LL-böcker). Verksamheten skall drivas utan vinstsyfte och inom ramen för avtal som träffas mellan staten och stiftelsen. Det gällande avtalet avser perioden den 1 januari 1997 t.o.m. den 31 december 1999.

Verksamheten är inriktad på utgivning av nyhetstidningen 8 SIDOR och lättlästa böcker. Verksamheten sprids i hög utsträckning genom läsombud som ingår i marknadsfunktionen och som stiftelsen håller samman med en central resurs.

De sammanlagda försäljningsintäkterna uppgick till ca 10 miljoner kronor år 1998. Av en total omslutning på ca 23 miljoner kronor innebär det en självförsörjningsgrad på omkring 43 %.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Nyhetstidningen utkom med 52 nummer under år 1998 vilket är en ökning med ett nummer i jämförelse med föregående år. Fem temabilagor gavs också ut under året. 8 SIDORS nyhetstidning på Internet har givits ut kontinuerligt för andra året och aktualiseras varje vardag i veckan. Under december månad år 1998 besöktes den elektroniska tidningen av 6 000 personer. En särskild form av läsaranpassning är bilagan Flera sidor, som vänder sig direkt till utvecklingsstörda personer. Bilagan ges ut med tio nummer per år. Flera Sidor görs i nära kontakt med utvecklingsstörda läsare och utvärderas kontinuerligt.

Den genomsnittliga upplagan av tidningen 8 SIDOR har ökat från ca 4 000 år 1988 till ca 11 200 år 1998. Som mest var upplagan under år 1998 13 000 exemplar. 8 SIDOR läses av flera

olika grupper. Ungdomsskolorna svarar för den största andelen, ca 47 %. Gruppboende och dagcenter för utvecklingsstörda personer utgör tillsammans 28 %. De privata abonnemangen utgör ca 10 %. LL-stiftelsen bedömer att tidningen läses av ca 100 000 personer varje vecka.

Under år 1998 gav stiftelsen ut totalt 34 lättlästa böcker vilket är en ökning med fyra titlar jämfört med föregående år. Därav var 22 titlar skönlitteratur och 12 titlar facklitteratur. Fem titlar var nya upplagor av slutsålda böcker. Genomsnittsupplagan har legat på knappt 2 000 exemplar. Genomsnittspriset för en LL-bok utgiven under år 1998 var ca 167 kronor. LL-förlaget har även givit ut två CD-romprodukter i samarbete med andra institutioner.

Antalet läsombud fortsätter att öka kraftigt, från 1 275 läsombud år 1997 till 1 800 ombud år 1998. Under året har flera initiativ tagits regionalt både till start av ombudsprojekt och till delfinansiering av regionala verksamheter. Man har även gjort vissa utbildningsinsatser för ombud.

Förutom marknadsföringen av 8 SIDOR, LL-böcker och andra produkter har flera mindre kampanjer genomförts syftande till att arbeta in varumärket. Det har bl.a. handlat om TV-inslag (Anslagstavlan). Stiftelsen har också medverkat vid 25 mässor, konferenser och liknande arrangemang. Syftet har varit att sprida kunskap om verksamheten samtidigt som man pekar på behovet av lättlästa alternativ.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidraget till LL-stiftelsen har använts i enlighet med det övergripande målet för LL-stiftelsen. Det föreligger inget behov av förändringar vad avser verksamhetsinriktningen. Det avtal mellan regeringen och LL-stiftelsen som reglerar verksamheten kommer att omförhandlas under hösten 1999 då avtalsperioden löper ut den 31 december 1999.

Tabell 6.14 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	13 305
Pris- och löneomräkning	+ 212
Förslag 2000	13 517

C7 Bidrag till Svenska språknämnden och Sverigefinska språknämnden

Tabell 6.15 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	3 501		
1999	Anslag	4 070	Utgifts- prognos	4 070
2000	Förslag	4 393		
2001	Beräknat	4 480 ¹		
2002	Beräknat	4 575 ²		

¹Motsvarar 4 393 tkr i 2000 års prisnivå.

²Motsvarar 4 393 tkr i 2000 års prisnivå

Under anslaget anvisas medel för bidrag till Svenska språknämndens och Sverigefinska språknämndens verksamheter. Ca 40 % av Svenska språknämndens verksamhet bekostas av anslag från olika fonder m.m.

Sverigefinska språknämnden har även bidrag från finska staten.

Syftet med statens bidrag till Svenska språknämnden är att nämnden skall följa utvecklingen av det svenska språket i tal och skrift och med denna kunskap som utgångspunkt ge råd till språkanvändarna i syfte att främja gott språkbruk. Det är också angeläget att den nordiska språkgemenskapen stärks. Sverigefinska språknämnden skall vårda och utveckla finska språket i Sverige.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Svenska språknämnden har under år 1998 besvarat ca 13 000 språkfrågor från statliga myndigheter och verk, kommuner m.fl. och enskilda personer. Flera av dessa frågor har föranlett längre utredningar. Under året har arbetet med boken över konstruktioner och fraser i svenska språket fortsatt enligt planerna. Ett förberedande arbete med en ordbok över nya ord i språket har kommit i gång liksom en ny utgåva av skrivregler som kommer att ligga till grund för den planerade elektroniska versionen.

Tidskriften Språkvård har utkommit med fyra nummer. Antalet prenumeranter var under slutet av år 1998 6 500 vilket är en ökning med 300 prenumeranter jämfört med tidigare år.

Sekretariatet har vidare under året hållit föredrag och kurser, medverkat vid konferenser och gjort insatser för språkvården i radio- och TV-program. Svenska språknämnden redovisade också i mars 1998 regeringens uppdrag att utarbeta förslag till handlingsprogram för att främja svenska språket.

Sverigefinska språknämnden har under året besvarat drygt 1 900 språkfrågor. Språknämndens tidskrift *Kieliviesti* har planenligt utkommit med 4 nummer under året med en upplaga på 1 000 exemplar. Nämnden har under år 1998 medverkat i ett antal språkvårdskurser, språkprogram i radio och i den sverigefinska pressdebatten samt anordnat språkvårdsseminarier för olika yrkesgrupper.

Slutsatser

Nämndernas språkforskning och rådgivning är av största vikt. Det statliga stödet möjliggör en aktiv språkvård.

Regeringen bedömer att anslaget till Sverigefinska språknämnden bör förstärkas så att nämnden får möjlighet att utveckla verksamheten. Reformen finansieras genom omprioriteringar inom kulturområdet.

Tabell 6.16 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	4 070
Reform	+ 300
Pris- och löneomräkning	+ 23
Förslag 2000	4 393

7 Bild och form samt konsthantverk

7.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar myndigheten Statens konstråd och insatser för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön. Vidare ingår statens stöd till konstbildningsrörelsen och annan konstfrämjande verksamhet, Akademien för de fria konsterna samt myndigheten Nämnden för hemslöjdsfrågor och främjande av hemslöjden.

Även inom andra verksamhetsområden lämnar staten stöd till bild, form och konsthantverk. Under verksamhetsområdet Allmän kulturverksamhet redovisas vissa statliga bidrag till bild- och formområdet. Under verksamhetsområdet Museer och utställningar redovisas utställningsverksamhet som bedrivs med statligt stöd. Under verksamhetsområdet Ersättningar och bidrag till konstnärer redovisas Konstnärsnämndens verksamhet, som har stor betydelse för den konstnärliga utvecklingen och det internationella utbytet inom området.

7.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 7.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
79,4	86,2	96,6	92,7	94,3	95,9

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Hos Statens konstråd ökar antalet nyanmälda konstprojekt och konstansökningar, i synnerhet konstprojekt inom det icke-statliga området. Ökningen av antalet avslutade projekt är mer måttlig samtidigt som antalet avslutade konstansökningar minskar. Den bristande kopplingen mellan in- och utflöde i verksamheten hör huvudsakligen samman med projektens genomförandetid, i genomsnitt kring 2–3 år från utredningsarbete till det att färdiga konstverk finns på plats. Ett anslagssparande har uppkommit på anslaget D2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön, vilket hör samman med det fördröjda utfallet i Konstrådets vidgade uppdrag och med förskjutningar i Boverkets utbetalningar.

Förändringar

Statens konstråd har år 1998 för första året redovisat sitt särskilda uppdrag inom ramen för regeringens handlingsprogram inom arkitektur, formgivning och design. Utställningsersättningen har från år 1998 i en försöksverksamhet även fördelats till tio konstnärsdrivna gallerier i landet. Under år 1999 har det nya bidraget till vissa utställare inom bild- och formområdet fördelats.

Prioriteringar

Inriktningen på regeringens politik inom verksamhetsområdet är att göra den samtida bild- och formkonsten tillgänglig för så många som

möjligt, oavsett var man bor i landet, samtidigt som förutsättningar ges för hög kvalitet i det konstnärliga arbetet. Det är också viktigt att konsten når nya grupper i samhället.

Ett flertal förändringar kommer att vidtas under år 2000 inom ramen för de verksamheter som Statens kulturråd, Statens konstråd, Konstnärsnämnden, Riksutställningar och Moderna museet bedriver i syfte att förbättra möjligheterna att möta samtida bild- och formkonst oavsett var man bor i landet.

7.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

I den rapport kallad Samtidskonst i hela landet som Statens kulturråd, Statens konstråd, Konstnärsnämnden, Riksutställningar och Statens konstmuseer med Moderna museet överlämnade till regeringen i mars år 1999 görs en mer övergripande beskrivning av läget inom bild och formområdet. Det konstateras bl.a. att en statligt stödd infrastruktur motsvarande den som finns för t.ex. teater- och musikområdena inte har upprättats samt att visningen av samtidskonst på hög konstnärlig nivå i påfallande liten utsträckning sker på läns museerna. Denna brist kompenseras dock på vissa håll av verksamheten hos kommunala konsthallar, konstnärsägda gallerier eller genom andra mer tillfälliga initiativ som drivs med ideella förtecken och en begränsad ekonomi. Mot denna bakgrund finner man att spridningen i landet av samtidskonst på en hög konstnärlig nivå ändå är överraskande god.

Den positiva utvecklingen för framför allt den unga bild- och formkonsten fortsätter. Utbyte och samverkan mellan de nordiska länderna har stärkts, liksom med länderna runt Östersjön. Svenska bildkonstnärer har inbjudits till ett flertal biennaler under förra året. Intresset för svensk design i utlandet har också ökat. Vid möbelmässan i Milano fick svensk inredning massmedial framgång och svensk eller skandinavisk design visades på centrala museer i St Petersburg, Amsterdam, Köln och i München.

Kulturhuvudstadsåret 1998 erbjöd bild- och formkonsten en särskilt framskjuten position med ett flertal uppmärksammade utställningar. I februari invigdes den nya byggnaden för Moder-

na museet, som under sitt första verksamhetsår hade mer än 500 000 besökare och fick stor uppmärksamhet i medier. Den mest omtalade och besökta formutställningen under Kulturhuvudstadsåret var Trädgården och Konsthantverket på Rosendals Trädgård med cirka 250 000 besökare under fem månader. Också för slöjden innebar Kulturhuvudstadsåret en kraftsamling, genom den stora utställningssatsningen Slöjden är här! Slöjden är härlig! I Stockholmsområdet innebar Kulturhuvudstadsåret ett kraftigt, men tillfälligt, stöd för flera nyetablerade institutioner inom bild- och formområdet. Under innevarande år har vissa av dessa institutioner signalerat om ekonomiska problem.

Kultur som regional utvecklingsfaktor har fått ett allt större genomslag och detta synsätt ger nu förutsättningar för ett ökat regionalt stöd även till bild- och formkonsten. Flera regioner har i sina förslag till regionala tillväxtavtal fört fram förslag på sådana satsningar. Som exempel kan nämnas projekt som Östersjöns konstcentrum i Visby, Museum Vandalorum i Värnamo och en bred satsning på design i Kalmar län. Några län, t.ex. Dalarna och Jämtland, lyfter i sina förslag till tillväxtavtal fram slöjdens och hantverkets betydelse som en regional utvecklingsfaktor.

En stor del av samtidskonstens offentlighet är kopplad till utställningar på gallerier. Dessa drivs huvudsakligen på kommersiell grund, men ger inte bara konstnärerna utställnings- och inkomstmöjligheter, utan erbjuder också allmänheten fritt tillträde till de utställningar som arrangeras. Svenska Galleriförbundet, som samlar 56 av landets främsta gallerier, anger i en egen statistik att de drygt 500 utställningar som arrangerats av medlemmarna under år 1998 har haft sammanlagt 370 000 besökare. I dag när andrahandsförsäljningen av konst på auktioner når nya rekordnivåer finns även tecken som tyder på att marknaden för förstahandsköp på gallerier visar en svag återhämtning sedan den stora nedgången vid 1980-talets slut. Vissa gallerier har utvecklat internationella kontaktnät och medverkar med svenska konstnärer vid internationella mässor.

I ett långsiktigt perspektiv visar besöksstatistiken, som den redovisas i Statens kulturråds Kulturbarometer, en tydligt positiv trend på området. År 1995 hade cirka 40 % av befolkningen, eller drygt 3 miljoner personer, besökt någon konstutställning eller konstmuseum, en siffra som är i nivå med antalet besök på statligt stödda teater-, opera och dansföreställningar. Senare

statistik av detta slag finns dock inte att tillgå. De offentliga utställningarna på konstmuseer och konsthallar besöks i högre grad av den storstadsboende befolkningen jämfört med dem som bor i övriga landet. Förhållandet utjämnas dock av den kontakt med konsten som möjliggörs genom den omfattande utställningsverksamheten inom de konstfrämjande organisationerna på arbetsplatser och i föreningslivet över hela landet.

Det fortsatt låga nybyggandet av framför allt bostäder har återverkningar på konstnärers möjligheter till uppdrag för den offentliga miljön, liksom därmed även på allmänhetens möjligheter att möta de nya konstuttrycken i dessa miljöer. Trots den låga byggaktiviteten har intresset från bostadsföretag, kommuner och andra att samarbeta med Statens konstråd med beställning av fasta konstverk inom de icke-statliga miljöerna samtidigt ökat påtagligt.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Staten har antagit ett flertal roller inom området och genomför bl.a. följande insatser. Statens konstråd är landets största beställare av konst. Med det vidgade uppdrag som Konstrådet har från år 1997 har rådet i uppdrag att, förutom att förvärva konst för statens miljöer, även söka samverkan och lämna bidrag till förvärv av konst för andra gemensamma miljöer. Staten stöder utställningslivet genom Moderna museets verksamhet, genom Riksutställningars verksamhet, genom verksamhetsstöd till institutioner som Rooseum, Millesgården och Thielska galleriet, förutom till konstfrämjande och landsomfattande organisationer som Sveriges Konstföreningars Riksförbund och Folkörörelsernas Konstfrämjande. De två senare organisationerna, Konsthantverkscentrum och ett tiotal konstnärdrivna gallerier har därtill möjlighet att fördela en statligt finansierad utställningsersättning, i syfte att bredda de konstnärliga uttrycksformerna i verksamheten, förbättra konstnärernas intäkter i samband med utställningen samt att vinna nya publikgrupper. Staten lämnar också bidrag till ett antal mindre främjandeorganisationer inom bild- och formområdet, i syfte att ge ökade möjligheter att se bild- och formkonst i hela landet, nå ny publik, utveckla metoder, samverkansformer och erfarenhetsutbyte samt att främja konstnärernas villkor. Sedan 1997 har Malmö konsthall ett nationellt uppdrag inom samtidskonsten och

Röhsska museet ett nätverksansvar inom formområdet. Sedan år 1999 har Föreningen Svensk Form ett nationellt uppdrag inom formgivning och design. Den konstnärliga utvecklingen inom området får ett betydelsefullt stöd genom Konstnärsnämndens bidragsgivning.

Under år 1999 har det nya verksamhetsstödet till vissa utställare fördelats med större belopp till Färgfabriken i Liljeholmen, Form/Design Center i Malmö, Wanås utställningar utanför Kristianstad, Enkehuset i Stockholm och Grafikens Hus i Mariefred. Ytterligare åtta institutioner från olika orter har fått bidrag med mindre belopp.

Tradition och förnyelse inom slöjden har stått i fokus för ett arbete som fortsätter på regional nivå. Slöjdens ställning och möjligheter i ett regionalt utvecklings- och näringsperspektiv, bl.a. frågor som rör slöjdarnas möjligheter att få avsättning för sina produkter genom marknadsföring och distribution, är en viktig framtidsfråga för hemslöjdsrörelsen.

Samtidskonsten i hela landet

I mars 1998 gav regeringen Statens kulturråd, Statens konstråd, Konstnärsnämnden, Riksutställningar och Statens konstmuseer i uppdrag att, inom ramen för befintliga resurser, överväga former för en ökad samverkan i syfte att förbättra möjligheterna för en publik i hela landet att möta samtida bildkonst, formgivning och konsthantverk av god kvalitet. I uppdraget, som redovisades i mars i år, låg också att studera vilka roller verksamheter med andra huvudmän kan ha för att främja möjligheterna att möta samtidskonst i hela landet.

I rapporten *Samtidskonsten i hela landet* konstateras att för utvecklingen av den konst som står i frontlinjen är storstadsmiljöerna viktiga med sin koncentration av utövare, kritiker och publik. Vidare anförs att en strategi för spridning av samtidskonst, som kan tillföra publiken utanför storstäderna något nytt, måste ha sin utgångspunkt i starka centrala institutioner. En prioriterad uppgift är att långsiktigt bygga upp kompetensen på mottagarsidan. I rapporten aviseras myndigheterna ett antal samverkansprojekt med syfte att förbättra möjligheterna att möta samtidskonsten utanför storstadsområdena.

Statens kulturråd genomför en särskild utredning av läns museernas verksamhet bl.a. inom den samtida bild- och formkonsten, för att identifiera underförsörjda regioner. Vidare kommer Kulturrådet att årligen framöver ansvara för en syste-

matisk sammanställning av verksamheter i landet med inriktning på samtidskonsten. Kulturrådet kommer också att initiera en diskussion med berörda parter om en utveckling av utbildningen av konstpedagoger.

Riksutställningar planerar att, i samverkan med Statens konstråd, göra utställningar med anknytning till större satsningar som gjorts av Konstrådet under senare år. Vidare kommer Riksutställningar att söka samverka med t.ex. Svensk Form, Nationalmuseum och Röhsska museet för att göra utställningar av formkonst.

Bildkonstnärsfonden avser att i samverkan med konstnärliga högskolor, konstmuseer och konsthallar presentera projekt som genomförs av utländska konstnärer som arbetar i IASPIS ateljéer i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå.

Moderna museet föreslår att den nya utställningsformen Moderna Museet Projekt som bedrivs i lokaler utanför den nya byggnaden skall kunna visas även på andra orter i landet, bl.a. i samverkan med Riksutställningar.

Nationalmuseum's konsthantverksavdelning kommer under en ombyggnadsperiod i museet att anordna vandringsutställningar i samverkan med Svensk Form, Röhsska museet och ta initiativ till seminarier och konferenser riktade till läns museer och kommunala museer för att stimulera deras intresse för formgivning och konsthantverk.

Effekter av de statliga insatserna

Statens konstråds verksamhet har ökat tillgängligheten till aktuell samtidskonst på många orter och i många miljöer över hela landet. Genom Konstrådets inköp får konstnärer över hela landet ökade försörjningsmöjligheter. Inköpen har också stor ekonomisk betydelse för gallerier och andra inköpsställen som är öppna för allmänheten. Kravet att sprida uppdragen stöder konstnärlig mångfald och leder till inkomster för många konstnärer, inte bara till de mest etablerade. Konstrådets verksamhet är den mest omfattande i landet och har betydelse som referens på nationell nivå för konstnärer och andra beställare av offentlig konst.

Genom den statliga bidragsgivningen får utställningslivet i landet ett viktigt stöd. Statliga projektbidrag och resestipendier har haft stor betydelse för det internationella utbytet och den konstnärliga utvecklingen.

Det stöd till konstinköp som Statens kulturråd fördelar till folkparker, folkets hus, bygdegårdar och nykterhetsorganisationernas samlingslokaler berör många, förutom miljontals besökare i landets omkring 2 400 föreningshus och folkparker, även de många yrkesverksamma konstnärer som inbjuds att delta i inköpsutställningarna.

Utställningsersättningen har fördelats till ett stort antal konstnärer och har inneburit förbättrade möjligheter att ställa ut även mer etablerade konstnärer på mindre orter i landet.

Det statliga stödet till bild- och formorganisationer har bidragit till att stärka de mottagande organisationernas arbete med utställningsverksamhet och kunskapsspridning samt stärkt de yrkesutövande konstnärerna och formgivarna i deras publikarbete.

Det statliga stödet till slöjden har bidragit till en bred och aktiv verksamhet med god geografisk spridning, bl.a. spelar det riksomfattande nätverket av läns hemslöjds konsulenter och rikskonsulenterna för barn och ungdom en viktig roll när det gäller att öka barns och ungdomars intresse för och utövande av olika slöjdtekniker.

Regeringens slutsatser

Sammantaget har statens insatser på området haft stor betydelse för utvecklingen inom verksamhetsområdet. Målet att göra den samtida bild- och formkonsten tillgänglig för så många som möjligt, oavsett var de bor i landet, samtidigt som förutsättningar ges för hög kvalitet i det konstnärliga arbetet har uppnåtts till stor del. Sammantaget bör de åtgärder som redovisas i rapporten Samtidskonsten i hela landet avsevärt förbättra möjligheterna framöver för en publik i hela landet att möta samtida bildkonst, formgivning och konsthantverk. Regeringen följer utvecklingen av detta arbete.

Spridningen av kvalificerad samtidskonst utanför storstadsmiljöerna är dock fortfarande en prioriterad uppgift, liksom den konstfrämjande uppgiften att göra inbrytningar i nya publikgrupper. Regeringen bereder för närvarande frågan om att upprätta ett nätverk mellan utställande institutioner i landet som verkar inom området för samtida bildkonst. Syftet är att skapa en gemensam plattform för erfarenhetsutbyte om t.ex. samproduktion av utställningar, utbildning, säkerhet, marknadsföring, utveckling av hanterings- och konservatorskompetens m.m. för de aktuella institutionerna.

Statens stöd till slöjden har enligt regeringens bedömning stor betydelse för bevarandet och utvecklingen av slöjdraditionen. Slöjden är en viktig del av vårt kulturarv, men också en del av dagens form- och konsthantverksutveckling. I egenskap av kultur- och näringsverksamhet är den även en resurs som regional utvecklingsfaktor. Den utredning som pågår om statens ansvar för form och design kan komma att påverka även slöjdområdet.

7.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 avseende myndigheter inom verksamhetsområdet.

7.5 Anslag

D1 Statens konstråd

Tabell 7.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
1998	Utfall	4 622	Anslagskredit	-87
1999	Anslag	5 122	Utgiftsprognos	5 035
2000	Förslag	5 484		
2001	Beräknat	5 571 ¹		
2002	Beräknat	5 662 ²		

¹ Motsvarar 5 484 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 5 484 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens konstråd har till uppgift att verka för att konsten blir ett naturligt och framträdande inslag i samhällsmiljön genom att Konstrådet förvärvar god samtidskonst till statens byggnader och andra lokaler för statlig verksamhet, medverkar till att konst tillförs även andra gemensamma miljöer än sådana som brukas av staten och sprider kunskap om konstens betydelse för en god samhällsmiljö.

För Statens konstråd gäller förordningen (1996:1597) med instruktion för Statens konstråd. Myndighetens avgiftsintäkter uppgick år 1998 till 1 952 000 kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Konstrådets verksamhet fördelar sig på tre verksamhetsgrenar. I sin årsredovisning presenterar Konstrådet verksamhetsgrenarnas kostnader utan att specificera finansieringskälla. Båda de anslag som myndigheten disponerar bidrar till finansieringen av kostnaderna. För arbetet med Förvärv av konst till ny- och ombyggnadsprojekt (Projekt) har kostnaderna uppgått till 29,2 miljoner kronor, eller en ökning med drygt 8 miljoner kronor jämfört med förra året. För Förvärv av konst till myndigheter i redan befintliga lokaler (Konstansökningar) har kostnaderna under år 1998 uppgått till 6,5 miljoner kronor, en ökning med 2 miljoner, samt för Informations- och utvecklingsverksamhet till knappt 2 miljoner kronor, vilket var en ökning med 700 000 kronor. Totalt har verksamhetens kostnader ökat med drygt 12 miljoner kronor jämfört med förra året. Den anställda personalen på rådets kansli uppgick år 1998 till motsvarande 7,1 årsarbetskrafter, en neddragning med 3 årsarbetskrafter jämfört med år 1997. Under samma period ökade projektledarinsatserna med knappt 3 årsarbetskrafter, från 6,5 till 9,3 årsarbetskrafter. Lokalkostnaderna uppgick år 1998 till 1,2 miljoner kronor.

Tabell 7.3 Verksamhetsgrenarnas kostnader och intäkter

Tusental kronor

	95/96 (12 mån)	1997	1998
Kostnader			
1. Projekt	15 596	20 808	29 152
2. Konstansökningar	4 367	4 584	6 552
3. Information	1 514	1 227	1 951
Indirekta kostnader (verksamhetsgren 1-3)	5 057	4 611	5 854
Summa	26 534	31 230	43 509
Intäkter			
Anslag	24 340	26 541	41 557
Avgifter och ersättningar	2 194	4 689	1 952
Summa	26 534	31 230	43 509

Slutsatser

Det är regeringens uppfattning att den redovisade verksamheten sammantaget har motsvarat de mål som har satts upp för Statens konstråd. En mer detaljerad bedömning av Konstrådets verksamhet görs under anslaget D2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön.

Vid beräkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 336 000 kronor.

Tabell 7.4 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	5 122
Pris- och löneomräkning	+26
Justering av premier	+336
Förslag 2000	5 484

D2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tabell 7.5 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	37 366	Anslags- sparande	15 786
1999	Anslag	35 438	Utgifts- prognos	45 274
2000	Förslag	40 438		
2001	Beräknat	41 191		
2002	Beräknat	41 988		

Från anslaget bekostas dels konstförvärv beslutade av Statens konstråd, dels, under en övergångsperiod, bidrag enligt förordningen (1987:316) om bidrag till konstnärlig utsmyckning av bostadsområden. Under anslaget beräknas även medel för bidrag till folkparkerna och vissa samlingslokalhållande organisationer för konstinköp.

I 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100 avsnitt 4.3) redovisade regeringen att utgiftsbegränsande åtgärder vidtagits för år 1999. Av detta skäl har 3 miljoner kronor dragits in på den del under anslaget som disponeras av Boverket, varav 1,1 miljoner kronor från anslagssparandet.

Anslagssparandet år 1998 är en följd dels av att större delen av det ekonomiska utfallet från på-

började projekt inom ramen för Konstrådets vidgade uppdrag i stigande grad beräknats komma först under åren 1998 och 1999, dels av att Boverkets utbetalningar av redan beslutade bidrag senarelagts. Prognosen för år 1999 visar på ett anslagssparande på 2,9 miljoner kronor, dvs. ca 8 % av anslaget, vilket i sin helhet kan hänföras till Boverkets beslutade men ej utbetalade bidrag.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Konstrådet har formulerat riktlinjer för samverkan inom det vidgade uppdraget. Enligt dessa prioriterar Konstrådet projekt som initieras med engagemang och vilja att göra egna insatser, som bygger på brukarintresse, som syftar till konstnärlig kvalitet och där Konstrådet kan komma in tidigt i processen och som ger utrymme för experiment och utveckling. Vidare har projekt prioriterats där platsen är central och offentligheten stor, t.ex. torg- och gaturum, som leder till uppdrag med vidgade konstnärsroller, med inriktning på trafikmiljöer eller annan infrastruktur där omsorgen i form av konstnärlig gestaltning behövs, som ger möjlighet till medverkan i upprustning av t.ex. skolgårdar och sjukhusområden. Projekt som ger möjlighet till kompetenta konstpedagogiska insatser, där det finns intresse för samverkan med yrkesgrupper som arkitekter och landskapsarkitekter, som bidrar till god geografisk spridning inom verksamheten och som kan tjäna som modell och inspiration för andra har också prioriterats.

Liksom under år 1997 har ett stort antal nya projekt anmälts till Konstrådet under förra året och i ökande grad från det icke-statliga området. Antalet avslutade projekt, fasta konstverk och utplacerade löskonstverk har ökat jämfört med förra året. Den nedåtgående trend som kunde konstateras under förra året för förvärv av konst till ny- och ombyggnadsprojekt har därmed brutits och vänt uppåt under år 1998. Väntetiden för en ny konstansökan har sjunkit, endast 6 ansökningar har väntat längre än målets ett år. Antalet avslutade ansökningar och placerade verk har sjunkit något, samtidigt som antalet nya ansökningar ökar.

Tabell 7.6 Prestationer

Verksamhet	95/96 (12 mån)	1997	1998
1. Projekt			
Avslutade projekt	52	43	55
Antal placerade fasta konstverk	26	28	30
Nyanmälda projekt	45	119	120
<i>varav</i> statliga resp. (icke-statliga) projekt	45 (0)	41 (78)	38 (82)
2. Konstansökningar			
Avslutade konstansökningar	181	107	99
Nyanmälda konstansökningar	128	83	119
3. Information, utveckling			
Skrifter	5	5	10
Utställningar	i.u	i.u	9
Seminarier	3	3	9
Utvecklingsprojekt	0	0	3

För de 3,9 miljoner kronor som Statens kulturråd fördelar till folkparker, folkets hus, bygdegårdar och nykterhetsorganisationernas sam-

lingslokaler för inköp av konst har organisationerna förvärvat 412 verk under 1998 för utplacering i olika samlingslokaler över hela landet. Förvärven görs varje år vid ett femtontal särskilda inköpsutställningar – kallade Konst åt alla – som arrangeras i ett samarbete mellan Folkets Hus Riksorganisation, Bygdegårdarnas Riksförbund och Riksföreningen Våra Gårdar. Vissa av de inköpta verken ingår sedan i vandring utställningar en tid innan de når sin slutgiltiga placering. Av de 412 verken är 7 verk beställda av Folkparkerna för att ingå i parkernas yttre miljö.

Beställningsbemyndigande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att göra beställningar av konstverk som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 15 miljoner kronor efter år 2000.

Tabell 7.7 Bemyndigande

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 beräknat
Utgående förpliktelser vid årets början	6 386	7 248	9 000		
Nya förpliktelser	14 348	15 752	23 000		
Infriade förpliktelser	13 486	14 000	17 000	12 000	3 000
Utstående förpliktelser vid årets slut	7 248	9 000	15 000		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	15 000	15 000	15 000		

Slutsatser

Den uppåtgående trenden i förvärvsverksamheten pekar på att Konstrådet har funnit väl fungerande former för arbetet med det vidgade uppdraget. Trots att Konstrådet mycket sällan fungerar som en ren bidragsgivare, utan i allmänhet går in i projekten som samarbetspartner, har intresset för samverkan från det icke-statliga området varit stort. Konstansökningarna har tidigare varit belastade med alltför långa väntetider för de sökande myndigheterna, men väntetiden har nu sjunkit till en nivå nära målet. Samtidigt måste Konstrådet kommande år upprätta en balans mellan antalet avslutade ansökningar och antalet nyanmälda för att undvika att väntetiden börjar öka på nytt. Slutligen finns positiva tecken även inom informations- och utvecklingsverksamheten.

Regeringen gör bedömningen att den redovisade verksamheten sammantaget har motsvarat de mål som har satts upp för Konstrådet. En successiv infasning av det vidgade uppdraget har inneburit ett anslagssparande t.o.m. år 1999. För att minska sparandet har regeringen tidigare fattat beslut om en tillfällig sänkning av anslagsnivån med 7 mkr under år 1999. Från år 2000 bör infasningen vara genomförd och utfallet på igångsatta projekt komma fullt ut.

I 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100 avsnitt 4.3) redovisades att utgiftsområdet under åren 2000 och 2001 minskar med 20 miljoner kronor. Av beloppet hänför sig 2 miljoner kronor till detta anslag. Anslaget minskas således med detta belopp.

Tabell 7.8 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	35 438
Återställande av tillfällig neddragning	+7 000
Utgiftsbegränsande åtgärder	-2 000
Förslag 2000	40 438

D3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tabell 7.9 Anslagsutvecklingen

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	1 064	Anslags-sparande	403
1999	Anslag	1 078	Utgifts-prognos	1 481
2000	Förslag	1 488		
2001	Beräknat	1 512 ¹		
2002	Beräknat	1 537 ²		

¹ Motsvarar 1 488 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 1 488 tkr i 2000 års prisnivå.

Nämnden för hemslöjdsfrågor skall enligt förordningen med instruktion för Nämnden för hemslöjdsfrågor (1988:315) ta initiativ till, planera, samordna och göra insatser för att främja hemslöjd i den mån sådana uppgifter inte ankommer på annan statlig myndighet. Nämnden skall inom sitt verksamhetsområde fördela statligt stöd till hemslöjdsfrämjande verksamhet.

Nämnden står som samordnare för hemslöjds-konsulentverksamheten och har bemyndigande att pröva frågan om huvudmannaskap för konsulenterna.

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) svarar för nämndens medelsförvaltning och personaladministration.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att Nämnden för hemslöjdsfrågor hade ett anslagssparande på 403 000 kronor. Prognosen för år 1999 visar på att sparandet kommer att vara förbrukat vid 1999 års slut. Nämnden för hemslöjdsfrågors avgiftsin-täkter uppgick år 1998 till 16 000 kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Nämnden för hemslöjdsfrågor har under året fortsatt arbetet med tre projekt, nämligen Hemslöjdens arkivprojekt, Hemslöjdens roll i ett tvärvetenskapligt perspektiv och Projekt Dräktcentrum. Hemslöjdens arkivprojekt, som bedrivits med Sesam-medel, har pågått under tre år och avslutades vid årsskiftet. Då hade alla 25 länshemslöjdsföreningarna, två riksföreningar och åtta lokalföreningar fått delar av sina samlingar registrerade i den gemensamma databasen. För att arbetet ska kunna fortsätta nu när Sesam-projektet avslutats, har 16 län fått databasprog-

rammet installerat. Barn- och ungdomsverksamhet har prioriterats i de flesta länen under året. I 13 län drevs större barn- och ungdomsprojekt. I den löpande verksamheten ingick aktiviteter som ull- och täljarskola, skollovsslöjd, fortbildning av lärare och slöjdläger. Utställningen Slöjden är här! Slöjden är härlig! som visades på Liljevalchs konsthall sommaren 1998 har inspirerat slöjdverksamheten i hela landet, bl.a. har det resulterat i ett tjugotal utställningar på regional nivå. Flera länsöverskridande projekt, där man arbetar inom specifika teknik- eller materialområden, pågår. Under år 1998 har nämnden lagt stor vikt vid analys och utvärdering av delar av verksamheten genom att ta fram rapporter inom olika områden.

Slutsatser

Regeringen bedömer att Nämnden för hemslöjdsfrågor stödjer och initierar en verksamhet som i enlighet med det övergripande målet för myndigheten ökar intresset för, kunskapen om och utövandet av hemslöjd i hela landet. Verksamhetsinriktningen bör ligga fast.

Som en följd av minskade ekonomiska resurser består den fasta personalen på nämndens kansli numera endast av en kanslichef och en assistent, vilket gör att myndigheten har svårt att leva upp till de krav som ställs på verksamheten. Regeringen bedömer att för att den nuvarande ambitionsnivån skall kunna upprätthållas bör anslaget ökas med 400 000 kronor. Enligt regeringens bedömning bör ökningen även kunna förbättra nämndens möjligheter att ha en mer aktiv roll när det gäller form- och designfrågor.

Tabell 7.10 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	1 078
Pris- och löneomräkning	+ 10
Reformmedel	+ 400
Förslag 2000	1 488

D4 Främjande av hemslöjden

Tabell 7.11 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	16 795	Anslags-sparande	217
1999	Anslag	17 269	Utgifts-prognos	17 486
2000	Förslag	17 462		
2001	Beräknat	17 794		
2002	Beräknat	18 150		

Anslaget disponeras av Nämnden för hemslöjdsfrågor för bidrag till hemslöjdskonsulenternas verksamhet, Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund och projekt inom hemslöjdsområdet.

Hemslöjdskonsulentverksamheten bestod under budgetåret 1998 av två hemslöjdskonsulenter i varje län, med undantag för Skåne län som hade fyra och Västra Götalands län som hade sex länslemslöjdskonsulenter. Antalet rikskonsulenter var fem, en rikskonsulent i hemslöjd för barn och ungdom, en spetskonsulent och tre sameslöjdskonsulenter.

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund är en ideell förening som har till uppgift att främja den svenska hemslöjden och dess utveckling samt fungera som centralt organ för landets hemslöjdsföreningar.

Under anslaget anvisas medel för bidrag till projekt inom hemslöjdsområdet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Resultatet av verksamheten redovisas under anslaget Nämnden för hemslöjdsfrågor.

Slutsatser

Enligt regeringens bedömning har medlen använts på ett effektivt sätt.

Tabell 7.12 Beräkning av anslaget för år 2000*Tusental kronor*

Anslag 1999	17 269
Pris- och löneomräkning	+ 193
Förslag 2000	17 462

D5 Bidrag till bild- och formområdet

Tabell 7.13 Anslagsutvecklingen*Tusental kronor*

År	Utfall	Utveckling	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
1998	Utfall	14 741	-	-
1999	Anslag	27 296		27 296
2000	Förslag	27 805		
2001	Beräknat	28 188		
2002	Beräknat	28 584		

Under anslaget anvisas medel för bidrag till organisationer m.m. på bild- och formområdet. Under anslaget anvisas också medel till Akademien för de fria konsterna. Akademien skall bl.a. främja utvecklingen inom bild- och byggnadskonsten samt bevaka och informera om viktigare frågor inom området.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Statens kulturråd har under år 1998 lämnat verksamhetsbidrag till Sveriges konstföreningars riksförbund (SKR), Folkrorelsernas Konstfrämjande (FKf), Föreningen Svensk Form, föreningen Handarbetets Vänner, Grafiska sällskapet, Svenskt barnbilsarkiv och Stiftelsen Gerlesborgsskolan. Bidrag har också lämnats till Galleri Index och till 18 konsthantverkskooperativ.

Vid bidragsfördelningen har Kulturrådet lagt särskild vikt vid verksamheter som främjar konstnärernas villkor och möten med publiken. Vidare prioriteras verksamheter som når olika

publikgrupper och ger ökade möjligheter att se bild- och formkonst över hela landet liksom verksamheter som utvecklar olika metoder och samverkansformer eller innebär erfarenhetsutbyte nationellt och internationellt.

Tabell 7.14 Fördelning av bidrag till bild- och formområdet*Tusental kronor*

	1995/96 (12 mån)	1997	1998
Verksamhetsbidrag	6 685	9 208 ¹	9 208
Utställningsersättning	2 000	5 433	5 433
Andra bidrag	376	100	100
Summa	9 061	14 741	14 741

¹Fr.o.m. år 1997 ingår bidrag till Akademien för de fria konsterna i detta anslag.

Det statliga bidraget till utställningsersättning, som under år 1998 har fördelats av Sveriges konstföreningars Riksförbund, Folkrorelsernas Konstfrämjande och Konsthantverkscentrum, har förbättrat möjligheterna att ställa ut mer etablerade konstnärer även i landets mindre orter. Antalet utställningar som på detta sätt medfört ersättning till den utställande konstnären har ökat fram till år 1998, då antalet minskar med cirka en tredjedel. Minskningen beror på flera förhållanden som förändrats under år 1998. Ersättningen blev detta år momsbelagd samtidigt som ersättningsnivån höjdes från 3 000 till 4 000 kronor för separatutställningar och möjlighet gavs att betala utställningsersättning till konstnärer även vid samlingsutställningar, med ersättningsnivåer på 6 000 till 8 000 kronor beroende på antalet deltagare. Slutligen beror minskningen även på ett periodiseringsproblem med utbetalningar inom SKR under åren 1996–97, vilket gjorde att antalet blev högre under år 1997. De former som gällt för utställningsersättningen har gradvis kunnat förändras av Kulturrådet i samråd med företrädare för berörda organisationer. För att klarlägga om det finns ytterligare behov att utveckla dessa former och för att få en samlad bild av vad bidraget har haft för effekter är bidraget nu föremål för en översyn från Kulturrådets sida.

Tabell 7.15 Utställningsersättningen*Tusental kronor*

Utställare	1996		1997		1998	
	Antal utställningar	Utbetald ersättning	Antal utställningar	Utbetald ersättning	Antal utställningar ¹	Utbetald ersättning
SKR	445	1 500	1 266	3 325	598	3 097
FKf	109	500	106	1 378	212	1 302
Konsthantverkskooperativ	–	–	–	620	119	620
Konstnärdrivna gallerier	–	–	–	–	61	414
Summa	554	2 000	1 461	5 323	990	5 433

¹Preliminära uppgifter**Slutsatser**

Det statliga stödet till organisationer inom bild- och formområdet har haft stor betydelse för att uppfylla målet att söka en ny publik och att göra det möjligt att möta den samtida bild- och formkonsten oavsett var man bor i landet samt för att stödja den konstnärliga kvaliteten. Stödet har medfört att organisationerna har fått stärkta resurser att främja konst- och formintresset genom olika former av konstbildning, programverksamhet, information om konstnärerna, marknadsföring m.m. Bidragen under detta anslag har en geografiskt balanserande roll. En stor del av det konstfrämjande arbetet i organisationer som Sveriges konstföreningars Riksförbund och Folk- rörelsernas Konstfrämjande äger rum på arbetsplatser och på orter utanför landets storstadsområden.

Regeringen angav i kulturpropositionen (prop. 1996/97:3) att de resurser som staten ställer till de konstbildande organisationernas förfogande bör medverka till att de nya konstnärliga uttrycken sprids till nya platser, men också till att konsten introduceras för nya grupper. För att klargöra i vilken grad dessa mål har uppnåtts och om utställningsersättningen även för övrigt har en helt ändamålsenlig utformning är det, enligt regeringens uppfattning, välkommet med den översyn som nu görs av Kulturrådet, så att framtida förändringar kan baseras på en mer samlad bild av hur bidraget har fungerat.

Tabell 7.16 Beräkning av anslaget för år 2000*Tusental kronor*

Anslag 1999	27 296
Pris- och löneomräkning	+509
Förslag 2000	27 805

8 Ersättningar och bidrag till konstnärer

8.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar Konstnärskommitténs fördelning av ersättningar och bidrag till konstnärer inom bild-, form-, ton-, scen- och filmkonstområdena samt fördelning av ersättningar och bidrag till ordområdet som beslutas av styrelsen för Sveriges författarfond. Härutöver ingår även upphovsrättsorganisationens Bildkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS) verksamhet vad avser fördelning av individuell visningsersättning.

8.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 8.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
252,5	262,1	264,4	262,2	259,5	264,6

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Antalet ansökningar om ersättningar och bidrag inom verksamhetsområdet har legat tämligen konstant i jämförelse med föregående år. Det kan dock skilja sig något mellan olika konstnärskategorier till följd av förändrade ansökningsperioder, nya bidragsformer m.m. Antalet fördelade bidrag och stipendier har minskat något i jämförelse med föregående år. Arbetsstipendierna, som utgör kärnan av bidragsgivningen inom verksamhetsområdet, har minskat i antal. I stället har de genomsnittliga bidragsbeloppen ökat.

Förändringar

Att förbättra de yrkesverksamma konstnärernas ekonomiska villkor är av stor betydelse för att det kulturpolitiska målet om kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet skall kunna uppfyllas. Mot denna bakgrund har regeringen sedan år 1997 målmedvetet satsat på att förstärka området. Från och med år 1997 tillfördes verksamhetsområdet 21 miljoner kronor vilket bland annat gav möjlighet till fler stipendier och bidrag, närmare en fördubbling av antalet långtidsstipendier, återinförandet av den individuella visningsersättningen samt starten av ett internationellt ateljéprogram benämnt IASPIS (International Artists' Studio Program in Sweden).

Våren 1998 tog riksdagen ställning till propositionen (prop. 1997/98:87, bet. 1997/98:KrU13, rskr. 1997/98:303) om konstnärernas villkor. 69 miljoner kronor tillfördes utgiftsområdet fr.o.m. år 1999 varav omkring 12,5 miljoner kronor fördelades inom verksamhetsområdet. Därmed kunde en mängd för konstnärerna betydelsefulla reformer genomföras. Det handlar bl.a. om ett nytt stöd för beställning av nyskriven svensk dramatik syftande till att ge i första hand teatrar möjlighet att beställa nyskriven dramatik av hög kvalitet samt ersättning till upphovsmän och utövande konstnärer för folk- och skolbibliotekens utlåning av musikaliska verk på fonogram (fonogramersättning). Därutöver har befintliga ersättningar och bidrag kunnat förstärkas avsevärt. Vidare har flera försöksverksamheter inom området syftande till att stimulera konstnärernas arbetsmarknad påbörjats under året.

Riksdagen fattade även hösten 1998 beslut (prop. 1997/98:156, bet. 1998/97:LU3, rskr.

1998/99:22) om införandet av den s.k. kassettersättningen vilket innebär att en del av priset på oinspelade video- och ljudkassetter, tomma CD-skivor o.dyl. går till dem som skapat, framfört och producerat musik, film samt radio- och TV-program.

Prioriteringar

Den inriktning av verksamheten som regeringen redogjorde för i propositionen om kulturpolitik (prop. 1996/97:3) och propositionen om konstnärernas villkor (prop. 1997/98:87) ligger fast. Statens åtgärder skall inriktas på att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete. Det handlar om att stimulera konstnärernas arbetsmarknad så att en ökad efterfrågan uppstår, men också att genom en koncentration av insatserna inom ramen för verksamhetsområdet verka för att ge professionella konstnärer möjlighet att ägna sig åt konstnärligt utvecklingsarbete och förnyelse. Under året skall de sedan den 1 januari 1999 påbörjade försöksverksamheterna inom området följas upp och utvärderas.

8.3 Resultatbedömning

Utgångspunkten för regeringens politik inom det konstnärspolitiska området är det kulturpolitiska målet om kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet. I propositionen om kulturpolitik betonade regeringen vikten av fritt skapande och självständiga konstnärer samt betydelsen av mötet mellan konstverk och publik. Samtidigt kunde konstateras att mötet mellan konstverk och publik sällan är ett möte som kan inordnas under marknadens lagar om tillgång och efterfrågan. Regeringen har mot denna bakgrund under senare år bedrivit en målmedveten konstnärspolitik syftande till att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete.

Tillståndet och utvecklingen inom området

Tillståndet och utvecklingen inom området överensstämmer till stora delar med regeringens bedömning som lämnades i budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1, utg.omr. 17 avsnitt 8.3). Konstnärernas arbetsmarknad är fortfarande kärvare än för andra yrkesgrupper. Vad gäller arbetsmarknadsmedlen har regeringen fattat beslut om tydliga avgränsningskriterier för vilka som skall ha rätt till arbetsmarknadspolitiska åtgärder med riktning mot den konstnärliga arbetsmarknaden. Utfallet av denna åtgärd redovisas först i början av år 2000.

Konstnärsstödsutredningens (SOU 1997:184) redovisning av konstnärernas ekonomiska situation gäller fortfarande. Detta bekräftas av en undersökning av bild- och formkonstnärernas ekonomiska och sociala situation som genomförts av Konstnärernas Riksorganisation (KRO) i samarbete med Konstnärsnämnden. Generellt sett är konstnärernas inkomster av konstnärligt arbete låga. I genomsnitt kommer endast en femtedel av deras inkomster från det konstnärliga arbetet. De sammanlagda bruttoinkomsterna är också låga, ca 80 % av genomsnittet för befolkningen totalt sett. Kvinnornas inkomster är i genomsnitt 85 % av männens. För hela befolkningen är motsvarande andel 73 %. De åtgärder som vidtagits genom förslag i propositionen om konstnärernas villkor i syfte att öka konstnärernas arbetsmöjligheter och därmed även inkomster kommer att utvärderas under våren 2000.

Det internationella utbytet har stor betydelse för konstnärerna då det ger möjlighet till stimulans och utveckling i deras skapande. Genom ett intensivare internationellt kulturutbyte öppnas också den internationella arbetsmarknaden för konstnärer verksamma i Sverige. Svenska konstnärer har redan skördat stora framgångar internationellt inom flera konstområden.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Verksamhetsområdet var under år 1997 föremål för ett omfattande utredningsarbete vilket resulterade i propositionen om konstnärernas villkor med en mängd förslag syftande till att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete. Propositionen behandlades av riksdagen under våren 1998 (prop.

1997/98:87, bet. 1997/98:KrU13, rskr. 1997/98:303). Därvid tillfördes utgiftsområdet 69 miljoner kronor fr.o.m. år 1999 varav omkring 12,5 miljoner kronor fördelades inom verksamhetsområdet. Denna förstärkning föregicks av reformer på 21 miljoner kronor fr.o.m. år 1997 efter förslag i propositionen om kulturpolitik (prop. 1996/97:3).

Vidtagna åtgärder har i huvudsak inriktats på att höja ersättningen för utfört konstnärligt arbete och på att stimulera konstnärernas arbetsmarknad så att en ökad efterfrågan uppstår. Bland de viktigaste insatserna är regeringens satsning på det internationella utbytet inom bild- och formområdet genom inrättandet av den till Konstnärsnämnden knutna internationella ateljéverksamheten benämnd IASPIS (International Artists' Studio Program in Sweden), återinförandet av den s.k. individuella visningsersättningen, nästan en fördubbling av antalet långtidsstipendier och en kraftfull förstärkning av stödet till tonområdet.

Från och med år 1999 har de selektiva stöden förstärkts ytterligare. Därtill har flera viktiga reformer kunnat genomföras. Det handlar bl.a. om införandet av ett s.k. dramatikerstöd. Stödet fördelas efter gemensam ansökan av dramatikern och den som vill uppföra dramatikers verk. Vidare handlar det om införandet av s.k. fonogramersättning, dvs. ersättning till upphovsmän och utövande konstnärer för folk- och skolbibliotekens utlåning av musikaliska verk på fonogram. Under senare år har också bibliotekserättningen höjts. Dessutom genomfördes en betydande förstärkning av Konstnärsnämndens stöd till produktion av kortfilm.

I överensstämmelse med regeringens konstnärspolitiska ambitioner har flera reformer genomförts inom andra verksamhetsområden med det gemensamma syftet att öka konstnärers möjligheter att nå ut till sin publik och därmed öka deras försörjningsmöjligheter. Det rör sig om ett nytt stöd till vissa utställare av bild- och formkonst, förstärkning av bidraget till fria teater- och dansgrupper, stöd till fonogramutgivning, satsningar på kollektivverkstäderna m.m.

Två försöksverksamheter inom området har kunnat påbörjas fr.o.m. år 1999, dels försök med en tredje anställningsform inom teatern, dels försök med arbetsförmedling vid centrumbildningarna. Därtill har regeringen fastställt avgränsningskriterier för vilka som skall ha möjlighet att få del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder med inriktning mot den konstnärliga arbetsmarkna-

den. Avsikten är att insatserna skall koncentreras till konstnärer medan andra arbetsökande betjänas av den del av arbetsmarknadspolitiken som har en bredare inriktning. Försöken kommer att utvärderas under våren 2000.

Riksdagen fattade även hösten 1998 beslut (prop. 1997/98:156, bet. 1998/97:LU3, rskr. 1998/99:22) om införandet av den s.k. kassettersättningen, vilket innebär att en del av priset på oinspelade video- och ljudkassetter, tomma CD-skivor o.dyl. går till dem som skapat, framfört och producerat musik, film samt radio- och TV-program.

Effekter av de statliga insatserna

Den statliga bidragsgivningen ger yrkesverksamma konstnärer den ekonomiska grundtrygghet som är en förutsättning för konstnärligt skapande och utvecklingsarbete, vilket i sin tur bidrar till uppfyllandet av det nationella kulturpolitiska målet om mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet. Insatserna bidrar även till att skapa förutsättningar för ett aktivt kulturliv som ger arbete och försörjning åt konstnärer och rika kulturupplevelser för medborgarna. Under senare år har de statliga ersättningarna ökat ytterligare i betydelse då konstnärers inkomstmöjligheter vid sidan av de konstnärliga minskat till följd av den konjunkturnedgång som präglat stora delar av 1990-talet. Den konjunkturuppgång som nu syns, med minskad arbetslöshet som följd, har ännu inte givit påtagliga resultat vad avser vissa konstnärgruppers försörjningsmöjligheter.

Under senare år har bidragsgivningen till projekt prioriterats. Genomförda analyser visar på att statens bidrag utgör en väsentlig del av de totala kostnaderna i projekten vilket tyder på att många projekt inte skulle kunnat genomföras utan statligt stöd. Projektbidragen genererar också i regel ytterligare arbetstillfällen. En sammanställning av rapporter som våren 1998 ingavs till Konstnärsnämnden av bild- och formkonstnärer som erhållit tvååriga arbetsstipendier visar bl.a. på att 90 % anser att de som en följd av stipendiet har bättre möjlighet att försörja sig på sitt konstnärliga arbete under de närmaste åren. När det gäller stipendier fördelade till andra konstnärsgupper tyder utvärderingar på liknande resultat. Därtill ger den statliga bidragsgivningen konstnärer möjlighet att förbereda och delta i andra betydelsefulla sammanhang såsom

utställningar. Erhållandet av stipendier tilldrar sig också uppmärksamhet vilket kan leda till nya uppdrag och inkomstmöjligheter.

Regeringens målmedvetna satsning på det internationella utbytet inom ramen för IASPIS har under året givit ett tydligt resultat. Allt fler svenska bild- och formkonstnärer har under året givits möjlighet att möta en internationell publik, allt som oftast med nya utställningsmöjligheter som en direkt följd av IASPIS-stödet.

De reformer och förstärkningar som genomförts inom området under senare år har som nämnts i huvudsak inriktats på att höja ersättningen för utfört konstnärligt arbete och att stimulera konstnärernas arbetsmarknad så att en ökad efterfrågan uppstår. De fr.o.m. år 1997 genomförda reformerna har haft denna effekt. Som exempel kan nämnas den individuella visningsersättningen som år 1998 kom ca 2 000 bild- och formkonstnärer till del. Resultatet av satsningar som genomförts fr.o.m. år 1999 har ännu ej utvärderats men torde i likhet med 1997 års reformer på ett avgörande sätt bidra till höjda ersättningar, ökad efterfrågan och därmed även ökade inkomstmöjligheter.

Regeringens slutsatser

Regeringen bedömer att ersättningar och stöd till konstnärer i många fall har haft avgörande betydelse för deras möjligheter att leva på sitt konstnärliga arbete.

De insatser som i dag görs är dock inte tillräckliga. Konstnärernas villkor påverkas av insatser inom andra verksamhetsområden. Det är mot denna bakgrund som flertalet satsningar som föreslogs i propositionen om konstnärernas villkor våren 1998 berörde andra områden, framför allt teater-, dans- och musikområdet.

Konstnärerna påverkas också av beslut som fattas inom andra utgiftsområden. Pensionsreformen som genomfördes under föregående år fick konsekvenser som förefaller mindre lämpliga för konstnärer inom bl.a. dans- och musikområdena på grund av dessa yrkens speciella karaktär. Mot denna bakgrund bildades hösten 1998 en informell arbetsgrupp inom Regeringskansliet med företrädare för Kulturdepartementet, Justitiedepartementet och Socialdepartementet samt för berörda konstnärorganisationer med uppgift att finna lösningar på de problem som uppstått. Det är således angeläget att regelverken på alla politikområden anpassas så att

rimlig hänsyn tas till konstnärernas speciella förhållanden.

8.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 avseende myndigheten inom verksamhetsområdet.

8.5 Anslag

E1 Konstnärsnämnden

Tabell 8.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1998	Utfall	9 335	Anslags-sparande	255
1999	Anslag	9 788	Utgifts-prognos	10 059
2000	Förslag	10 036		
2001	Beräknat	10 194 ¹		
2002	Beräknat	10 360 ²		

¹ Motsvarar 10 036 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 10 036 tkr i 2000 års prisnivå.

Konstnärsnämnden har till uppgift att besluta om statliga ersättningar och bidrag till bild-, form-, ton-, scen- och filmkonstnärer. Nämnden skall vidare hålla sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala förhållanden. Tillsammans med styrelsen för Sveriges författarfond skall nämnden avge förslag till innehavare av inkomstgarantier. Syftet med verksamheten är att genom fördelning av ersättningar och bidrag verka för att förbättra konstnärernas villkor.

Konstnärsnämnden har även att fördela stöd till produktion av kortfilm under anslaget I1 Filmstöd. Bidraget kan ges företrädesvis antingen som startbidrag till unga filmare för film- och videoexperiment i mindre skala eller i form av bidrag till icke kommersiell, konstnärligt syftande film.

Myndighetens avgiftsinkomster uppgick år 1998 till 326 000 kronor.

För Konstnärsnämnden gäller förordningen (1997:1153) med instruktion för Konstnärsnämnden och för Sveriges författarfond förordningen (1962:652) om Sveriges författarfond.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Konstnärsnämndens verksamhet kan delas in i två grenar. Den ena är fördelning av statliga ersättningar och bidrag, den andra att bevaka konstnärernas ekonomiska och sociala situation.

Resultatinformation om fördelning av ersättningar och bidrag redovisas under anslaget E2 Ersättningar och bidrag till konstnärer.

När det gäller den andra verksamhetsgrenen har Konstnärsnämnden under senare år genomfört undersökningar fokuserade på avgränsade förhållanden och/eller konstnärsgrepp. Under år 1998 har en studie av vissa konsthantverkarkategoriernas villkor genomförts. Studien har i första hand inriktats på dem som arbetar med glas, keramik och metall. Syftet har varit att få underlag för en bedömning av hur väl Konstnärsnämndens bidragsgivning är anpassad till konsthantverkarnas behov.

Konstnärsnämnden har under året deltagit i finansieringen och utformandet av en av Konstnärernas Riksorganisation (KRO) initierad enkät riktad till KRO:s medlemmar rörande medlemmarnas ekonomiska och sociala situation. Undersökningen bekräftar vad som redovisats i betänkandet (SOU 1997:184) Generella konstnärstöd att konstnärer generellt har mycket låga inkomster av det konstnärliga arbetet.

Under året har nämnden också påbörjat en närmare kartläggning av de kvinnliga konstnärernas situation. Resultatet redovisas till regeringen under år 1999.

För att regeringen skall kunna dra relevanta slutsatser vad avser bidragsgivningens effekter på konstnärernas villkor utgör Konstnärsnämndens undersökningar och utvärderingar ett viktigt instrument. Nämnden har mot denna bakgrund under senare år kontinuerligt utvecklat hanteringen av bidragsansökningar. Under år 1998 har nämndens registerdata överförts till ett nytt ADB-system som nu ger möjlighet att avläsa tendenser i ansökningar vad gäller exempelvis de sökandes och bidragsmottagarnas ekonomiska förhållanden. I syfte att integrera nämndens två verksamhetsgrenar har nämnden under året utvecklat ansökningsblanketterna. De sökande kan nu lämna information om inkomstförhållanden och verksamhetsformer. Med hjälp av dessa uppgifter, tillsammans med uppgifter om kön, ålder och bostadsort, kommer nämnden att kunna

systematiskt följa upp förändringar i ekonomiska villkor för olika konstnärsgrepp. Eftersom en så stor del av konstnärskåren regelbundet vänder sig till Konstnärsnämnden kommer underlaget på sikt att kunna ge en bild av villkoren för de yrkesverksamma konstnärerna.

För år 1997 anvisades Konstnärsnämnden ytterligare 3 miljoner kronor för att utveckla en fungerande internationell ateljéverksamhet. Verksamheten, som benämns IASPIS (International Artists' Studio Program in Sweden) har fr.o.m. år 1999 tillförts ytterligare 250 000 kronor. Regeringen kan konstatera att den målmedvetna satsningen på den internationella verksamheten har givit mycket goda resultat. IASPIS har på kort tid etablerat sig som ett viktigt kraftcentrum i det svenska konstlivet. Lokalerna i Konstakademien i Stockholm fungerar i dag som en självklar mötesplats för konstnärer, kritiker, curatorer och den konstintresserade allmänheten. Dagens stora internationella intresse för svensk konst som kan ses i såväl Europa som i USA är delvis ett resultat av de kontakter som IASPIS fått till stånd. Ateljéprogrammet har genererat en mängd utställningar, seminarier och besök av utländska utställningsarrangörer och kritiker.

I syfte att lösa boendefrågan för gästande konstnärer m.fl. hyr nämnden en fastighet i Stockholm. Verksamheten har dock ännu inte kunnat utvecklas fullt ut. Under år 1999 beräknas verksamheten vara i full gång.

Slutsatser

Det är regeringens bedömning att Konstnärsnämnden genom sin verksamhet främjar konstnärers möjligheter att ägna sig åt konstnärligt arbete samt bidrar till ökade kunskaper om konstnärernas förhållanden.

Riksdagen har hemställt om att regeringen ser över frågan om hur konstnärernas förslagsrätt skall kunna vidgas beträffande ledamöter i Konstnärsnämndens styrelse och styrelsen för Sveriges bildkonstnärskommitté (bet. 1998/99:KrU9, rskr. 1998/99:189).

Den redogörelse regeringen lämnade i prop. 1994/95:100 bil. 12 om förändringar av Konstnärsnämndens inre organisation i syfte att minska detaljstyrningen av nämndens arbete och överlåta till nämnden att ordna sin inre organisation föranledde en reaktion från riksdagens sida. Riksdagen framförde som sin uppfattning

(bet. 1994/95:KrU21, rskr. 1994/95:285) att det fanns anledning för regeringen att se över reglerna för förordnande av ledamöterna i Konstnärsnämndens styrelse och att återkomma till riksdagen i frågan. I propositionen (prop. 1996/97:3) om kulturpolitik gjorde regeringen bedömningen att fem av styrelsens elva ledamöter bör utses efter förslag av Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS) och att, vad gäller styrelsen för Sveriges bildkonstnärskonstförsäkring, vissa bildkonstnärskonstförsäkringar bör få förslagsrätt beträffande sju av fondens tretton ledamöter. Utskottet delade regeringens bedömning (bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). De nya reglerna trädde i kraft den 1 januari 1998 genom förordningen (1997:1153) med instruktion för Konstnärsnämnden.

Mot bakgrund av den svåra ekonomiska situation som råder även för många av våra främsta konstnärer och den betydelse Konstnärsnämndens bidragsgivning har för konstnärernas möjligheter att ägna sig åt kvalificerat konstnärligt arbete under ekonomiskt tryggade perioder är det enligt regeringens mening av största betydelse att nämnda styrelser har såväl kompetens som integritet att fatta beslut med inriktning på högsta möjliga kvalitet. Vid förordnandet av ledamöter bör därför särskild vikt läggas vid att ledamöterna har mycket god kännedom om den aktuella utvecklingen inom sina resp. konstområden, såväl den nationella som den internationella, en mycket god kännedom om nu verk samma konstnärer samt har en stor personlig integritet. Det bör därtill vara meriterande med ett eget konstnärligt utövande på professionell nivå.

Det huvudsakliga syftet med förslagsrätten är att representativa organisationer inom konstnärssområdet på detta sätt skall bistå regeringen i arbetet med att finna lämpliga styrelseledamöter. Det är regeringens uppfattning att de i förordningen med instruktion för Konstnärsnämnden angivna organisationerna besitter den önskade kännedomen om vilka personer, både inom och utom resp. organisation, som uppfyller ovan nämnda kriterier, samtidigt som dessa organisationer uppfattas som representativa av en majoritet av de konstnärliga utövarna. Utöver denna formella anmodan ser regeringen inte något hinder för andra organisationer att lämna förslag på ledamöter, vilket också har skett vid tidigare tillfällen.

Regeringen har med anledning av riksdagens hemställan sett över frågan om en utvidgning av förslagsrätten och noga övervägt behovet av förändringar i syfte att öka den samlade kompetensen hos de ledamöter som föreslås och förordnas. Skälet till att utvidga förslagsrätten är närmast att regeringen därmed skulle få förslag på kandidater från förslagställare med stor kompetens och överblick och som annars inte uppmärksammas vid tillsättningen av uppdrag.

När det gäller Konstnärsnämndens styrelse utses fem av ledamöterna efter förslag från KLYS. Skälet till att denna organisation har valts är att KLYS företräder flertalet etablerade och representativa organisationer inom samtliga konstnärssområden och därmed tillsammans cirka 30 000 konstnärer. Regeringen bedömer med utgångspunkt i detta att en utvidgning knappast skulle bidra till att öka kompetensen hos de nominerade utan endast leda till ökad administration.

När det gäller en utvidgning av den formaliserade förslagsrätten för Bildkonstnärskonstförsäkringens styrelse framgår av vad som anförts ovan att det är regeringens uppfattning att de nu angivna organisationerna har en sådan legitimitet att det motiverar att dessa särskilt anmodas att lämna förslag. Detta skall dock inte utesluta möjligheten för andra organisationer att lämna förslag, vilka regeringen också utfäster sig att beakta. Det är svårt, enligt regeringens mening, att se hur en sådan öppen ordning skulle kunna vara till men för regeringens möjligheter att finna de bästa möjliga kandidaterna till ledamotskap i styrelsen för Bildkonstnärskonstförsäkringen.

Mot bakgrund av detta är det regeringens uppfattning att de bakomliggande ambitionerna vid införandet av den formaliserade förslagsrätten på ett tillfredsställande sätt tillgodoses med rådande ordning. Regeringen vill understryka, i likhet med utskottets utlåtande (bet. 1997/98:KrU13), att regeringen även i fortsättningen anser sig ha frihet att avgöra vem som är mest lämpad för ett ledamotsuppdrag, obundet av vederbörandes organisationstillhörighet. Riksdagens hemställan föranleder därför ingen ändring av nuvarande ordning.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 177 000 kronor.

Tabell 8.3 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	9 788
Pris- och löneomräkning	+ 71
Justering av premier	+ 177
Förslag 2000	10 036

E2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tabell 8.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
1998		243 153		12 352
1999	Anslag	252 350	Utgifts- prognos	254 300
2000	Förslag	252 184		
2001	Beräknat	249 308		
2002	Beräknat	254 264		

Under anslaget anvisas medel för ersättning åt bild- och formkonstnärer för att deras verk i offentliga institutioners ägo visas för allmänheten eller används på annat allmännyttigt sätt (visningsersättning). Anvisade medel fördelas efter beslut av styrelsen för Sveriges bildkonstnärnsfond. Verksamheten regleras i förordningen (1997:1153) med instruktion för Konstnärnsnämnden samt i förordningen (1982:600) om Sveriges bildkonstnärnsfond.

Från anslaget lämnas även den individuella visningsersättningen. Ersättningen fördelas individuellt mellan konstnärer i enlighet med kriterier vilka fastställts av upphovsrätsorganisationen Bildkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS). Fördelningen av den s.k. IV-ersättningen regleras i förordningen (1996:1605) om individuell visningsersättning.

Vidare lämnas bidrag enligt förordningen (1976:528) om bidrag till konstnärer. Bidragen har formen av exempelvis konstnärnsbidrag, projektbidrag, stöd till internationellt kulturutbyte och långtidsstipendier. För år 1999 utgår 102 långtidsstipendier. Styrelsen för Sveriges författarfond fördelar bidragen till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker och Konstnärnsnämnden fördelar bidrag till övriga konstnärer.

Inkomstgarantier fördelas enligt förordningen (1976:504) om inkomstgarantier för konstnärer till konstnärer som står för konstnärlig verksam-

het av hög kvalitet och betydelse för svenskt kulturliv. Beslut om innehavare fattas av regeringen efter gemensamt förslag av Konstnärnsnämnden och Sveriges författarfond eller efter yttrande av dessa organ. Regeringen har fastställt antalet inkomstgarantier till 157.

Bestämmelserna om biblioteksersättning finns i förordningen (1962:652) om Sveriges författarfond. Mellan regeringen och de upphovsmanorganisationer som berörs av biblioteksersättningen ingicks den 12 september 1985 en överenskommelse om förhandlingar angående det belopp (s.k. grundbelopp) som skall utgå för varje hemlån från bibliotek av litterärt verk i original. Enligt överenskommelsen har regeringen att som ett led i beredningen av sitt förslag till statsbudgeten förhandla med organisationerna om storleken på nämnda grundbelopp. När avtal träffats skall regeringen lägga fram förslag till riksdagen om anslagsberäkningen på grundval av det avtalade grundbeloppet.

Styrelsen för Sveriges författarfond har till uppgift att besluta om ersättning till författare m.fl. för utlåningen av deras verk genom bibliotek. Vidare har styrelsen att besluta om statliga bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker samt tillsammans med Konstnärnsnämnden avge förslag till innehavare av inkomstgaranti för konstnärer. Författarfonden har även att fr.o.m. år 1999 lämna stöd till nyskriven svensk dramatik i enlighet med förordningen (1998:1369) om statsbidrag för beställning av nyskriven svensk dramatik.

Konstnärnsnämnden har årligen ett anslagssparande motsvarande ca 15 % av de medel som nämnden disponerar under anslaget. Flera av nämndens bidragstyper måste rekvireras av mottagaren innan de betalas ut. I vissa fall kan därför lång tid förflyta mellan beslut och utbetalning. Anslaget bedöms dock till sin helhet vara in-tecknat vid årets slut.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Antalet ansökningar till olika ersättningar och bidrag inom området har varit tämligen konstant under år 1998 i jämförelse med föregående år.

Antalet fördelade projektbidrag har ökat under året i jämförelse med år 1997 från 61 till 81 stycken. Detta har möjliggjorts genom att det

genomsnittliga bidragsbeloppet minskat från 142 800 kronor till 128 100 kronor.

Antalet fördelade arbetsstipendier har minskat från 795 stycken år 1997 till 658 beviljade stipendier år 1998. Detta överensstämmer med regeringens önskemål om en ökad koncentration av insatserna. Stipendiebeloppen har därmed kunnat ökas från i genomsnitt 67 400 kronor per stipendie år 1997 till 73 600 kronor per stipendie år 1998.

Konstnärsnämnden har även utvecklat andra bidragsformer. Bidrag kan utgå till samarbetsprojekt mellan tonsättare/kompositörer och musiker. Syftet är att stimulera tillkomsten av nya verk i samarbete mellan upphovsmän och utövare. År 1997 beviljades fem projekt bidrag om sammanlagt 775 000 kronor. År 1998 tilldelades sju projekt bidrag om totalt 1 057 000 kronor.

Under år 1998 har Konstnärsnämnden även fördelat s.k. assistentstipendier. Bidragsformen riktar sig i första hand till dem som nyligen avslutat sin utbildning vid en konstnärlig högskola eller kan anses ha kunskaper på motsvarande nivå. Stipendiet skall ge unga konstnärer möjlighet att under tio månader arbeta tillsammans med en äldre kollega. Stipendierna utgick till fem unga konstnärer med 75 000 kronor per stipendie.

Den individuella visningsersättningen fördelades av BUS för första gången år 1997. Antalet ansökande har ökat till knappt 3 000 år 1998 (2 728 personer år 1997). Av dem erhöll 1 995 personer ersättning, varav 632 konstnärer (504 år 1997) erhöll mellan 1 000 och 2 000 kronor medan 54 konstnärer (58 år 1997) erhöll mellan 19 000 och 20 000 kronor. Av de sökande var 53 % kvinnor medan fler män (51 %) erhöll ersättning. Förklaringen ligger i att systemet gynnar konstnärer med lång yrkesverksamhet. Jämfört med år 1997 har andelen kvinnor ökat. Vid en översyn av köns- och åldersfördelningen finner man att kvinnorna dominerar i åldersgrupperna födda på 1940-talet och framåt vilket tyder på att den manliga dominansen inom området snart kommer att brytas.

Regeringen har den 25 juni 1998 godkänt en överenskommelse med Sveriges Författarförbund m.fl. om biblioteksersättningen för år 2000. Enligt denna skall grundbeloppet för hemlån av originalverk vara 104 öre vilket är en höjning med tre öre jämfört med nivån för år 1999. Medelsberäkningen för år 2000 utgår från den senaste slutgiltigt fastställda biblioteksstatistiken,

vilket är statistiken för år 1997. Den totala kostnaden för biblioteksersättningen år 2000 uppgår till 112 235 000 kronor, vilket är en kostnadsökning med 6 058 000 kronor i jämförelse med föregående år. Orsaken är dels ett ökat biblioteksutnyttjande, dels höjt grundbelopp.

Under år 1998 fördelade styrelsen för Sveriges författarfond 35 % av tillgängliga medel i form av individuella, statistiskt beräknade ersättningar, s.k. författarpenningar och översättarpenningar. För år 1998 erhöll 4 925 upphovsmän ersättning jämfört med 4 654 föregående år. Av dessa erhöll 3 281 personer enbart författarpenning, 743 enbart översättarpenning och 901 personer samordnad författar- och översättarpenning. Vilka som är ersättningsberättigade år 1998 grundar sig på statistiken för utlåningsåret 1997.

Resterande del kallas fondens fria del och kan betraktas som en solidaritetsfond. Den fria delen används till pensioner, stipendier och andra bidrag till enskilda upphovsmän samt till bidrag till upphovsmannaorganisationer. Under år 1998 utgick sammanlagt 778 stipendier (garanterade författarpenningar, stipendier och bidrag) vilket är en minskning jämfört med föregående år (807 st). År 1998 fördelades sammanlagt 152 pensioner (153 år 1997).

Fonden har även att fördela stipendier och bidrag till dramatiker m.fl. Under år 1998 fördelades sammanlagt 54 stipendier och bidrag. Under år 1997 fördelades 61 stipendier och bidrag till dessa grupper.

Slutsatser

De ändamål som bekostas inom detta anslag griper över samtliga konstnärsgrenar. Utan nämnda ersättnings- och bidragsformer skulle en betydande del av de yrkesverksamma konstnärerna inte i samma utsträckning kunna ägna sig åt konstnärligt skapande av hög kvalitet och åt konstnärligt utvecklingsarbete. Därmed bidrar bidragsgivningen till att uppfylla de konstnärspolitiska målen.

En sammanställning av rapporter som våren 1998 ingavs till Konstnärsnämnden av de bild- och formkonstnärer som erhållit tvååriga arbetsstipendier året dessförinnan visar bl.a. på följande:

- 58 % av stipendiaterna anger att deras övriga inkomster av konstnärlig verksamhet ökat som en följd av stipendiet,

- 90 % anser att de som en följd av stipendiet har bättre möjlighet att försörja sig på sitt konstnärliga arbete under de närmast följande åren,
- 86 % anser att stipendiet haft stor eller avgörande betydelse för deras konstnärliga utveckling och
- 99 % anser att deras konstnärliga intentioner för stipendieperioden förverkligats bra eller mycket bra.

Sedan början av 1980-talet utgår ersättning till rättighetshavare på musikområdet för verkningar av privatkopiering av fonogram. Ersättningen infördes som en temporär lösning i avvaktan på en eventuell upphovsrättslig ersättning på området. Mot bakgrund av att regeringen överlämnade en proposition (prop. 1997/98:156) med förslag om införande av s.k. kassettersättning fann regeringen att det förelåg förutsättningar för en minskning av bidraget för ersättning till rättighetshavare på musikområdet fr.o.m. år 1999. I enlighet med förslag i budgetpropositionen för år 1999 minskades således anslaget. Från och med den 1 januari 1999 finns regler om s.k. kassettersättning i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk varför regeringen nu finner skäl att dra in anslaget i dess helhet. Medlen, 1 820 000 kronor, har använts för omprioriteringar inom kulturområdet.

I enlighet med förslag i propositionen Konstnärernas villkor samt i budgetpropositionen för år 1999 tillfördes utgiftsområdet medel för genomförande av vissa reformer kopplade till försöksverksamheterna med en tredje anställnings-

form inom teatern, försök med arbetsförmedling vid centrumbildningarna samt försök med tydligare kriterier avseende vilka som skall ha rätt till arbetsmarknadspolitisk åtgärd med riktning mot kulturarbetsmarknaden. Syftet med reformerna är bl.a. att stimulera konstnärernas arbetsmarknad. Då försöksverksamheterna bedrivs under en period av ett och ett halvt år med början den 1 januari 1999 är anslagsnivån år 2000 7,5 miljoner kronor lägre i jämförelse med anslagsnivån år 1999. Regeringen kommer att ta ställning till försöksverksamheterna utifrån den utvärdering som kommer att företas gemensamt av Arbetsmarknadsstyrelsen, Statens kulturråd, Konstnärsnämnden och berörda konstnärersorganisationer. Regeringen avser återkomma i frågan våren 2000.

Av anslaget år 2000 avser 3 076 000 kronor den statliga ålderspensionsavgiften. Den beräknade minskningen av anslaget år 2001 föranleds av att den tillfälliga ökningen med anledning av försöksverksamheterna faller bort.

Tabell 8.5 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	252 350
Ålderspensionsavgiften	+3 076
Ökad bibliotekersättning	+ 6 058
Indragning av anslaget Ersättning till rättighetshavare på musikområdet	- 1 820
Minskning kopplad till försöksverksamheterna	- 7 500
Omprioritering	+ 20
Förslag 2000	252 184

9 Arkiv

9.1 Omfattning

Till verksamhetsområdet Arkiv hör anslagen Riksarkivet och landsarkiven, Bidrag till regional arkivverksamhet, Arkivet för ljud och bild, Språk- och folkminnesinstitutet samt Svenskt biografiskt lexikon.

Riksarkivet är den centrala statliga myndigheten inom arkivområdet med huvuduppgift att främja en god arkivhantering och att bevara, vårda, tillhandahålla samt tillgängliggöra arkivmaterial. Genom framför allt Riksarkivets regionala organisation med en uppdelning på sju landsarkiv, med placering i Uppsala, Vadstena, Visby, Lund, Göteborg, Härnösand och Östersund, har arkivsektorn en god spridning i landet. SVAR (Svensk arkivinformation) och ARKION, fristående enheter inom Riksarkivets organisation, finns på flera orter i landet. Stadsarkivet i Stockholm har funktion som landsarkiv för myndigheter i Stockholms län och samma funktion har Värmlandsarkiv i Karlstad för Värmlandsregionen. Språk- och folkminnesinstitutet finns på fyra orter i Sverige: Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala. Arkivet för ljud och bild har 30 fjärrläneställen utanför Stockholm, vid vissa bibliotek m.m. Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv ger bidrag till folkrörelsearkiv, företagsarkiv och andra enskilda arkivinstitutioner eller föreningar med anknytning till arkivverksamhet.

Inom det statliga arkivområdet är ca 750 personer anställda, varav ca 200 med lönebidrag. Därutöver har under år 1998 ca 450 personer anvisats inom ramen för ordinarie arbetsmarknadsstöd, t.ex. beredskapsarbete, ALU, OTA och API.

9.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 9.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
297,8	292,0	295,2	308,8	317,1	322,5

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Utökad filmning och registrering av arkivmaterial leder till att olika användargrupper får lättare att ta del av materialet. Flera produkter har lagts ut på nätet som hemsidor vilket medför större möjligheter att nå nya användarkategorier och att materialet kan tillhandahållas även på andra ställen än hos arkivinstitutionerna. Vidare har kapaciteten i arkivverkets forskarsalar utökats de senaste åren. Tillgängligheten till arkiven har ökat under året även genom andra åtgärder, bl.a. genom arbetet med referensdatabaser. Vidare har samarbetet med andra myndigheter och institutioner inom kulturarvssektorn intensifierats i syfte att utveckla arkivväsendet och stärka arkivens samhällsbetydelse. Bland annat har ett utökat samarbete med bibliotek och museer medfört att nya användare kunnat nås.

Hanteringen av den alltjämt ökande informationsmassan, nya medier, hur materialet skall gallras, förändringar i förvaltningsstrukturen m.m. är frågeställningar som arkivmyndigheterna i allt högre grad har att arbeta med. Utvecklingen inom digitalisering och informationsteknik ger goda förutsättningar för bättre tillgänglighet och ökade möjligheter att nå fler och nya användare. Arkiven har genomfört riktade programinsatser

för att nå fler och nya användare av arkiven. Bl.a. har utökad digitalisering och registrering av arkivmaterial medfört att olika användargrupper lättare kan ta del av materialet.

Förändringar

Den 1 juli 1999 fördes Svenskt visarkiv över från Språk- och folkminnesinstitutet till Statens musiksamlingar.

Prioriteringar

Arkivinstitutionernas arbete för att öka tillgängligheten till arkivbestånden skall fortsätta liksom arbetet med att utveckla den statliga arkivverksamheten för hantering av digitalt material. Industrisamhällets kulturarv skall ges hög prioritet i arkivinstitutionernas verksamhet. Arbetet för att öka medvetenheten om kulturarvets betydelse för en demokratisk samhällsutveckling skall fortsätta att bedrivas liksom arbetet för att motverka främlingsfientlighet och rasism. Arkivmyndigheternas arbete för att motta kyrkliga arkiv skall bedrivas i enlighet med vad som anges i propositionen Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen m.m. (1998/99:38).

9.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

Arkivinstitutionernas arbete påverkas i hög grad av ökningen av information i samhället, den hastiga informationstekniska utvecklingen, och frågor som hör samman med hur arkivmaterialet skall bevaras, vårdas, gallras och kunna göras tillgängligt i framtiden. Utvecklingen inom informationstekniken förändrar villkoren för skapande, förmedling och bevarande av information, vilket möjliggör strukturomvandlingar i samhället, där fasta organisationer bryts upp. Detta har såväl positiva som negativa konsekvenser för arkivinstitutionerna.

Vidare har demokratifrågorna kommit att få ökad betydelse, särskilt internationellt, där det bl.a. inom EU pågår en utveckling mot en allt

större öppenhet. Internationaliseringen under 1990-talet har inneburit att Sverige i stor utsträckning har anpassat sig till internationella regler och normer, främst EG-direktiv. Detta påverkar på ett markant sätt arkivinstitutionernas verksamhet och möjligheterna att bevara och tillhandahålla vårt kulturarv.

Planerade och genomförda regionala projekt inom arkivområdet visar att arkiven liksom kulturarvsområdet i övrigt utgör en viktig potential för regional utveckling och sysselsättning, bl.a. genom att de skapar arbetstillfällen och bidrar till att stärka den regionala identiteten.

Det internationella arbetet utövas i huvudsak inom ramen för verksamheten inom International Council on Archives, det inomeuropeiska arbetet sker främst med arkivanknutna frågor inom EU och Europarådet. Riksarkivet har lagt ned stort arbete på att utveckla samarbete mellan arkiv, museer och bibliotek inom DG XIII. Vidare är det nordiska samarbetet aktivt liksom Östersjösamarbetet, främst med baltstaterna och Polen.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Arkivinstitutionerna har under året bedrivit olika projekt för att förbättra tillgängligheten till arkivmaterialet, bl.a. genom fortsatt arbete med att utveckla digitala söksystem, genom fortlöpande förteckningsarbeten samt genom ett stort antal projekt som rör digitalisering av olika register.

Insatser har gjorts för att fördjupa samarbetet och förbättra samordningen mellan statlig och kommunal arkivhantering.

Effekterna av de statliga insatserna

Statens insatser leder till att arkivverksamheten hos myndigheter m.fl. bedrivs effektivt, att kostnaderna hålls nere och att forskare och allmänhet har förtroende för och tillgång till arkiven.

Arkivinstitutionernas arbete bidrar i väsentlig utsträckning till förbättrad arkivvård vid myndigheterna. Detta leder bl.a. till att kvaliteten på förteckningar och register höjs, att bestånden blir mer lättillgängliga samtidigt som arkivmyndigheternas arbete underlättas. En fungerande arkivvård hos myndigheterna är vidare en förut-

sättning för att offentlighetsprincipen skall fungera.

En tydlig inriktning mot en bredare allmänhet märks i arkivmyndigheternas arbete genom att tillgängligheten har förbättrats och kapaciteten i arkivverkets forskarsalar har utökats de senaste åren. Till ökad tillgänglighet bidrar även att informationen kan tillhandahållas på andra ställen än i arkivinstitutionerna, t.ex. via Internet och andra nätverk.

Regeringens slutsatser

Målen för den statliga arkivverksamheten finns angivna i arkivlagen (1990:782) och kan sammanfattas så att myndigheternas arkiv skall hanteras så att de tillgodoser rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipning och förvaltning samt forskningens behov.

Verksamheten inom arkivområdet har bidragit till att uppfylla flera av målen för den nationella kulturpolitiken, bl.a. vad gäller kulturarvets bevarande, tillgängligheten och yttrandefriheten.

I ett alltmer informationsintensivt samhälle ställs arkiven inför nya utmaningar och de kan aktivt bidra till att utveckla och fördjupa demokratin.

Myndigheterna har på ett effektivt sätt använt sina resurser och i allt väsentligt uppfyllt de för verksamheten uppsatta målen.

Kulturutskottet anför i betänkande 1998/99:KrU4 att det är motiverat att formerna för och omfattningen av en utredning av den statliga arkivverksamheten övervägs. Utskottet förutsätter att regeringen i beredningsarbetet inför budgetpropositionen för år 2000 gör en bedömning av Riksdagens revisorers förslag i frågan och av regeringens tre nyligen avslutade utredningsuppdrag och att regeringen för Riksdagen redovisar sin syn på en kommande, mera omfattande utvärdering och utredning. Utskottet konstaterar att arkivlagen varit i kraft i över sju år och att någon mera omfattande och oberoende utvärdering av arkivverksamheten inte har gjorts under denna tid. Mot denna bakgrund arbetar Regeringskansliet med att ta fram direktiv till en utredning av det statliga arkivväsendet.

9.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 avseende myndigheterna inom verksamhetsområdet.

RRV har i en särskild rapport till Språk- och folkminnesinstitutet gjort vissa påpekanden. Rapporten kommenteras under anslaget F3 Språk- och folkminnesinstitutet.

9.5 Anslag

F1 Riksarkivet och landsarkiven

Tabell 9.2 Anslagsutvecklingen

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	238 878	Anslags-sparande	8 459
1999	Anslag	232 440	Utgifts-prognos	235 218
2000	Förslag	246 431		
2001	Beräknat	253 792 ¹		
2002	Beräknat	258 140 ²		

¹ Motsvarar 249 681 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 249 681 tkr i 2000 års prisnivå.

Riksarkivet och landsarkiven är statliga arkivmyndigheter med särskilt ansvar för den statliga arkivverksamheten och för arkivvården i landet som framgår av arkivlagen (1990:782), arkivförordningen (1991:446) och förordningen (1995:679) med instruktion för Riksarkivet och landsarkiven. Myndigheternas avgiftsinkomster uppgick under år 1998 till 32 278 000 kronor.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att Riksarkivet och landsarkiven hade ett anslagssparande på knappt 8,5 miljoner kronor, vilket framför allt är ett resultat av träffade hyresavtal om lokaler för arkivförvaring som inneburit minskade hyreskostnader. Stora omflyttningar av arkivmaterial till nya lokaler liksom andra stora kostnader har dock medfört att anslagssparandet sjunkit kraftigt de senaste åren. Enligt Riksarkivets prognos för innevarande budgetår kommer anslagssparandet att vara 6 miljoner kronor vid 1999 års slut, dvs. drygt 2 % av anslaget.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Den fortsatta utvecklingen inom digitalisering och informationsteknik ger goda förutsättningar för bättre tillgänglighet och ökade möjligheter att nå fler och nya användare och det är angeläget att Riksarkivet fortsatt ger hög prioritet åt dessa frågor. Utvecklingen inom informationstekniken förändrar villkoren för skapande, förmedling och bevarande av information, vilket bl.a. möjliggör strukturomvändningar i samhället, där fasta organisationsstrukturer bryts upp.

Genom mikrofilmning av stora bestånd kan materialet tillhandahållas utan risk för förslitning och utökad filmning och registrering av arkivmaterialet leder till att olika användargrupper får lättare att ta del av det. Riksarkivet arbetar kontinuerligt med att utveckla digitala söksystem, dvs. med att förbättra den framtida tillgången till uppgifter om arkivbestånden. Tillgängligheten till arkiven har ökat under året även genom andra åtgärder, bl.a. genom arbetet med referensdatabaser. De myndigheter som inspekterats av Riksarkivet bedömer generellt att detta i hög grad bidrar till en förbättrad arkivvård hos dem. Enkätundersökningar ger vid handen att de myndigheterna till övervägande del uppfattar Riksarkivets tillsynsverksamhet som positiv.

Riksarkivet har intensifierat arbetet med att nå större enhetlighet mellan statlig och kommunal arkivhantering och ett fördjupat samarbete har också påbörjats, bl.a. inom en rad olika organ, t.ex. Toppledarforum och Programrådet.

Riksarkivet har mött regeringens besparingskrav på statlig konsumtion i huvudsak genom att inte återbesätta vakanta tjänster. Av Riksarkivets redovisning avseende det regionala utfallet av verksamheten framgår att Riksarkivet genom sin landsarkivorganisation och SVAR har en god spridning i landet.

Riksarkivet har av regeringen getts ett uppdrag att utreda förutsättningarna för att förbättra nuvarande system med överenskommelser och överföring av resurser mellan Riksarkivet och arkivlevererande myndigheter i samband med att arkivhandlingar överlämnas. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 1999.

Tabell 9.3 Redovisning av vissa mätbara prestationer

Verksamhet	1995/96	1997	1998
Antal leveranser	1 249	1 226	1 187
- varav hyllmeter papper	17 115	20 914	15 586
Antal färdigställda arkiv	621	688	827
- varav hyllmeter papper	5 152	10 397	6 520
Forskarbesök	103 899	98 571	103 298
Framtagna volymer	210 501	158 769	171 797
Sålda mikrokort	128 329	255 993	200 299
Mikrokort tillgängliga för forskning	1 575 000	2 987 000	3 591 000

Antalet forskarbesök ligger på i stort sett samma nivå som de senaste åren liksom antalet framtagna volymer och färdigställda arkiv. Ökade leveranser och leveranser av aktuellt material har gjort att tillhandahållandet ändrat karaktär, bl.a. genom tidskrävande sekretessprövningar och nya grupper av användare, t.ex. åklagare, poliser och journalister.

Tabell 9.4 Redovisning av arkivbeståndens omfattning vid Riksarkivet och landsarkiven

Beståndens totala storlek	1995/96	1997	1998
Papper, hyllmeter	407 570	427 800	443 381
- varav enskilt	61 440	62 750	65 127
Militärt tryck	2 767	2 777	2 795
Kartor och ritningar, enhet	992 000	1 002 750	1 038 573
Mikrofilm, antal rullar	28 200	29 570	32 621

Svensk arkivinformation (SVAR)

SVAR är en delvis avgiftsfinansierad verksamhet som på moderna medier skall bevara, bearbeta och sprida arkivinformation. SVAR riktar sig mycket tydligt till allmänheten, i första hand släktforskarna. SVAR:s verksamhet, vilken främst är förlagd till Västernorrlands län, bygger till stor del på arbetsmarknadsprojekt. Vid de olika arbetsplatserna sysselsätts drygt 100 personer, av vilka ungefär hälften är anställda med lönebidrag. Knappt 60 personer har därtill varit anvisade med arbetsmarknadsstöd, t.ex. ALU, OTA och API. SVAR prognostiserar en relativt kraftig minskning av bidragsdelen för åren 1999 och 2000. Även inkomsterna från uthyrning av mikrokort förväntas minska.

ARKION

ARKION är en i huvudsak avgiftsfinansierad verksamhet med syfte att med hjälp av moderna medier öka tillgängligheten till och bruket av arkiven. ARKION arbetar bl.a. med att registrera arkivhandlingar på digitala media och att utveckla system för informationsspridning samt med utbildning och att sprida kunskap. Detta förenas med att skapa arbetstillfällen, främst i glesbygdsområden.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte lämnat några invändningar i revisionsberättelserna.

Slutsatser

Riksarkivet och landsarkivens verksamhet hantear enligt regeringens bedömning myndigheternas arkiv så att de tillgodoser rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information samt forskningens behov. Inriktningen för myndigheten bör ligga fast.

För leveranser av arkiv tillförs anslaget 1 083 000 kronor från berörda myndigheter. För mikrofilmning av kyrkobokföringshandlingar sker en överföring på 1 081 000 kronor från utgiftsområde 3.

För utökade uppgifter i samband med mottagandet och förvarandet av kyrkoarkiven föreslås en ökning av anslaget med 400 000 kronor.

Finansiering sker genom omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 9 085 000 kronor.

Som redovisats under avsnitt Arkiv bereder Regeringskansliet frågan om en utredning av det statliga arkivväsendet.

Tabell 9.5 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	232 440
Pris- och löneomräkning	+ 3 792
Överföring från arkivlevererande myndigheter	+ 1 083
Överföring från utgiftsområde 3	+ 1 081
Reformmedel	+ 400
Återläggning av tillfällig minskning	+ 1 000
Justering av premier	+ 9 085
Tillfällig minskning	- 2 450
Förslag 2000	246 431

För år 2001 beräknas en ökning av anslaget med 800 000 kronor för förstärkning av bidraget till Arbetarrörelsens arkiv. Vidare beräknas anslaget öka med 2 450 000 kronor, motsvarande den tillfälliga minskningen år 2000.

F2 Bidrag till regional arkivverksamhet

Tabell 9.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	2 320		
1999	Anslag	2 982	Utgifts- prognos	2 982
2000	Förslag	4 633		
2001	Beräknat	4 697		
2002	Beräknat	4 762		

Bidrag till regional arkivverksamhet lämnas enligt förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Medel under detta anslag fördelas av Riksarkivet.

Bidrag lämnas till följande 20 regionala arkivinstitutioner, vilka före budgetåret 1998 erhöll s.k. föreståndarbidrag från Riksarkivet. Bohusläns föreningsarkiv, Dalarnas folkrörelsearkiv, Folkrörelsearkiv för Uppsala län, Folkrörelsearkivet i Blekinge, Folkrörelsearkivet i Västerbotten, Folkrörelsernas arkiv i Västernorrland,

Folkrörelsernas arkiv för Värmland, Folkrörelsernas arkiv för Gävleborgs län, Folkrörelsernas arkiv i Norrbotten, Föreningsarkivet i Jämtlands län, Folkrörelsernas arkiv i Örebro län, Föreningsarkiven i Stockholms län, Föreningsarkivet i Sörmlands län, Jönköpings läns folkrörelsearkiv, Kronobergsarkivet, Skaraborgs läns folkrörelsearkiv, Skånes arkivförbund, Västmanlands läns arkivförening, Älvsborgs läns föreningsarkiv och Östergötlands läns föreningsarkiv.

Syftet med bidraget är att främja regional arkivverksamhet, att få ett nät av väl fungerande regionala arkivinstitutioner i landet och att bättre integrera folkrörelsearkiven i den regionala kulturpolitiken.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

De regionala arkiven förvaltar betydande arkivbestånd och samlingar med stort kulturhistoriskt värde. Från att ha inriktat sig på att bevara de traditionella folkrörelsernas historia har många folkrörelsearkiv utvidgat verksamheten till att omfatta enskilda arkiv i vidare bemärkelse. Samlingarna innehåller också personarkiv, t.ex. dagböcker och brevsamlingar, gårdsarkiv och företagsarkiv. Flera arkiv bedriver en omfattande dokumentationsverksamhet som tillför samlingarna nytt källmaterial. Folkrörelsearkiven arbetar på uppdrag av ett rikt föreningsliv och en ideell sektor och de är en resurs för såväl offentlig som privat sektor. Arkiven efterfrågas bl.a. av vetenskaplig forskning, släkt- och hembygdsvetenskap, skola och övrigt kulturliv.

Slutsatser

De regionala arkiven fyller en viktig funktion och de har en viktig kulturpolitisk uppgift, inte minst avseende den släkt- och hembygdsvetenskap som vuxit till en bred folkrörelse. De regionala arkiven förvaltar betydande bestånd och de är en självklar resurs för såväl offentlig som privat sektor.

I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1 utg.omr. 17 avsnitt 9.5) föreslås en ökning med 1,6 miljoner kronor för folkrörelsearkiven. Bidraget till folkrörelsearkiven ökar därmed med sammanlagt 2,2 miljoner kronor under åren 1999

och 2000. Finansieringen har skett genom omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Tabell 9.7 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	2 982
Pris- och löneomräkning	+ 51
Reformmedel	+ 1 600
Förslag 2000	4 633

F3 Språk- och folkminnesinstitutet

Tabell 9.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslagskredit	
1998	Utfall	27 088		- 677
1999	Anslag	26 146 ¹	Utgiftsprognos	25 469
2000	Förslag	26 153		
2001	Beräknat	26 564 ²		
2002	Beräknat	26 997 ³		

¹ Varav en minskning med 2 200 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999.

² Motsvarar 26 153 tkr i 2000 års prisnivå.

³ Motsvarar 26 153 tkr i 2000 års prisnivå.

Myndigheten har enligt förordningen (1993:654) med instruktion för Språk- och folkminnesinstitutet till uppgift att samla in, bevara, vetenskapligt bearbeta och ge ut material om dialekter, folkminnen, folkmusik, ortnamn och personnamn. Vidare skall institutet avge yttranden i ärenden om fastställande av ortnamn och granska förslag till namn på allmänna kartor samt yttra sig i fråga om personnamn. Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI) har en verksamhet med stor geografisk spridning. Ledning, kansli och avdelningar finns lokaliserade i Uppsala. Arkiv finns i Lund, Göteborg och Umeå.

SOFI:s avgiftsintäkter uppgick år 1998 till 601 000 kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under sommaren och hösten 1998 flyttade SOFI in i ny- och ombyggda lokaler i Arkivcentrum i Uppsala. Här finns bl.a. en reception för myndigheten, ett samlat bibliotek samt ett nytt arkivrum. Myndigheten har fortsatt att prioritera

bl.a. digitalisering av samlingarna i syfte att öka tillgängligheten. Inriktningen på en ökad nutidsanknytning av det insamlade materialet har fortsatt att prioriteras. Av spontant inkommet material har ca 80 % nutidsanknytning. SOFI har på olika sätt arbetat med att digitalisera sina samlingar inom respektive verksamhetsområde.

Regeringen uppdrog i regleringsbrevet för åren 1997 och 1998 SOFI att presentera en handlingsplan för ökad samverkan med t.ex. universitet och högskola för att utveckla program och strategier för forskning och informationspridning baserad på IT. I februari 1999 inkom SOFI med en sådan handlingsplan, vilken baserades på en undersökning av de förväntningar olika intressenter har på samverkan och digital tillgång till myndighetens material. Handlingsplanen innebär att SOFI fortsätter samverka med Linköpings universitet, att man utvecklar och anpassar sin hemsida till användarnas önskemål samt att man genom ett samverkansprojekt med olika forskningsinstitutioner ökar tillgängligheten till samlingarna och bygger upp forskningsdatabaser.

I enlighet med riksdagens beslut överfördes Svenskt visarkiv organisatoriskt till Statens musiksamlingar den 1 juli 1999.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har i en rapport påpekat att SOFI bör arbeta ytterligare med att utveckla resultatredovisningen. Dessutom uppmanar RRV SOFI:s styrelse att, på grund av myndighetens svåra ekonomiska läge, löpande under året följa upp budgeten och eventuellt vidta åtgärder så att de ekonomiska ramarna inte överskrids. Myndigheten har lämnat en redogörelse för vidtagna och planerade åtgärder med anledning av RRV:s rapport. Regeringen bedömer att dessa åtgärder är tillräckliga.

Slutsatser

Språk- och folkminnesinstitutet har genom insamling, digitalisering och förmedling av arkivmaterial samt forskning inom sitt verksamhetsområde bidragit till att bevara vårt kulturarv. Myndighetens inriktning bör ligga fast.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genom-

förts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 1 766 000 kronor.

Tabell 9.9 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	28 346
Pris- och löneomräkning	+ 541
Överföring av Svenskt visarkiv till Statens musiksamlingar	- 4 500
Justering av premier	+ 1 766
Förslag 2000	26 153

F4 Svenskt biografiskt lexikon

Tabell 9.10 Anslagsutvecklingen

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	3 637	Anslags-sparande	4
1999	Anslag	3 497	Utgifts-prognos	3 619
2000	Förslag	3 815		
2001	Beräknat	3 876 ¹		
2002	Beräknat	3 941 ²		

¹ Motsvarar 3 815 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 3 815 tkr i 2000 års prisnivå.

Myndigheten har enligt förordningen (1988:630) med instruktion för Svenskt biografiskt lexikon till uppgift att fortsätta och slutföra utgivandet av verket Svenskt biografiskt lexikon.

Svenskt biografiskt lexikons avgiftsintäkter uppgick år 1998 till 191 000 kronor vilket är en minskning med 482 000 kronor jämfört med år 1997. Detta beror på att försäljningen av CD-romskivan har minskat under år 1998 i jämförelse med föregående år då många av 1997 års köpare utnyttjade introduktionserbudandet vilket bl.a. innebär att de erhåller den uppdaterade versionen utan kostnad.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Myndigheten Svenskt biografiskt lexikons mål är att genomföra utgivningen av publikationen Svenskt biografiskt lexikon. Lexikonet utgör ett betydande hjälpmedel för bl.a. forskarsamhället och det är viktigt bidrag till det ständigt pågående vetenskapliga kunskapsuppbyggandet.

Ytterligare en stor användarkategori är de intresserade person- och släktforskarna i allmänhet. Med gällande vetenskaplig kvalitet skall minst ett band ges ut vartannat år, dvs. 2,5 häften per år. Under budgetåret 1998 gavs ett band ut. Utgivningen av lexikonet är försenad sedan några år tillbaka. Förseningarna beror bl.a. på att personartiklarna blivit fler än beräknat. Enligt regeringens bedömning är eftersläpningarna inte sådana att de bör påverka slutmålet att lexikonet skall vara färdigt år 2015.

Tillgängligheten till lexikonet har under året ökat genom att delar av materialet givits ut på CD-romskiva. CD-romproduktionen har gett lexikonet en väsentligt större spridning än antalet sålda exemplar genom att universitet, högskolor och större bibliotek lagt ut den på interna nätverk.

Slutsatser

Svenskt biografiskt lexikons verksamhet har på ett effektivt sätt fortsatt att genomföra utgivningen av publikationen Svenskt biografiskt lexikon. Myndighetens inriktning bör ligga fast.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 266 000 kronor.

Tabell 9.11 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	3 497
Pris- och löneomräkning	+ 52
Justering av premier	+ 266
Förslag 2000	3 815

F5 Arkivet för ljud och bild

Tabell 9.12 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	25 853	Anslags-sparande	1 632
1999	Anslag	26 933	Utgifts-prognos	27 893
2000	Förslag	27 732		
2001	Beräknat	28 184 ¹		
2002	Beräknat	28 662 ²		

¹ Motsvarar 27 732 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 27 732 tkr i 2000 års prisnivå.

Arkivet för ljud och bild (ALB) skall möjliggöra forskning i svensk kultur och samhälle genom att samla in, bevara och tillhandahålla den del av mediautbudet i Sverige som offentliggörs i form av ljudupptagningar och rörliga bilder. Myndighetens verksamhet vilar på lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1998 visar ett anslagssparande på ca 1,6 miljoner kronor. Huvuddelen av anslagssparandet avses förbrukas under år 1999 på utveckling av automatiserade arkivrutiner samt kompetensutveckling inför vidgad IT-användning.

Regeringens överväganden

ALB har från Sveriges Radio och Sveriges Television samlat in allt det utbud som faller under lagen om pliktexemplar av dokument. Vad gäller framför allt film och fonogram är insamlandet en mer tidskrävande process och ca 20 % av utbudet för år 1998 kunde inte samlas in under budgetåret. Det totala antalet registrerade objekt minskade något under år 1998 jämfört med verksamhetsåret 1997.

ALB:s samlingar är enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk normalt endast tillgängliga för forskningsändamål. Merparten av användarna är studerande vid universitet och högskolor. För forskare utanför Stockholmsområdet finns avtal om lån av studiekopior som omfattar ett trettiotal bibliotek. Antalet besökare vid ALB fortsatte att öka under år 1998 medan däremot antalet utlånade studiekopior minskade. Vissa databaser med förteckning över ALB:s material finns sedan år 1997 sökbara på Internet.

ALB har under år 1998 anlitat en internationell expert som utvärderat myndighetens hantering av det insamlade materialet. Utvärderingen ger en positiv bild av verksamheten och av personalens kompetens. Enligt utvärderingen har ALB också tagit till vara möjligheter till kostnadsbesparingar.

Regeringen kan instämma i utvärderingens resultat. ALB:s katalogisering av utbudet från andra producenter än den statliga radion och televisionen kan dock förbättras, vilket är av stor betydelse för att underlätta användningen av det insamlade materialet. Myndigheten arbetar med denna fråga under år 1999 och arbetet bör prioriteras även under följande budgetår.

ALB:s verksamhet påverkas fr.o.m. budgetåret 1999 av att regeringen gett elva TV-bolag rätt att starta digitala sändningar. Dessa sändningar faller under lagen om pliktexemplar av dokument och materialet skall därför levereras till ALB. Myn-digheten har i sitt budgetunderlag för åren 2000–2002 uppskattat de årliga kostnaderna för tio nya digitala kanaler till tre miljoner kronor. Rege-ringen gör bedömningen att ALB inte kan klara dessa kostnader inom ramen för det nuvarande anslaget. Hittills har dock inte alla kanaler ut-nyttjat sina tillstånd att starta digitala sändningar och ALB:s verksamhet påverkas ännu i liten ut-sträckning. Regeringen föreslår därför ingen för-ändring av anslaget. Delar av det anslagssparande som står till regeringens förfogande på anslags-posten 9 under anslaget D16 Särskilda utgifter för forskningsändamål, under utgiftsområde 16, har avsatts för att vid behov kunna täcka de kostnadsökningar som uppstår om de digitala sändningarna ökar i omfattning under kom-mande budgetår.

ALB:s framtida verksamhet berörs i hög grad av den ökade användningen av elektronisk in-formation. Frågor som rör insamlande och beva-rande av elektronisk online-information har ut-retts av den s.k. E-pliktutredningen och utredningens betänkande (SOU 1998:111) har remissbehandlats. Regeringen avser att åter-komma med förslag angående villkoren för att säkra ett tillräckligt bevarande av elektronisk in-formation.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk juste-ring gjorts av anslaget. Justeringen har genom-förts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäk-ringarna. Anslaget har tillförts 307 000 kronor.

Tabell 9.13 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	26 933
Pris- och löneomräkning	+492
Justering av premier	+307
Förslag 2000	27 732

10 Kulturmiljö

10.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar anslagen Riksantikvarieämbetet, Bidrag till kulturmiljövård samt Avgiftsfinansierad verksamhet: Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet. I verksamhetsområdet ingår också viss arkiv- och biblioteksverksamhet.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) är central förvaltningsmyndighet för kulturmiljön. Länsstyrelserna och de regionala museerna utgör tillsammans kulturmiljösektorns regionala organisation. Länsstyrelserna ansvarar för kulturmiljöns myndighetsarbete och de regionala museerna har ett självständigt ansvar för kunskapsuppbyggnaden, dvs. för att bygga upp kunskap om miljöns kulturvärden i länet. När det gäller vård samt information och publikverksamhet har länsstyrelserna ett övergripande ansvar för att insatser kommer till stånd, medan det ankommer på de regionala museerna att upprätthålla kompetens och att utföra en betydande del av de konkreta uppgifterna. På den lokala nivån verkar kommunerna inom kulturmiljöns ansvarsområde.

För sina insatser i det statliga kulturmiljöarbetet får de regionala museerna bidrag genom statsbidraget till regionala museer (se avsnitt H3 Bidrag till regionala museer).

År 1998 utfördes ca 750 årsverken inom den statliga kulturmiljösektorn. Av dessa utfördes ca 125 vid länsstyrelserna, vilket är en ökning i förhållande till år 1997 (ca 110). Vid de regionala museer som fick statsbidrag var antalet årsverken i princip oförändrat jämfört med föregående år. Vid 18 av museerna uppgick andelen anställda med lönebidrag till mellan 30 och 50 %.

10.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 10.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
392,9	441,3	486,3	416,4	416,2	417,7

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Kulturvärden uppmärksammas i ökad omfattning som en resurs i samhället. Konsekvenser för kulturvärdena uppmärksammas och beaktas i högre grad än tidigare inom olika politik- och samhällsområden. Kulturarvets betydelse som resurs för regional utveckling uppmärksammas också i ökad omfattning (se avsnitt 3). Det allmänna intresset för kulturarvet är fortsatt stort.

Förändringar

Stödet för uppgifter inom kulturmiljöarbetet till de regionala museerna i Skåne, Kalmar och Gotlands län fördelas fr.o.m. den 1 juli 1998 av RAÄ (se avsnitt H3 Bidrag till regionala museer).

Prioriteringar

Insatser för att öka intresset för samt tillgängligheten och hänsynstagandet till kulturmiljön skall ha fortsatt hög prioritet. Det är angeläget att arbetet med att utveckla det tvärsektorieella svaret för kulturmiljön fortsätter. Detsamma gäller arbetet bland olika aktörer för att i god tid

kunna identifiera och möta hot mot kulturmiljön.

Kulturmiljöorganisationernas arbete med att öka medvetenheten om kulturarvets betydelse för en demokratisk samhällsutveckling skall drivas vidare. Frågor som rör främlingsfientlighet och rasism skall beaktas.

Arbetet för en ekologiskt hållbar utveckling prioriteras även i fortsättningen. En viktig del är härvid arbetet med att utveckla och förtydliga de miljö kvalitetsmål för en samlad miljösyn som anges i propositionen Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige (1997/98:145). Särskild vikt bör ges andra samhällssektorer bidrag till utvecklingen av en god kulturmiljö. Arbetet med att utveckla former för och genomföra en ändamålsenlig kulturmiljöövervakning skall fortsätta.

Sektorn skall arbeta aktivt för att ta till vara de möjligheter att skydda och vårda kulturmiljön som miljöbalken innebär. Detta gäller bl.a. arbetet med kulturresevat.

Försöksverksamheten med Kulturarvs-IT skall fullföljas i enlighet med vad som framgår i prop. 1998/99:1 utg.omr. 14 avsnitt A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade.

Arbetet med att genomföra satsningen på industrisamhällets kulturarv skall fortsätta. Det samma gäller det arbete som RAÄ och länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län har påbörjat med anledning av satsningen för att uppmärksamma och säkerställa storstädernas kulturmiljövärden, särskilt efterkrigstidens bebyggelse (prop. 1997/98:165).

Arbetet med att tydliggöra och utveckla kulturarvets betydelse som resurs för regional utveckling skall prioriteras.

Relationerna mellan staten och Svenska kyrkan ändras den 1 januari 2000. Arbetet med att bredda och utveckla samverkan mellan de antikvariska myndigheterna och Svenska kyrkan skall fortsätta.

Arkitekturåret 2001 aviserades i prop. 1997/98:165 och genomförs som ett led i förankringen av regeringens handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design (prop. 1997/98:117). Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har viktiga roller under arkitekturåret, som skall förberedas under år 2000.

Det internationella arbetet som bedrivs inom ramen för bl.a. EU och Östersjösamarbetet skall ges fortsatt hög prioritet.

10.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

Sammantaget har förutsättningarna för att kulturvärdena i miljön skall bevaras förbättrats. De investeringar som görs i vägar, järnvägar och andra anläggningar innebär visserligen ofta stora påfrestningar på kulturvärdena. Emellertid uppmärksammas och beaktas kulturmiljöaspekter numera i högre grad än tidigare vid infrastrukturplanering liksom vid byggande och samhällsplanering i övrigt. Detta gäller även inom skogsbruket, där skogens kulturvärden många gånger hotas eller förstörs vid avverkningar och markberedningar. När det gäller kulturlandskapet har brukarnas kunskap och medvetenhet om kulturvärdena ökat, bl.a. till följd av de informations- och utbildningsinsatser som genomförts av kulturmiljöorganisationerna. Vidare har de stödformer som finns inom EU gett goda resultat för kulturlandskapet. Ett av hoten mot kulturvärdena i odlingslandskapet är dock den avflyttning och nedläggning av jordbruk som sker i framför allt skogslänen.

Kulturarvets betydelse som resurs för regional utveckling blir alltmer uppmärksammat (se avsnitt 3). Inom EU:s strukturprogram uppmärksammas kulturen och kulturarvet som en faktor som kan bidra till utveckling i eftersatta områden. Sammanställningar visar att omkring 300 miljoner kronor av EU-medel avsattes mellan den 1 november 1997 och 31 oktober 1998 för åtgärder och verksamhet med anknytning till kulturen och kulturarvet. Den nationella medfinansieringen har för samma period beräknats till omkring 430 miljoner kronor.

Verksamheten hos myndigheterna inom kulturmiljöområdet präglas i fortsatt hög grad av samverkan och samarbete med andra myndigheter, kommuner, organisationer och andra aktörer inom vitt skilda samhällsområden. Det rör sig om såväl samråd i enskilda frågor och projekt, som fortlöpande kontakter i frågor av övergripande karaktär. De regionala museerna spelar en viktig roll i kulturmiljöarbetet i regionerna.

Det allmänna intresset och engagemanget för kulturarvet och kulturmiljön är fortsatt stort. Det bedrivs ett aktivt arbete för att bygga upp och öka tillgängligheten till kunskap om kulturarvet och kulturmiljön. Arbetet genomförs många gånger i samarbete med andra myndig-

heter, universitet och högskolor samt olika organisationer.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Regeringen beslutade i maj 1999 propositionen Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål (prop. 1998/99:114). I propositionen föreslås bl.a. nya övergripande mål för arbetet för kulturmiljön. De föreslagna målen är: Ett försvarat och bevarat kulturarv. Ett hållbart samhälle med goda och stimulerande miljöer och med kulturmiljöarbetet som en drivande kraft i omställningen. Allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande för den egna kulturmiljön. Nationell och internationell solidaritet och respekt inför olika gruppers kulturarv.

Genom de mål som föreslås förtydligas bl.a. vikten av att olika sektorer i samhället samverkar till gagn för en långsiktigt hållbar förvaltning och utveckling av kultur- och naturmiljön. Kulturarvets betydelse för den demokratiska utvecklingen liksom vikten av samarbete över nationsgränserna framhålls. I propositionen föreslås även bl.a. att det införs ett särskilt skydd för ortnamn, som innebär att god ortnamnsred skall iaktas vid statlig och kommunal verksamhet. I propositionen anförs vidare att det bör tillkallas en särskild utredare för att bl.a. utreda och lämna förslag om ett förbättrat skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och om möjligheten att låta byggnadsminnesförklaringar omfatta även lösöre.

Under åren 1999–2001 genomför regeringen en bred satsning på industrisamhällets kulturarv. En särskild delegation (Ku 1999:06) har tillkallats med uppgift att i samverkan med berörda myndigheter och institutioner inom kulturarvsområdet svara för den närmare utformningen och genomförandet av satsningen (dir. 1999:60). Särskilda medel, sammanlagt ca 24,5 miljoner kronor, anslås för ändamålet. Ett flertal myndigheter och institutioner inom kulturarvsområdet deltar i arbetet med att uppmärksamma, ta till vara och sprida kunskap om industrisamhällets kulturarv.

RAÄ och länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län genomför under perioden 1999–2001 en satsning på storstädernas kulturmiljöer. Särskilda medel, sammanlagt 24 miljoner kronor, anslås för ändamålet.

En treårig satsning, Kulturarvs-IT, genomförs för att bereda arbete till personer med arbetshandikapp och öka tillgängligheten till kulturarvet (se prop. 1998/99:1 utg.omr. 14 avsnitt A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade).

RAÄ meddelade under år 1998 verkställighetsföreskrifter och allmänna råd för tillämpning av bestämmelserna om arkeologiska utredningar/undersökningar samt genomförde i anslutning till detta utbildnings-, informations- och rådgivningsinsatser riktade mot länsstyrelserna. På länsstyrelserna pågår arbete för att utveckla uppdragsarkeologins berednings- och beslutsformer.

Det internationella arbetet bedrivs inom bl.a. EU, Unesco, Europarådet, Östersjösamarbetet och det nordiska samarbetet. Arbetet syftar bl.a. till att uppmärksamma kulturarvets betydelse för en demokratisk samhällsutveckling. Östersjösamarbetet är särskilt prioriterat. Ett programkontor för EU:s kulturarvsprogram Raphael har inrättats vid RAÄ.

Ett omfattande arbete bedrivs för att lyfta fram kulturarvet som en resurs för regional utveckling. Bland annat görs insatser inom kulturturism. Vidare genomförs projekt som gäller exempelvis byggnadsvård. Arbetet bedrivs många gånger i samarbete med arbetsmarknadsmyndigheter, kommuner, regionala museer och olika organisationer. I de regionala tillväxtavtalen lyfts kulturen och kulturarvets betydelse för regional utveckling fram som en viktig del.

Effekterna av de statliga insatserna

RAÄ:s och länsstyrelsernas tvärspektoriella arbete har medfört att förståelsen för kulturvärdena har ökat och att kulturmiljön i högre grad än tidigare uppmärksammas och beaktas inom olika politik- och samhällsområden, exempelvis när det gäller miljö, jordbruk, trafik, turism och sysselsättning. Kulturmiljöaspekter har fått allt större betydelse i samhällsplaneringen.

Arbetet med utvecklingsfrågor får effekter för den regionala tillväxten och bidrar till att stärka det lokala engagemanget. Detta gäller exempelvis insatser inom kulturturismen, där olika regioners/orters särskilda prägel och identitet lyfts fram och utvecklas.

Sektorns arbete bidrar till att öka allmänhetens intresse och engagemang för kulturarvet och kulturmiljön. Detta kommer till uttryck i bl.a. stor efterfrågan på det material som produceras

och ett ökat antal besökare vid RAÄ:s besöksmål. Det finns också ett stort intresse för de projekt som genomförs av kulturmiljösektorns myndigheter och museer och som många gånger drivs i samarbete med bl.a. olika organisationer. Detta gäller exempelvis Kulturhusens dag, Arkeologidagen, Svenskt kulturarv, Svenska folkets k-märkning, Stadens kulturarv 1998 och Tidernas kyrka. Vidare finns det en fortsatt stor efterfrågan på råd i byggnadsvårdsfrågor samt ekonomiskt stöd i samband med vård och underhåll av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Kulturmiljöorganisationerna bidrar genom sitt arbete till ökad möjlighet för allmänheten att få del av information i frågor som rör kulturarvet och kulturmiljön, bl.a. genom hemsidor, publikationer och annat material.

De verkställighetsföreskrifter och allmänna råd på arkeologiområdet som RAÄ meddelat under år 1998 innebär att det nu finns tydligare regelverk och riktlinjer på området. Förutsättningarna för stabila och funktionella berednings- och beslutsformer har därmed ökat.

Kulturarvet och kulturmiljön har i allt större utsträckning kommit att uppmärksammas i det internationella arbetet som en utgångspunkt för dialog, samarbete samt ömsesidig respekt och förståelse mellan människor. Även inom biståndsarbetet har kulturarvet kommit att uppmärksammas som en utgångspunkt och viktig faktor för en demokratisk och hållbar utveckling.

Länsstyrelserna

Under budgetåret 1998 har länsstyrelserna bl.a. prioriterat arbetet med byggnadsvård och fornminnen. Liksom tidigare år har ärenden om byggnadsminnen, med några få undantag, getts låg prioritet.

En viktig uppgift för länsstyrelserna är att integrerera kulturmiljöintressen vid utformningen av den fysiska miljön, exempelvis vid infrastrukturplanering och ny- och ombyggnader. Som ett led i detta arbete bedrivs ett omfattande tvärsektorielt arbete. Detta innebär samverkan med bl.a. andra myndigheter, kommuner och olika organisationer. När det gäller arbetet inom den egna myndigheten har kulturmiljön allt tydligare kommit att integreras i länsstyrelsernas samlade arbete. Detta är tydligt exempelvis när det gäller frågor som rör odlingslandskapet/jordbruk.

I arbetet med frågor som rör regional utveckling och sysselsättning görs insatser inom bl.a. kulturturismen. Flera länsstyrelser gör härvid omfattande insatser för att lyfta fram och utveckla den egna regionens särskilda prägel och identitet. Förutom effekter för den regionala tillväxten, är detta arbete av betydelse för att stärka det lokala engagemanget. Insatserna på detta område genomförs många gånger i samverkan med andra myndigheter, kommuner samt lokala institutioner och organisationer. Detsamma gäller de särskilda arbetsmarknads- och byggnadsvårdsprojekt som genomförs i flera län.

Länsstyrelserna har svarat för den regionala administrationen av kulturmiljöstödet inom ramen för jordbrukets miljöprogram. Flera länsstyrelser har genomfört informations- och utbildningsinsatser i frågor som rör odlingslandskapets kulturvärden och har därvid bidragit till fördjupade kunskaper om bl.a. odlingslandskapets historiska innehåll.

När det gäller uppdragsarkeologin har flera länsstyrelsen hunnit långt i arbetet med förbättrade berednings- och beslutsformer samt förbättrad uppföljning av verksamheten.

Samarbetet med de regionala museerna har fortsatt att utvecklas i riktning mot ökad samsyn i frågor som rör kulturmiljöarbetet i regionen. Vidare förefaller samarbetet med museerna ha ökat i omfattning jämfört med tidigare år. Situationen i de olika länen skiljer sig dock åt och det finns behov av ett fortsatt aktivt arbete för att ytterligare bredda och utveckla samverkan.

Flera länsstyrelser pekar på behovet av fördjupade och förbättrade kunskapsunderlag/planeringsunderlag inom kulturmiljöområdet.

Regeringens slutsatser

De övergripande målen för den statliga kulturmiljöorganisationen var under budgetåret 1998 att bevara och förmedla kulturarvet, stärka den lokala kulturella identiteten, syfta till kontinuitet i utvecklingen av den yttre miljön, möta hoten mot kulturmiljön samt bidra till att öka medvetenheten om estetiska värden och historiska sammanhang.

Regeringen bedömer att verksamheten inom området har gett goda resultat och att resurserna har använts på ett ändamålsenligt sätt. Myndigheterna inom kulturmiljöområdet har i fortsatt hög utsträckning bedrivit ett strategiskt tvärsektorielt arbete och har därigenom bidragit till

att utveckla och bevara kulturvärden genom att konsekvenser för kulturmiljön uppmärksammas och beaktas i större omfattning än tidigare. Kulturmiljöaspekter har fått en allt starkare ställning. Kulturvärden uppmärksammas i ökad omfattning som en resurs i samhället. Det allmänna intresset och engagemanget för kulturarvet och kulturmiljön är fortfarande stort. Enligt regeringens bedömning bör inriktningen på verksamheten behållas.

10.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 för RAÄ.

10.5 Anslag

G1 Riksantikvarieämbetet

Tabell 10.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	145 973	Anslags- sparande	3 452
1999	Anslag	150 141	Utgifts- prognos	151 593
2000	Förslag	166 817		
2001	Beräknat	169 400 ¹		
2002	Beräknat	172 122 ²		

¹ Motsvarar 166 817 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 166 817 tkr i 2000 års prisnivå.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) är central förvaltningsmyndighet för frågor om kulturmiljön och kulturarvet. Enligt förordningen (1997:1171) med instruktion för Riksantikvarieämbetet skall RAÄ bl.a. värna om kulturvärdena i bebyggelsen och i landskapet, bevaka kulturmiljöintresset vid samhällsplanering och byggande samt verka för att hoten mot kulturmiljön möts. Till RAÄ:s uppgifter hör vidare att leda och delta i arbetet med att bygga upp kunskapen om och bedriva informations- och rådgivningsverksamhet om kulturmiljöer, kulturminnen och kulturföremål. RAÄ skall också medverka i det internationella arbetet med kulturmiljön, kulturminnen och kulturföremål samt följa det regionala kulturmiljöarbetet och biträda länsstyrelserna och de regionala museerna i frågor som rör detta. Andra uppgifter är att utföra arkeologiska undersök-

ningar och svara för konservering samt vård av kulturminnen och kulturföremål. Dessutom skall RAÄ ha ett specialbibliotek för forskning och utveckling inom områdena kulturmiljö, arkeologi, medeltidens konsthistoria och numismatik.

Myndighetens avgiftsinkomster uppgick under år 1998 till drygt 209 miljoner kronor, varav ca 179 miljoner kronor avser intäkter för arkeologisk uppdragsverksamhet. RAÄ har beräknat avgiftsintäkterna till ca 148 miljoner kronor för år 1999. Förutom intäkter för arkeologisk uppdragsverksamhet rör det sig framför allt om entré- och försäljningsintäkter samt intäkter av konserveringsverksamhet.

Prognosen för år 1999 visar på ett sammanlagt anslagssparande på 2 miljoner kronor, dvs. ca 1,3 % av anslaget.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

RAÄ har fortsatt att aktivt bedriva ett tvärsektorielt arbete som innebär samverkan och samarbete med myndigheter, institutioner och andra aktörer inom olika politik- och samhällsområden. Detta arbete bidrar till att konsekvenser för kulturmiljön uppmärksammas och beaktas i högre grad än tidigare, exempelvis när det gäller miljö, jordbruk, trafik, turism och sysselsättning. RAÄ har i huvudsak kunnat möta de krav som detta innebär. Det tvärsektorielle ansvaret för miljöns kulturvärden utvecklas fortlopande.

RAÄ bedriver ett stort antal forsknings-, utvecklings-, registeruppbyggnads- och inventeringsprojekt för att bygga upp kunskap i frågor som rör kulturarvet och kulturmiljön. Projekten genomförs i stor utsträckning i samverkan med – och finansieras även delvis av – andra myndigheter, de regionala museerna samt universitet och högskolor. Systemfasutvecklingen för bebyggelseprojektet som har pågått sedan år 1995 har nu avslutats och projektet har övergått till basverksamhet (bebyggelseregistret). Arbetet med att utveckla den IT-baserade tillgängligheten till fornminnesregistret har dock inte kommit vidare i önskvärd takt. RAÄ har emellertid under år 1998 startat ett särskilt projekt, Fornminnesinformation, inom vilket detta arbete drivs vidare.

I fråga om vård av det materiella kulturarvet har riktlinjer för god byggnadsvård samman-

ställt och presenterats under år 1998. RAÄ har vidare genomfört informations- och rådgivningsinsatser riktade mot myndigheter, institutioner och enskilda. Kvalificerade vårdinsatser har genomförts, inriktade på att även utveckla kunskap på området. Enligt RAÄ ökar efterfrågan på rådgivning och informationsskrifter och tillströmningen till kurser och seminarier är god.

RAÄ har beviljats medel ur den s.k. Kretsloppsmiljarden för att i samarbete med ett antal län sprida kunskap om byggnadsvård och traditionellt byggande. Arbetet inom ramen för det s.k. Projekt Österled har fortsatt. Projektet, som finansieras med 35 miljoner kronor ur den s.k. Östersjömiljarden, avser renovering av kulturbyggnader i Estland. Syftet är att skapa sysselsättning och kunskap om restaureringsmetoder, traditionella material och hantverk.

RAÄ bedriver en mångskiftande och omfattande verksamhet för att sprida information om och öka intresset för kulturarvet och kulturmiljön. Som exempel kan nämnas olika tidskrifter och publikationer, hemsidor, olika projekt som exempelvis Svenskt kulturarv, Svenska folkets k-märkning, Kulturhusens dag, Arkeologidagen, Stadens kulturarv 1998 och Tidernas kyrka. Verksamheten har bidragit till att möjligheterna att ta del av information har ökat.

Det allmänna intresset och engagemanget för kulturarvet är fortsatt stort. Detta framgår av bl.a. ett ökat antal besökare vid RAÄ:s besöksmål, en stor efterfrågan på det material som produceras, liksom på den information som finns hos Vitterhetsakademiens bibliotek och Antikvarisk-topografiska arkivet samt det stora intresset för de projekt som genomförs.

De senaste årens omställningsarbete inom RAÄ är nu i princip slutfört. Under senare delen av år 1998 har arbetet kunna inriktas på uppföljning och utveckling av den nya organisationen. Detta arbete, i vilket personalen medverkar, har fortsatt under innevarande år.

Tabell 10.3 Entrébelagda besök vid RAÄ:s fastigheter

	1995/96 (12 mån)	1997	1998
Birka	58 000	93 000	76 000
Glimmingehus	75 000	69 000	76 000
Eketorp	74 000	66 000	65 000
Övriga	74 000	53 000	129 000
Totalt	281 000	281 000	346 000

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Den arkeologiska uppdragsverksamheten inom RAÄ innefattar undersökningar och utredningar som föranleds av lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. och som utförs av RAÄ:s avdelning för arkeologiska undersökningar (UV) mot avgift.

Den 1 januari 1998 trädde en ny organisation för verksamheten i kraft. Inriktningen av organisationsförändringen har framför allt syftat till att ge verksamheten en stabil organisationsstorlek, med hänsyn till variationer i uppdragsvolym.

Under år 1998 ökade uppdragsvolymen i förhållande till tidigare år. Antalet fältarbetstimmar uppgick år 1997 till ca 118 400 och år 1998 till 193 620. Intäkterna var under år 1998 ca 179 miljoner kronor, vilket är en ökning med 40 miljoner kronor jämfört med föregående år. Enligt prognos kommer dock intäkterna att minska år 1999.

Tabell 10.4 Arkeologisk uppdragsverksamhet – antal timmar

	1996	1997	1998
Fältarbete	86 609	118 429	193 620
Manusarbete	159 807	114 985	94 861
Totalt	246 416	233 414	288 481

Tabell 10.5 Uppdragsverksamhet

<i>Tusental kronor</i>			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	179 571	159 106	20 465
Prognos 1999	117 000	121 000	-4 000
Budget 2000	120 000	120 000	0

Slutsatser

RAÄ svarar för en omfattande verksamhet som har gett goda resultat i förhållande till uppställda mål. Verksamheten svarar mot kravet på en effektiv användning av insatta resurser. Enligt regeringens bedömning bör därför anslaget huvudinriktning bibehållas.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 300 000 kronor årligen under åren 2000–2002 för ökade kostnader i samband med genomförandet av satsningen på Kulturarvs-IT.

År 1999 påfördes anslaget engångsvis 2,7 miljoner kronor. Anslaget skall därför minskas med detta belopp.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 18 317 000 kronor.

Tabell 10.6 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	150 141
Pris- och löneomräkning	+ 759
Minskning av engångsanvisning 1999	- 2 700
Kulturarvs-IT	+ 300
Justering av premier	+18 317
Förslag 2000	166 817

G2 Bidrag till kulturmiljövård

Tabell 10.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	196 928	Anslags-sparande	99 397
1999	Anslag	241 118	Utgifts-prognos	284 751
2000	Förslag	249 618		
2001	Beräknat	246 817		
2002	Beräknat	245 561		

Bidrag lämnas enligt förordningen (1993:379) om bidrag till kulturmiljövård. Bidragsbestämmelserna innebär i korthet att bidrag lämnas för byggnadsvård samt forn- och landskapsvård. Medel får även utgå bl.a. för vissa arkeologiska undersökningskostnader samt till vård och underhåll av vissa kyrkliga inventarier. Medel får även användas när det finns särskilda skäl för att täcka kostnader för att ta till vara fornfynd. Vidare lämnas också bidrag till ombyggnad, renovering och underhåll av kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse. Frågor om bidrag prövas av Riksantikvarieämbetet (RAÄ) eller, efter RAÄ:s bemyndigande, av länsstyrelsen.

I 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100 avsnitt 4.3) redovisade regeringen att utgiftsbegränsande åtgärder vidtagits för år 1999. Av detta skäl har anslaget minskats med 12 miljoner kronor.

Anslagssparandet på 99,4 miljoner kronor beror på att beslut som fattats under ett år många gånger faller ut för betalning först under ett senare år. Det rör sig alltså om medel som är in-tecknade för kommande utbetalningar som respektive myndighet bundit sig vid genom beslut. Prognosen för år 1999 visar på ett sammanlagt sparande på ca 55,8 miljoner kronor, dvs. ca 23 % av anslaget.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Fördelningen av bidrag sker på nationell nivå av RAÄ och på regional nivå av resp. länsstyrelse. Vid fördelningen av bidrag till byggnadsvård utgår länsstyrelserna från de kulturhistoriska värdena och behoven. De har också möjlighet att väga in sysselsättnings-, utbildningsmässiga och regionalekonomiska motiv samt betydelsen för kulturliv och besöksnäring. Kulturmiljöområdets bidragsgivning har inneburit att andra parter ofta bidrar med ekonomiska medel såsom arbetsmarknadsmedel, regionalekonomiska medel, EU-medel samt medel från andra centrala myndigheter, kommuner, markägare m.fl. Även vid fördelningen av bidrag till forn- och kulturlandskapsvård har objekt av betydelse för turism och rörligt friluftsliv särskilt beaktats.

Vissa uppgifter om den regionala fördelningen av bidrag lämnas i inledningen till utgiftsområdet.

Av de medel som beslutades av länsstyrelserna under år 1998 avsåg 78 % byggnadsvård, 10 % fornminnesvård, 7 % kulturlandskapsvård och 5 % arkeologisk undersökning vid bostadsbyggande. Fördelningen mellan dessa huvudändamål ligger på i stort sett samma nivå som föregående år. Av beslutade belopp för bebyggelse år 1998 avsåg ca 51 % tätort och ca 49 % landsbygd. Den skyddade bebyggelsen har även under år 1998 varit prioriterad. Omkring 63 % av bidragsmedlen för byggnadsvård gick till objekt som har någon form av formellt skydd eller där fråga om byggnadsminnesförklaring är väckt.

Under år 1998 inleddes en särskild satsning på bevarande av fäbodkulturen och det samiska kulturarvet.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget G2 Bidrag till kulturmiljövård, inom en ram av högst 50 miljoner kronor, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter efter år 2000, dock längst t.o.m. år 2003.

Tabell 10.8 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser*Miljoner kronor*

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	59,4	109,4	95,8		
Nya förpliktelser	246,9	271,2	262,1		
Infriade förpliktelser*	196,9	284,8	286,9	40,0	10,0
Utestående förpliktelser vid årets slut	109,4 ¹	95,8 ²	71,0 ³		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	10,0	40,0	50,0		

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

¹ Varav anslagssparande 99,4 mkr² Varav anslagssparande 55,8 mkr³ Varav anslagssparande 21,0 mkr

Slutsatser

Verksamheten har gett goda resultat och resurserna har använts på ett ändamålsenligt sätt. En samlad bedömning talar för att anslaget huvudinriktning bör behållas.

I budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1 utg.omr. 17 avsnitt 10.4) minskades anslaget tillfälligt med 10 miljoner kronor. Anslaget ökar nu med nämnda belopp. I 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100 utg.omr. 17 avsnitt 7.4) redovisades att utgiftsområdet under åren 2000 och 2001 minskar med 20 miljoner kronor. Av beloppet hänförs sig 10 miljoner kronor till detta anslag. Anslaget minskas således med nämnda belopp. För att i viss mån kompensera anslaget föreslås en tillfällig ökning med 2,4 miljoner kronor. Ökningen möjliggörs genom omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Av anslaget bör liksom för innevarande år 8 miljoner kronor anvisas för arbetet med storstädernas kulturmiljöer i enlighet med propositionen Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet (1997/98:165).

Regeringen har beräknat att sammanlagt ca 24,5 miljoner kronor under åren 1999–2001 för regeringens treåriga satsning på industrisamhällets kulturarv anvisas under anslaget. För år 2000 föreslås att 12,2 miljoner kronor anvisas för ändamålet. Anslaget ökar därvid med 6,1 miljoner kronor.

Tabell 10.9 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	241 118
Återläggning av besparing	+ 10 000
Industrisamhällets kulturarv	+ 6 100
Besparing	- 10 000
Tillfällig kompensation för besparing	+ 2 400
Förslag 2000	249 618

För år 2001 beräknas en ökning av anslaget med 1 miljon kronor. Samma år minskas anslaget med ca 6,2 miljoner kronor avseende industrisamhällets kulturarv. År 2002 minskas anslaget med 6,1 miljoner kronor avseende industrisamhällets kulturarv.

11 Museer och utställningar

11.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar anslagen Centrala museer: Myndigheter, Centrala museer: Stiftelser, Bidrag till regionala museer, Bidrag till vissa museer, Stöd till icke-statliga kulturlokaler, Riksställningar samt Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål. I verksamhetsområdet ingår också viss arkiv- och biblioteksverksamhet knuten till institutionerna, samt frågor som rör arkitektur, formgivning och design. Formgivning och design behandlas även inom verksamhetsområdena D Bild och form samt konsthantverk och A Allmän kulturverksamhet.

Inom det statliga museiområdet (exkl. H4 Bidrag till vissa museer) är ca 2 500 personer anställda, varav ca 650 med lönebidrag.

11.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 11.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
973,9	966,1	985,6	1007,6	1028,0	1052,7

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Inom verksamhetsområdet har insatserna genom Sesam-projektet skapat bättre förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av kulturarvet och ökat tillgängligheten till samlingarna. Det sammanlagda antalet besökare ökade under år 1998 jäm-

fört med tidigare år. Myndigheterna har under år 1998 varit undantagna besparingen på offentlig konsumtion. Under budgetåret 1999, har en besparing på sammanlagt drygt 15,7 miljoner kronor gjorts inom verksamhetsgrenen på anslagen H1 Centrala museer: Myndigheter, H2 Centrala museer: Stiftelser och H4 Bidrag till vissa museer.

Förändringar

Den 1 januari 1999 inrättades den nya myndigheten Statens museer för världskultur.

Moderna museet skildes den 1 juli 1999 från Statens konstmuseer och inrättades som egen myndighet. I samband med detta bytte myndigheten Statens konstmuseer namn till Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde.

Svenskt visarkiv fördes den 1 juli 1999 över organisatoriskt från Språk- och folkminnesinstitutet till Statens musiksamlingar.

Från och med år 1999 har ett nytt statligt stöd under anslaget D5 Bidrag till bild- och formområdet införts som verksamhetsbidrag till vissa utställare inom den samtida bild- och formkonsten.

Prioriteringar

Arbetet med samlingarnas långsiktiga bevarande, att öka tillgängligheten till samlingarna och att nå nya grupper av besökare är fortsatt prioriterade områden. Museernas arbete för att motverka främlingsfientlighet och rasism skall fortsätta. Vidare är det angeläget att det utvecklingsarbete som startade genom regeringsuppdraget om

kulturarvets demokratiska funktioner drivs vidare.

Ett Forum för Levande Historia, med Förintelsen som utgångspunkt planeras. I 1999 års ekonomiska vårproposition angav regeringen att arbetet med att förverkliga ett museum och kunskapscentrum om Förintelsen och dess följder skall prioriteras i regeringens fortsatta arbete. Kulturdepartementet kommer under hösten år 1999 att tillsätta en kommitté med uppgift att ta fram förslag om hur ett sådant forum skall vara utformat. Kommittén beräknas kunna presentera en första redovisning av sitt arbete i samband med den internationella konferensen om Förintelsen som äger rum den 26–28 januari 2000. Utredningen skall även se över hur den verksamhet som i dag bedrivs inom ramen för Levande historia skall föras vidare.

Satsningar på samtida konst är ett prioriterat område för regeringen. I Sverige finns i dag ett flertal framgångsrika och nyskapande yngre konstnärer som uppmärksammas nationellt och internationellt och som bidrar till en vitalisering och utveckling av svenskt konstliv. Att staten stödjer en mångfacetterad och nyskapande utställningsverksamhet är en förutsättning för att denna positiva utveckling skall kunna fortsätta. Moderna museet är det centrala museet inom området med ett särskilt ansvar bl.a. för att i samverkan med andra konstinstitutioner inom landet främja det regionala konstlivets utveckling. Regeringen föreslår därför att medel anvisas Moderna museet för att myndigheten skall kunna förbättra samlingarna av samtida konst och utveckla sin roll som ledande institution inom samtidskonsten.

Den treåriga satsningen på Kulturarvs-IT (utg.omr. 14 avsnitt A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade) skall fullföljas.

Regeringen tillkallade under våren 1998 en särskild utredare med uppdrag att analysera förutsättningarna för att bevara resp. göra s.k. icke-fiktiva filmer tillgängliga i framtiden, samt för att etablera en filmvårdscentral i Grängesberg (dir. 1998:42). Utredaren har lämnat betänkandet Bevara Dokumentärfilmens Kulturarv (SOU 1999:41). Betänkandet remissbehandlas för närvarande och regeringen avser att återkomma med förslag i budgetpropositionen för år 2001.

Arkitektur, formgivning och design är etablerat som ett nytt politikområde (se även avsnitt

3). Museerna har en viktig roll i arbetet med att sprida kunskap om och driva den offentliga debatten om detta område.

11.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

Museisektorn omfattar ett stort antal olika institutioner med varierande verksamhet och huvudmannaskap. I museistatistiken för år 1998 redovisas uppgifter för totalt 240 museer och konsthallar, varav 55 har statlig huvudman, 99 har ett landsting och/eller en kommun som huvudman och övriga drivs av ideella föreningar eller andra huvudmän. Statsbidrag beviljas till 27 regionala museer.

Museerna har under år 1998 arbetat med att vårda och dokumentera samlingarna och ägnat särskild uppmärksamhet åt digitaliseringen. I detta arbete har Sesam-satsningen varit ett viktigt hjälpmedel. Andelen föremål i de centrala museernas samlingar som dokumenterats digitalt och därigenom gjorts mer tillgängliga har ökat. Musei- och utställningsverksamheten har en god spridning runt om i hela landet mycket tack vare vandringsutställningar och de statliga utställningsgarantierna.

De senaste årens positiva besöksutveckling har fortsatt. De centrala museerna hade under år 1998 sammanlagt ca 5,3 miljoner besökare, vilket är en ökning med nästan 500 000 personer jämfört med föregående år.

Museernas internationella samarbete har utmynnat i ett flertal projekt. Särskild vikt har lagts på samverkan med andra Östersjöländer.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Museerna och Riksutställningar har fortsatt att prioritera satsningar på grupper som är underrepresenterade bland museibesökarna, något som bl.a. lett till ett flertal samarbetsprojekt med invandrarföreningar igångsatts. Barn och ungdomar är en grupp som ägnats särskild uppmärksamhet.

Ett flertal viktiga organisationsförändringar har genomförts i enlighet med tidigare fattade beslut. Myndigheten Statens museer för världskultur inrättades den 1 januari 1999. Inom myndigheten ryms de tre Stockholmsmuseerna Medelhavsmuseet, Östasiatiska museet och Folkens museum – etnografiska samt Etnografiska museet i Göteborg. År 2003 kommer enligt planerna den nya museibyggnaden att invigas i Göteborg.

Svenskt visarkiv har den 1 juli 1999 förts över från Språk- och folkminnesinstitutet till Statens musiksamlingar. Därmed har Statens musiksamlingar stärkt sin roll som central myndighet på musikens område. Dessutom har möjligheter till samordningsvinster och en ökad tillgänglighet och service till allmänheten skapats.

Den 1 juli 1999 avskildes också Moderna museet från Statens konstmuseer och bildade en egen myndighet. Detta innebär att den moderna konstens roll och utvecklingsmöjligheter stärks genom att Moderna museet får ett eget tydligt myndighetsansvar med egen styrelse och budget.

Det återstår fortfarande mycket att göra när det gäller museernas arbete med att lyfta fram kvinnornas roll i historien och i kulturlivet. Därför har regeringen ålagt de centrala museiinstitutionerna att komma in med en särskild redovisning av hur kvinnofrågor behandlas på museerna. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2000.

För att utveckla regeringens handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design (prop. 1997/98:117, bet. 1997/98:KrU14, rskr. 1997/98:225) har regeringen tillsatt en särskild utredare med uppgift att klarlägga det statliga åtagandet på formgivnings- och designområdet (dir. 1999:9). Här ingår bl.a. frågan om musei- och utställningsverksamhet på området. Utredarens arbete skall vara avslutat och redovisat i sin helhet till regeringen senast den 1 mars 2000. Vidare har Regeringskansliets arbetsgrupp för arkitektur, formgivning och design fått förlängd tid till år 2002.

Att verka för ett mer tolerant samhälle och motverka främlingsfientlighet och rasism är en viktig fråga för regeringen. Museerna har här en betydande roll att spela. Arbetet med att uppmärksamma kulturarvets demokratiska funktioner har fortsatt.

De riktade bidragen till de regionala museerna användes bland annat till insatser med anknytning till industrisamhällets kulturarv.

Sesam-projektet

Budgetåret 1995/96 avsattes 235 miljoner kronor för sysselsättningsinsatser på kulturområdet, under åren 1995/96 t.o.m. år 1998, i det s.k. Sesam-projektet (prop. 1994/95:100 bil. 12, bet. 1994/95:KrU18, rskr. 1994/95:251). Syftet med projektet var att skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av kulturarvet och att öka tillgängligheten till samlingarna, bl.a. genom digitalisering. Sesam-projektet avslutades under år 1998, men fortfarande kvarstår omfattande behov vad avser vård, digitalisering och förbättrad tillgänglighet. Statskontoret har haft regeringens uppdrag att utvärdera projektet. I uppdraget har ingått att beakta effekterna av projektet såväl från sysselsättningssynpunkt som i fråga om samlingarnas långsiktiga bevarande och tillgängliggörande. Uppdraget har genomförts mot bakgrund av de inkomna Sesam-rapporterna, årsredovisningar, planerna för samlingarnas långsiktiga bevarande och den enkät till de bidragsmottagande institutionerna som Statskontoret tagit fram. Statskontoret redovisade sin rapport till regeringen den 15 augusti i år. Utvärderingen pekar på att väsentliga sysselsättningseffekter uppnåtts för de prioriterade målgrupperna, att en förbättring av vårdstatus för föremål/dokument i berörda samlingar/arkiv skett och att projektet i stor omfattning bidragit till ökad tillgänglighet. Regeringen avser att återkomma till riksdagen under hösten med en särskild skrivelse om Sesam-projektet, baserad på ovannämnda utvärdering och annan tillgänglig resultatinformation.

Effekterna av de statliga insatserna

Genom det statliga stödet till museisektorn har fler människor kunnat få tillgång till den del av kulturarvet som museerna har ansvar för att förmedla och bevara. Många arrangemang har ordnats i samband och samverkan med Kulturhuvudstadsåret 1998. Bidraget till icke-statliga kulturlokaler har stimulerat angelägna byggprojekt i olika delar av landet och byggnaderna har gestaltats med en särskild omsorg. Riksutställningars verksamhet och de utvidgade möjligheterna till statliga utställningsgarantier har gynnat olika regioner runt om i Sverige. Tack vare vandringsutställningar av hög kvalitet och möjligheten för utställningsarrangörer att få utställningsgarantier har musei- och utställningsverksam-

heten haft en god spridning runt om i landet. Statsbidraget till de regionala museerna är bl.a ett stöd i arbetet med att förmedla kunskaper om regionens kulturarv och konstutveckling.

Barn och unga har fått möjlighet att ta del av den kunskap och de upplevelser som museerna kan förmedla genom att samtliga centrala museer genomfört särskild skolverksamhet och riktade programinsatser. Museernas redovisningar visar att antalet skolbesök fortsätter att öka.

Museernas arbete med att lyfta fram kulturarvets demokratiska funktioner har fortsatt. Den redovisning som regeringen fått visar att institutionernas arbete med dessa frågor varierar stort i både omfattning och inriktning. Genom samarbete med institutioner i och utanför Sverige samt föreningar och andra intressenter har museerna bidragit till att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet.

Det arkitekturpolitiska området har fått en märkbart ökad uppmärksamhet, bl.a. i media, och genom Arkitekturmuseets nya verksamhet finns nu ett självskrivet centrum för dessa frågor. Arkitekturmuseet fick i mars 1999 utmärkelsen årets museum.

Regeringens slutsatser

Målet för museerna var under budgetåret 1998 att bevara vårt kulturarv. Museerna skall tillsammans utveckla och förmedla kunskap om kulturarvet och härigenom ge perspektiv på samhällsutvecklingen. Den verksamhet museerna och institutionerna bedriver bedöms ha gett ett gott resultat i förhållande till de mål som har satts för verksamheten. Bevarande- och tillgänglighetsaspekterna på kulturarvet har uppmärksammat och viktiga insatser har gjorts inom detta område. De resurser som tilldelats området har använts på ett ändamålsenligt sätt. Regeringen bedömer därför att inriktningen på verksamheten bör behållas.

Museernas ekonomiska situation är på många håll ansträngd. Det är viktigt att den ekonomiska situationen analyseras djupare och att möjligheterna till samverkan inom sektorn, bl.a. i syfte att effektivisera resursanvändningen, övervägs. Regeringen avser att i budgetpropositionen för år 2001 lämna en redogörelse för det pågående arbetet med en översyn av strukturen inom museiområdet.

Inom området museiverksamhet avser regeringen att ge ett nationellt uppdrag till Kalmar läns museum. Uppdraget gäller barn- och ungdomsverksamhet (se anslaget A3 Nationella uppdrag).

11.4 Revisionens iakttagelser

Folkens museum – etnografiska har fått invändning i revisionsberättelsen för år 1998.

Riksrevisionsverket har i särskilda revisionsrapporter till Statens konstmuseer, Naturhistoriska riksmuseet och Arkitekturmuseet gjort vissa påpekanden. Revisionsberättelsen och rapporterna kommenteras under anslaget H1 Centrala museer: Myndigheter.

11.5 Anslag

H1 och H2 Centrala museer

H1 Centrala museer: Myndigheter

Tabell 11.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	574 107	Anslags-sparande	49 537
1999	Anslag	603 287 ¹	Utgifts-prognos	615 841
2000	Förslag	641 692		
2001	Beräknat	654 358 ²		
2002	Beräknat	670 801 ³		

¹ Varav 2 200 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska värpropositionen 1999.

² Motsvarar 643 865 tkr i 2000 års prisnivå.

³ Motsvarar 648 965 tkr i 2000 års prisnivå.

H2 Centrala museer: Stiftelser

Tabell 11.3 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	173 050		
1999	Anslag	172 897	Utgifts-prognos	172 897
2000	Förslag	173 999		
2001	Beräknat	177 305 ¹		
2002	Beräknat	180 851 ²		

¹ Motsvarar 173 999 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 173 999 tkr i 2000 års prisnivå.

Tabell 11.4 Sammanställning över avgiftsinkomsterna år 1998 till de centrala museerna*Tusental kronor*

Statens historiska museer	13 728
Statens konstmuseer	84 312
Naturhistoriska riksmuseet	15 252 ¹
Folkens museum - etnografiska	3 034
Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet	13 220
Statens sjöhistoriska museer	9 073 ²
Arkitekturmuseet	7 867
Statens musiksamlingar	2 168
Statens försvarshistoriska museer	5 516
Nordiska museet	29 495
Skansen	59 751
Tekniska museet	5 806
Summa	249 222

¹ Intäkterna för Cosmonovas verksamhet redovisas i tabell 11.9² Intäkterna för Vasamuseets verksamhet redovisas i tabell 11.10

De centrala museernas verksamhet redovisas samlat under denna rubrik. Medlen beräknas under två anslag, Centrala museer: Myndigheter och Centrala museer: Stiftelser. Följande centrala museer är myndigheter: Statens historiska museer, Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur, Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet, Statens sjöhistoriska museer, Arkitekturmuseet, Statens musiksamlingar, Statens försvarshistoriska museer samt Moderna museet. De specifika uppgifterna framgår av instruktionen för varje myndighet. För stiftelserna Nordiska museet, Skansen och Tekniska museet gäller stadgar som har fastställts av regeringen den 7 juni 1990, den 24 juni 1993 resp. den 30 mars 1995. Statens historiska museum, Nationalmuseum, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur, Moderna museet samt Nordiska museet har vart och ett inom sina verksamhetsområden uppgiften att vara ansvarsmuseum.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att de centrala museerna vid utgången av året hade ett samlat anslagssparande på nästan 50 miljoner kronor. En stor del av denna summa hänför sig till att vissa museer vid utgången av 1998 inte betalt hyra för detta år

på grund av hyresförhandlingar som inte avslutats. Sparandet för Statens försvarshistoriska museer kommer att förbrukas i snabb takt i och med att Armémuseum öppnar på nytt i maj 2000. Statens museer för världskultur kommer att bygga upp ett visst anslagssparande fram tills dess att den nya museibygnaden invigs år 2003. Prognosen för år 1999 visar på ett sammanlagt sparande på anslaget H1 på 37 miljoner kronor, dvs. ca 6 % av anslaget.

Utöver den avgiftsfinansierade verksamheten vid Vasamuseet och Cosmonova, som redovisas särskilt, uppgick de centrala museimyndigheternas avgiftsintäkter år 1998 till 154,2 miljoner kronor. Detta är en ökning jämfört med år 1997. Ökningen hänför sig huvudsakligen till att Arkitekturmuseet och Moderna museet, som endast hade begränsat öppethållande under 1997, i början av 1998 öppnade nya lokaler som lockat stor publik. Nya Marinmuseum i Karlskrona hade endast öppet under andra halvåret 1997 och bl.a. därför har intäkterna för Statens sjöhistoriska museer ökat under 1998.

Lokalkostnader för myndigheter och stiftelser under år 1998 framgår av följande tabell.

Tabell 11.5 Sammanställning över lokalkostnaderna år 1998 för institutionerna under anslagen H1 och H2*Tusental kronor*

Statens historiska museer	29 682
Statens konstmuseer	75 149
Naturhistoriska riksmuseet	61 823
Folkens museum - etnografiska	9 229
Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet	13 780
Statens sjöhistoriska museer	52 746
Arkitekturmuseet	11 709
Statens musiksamlingar	9 451
Statens försvarshistoriska museer	19 772
Nordiska museet	27 963
Tekniska museet	26 694
Summa	337 998

Jämförelser mellan myndigheter/institutioner är svåra att göra på grund av olika definitioner av begreppet lokalkostnad.

Tabell 11.6 Sammanställning över medelsfördelningen till de centrala museerna: Myndigheter

Tusental kronor

	1999	Regeringens beräkning 2000
Statens historiska museer	62 595	63 010
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde	136 348 ¹	61 775
Naturhistoriska riksmuseet	110 706	114 536
Statens museer för världskultur	83 204	87 814
Livruskammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet	27 983	29 490
Statens sjöhistoriska museer	77 812	84 023
Arkitekturmuseet	26 607	27 563
Statens musiksamlingar	31 728 ²	35 679
Statens försvarshistoriska museer	46 204	51 584
Moderna museet ³	-	86 218
Summa	603 287	641 692⁴

¹ Beloppet avser Statens konstmuseer, dvs. även anslaget till Moderna museet.² Inkl. beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.³ Ny myndighet fr.o.m. 1999-07-01⁴ Inkl. justering av premien för avtalsförsäkringar**Tabell 11.7 Sammanställning över medelsfördelningen till de centrala museerna: Stiftelser**

Tusental kronor

	1999	Regeringens beräkning 2000
Nordiska museet	86 738	87 291
Skansen	47 661	47 965
Tekniska museet	38 498	38 743
Summa	172 897	173 999

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Sammantaget redovisar de centrala museerna betydligt högre publiksiffror år 1998 än tidigare år. Besöken på resp. museums hemsida har också de ökat kraftigt. Moderna museet och Arkitekturmuseet, som år 1998 invigde verksamheten i nybyggda lokaler, har haft rekordhöga besöks-siffror. Vasamuseet och Marinmuseum, som ingår i Statens sjöhistoriska museer, redovisar en betydande ökning av besöks-siffrorna. I Nordiska museets regi öppnade under året Sveriges Lantbruksmuseum på Julita. Nordiska museet har, bl.a. tack vare en mycket välbesökt utställning om Karin och Carl Larsson, fått fler besökare under 1998. Även Skansens besöks-siffror har ökat, delvis på grund av att den nya björnanlägg-

ningen invigdes under 1998. Den fortsatta satsningen på att locka barn och ungdomar till museerna har bl.a. lett till fler specialvisningar för skolor jämfört med föregående år. Liksom tidigare år är en majoritet av besökarna vid de centrala museerna kvinnor.

1998 var kulturens år i hela landet samtidigt som Stockholm var Europas kulturhuvudstad. De centrala museerna har, till Statens kulturråd, lämnat redovisningar för hur detta har påverkat verksamheten vid resp. institution. Projekt som skett i samarbete med Stockholm — Europas kulturhuvudstad 1998 AB har särredovisats. Statens kulturråd kommer i maj 2000 att lämna en samlad utvärdering av Kulturåret 1998 till regeringen.

Museisamlingarnas tillgänglighet har förbättrats tack vare Sesam-projektet och det fortsatta digitaliseringsarbetet. Museernas arbete med att förbättra magasinerna pågår, men fortfarande återstår mycket att göra på området. Ökad samverkan på för museerna viktiga områden som insamling, vård, förebyggande konservering, magasinering och IT, skulle enligt regeringens bedömning kunna ha stor betydelse när det gäller att föra sektorns gemensamma utvecklingsfrågor framåt.

Museerna har under året deltagit i ett flertal olika internationella projekt tillsammans med svenska och utländska institutioner. Livrustkammaren och Nationalmuseum genomförde under hösten och vintern 1998/99 utställningar om Karl XII och Peter den store resp. Gustav III och Katarina den stora i samarbete med Statliga Eremitaget i S:t Petersburg. Utställningarna visades under våren 1999 i S:t Petersburg. Sjöhistoriska museet genomförde tillsammans med Riksutställningar under sommaren 1999 vandringsutställningen Människor och båtar i Norden. Utställningen skildrar de nordiska kustbornas liv och deras farkoster och turnerade ombord på ett lastfartyg till 17 hamnar i 7 länder. Moderna museet har representerat Sverige i två internationella konstbiennaler. Arkitekturmuseet genomförde hösten 1998, i samverkan med Riksarkivet och och flera ryska arkiv och museer, en utställning om S:t Petersburg och Stockholm. Museet har under år 1998 även deltagit i produktionen av den hittills största svenska arkitekturutställningen utomlands tillsammans med Tyska arkitekturmuseet i Frankfurt.

Den forskningsverksamhet som bedrivs vid museerna har bl.a. resulterat i ett antal forskningsarbeten i form av resonerande kataloger

och avhandlingar. Museipersonal har genomfört gästföreläsningar och seminarier inom skilda ämnesområden vid universitet och högskolor. Bland de centrala museerna har Naturhistoriska riksmuseet en särställning genom sin omfattande grundforskning och tillämpade forskning inom ämnena zoologi, botanik, paleontologi och geologi.

Tabell 11.8 Antal besökare vid de centrala museerna 1996-1998

	1996	1997	1998
Statens historiska museer	154 000	193 000	150 000
Statens konstmuseer	575 000	653 000	1 015 000
Naturhistoriska riksmuseet	811 000	844 000	820 000
Folkens museum - etnografiska	44 000	70 000	69 000
Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet	229 000	209 000	204 000
Statens sjöhistoriska museer	900 000	884 000	1 055 000
Arkitekturmuseet	15 000	15 000	160 000
Statens musiksamlingar (Musikmuseet)	36 000	32 000	38 000
Statens försvarshistoriska museer	85 000	215 000	47 000
Stiftelsen Nordiska museet	148 000	232 000	254 000
Stiftelsen Skansen	1 340 000	1 319 000	1 371 000
Stiftelsen Tekniska museet	187 000	189 000	157 000
Summa	4 575 000	4 855 000	5 340 000

Statens historiska museer

Medelhavsmuseet skildes den 1 januari 1999 från Statens historiska museer och ingår nu den nya myndigheten Statens museer för världskultur. Som en följd av detta överfördes medel från Statens historiska museers anslag till den nya myndigheten Statens museer för världskultur i statsbudgeten för 1999. Statens museer för världskultur fick emellertid inte full kompensation för Medelhavsmuseets kostnader och en justering mellan anslagsposterna på totalt 1,1 miljoner kronor genomförs därför fr.o.m. år 2000. Anslaget minskas därutöver med 1 miljon kronor som tillfälligt anvisades för år 1999.

Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde och Moderna museet

Östasiatiska museet skildes den 1 januari 1999 från Statens konstmuseer och ingår nu den nya myndigheten Statens museer för världskultur. Som en följd av detta överfördes medel från Statens konstmuseers anslag till den nya myndigheten Statens museer för världskultur i statsbudgeten för 1999. Statens museer för världskultur fick emellertid inte full kompensation för Östasiatiska museets kostnader och en justering mellan anslagsposterna på totalt 1,2 miljoner kronor genomförs därför fr.o.m. år 2000. I samband med att Moderna museet den 1 juli 1999 skildes från Statens konstmuseer och bildade en egen myndighet bytte Statens konstmuseer namn och heter nu Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde.

Statens sjöhistoriska museer

Marinmuseum i Karlskrona invigde sina nya lokaler sommaren 1997 och fördes den 1 juli samma år organisatoriskt från Statens försvarshistoriska museer och ingår nu tillsammans med Sjöhistoriska museet och Vasamuseet i Statens sjöhistoriska museer (SSHM). Regeringen gav den 29 oktober 1998 SSHM i uppdrag att analysera frågor som rör en lokalisering av myndighetens ledning till Karlskrona. Särskild vikt skulle läggas vid organisationsfrågor, ekonomiska konsekvenser av lokaliseringen samt personalfrågor. Resultatet av analysen redovisades i en promemoria som lämnades till regeringen den 1 april 1999 och som sedan har remissbehandlats (Ku1999/1224/Ka). Uppdraget föranleddes av att riksdagen den 19 mars 1998 beslutat att ge regeringen tillkänna att myndighetens ledning bör lokaliseras till Karlskrona (bet. 1997/98:KrU7, rskr. 1997/98:163).

Av promemorian framgår bl.a. att Sjöhistoriska museet och Vasamuseet svarar för ca 80 % av de sammanlagda kostnaderna och en lika stor del av personalstyrkan. De merkostnader som SSHM beräknat i samband med en flyttning till Karlskrona fördelas dels på utgifter av engångskaraktär, dels utgifter som förorsakas av höjda driftkostnader.

De flesta remissinstanserna ställer sig negativa till en flyttning av myndighetsledningen. Riksrevisionsverket menar att en flyttning varken är organisatoriskt, ekonomiskt eller personalmäs-

sigt motiverad. Statskontoret och Ekonomistyrningsverket gör likartade bedömningar med hänvisning till kostnads- och rationaliseringsaspekter. Även Stockholms kommun, Länsstyrelsen i Stockholms län samt TCO/Statstjänstemannaförbundet är negativa till att flytta myndighetsledningen. Positiva är däremot Karlskrona kommun, Länsstyrelsen i Blekinge län samt Statens kulturråd.

Vasamuseet är näst efter Skansen, Sveriges mest besökta museum. År 1998 hade Vasamuseet ca 849 000 besökare, Sjöhistoriska museet ca 79 000 besökare och Marinmuseum ca 127 000. Under högsäsong är totalt ca 244 personer anställda i SSHM:s museiverksamhet, 41 personer i Karlskrona och 203 i Stockholm.

Riksdagen har vid flera tillfällen uttryckt att det är viktigt att öka den geografiska spridningen av museala ansvarsfunktioner och regeringen avser att fortsatt uppmärksamma möjligheter till decentralisering. Regeringen finner dock att en omlokalisering i detta fall skulle få en mycket begränsad betydelse ur både kulturpolitisk och regionalpolitisk synvinkel eftersom den endast berör några få ledningsfunktioner och inte rymmer något nytt uppdrag eller förändrad verksamhet. De eventuella positiva effekterna av en organisationsförändring uppväger enligt regeringens bedömning inte de totalt sett negativa konsekvenserna för myndighetens verksamhet såväl ekonomiskt som organisatoriskt. Enligt den uppskattning som görs i promemorian skulle, utöver överintendenten, det nuvarande myndighetskansliet, motsvarande ca 8 heltidstjänster behöva föras över till Karlskrona. Det skulle dock i sin tur kräva 3 nya tjänster i Stockholm och ytterligare en i Karlskrona. I Karlskrona kommuns yttrande över promemorian räknar man för övrigt inte med att flytningen skulle behöva omfatta mer än ca 4–5 tjänster.

En samlad bedömning av det senaste utredningsarbetet är att förutsättningarna för en lokalisering av SSHM:s ledning till Karlskrona förändrats sedan tiden för riksdagens tillkännagivande. Framst gäller detta det ekonomiska läget vid museet och myndigheten som helhet.

Den ekonomiska situationen gör att satsningar bör koncentreras till att upprätthålla en hög kvalitet på verksamheten vad avser utställningar och vård av samlingar.

Regeringen anser mot denna bakgrund att en förändring inte bör genomföras. Däremot är det angeläget att Marinmuseum i Karlskrona ges ökade ekonomiska resurser. Marinmuseum bedriver en framgångsrik verksamhet som lockat många nya besökare och museet har gjort viktiga insatser för att lyfta fram och bevara vårt marina kulturarv. Dock saknas resurser för att bl.a. färdigställa basutställningarna. Därför föreslås att anslaget till Statens sjöhistoriska museer för detta ändamål förstärks med 2 miljoner kronor för år 2000. Från och med år 2001 föreslås en nivåhöjning av anslaget med 1 miljon kronor.

Finansiering sker genom omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Moderna museet

Svensk samtidskonst har de senaste åren haft en mycket intressant utveckling som också rönt stort internationellt intresse. Samtidigt saknar det statliga centrala museet på området, Moderna museet, medel för att i tillräcklig omfattning ha möjlighet att förvärva verk av nu verksamma konstnärer. För att museet skall kunna behålla och vidareutveckla sin position som ledande institution inom samtidskonsten föreslår regeringen att Moderna museets anslag under åren 2000–2002 förstärks med sammanlagt 11,5 miljoner kronor, varav 4 miljoner kronor år 2000, 3,2 miljoner kronor år 2001 och 4,3 miljoner kronor år 2002. Medlen är avsedda att användas för inköp av samtida konst.

För att ge Moderna museet möjlighet att upprätthålla och förbättra allmänhetens tillgång till samlingarna och säkerställa en hög nivå på arbetet med bevarande och kunskapsuppbyggnad bör Moderna museets anslag höjas med ytterligare 3,5 miljoner kronor fr.o.m. år 2000.

Finansiering sker genom omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Cosmonova

Tabell 11.9 Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	31 504	29 254	2 250
Prognos 1999	28 620	27 050	1 570
Budget 2000	27 900	27 900 ¹	0

¹ I summan ingår inte hyreskostnaderna för Cosmonova. För närvarande utreds möjligheten att successivt öka Cosmonovas avgiftsintäkter för att på sikt uppnå full kostnadstäckning.

Vasamuseet

Tabell 11.10 Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	40 729	40 729	0
Prognos 1999	43 200	43 680	-480
Budget 2000	40 800	40 800	0

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Folkens museum – etnografiska har för verksamhetsåret 1998 fått en revisionsberättelse med invändning på grund av att man har överskridit anslagskrediten med 209 000 kronor. Vidare konstateras brister i den interna kontrollen, som sammantaget blir så stora att ledningen i sin förvaltning inte i tillräckligt hög grad efterlevt bestämmelserna i verksförordningen. Museet upphörde den 1 januari 1999 som egen myndighet och ingår nu i Statens museer för världskultur. Regeringen förutsätter att Riksrevisionsverkets påpekanden och rekommendationer kommer att beaktas i Statens museer för världskulturs arbete med administrativa rutiner inom den nya myndigheten.

I revisionsrapporter har Statens konstmuseer, Naturhistoriska riksmuseet och Arkitektur-museet fått påpekanden bl.a. om att vissa administrativa rutiner och verksamhetsplanering bör förbättras och utvecklas vid resp. myndighet. Museerna har i särskilda skrivelser redogjort för vilka åtgärder man vidtagit och planerar att vidtaga med anledning av RRV:s rapporter. Regeringen bedömer att dessa åtgärder är tillräckliga.

Slutsatser

Enligt regeringens samlade bedömning har de centrala museerna i allt väsentligt på ett effektivt sätt arbetat för att bevara vårt kulturarv, utvecklat och förmedlat kunskap om och upplevelser av kulturarvet och härigenom gett perspektiv på samhällsutvecklingen.

Utöver tidigare nämnda förändringar har regeringen funnit det möjligt att till följd av det höga anslagssparandet engångsvis minska Naturhistoriska riksmuseets anslag med 4 miljoner kronor under budgetåret 2000. Nivån på anslaget återställs budgetåret 2001. Kompensation för nivåneddragningen år 2000 kommer att ges genom en engångsanvisning budgetåret 2002.

Anslaget till Statens försvarshistoriska museer höjs med 3,5 miljoner kronor i och med att justering sker för den tillfälliga nivåneddragningen år 1999.

Statens musiksamlingar får en nivåhöjning med 4,5 miljoner kronor jämfört med föregående budgetår till följd av överföringen av Svenskt visarkiv från Språk- och folkminnesinstitutet.

De förändringar av anslaget som görs sker genom omprioriteringar dels inom anslaget, dels inom utgiftsområdet.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 27 744 000 kronor.

Nedan sammanfattas redovisade förändringar för år 2000.

Tabell 11.11 Beräkning av anslaget H1 Centrala museer: Myndigheter för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	601 087
Pris- och löneomräkning	+ 361
Statens historiska museer	- 1 000
Moderna museet	+ 3 500
Inköp av samtida konst	+ 4 000
Överföring av Svenskt visarkiv till Statens musiksamlingar	+ 4 500
Statens försvarshistoriska museer återlägg av tillfällig besparing	+ 3 500
Statens sjöhistoriska museer, engångsanvisning	+ 2 000
Naturhistoriska riksmuseet, tillfällig minskning	- 4 000
Justering av premier	+ 27 744
Förslag 2000	641 692

År 2001 beräknas anslaget öka med 4 miljoner kronor på grund av att den tillfälliga neddragningen av anslaget till Naturhistoriska riksmuseet återläggs. År 2002 beräknas anslaget tillfälligt ökas med 4 miljoner kronor då kompensation ges till Naturhistoriska riksmuseet för denna neddragning. Vidare justeras anslagen till Moderna museet och Statens sjöhistoriska museer såsom beskrivits under respektive rubrik.

Tabell 11.12 Beräkning av anslaget H2 Centrala museer: Stiftelser för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	172 897
Pris- och löneomräkning	+ 1 102
Förslag 2000	173 999

H3 Bidrag till regionala museer

Tabell 11.13 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	104 483		
1999	Anslag	102 271	Utgifts- prognos	102 271
2000	Förslag	103 416		
2001	Beräknat	106 125		
2002	Beräknat	108 917		

Bidrag till regionala museer lämnas enligt förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet (bidragsförordningen). Bidraget syftar till att stödja museerna i deras uppgift att samla in, bearbeta och förmedla kunskaper om regionens kulturarv, dess konstutveckling samt om samhället och miljön i övrigt. Statsbidraget skall ge museerna möjlighet att ta ansvar för sin del av det regionala kulturmiljöarbetet. För närvarande är 27 museer berättigade till statsbidrag. Bidrag fördelas, utom när det gäller kulturmiljövård i Kalmar, Skåne och Gotlands län, av Statens kulturråd efter samråd med Riksantikvarieämbetet. Bidrag för kulturmiljövård i Kalmar, Skåne och Gotlands län fördelas av Riksantikvarieämbetet efter samråd med Statens kulturråd och de regionala självstyrelseorganen.

Enligt de riktlinjer för bidragen till regionala kulturinstitutioner som riksdagen har godkänt (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129) skall en viss del av stödet avsättas till riktade tidsbegränsade bidrag.

Från och med den 1 juli 1998 har försöksverksamhet inletts med regional fördelning av kulturpolitiska medel i Kalmar, Skåne och Gotlands län. Medel för ändamålet beräknas under anslaget A4 Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel.

Under anslaget Bidrag till regionala museer anvisas även medel för kostnader för lönebidragsanställda vid de regionala museerna.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Enligt sammanställningar för år 1998 från Statens kulturråd var antalet besökare vid de regionala museerna totalt ca 2,8 miljoner, vilket är en ökning med drygt 246 000 personer jämfört med år 1997. Museernas sammanlagda intäkter för år 1998 ökade i förhållande till föregående år. Statsbidraget utgör i allmänhet 8-24 % av museernas totala driftsbidrag. Antalet årsverken vid museerna var i princip oförändrat jämfört med föregående år. Vid 18 av museerna uppgick andelen anställda med lönebidrag till mellan 30 och 50 %.

De regionala museerna bedriver en omfattande publik verksamhet, framför allt genom utställningar, programverksamhet och publikationer, och bidrar därigenom till att sprida kunskap

om bl.a. regionens kulturarv. För att nå publikgrupper i hela regionen förlägger många museer delar av sin verksamhet till platser utanför museilokalerna. Särskilda museipedagogiska program genomförs för barn och ungdom, huvudsakligen i anslutning till skolundervisningen. Cirka 10 % av besökarna är från skolor och förskolor. På flera regionala museer drivs en utvecklingsverksamhet för att med hjälp av informationsteknik ytterligare öka tillgängligheten till museernas samlingar.

De regionala museernas kunskap och kompetens är viktig för myndigheter och kommuner, bl.a. i samband med infrastrukturplanering och samhällsplanering i övrigt. Vidare har museerna en viktig roll när det gäller stöd och rådgivning i samband med vård och underhåll av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Flertalet museer har en väsentligt ökad efterfrågan på museets kompetens när det gäller byggnadsvårdsrådgivning.

De regionala museerna deltar i regeringens särskilda treåriga satsning, Kulturarvs-II, som påbörjades under innevarande år. Denna satsning syftar till att bereda arbetshandikappade anställning och öka tillgängligheten till kulturarvet (jfr prop. 1998/99:1 utg.omr. 14, anslaget A3 Särskilda åtgärder för arbetshandikappade).

Under år 1998 användes 2 % av bidraget till de regionala museerna för riktade tidsbegränsade insatser. Av de 20 bidragsansökningar som beviljades under året avsåg 15 läns museernas och Stiftelsen Nordiska museets gemensamma millennieskiftesprojekt Framtidstro. Detta projekt, som genomförs i bred samverkan med institutioner och organisationer på lokal och regional nivå, syftar till att öka förståelsen för framtidens begränsningar och möjligheter samt att inspirera till debatt och positiv utveckling. Övriga beviljade ansökningar avsåg projekt rörande granskning av samlingarna, ökad tillgänglighet för funktionshindrade och industri-samhällets kulturarv.

En av Statens kulturråd utförd analys av det riktade stödet har redovisats under anslaget B2 Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner.

Viss resultatinformation avseende de regionala museerna lämnas även under avsnitt 10 Kulturmiljö.

Slutsatser

Mot bakgrund av tillgänglig information drar regeringen slutsatsen att verksamheten har gett goda resultat. De regionala museerna bidrar genom sin verksamhet till att bygga upp och förmedla kunskap bl.a. om regionens kulturarv och kulturvärden, dess konstutveckling och om aktuella samhällsfrågor i historisk belysning.

Beträffande de riktade bidragen bör samma omläggning ske av medelsanvisningen som förordats vad gäller teater-, dans- och musikinstitutioner. För år 2000 skall de riktade bidragen för de regionala museernas del i första hand gälla insatser med anknytning till industrisamhällets kulturarv. Sådana insatser skall genomföras med beaktande av vad regeringen anfört angående kulturarvets demokratiska funktioner (prop. 1996/97:3).

Tabell 11.14 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	102 271
Pris- och löneomräkning	+ 1 145
Förslag 2000	103 416

H4 Bidrag till vissa museer

Tabell 11.15 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	39 504		
1999	Anslag	41 298 ¹	Utgifts- prognos	41 298
2000	Förslag	40 689		
2001	Beräknat	41 521 ²		
2002	Beräknat	42 404 ³		

¹ Varav 2 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999.

² Motsvarar 40 689 tkr i 2000 års prisnivå.

³ Motsvarar 40 689 tkr i 2000 års prisnivå.

Under anslaget anvisas medel för bidrag till ett antal museer och andra institutioner, de flesta med viss formell anknytning till staten. Regeringen har fastställt stadgar för stiftelserna Dansmuseifonden (Dansmuseet), Drottningholms teatermuseum, Carl och Olga Milles Lidingöhem (Millesgården), Thielska galleriet och Föremålsvård i Kiruna. Flera av de stiftelser som staten fastställer stadgar för har bildats av andra än staten. Av de övriga står stiftelserna

Strindbergsmuseet och Rooseum delvis under kommunalt huvudmannskap, medan stiftelserna Arbetets museum, Judiska museet, Röhsska museet, Bildmuseet och Zornsamlingarna har bildats av organisationer och andra intressenter.

Tabell 11.16 Sammanställning över medelstilldelningen

Tusental kronor

	Regeringens beräkning 2000
Arbetets museum	11 114
Dansmuseet	7 962
Drottningholms teatermuseum	5 441
Millesgården	1 793
Thielska galleriet	2 404
Föremålsvård i Kiruna	6 913
Röhsska museet	1 012
Rooseum	2 050
Strindbergsmuseet	537
Judiska museet	508
Bildmuseet	750
Zornsamlingarna	205
Summa	40 689

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Genom Sesam-projektet har samlingarnas status generellt förbättrats under år 1998.

Arbetets museum har genom sitt fortsatta arbete med det nationella uppdraget, vilket redogjordes för i 1997 års budgetproposition (prop. 1996/97:1 utg.omr. 17, avsnitt 4), förstärkt den industrihistoriska verksamheten runt om i landet. Det sedan tidigare inledda arbetet med att etablera en samverkan med arbetslivsmuseerna, främst avseende industrisamhällets historia, har bl.a. resulterat i att ett nätverk för arbetslivsmuseerna – ArbetSam – bildats. Arbetets museum intar en aktiv roll i flera nätverk rörande den industrihistoriska verksamheten i landet, dels genom det nationella uppdraget men även inom ramen för den ordinarie verksamheten. Museet samarbetar med en stor mängd olika institutioner, föreningar m.m. och kan därigenom vara aktivt i samhällsdebatten.

Dansmuseet har haft stängt under flera månader i slutet av år 1998 i syfte att förbereda den nu genomförda flytten till nya lokaler i Stockholm.

Millesgården har haft en särskild satsning på barnverksamhet, där inbjudan till att besöka museet gått ut till samtliga lågstadieskolor i Stockholmsområdet och hela året har varit fulltecknat. Under året har museet påbörjat arbetet med uppförandet av en ny utställningshall, vilken beräknas stå färdig under hösten 1999. Millesgården beviljades 2 miljoner kronor i tilläggsbudgeten i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:199 avsnitt 5.4.13) för detta ändamål.

Föremålsvård i Kiruna har fortsatt sitt utvecklingsarbete för att förbättra arbetsmetoderna, vilket haft god effekt. Detta visas främst av att fler föremål vårdats på kortare tid och att snittkostnaden för vårdat föremål har minskat ytterligare. Under första halvåret 1999 har Föremålsvård i Kiruna inlett arbetet med Kulturarvs-IT (se utg. omr. 14).

Röhsska museet har redovisat hur arbetet som nätverksansvarig för konsthantverk och formgivning bedrivits.

Slutsatser

Mot bakgrund av tillgänglig information drar regeringen slutsatsen att verksamheten har gett goda resultat.

För ökade kostnader i samband med Kulturarvs-IT föreslås att Föremålsvård i Kiruna tillförs 700 000 kronor, varav 200 000 kronor som engångssatsningar under vardera åren 2000–2002.

Med anledning av den nationellt angelägna verksamhet som bedrivs vid Strindbergsmuseet föreslås en ökning av bidraget med 100 000 kronor.

Finansiering av de föreslagna satsningarna har skett genom omprioritering inom kulturområdet.

Tabell 11.17 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	39 298
Pris- och löneomräkning	+ 591
Föremålsvård i Kiruna	+ 700
Strindbergsmuseet	+ 100
Förslag 2000	40 689

H5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tabell 11.18 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	1998	Anslags-sparande	Utfall
1998	Utfall	16 245		4 181
1999	Anslag	10 000	Utgifts-prognos	14 181
2000	Förslag	10 000		
2001	Beräknat	10 204		
2002	Beräknat	10 421		

Bidraget används enligt förordningen (1990:573) om stöd till vissa icke-statliga kulturlokaler. Det innebär att stöd kan ges i form av bidrag till ny- eller ombyggnad av musei-, teater- och konsertlokaler som tillhör någon annan än staten. Bidrag kan också ges till standardhöjande reparationer och handikappanpassning av sådana lokaler. Beslut om bidrag fattas av Boverkets samlingslokalsdelegation efter samråd med Statens kulturråd. Beslut om bidrag fattas innan aktuella byggnadsarbeten påbörjas och utbetalas när arbetena är avslutade, vilket kan ta flera år.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Resultatredovisningen visar att under budgetåret 1998 inkom ansökningar om stöd för ca 65 kulturlokalsprojekt avseende sammanlagt 190 miljoner kronor. Detta pekar på den stora efterfrågan och behov av denna typ av stöd som föreligger. Boverkets samlingslokalsdelegation fattade beslut om fördelning av 6 981 000 kronor, vilket innebär att hela bidragsramen utnyttjades. Fyra ansökningar beviljades stöd; ett länsmuseum, ett konstmuseum, en konsthall och en folkparksteater. Enligt Boverkets bedömning har byggprojekten ofta utformats med särskild omsorg om gestaltningen.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget Stöd till icke-statliga kulturlokaler, besluta om bidrag som, inkl. tidigare åtaganden, medför utgifter på högst 2 miljoner kronor efter år 2000, dock längst t.o.m. år 2003.

Tabell 11.19 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Miljoner kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	15,4	6,2	2,0		
Nya förpliktelser	7,0	10,0	10,0		
Infriade förpliktelser*	16,2	14,2	10,0	1,0	1,0
Utestående förpliktelser vid årets slut	6,2 ¹	2,0	2,0		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	2,0	2,0	2,0		

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

¹ Varav anslagssparande 4,2 mkr

Slutsatser

Enligt regeringens bedömning är resultatet av verksamheten tillfredsställande och stödet till icke-statliga kulturlokaler ger i allt väsentligt önskade resultat. Regeringen föreslår att anslaget för år 2000 anvisas 10 miljoner kronor.

H6 Riksställningar

Tabell 11.20 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	31 868	Anslags- sparande	1 598
1999	Anslag	36 316	Utgifts- prognos	37 264
2000	Förslag	37 733		
2001	Beräknat	38 450 ¹		
2002	Beräknat	39 219 ²		

¹ Motsvarar 37 733 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 37 733 tkr i 2000 års prisnivå.

Riksställningar har enligt förordning (1997:1170) med instruktion för Riksställningar till uppgift att främja utställnings- och konstbildningsverksamheten genom att förmedla och anordna utställningar, biträda med rådgivning och annan service samt i övrigt utveckla och förnya utställningen som medium för kunskapsförmedling, debatt och upplevelse. Riksställningar skall fylla en viktig funktion som en levande kulturinstitution i samarbete och i samråd med statliga och kommunala myndigheter, andra kulturarvs- och kulturinstitutioner, organisationer och enskilda som är verksamma i samhälls- och kulturlivet.

Riksställningars avgiftsinkomster uppgick under år 1998 till 8 839 000 kronor.

Anslagssparandet har uppkommit genom att myndigheten under året fått stora externa intäkter genom olika arrangemang i samband med Kulturhuvudstadsåret. Prognosen för år 1999 visar på ett sammanlagt anslagssparande på 650 000 kronor, dvs. ca 1,8 % av anslaget. Myndigheten räknar med att förbruka sparandet under nästa budgetår.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Riksställningar har fortsatt satsningen på barn och unga och på den samtida konsten. Av totalt 29 utställningar under år 1998 har 12 haft barn och unga som målgrupp och 12 varit konstutställningar med inriktning mot samtidskonst, vilket innebär att andelen utställningar med dessa inriktningar ökat jämfört med föregående år. Antalet utställningar i turné har dock varit något färre än år 1997 och även antalet besökta kommuner. Riksställningar kommer i sin planering att av utställningarnas storlek och innehåll att ånyå erbjuda utställningar av varierad storlek, som kan öka efterfrågan från beställare med mindre lokaler, bibliotek, skolor etc. Riksställningars samarbete med SJ, Utställningståget, har fortsatt. Med start den 3 oktober 1998 har utställningen Spåra staden turnerat runt i landet. Övriga stora utställningsprojekt har varit Avatar och Makten över mitt liv. Under sommaren 1999 har Riksställningar i samarbete med Sjöhistoriska museet genomfört vandringsutställningen Människor och båtar i Norden. Av de utställningar som turnerade under år 1998 var 29 producerade i samarbete med andra.

Myndighetens roll som kunskapsförmedlare har stärkts genom inrättandet av Expoteket som egen avdelning fr.o.m. den 1 januari 1999. Riksställningar har gjort stora satsningar på att förbättra sin hemsida, som nu fungerar som en viktig informationskälla för verksamma inom utställningsområdet.

Riksställningar har av regeringen utsetts till att vara en av miljöledningsmyndigheterna, med uppgift att vara föregångare inom statlig förvaltning vad avser införandet av miljölednings-system. Detta arbete har inletts under år 1998 och ses av myndigheten som en fortsättning på det ambitiösa miljöarbete som sedan länge bedrivits vid myndigheten.

Slutsatser

Riksställningar har genom att producera och förmedla vandringsutställningar av hög kvalitet och genom sin rådgivning och service till övriga utställare uppfyllt de mål som satts för verksamheten. Riksställningars verksamhet ger önskade resultat och inriktningen bör därför behållas.

I 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100 utg.omr. 17 avsnitt 7.4) redovisades att utgiftsområdet under åren 2000 och 2001 minskar med 20 miljoner kronor. Av beloppet hänför sig 500 000 kronor till detta anslag. På grund av den regional- och kulturpolitiskt betydelsefulla verksamhet som Riksutställningar bedriver har dock regeringen funnit det angeläget att nivån på anslaget upprätthålls. Därför kompenseras Riksutställningar för neddragningen. Finansiering sker genom omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 1 322 000 kronor.

Tabell 11.21 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	36 316
Pris- och löneomräkning	+ 95
Besparing	- 500
Kompensation för besparing	+ 500
Justering av premier	+ 1 322
Förslag 2000	37 733

H7 Statliga utställningsgarantier och inköp av kulturföremål

Tabell 11.22 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	79	Anslags-sparande	1
1999	Anslag	80	Utgifts-prognos	80
2000	Förslag	80		
2001	Beräknat	82		
2002	Beräknat	83		

Anslaget får användas för inköp av kulturföremål som har sådant konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de införlivas med offentliga samlingar.

Systemet med statliga utställningsgarantier har funnits sedan år 1974. Enligt förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier, som trädde i kraft den 1 juni 1998, kan den som anordnar en tillfällig utställning som skall visas i Sverige under vissa förutsättningar få en statlig utställningsgaranti. Utställningsgaranti får också lämnas för svenska kulturmanifestationer utomlands.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Anslaget utnyttjades under år 1998 för ett bidrag på 79 000 kronor till Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet för inköp av ett fickur som tillhört Karl XII.

Möjligheten för utställningsarrangörer att få utställningsgarantier innebär att förutsättningar skapas för att musei- och utställningsverksamheten får en god spridning och når publik runt om i landet.

I samband med att förordningen om statliga utställningsgarantier trädde i kraft övertogs hanteringen av systemet av Statens kulturråd. Kulturrådet har utvärderat hur handläggningen av utställningsgarantier har fungerat. Utvärderingen visar bl.a. att intäkterna täcker kostnaderna för hanteringen av utställningsgarantier. Från och med år 2000 finansieras verksamheten genom avgifter (se A1 Statens kulturråd).

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidraget används på ett tillfredsställande sätt. Regeringen föreslår att anslaget för år 2000 anvisas 80 000 kronor.

12 Film och medier

12.1 Omfattning

I verksamhetsområdet ingår statens stöd på filmområdet: stöd till filmproduktion, till filmkulturell verksamhet och till Konstnärsnämndens filmstöd. Verksamhetsområdet omfattar vidare bidrag till Sveriges Dövas Riksförbund för produktion av TV-program för döva, statens insatser för TV-utbyte med Finland samt verksamheten vid Statens biografbyrå. Området omfattar också radio och TV i allmänhetens tjänst (public service). Övriga verksamheter inom medieområdet redovisas under utgiftsområde 1.

12.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 12.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
180,7	193,7	194,6	239,1	239,8	240,5

Förändringar

Staten, filmbranschen, Sveriges Television AB och TV4 AB (publ) har enats om ett nytt filmavtal, 2000 års filmavtal, som skall gälla fr.o.m. den 1 januari 2000 t.o.m. den 31 december 2004. Avtalet redovisas i propositionen Ny svensk filmpolitik (prop. 1998/99:131).

Konstnärsnämndens stöd till produktion av kortfilm förstärktes år 1999.

Prioriteringar

Det nya filmavtalet innebär en rad förändringar och kraftiga förstärkningar av nuvarande stöd till produktion och visning av svensk film.

Satsningen på radio och TV i allmänhetens tjänst fortsätter. Regeringen föreslår att Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) även för år 2000 tilldelas särskilda medel på sammanlagt 100 miljoner kronor för förnyelse. SVT föreslås dessutom för år 2000 få 75 miljoner kronor för särskilt kvalificerad programproduktion. Regeringen föreslår också att SR för år 2000 tilldelas särskilda medel på 10 miljoner kronor för att stärka mångfald och kvalitet i programutbudet.

För att hela befolkningen skall ha tillgång till TV kommer marknätet att vara avgörande under överskådlig tid. Digitala TV-sändningar i marknätet har inletts och ytterligare sändningstillstånd kommer att fördelas i slutet av år 1999.

Verksamheten vid Dövas TV förs över till public service-sektorn. Finansiering av produktion av teckenspråksprogram för döva föreslås i fortsättningen ske genom medelstildelning från rundradiokontot.

De statliga insatserna för dagspressen måste förstärkas. I syfte att värna den publicistiska mångfalden höjs driftsstödet från år 2000. För att långsiktigt värna presstödssystemet och att presstöd skall ges till tidningar med störst behov ändras gränsen för hushållstäckning för medel- och högfrekventa tidningar från 40 % till 30 %. För lågfrekventa tidningar införs en mjukare upplagetröskel i syfte att underlätta den fortsatta utgivningen (se utgiftsområde 1).

Under våren 1999 har tre utredningar lämnat förslag till regeringen om förändringar inom

medieområdet. Utredningarnas förslag syftar till att motverka skadlig ägar- och maktkoncentration inom massmedierna, att reformera lokalradion samt att kartlägga behovet av att samordna lagstiftningen inom bl.a. radio, television och televerksamhet (se utgiftsområde 1).

12.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

Mediemarknad

Den svenska mediemarknaden har genomgått stora och genomgripande förändringar under 1990-talet. Avregleringen av etermedierna och den tekniska utvecklingen har förändrat förutsättningarna på marknaden och skapat utrymme för nya aktörer. Internet har kommit att utvecklas till ett informations- och kommunikationssystem av väsentlig betydelse.

Medieanvändning

Enligt Mediebarometern 1998 (Nordicom) har medieanvändningen under 1990-talet varit relativt konstant³. Vissa tendenser till förändringar kan dock påvisas, bland annat en kraftig ökning av användningen av Internet i hemmet. Under en genomsnittlig dag år 1998 använde 8 % av befolkningen Internet i hemmet, jämfört med 2 % år 1997.

Den totala medieanvändningen är nästan sex timmar per person under en genomsnittlig dag. Radio och TV dominerar tidsmässigt. Drygt två timmar om dagen ägnas åt radiolyssnande och en och en halv timme åt TV-tittande.

TV, radio och morgontidningar är de medier som har störst räckvidd. En genomsnittlig dag tittar 86 % av befolkningen på TV, lyssnar 80 % på radio och läser 75 % en morgontidning. Andelen TV-tittare har ökat successivt sedan början av 1990-talet. Radiolyssnandet uppvisade en uppgång i mitten på 1990-talet men har inte ökat de senaste åren. Andelen som läst eller tittat i en morgontidning en genomsnittlig dag har ökat från 72 % år 1997 till 75 % år 1998.

Medieanvändningen skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper. Andelen TV-tittare är störst i åldersgrupperna 9–14 och 65–79 år. Andelen radiolyssnare är störst i åldrarna 25–64 år. Läsning av morgontidningar är vanligast i åldersgruppen 65–79 år.

Den bruttotid som ägnas åt medier är relativt likartad för kvinnor och män och användningen av olika medier skiljer sig inte i någon större utsträckning mellan könen.

TV-utbudet

Granskningsnämnden för radio och TV har publicerat en rapport om det svenska TV-utbudet. Bland annat redovisas resultat av en studie av sju TV-kanaler som riktar sig till hela landet (SVT1, SVT2, TV3, TV4, Kanal 5, TV6 och Z-TV). Studien visar att utbudet i SVT i sin helhet karaktäriseras av mycket stor mångfald i fråga om innehåll. TV4 profilerar sig som en kanal med ett utbud som ligger mycket nära den genomsnittliga svenska TV-kanalen. Utbudet i TV3, Kanal 5 och TV6 präglas av underhållning och förströelse.

Film

Under år 1998 uppgick antalet biobesök till 15,8 miljoner, vilket är en ökning med 4 % jämfört med år 1997. Antalet besök per år och invånare var 1,79 i genomsnitt. Ungdomar mellan 15 och 24 år går oftare på bio än andra. Under en genomsnittlig dag går 2 % av denna grupp på bio, jämfört med 1 % av den totala befolkningen. Bland vuxna är studenter, högre tjänstemän och akademiker de flitigaste biobesökarna.

Det genomsnittliga biljettpriset ökade med 7 % till 66,38 kronor. Under året har 20 svenska långfilmer haft premiär, varav 7 med utländska samproducenter. De svenska filmernas andel av biljettintäkterna var 14,7 %, vilket är en minskning jämfört med föregående års andel som var 17,8 %.

Våld i medier

Globaliseringen och den snabba teknikutvecklingen ändrar förutsättningarna för att på ett effektivt sätt skydda barn och unga från skadligt innehåll i medierna. EU:s ministerråd antog år 1998

³ Uppgifter om medieanvändningen avser åldersgruppen 9-79 år.

en rekommendation som syftar till att genom självreglering stärka skyddet för minderåriga och den mänskliga värdigheten inom såväl nya elektroniska medier som traditionella audiovisuella medier. Rådet mot skadliga våldsskildringar (Våldsskildringsrådet) ansvarar för rekommendationens genomförande i Sverige, vilket framför allt består i att etablera en dialog och ett informationsutbyte med företrädare för branscherna. Under det gångna året har bland annat den svenska TV- och datorspelsbranschen tagit initiativ till självreglering i form av åldersmärkning och information till föräldrar. EU:s ministerråd har även antagit en handlingsplan för att främja en säker användning av Internet, bl.a. genom stöd till utveckling av filtreringsverktyg.

Utbudet av våldsskildringar i svensk TV ökar inte totalt sett enligt en rapport publicerad av Våldsskildringsrådet i februari 1999. Andelen våldsskildringar av den totala sändningstiden i de sex studerade kanalerna var exakt densamma år 1997 som år 1995, nämligen 7 %. Däremot har de kanaler som redan år 1995 uppvisade en låg andel våld ytterligare minskat sitt våldsutbud. Detta gäller Sveriges Televisions kanaler. De kanaler som år 1995 uppvisade större andel våld har ytterligare ökat sitt våldsutbud. Minst andel våld uppvisar SVT2 med 1 % av kanalens totala sändningstid. Störst andel uppvisar TV1000 vars totala sändningstid till 14,1 % utgörs av våldsskildringar. Studien omfattar även SVT1, TV3, TV4 och Kanal 5.

De viktigaste statliga insatserna på området

Ny svensk filmpolitik

2000 års filmavtal mellan staten, filmbranschen och TV-företagen innebär en kraftig förstärkning av produktionsstöden till svensk film, liksom en kraftfull satsning på lanseringsstöd, stöd till distribution av parallellkopior och stimulansbidrag till biografägare för visning av svensk film. Vidare omfattar avtalet ett ökat stöd till visningsorganisationer och regional verksamhet samt medel för internationell lansering av svensk film, stöd till textning på svenska av film och video och till syntolkning, liksom medel för bevarande och tillgängliggörande av det svenska filmarvet. Flera parter i avtalet ökar sina direkta bidrag. De sammanlagda intäkterna till avtalet kan beräknas till 385 miljoner kronor under år 2000, vilket är en ökning med drygt 100 miljoner kronor jämfört med innevarande år. Staten skall

– under förutsättning att riksdagen fattar erforderliga beslut – lämna ett årligt bidrag till Filminstitutet på 200,5 miljoner kronor. Det innebär en ökning av bidraget med 67,6 miljoner kronor i jämförelse med år 1999, varav 5 miljoner kronor utgörs av de medel som regeringen disponerat för färgfilmsrestaurering i Ingmar Bergmans namn.

Det nya filmavtalet redovisas i propositionen Ny svensk filmpolitik (prop. 1998/99:131) som överlämnades till riksdagen i juni 1999.

Satsningen på public service fortsätter

I riksdagens beslut om budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1 utg. omr. 17 avsnitt 12.6, 1998/99:KrU 1, rskr. 1998/99:55) ingick att Sveriges Television, Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio skall tilldelas särskilda medel ur rundradiokontot om 245 miljoner kronor för åren 1999–2001 för förnyelse i samband med ny teknik. Medel har fördelats med 100 miljoner kronor för år 1999. Ytterligare 100 miljoner kronor skall fördelas för år 2000 och 45 miljoner kronor år 2001. SVT föreslås dessutom få 75 miljoner kronor även för år 2000 för särskilt kvalificerad programproduktion. Regeringen föreslår också att SR för år 2000 tilldelas särskilda medel på 10 miljoner kronor för att stärka mångfald och kvalitet i programutbudet.

Dövas TV finansieras via rundradiokontot

Under hösten 1998 och vintern 1999 har en utvärdering av verksamheten vid Dövas TV genomförts inom Kulturdepartementet. En promemoria med förslag om ändrad finansiering och vissa bedömningar angående ny organisationsform för Dövas TV remitterades under maj–juni 1999. Sveriges Television AB och Sveriges Dövas Riksförbund har den 8 september 1999 inkommit till regeringen med en principöverenskommelse om överföring av verksamheten till Sveriges Television. Regeringen föreslår att finansiering av produktion av tecken- och språksprogram för döva år 2000–2001 skall ske genom medelstilldelning från rundradiokontot.

Digitala TV-sändningar i marknätet

I juni 1998 meddelade regeringen tillstånd för digitala TV-sändningar i marknätet. Regeringen ändrade sändningstillstånden i december 1998 då ytterligare ett sändarnät blev tillgängligt. För närvarande har 11 företag tillstånd att sända i de tre sändarnät som är tillgängliga för digital mark-sänd TV.

Regeringen har den 23 juni 1999 beslutat att sändningsutrymme för digitala TV-sändningar som motsvarar ytterligare en frekvenskanal får upplåtas i de områden som omfattas av den första uppbyggnadsetappen. Fördelningen av sändningstillstånden sker i slutet av år 1999.

Regeringen har tillkallat en parlamentarisk kommitté (dir. 1997:137) med uppdrag att följa och utvärdera de markbundna digitala TV-sändningarna under den första etappen. Kommittén har också till uppgift att medverka vid urvalet av de programföretag som ges tillstånd genom att yttra sig över ansökningarna till Radio- och TV-verket.

Effekter av de statliga insatserna

Filmutredningen har på regeringens uppdrag redovisat analyser och förslag baserade på erfarenheter från nuvarande filmpolitiska stöd i betänkandet Ny svensk filmpolitik (SOU 1998:142). En erfarenhet är att svensk filmproduktion är beroende av offentligt stöd. Det är en situation som Sverige delar med alla länder i Europa. En annan erfarenhet är att förhandsstöd till långfilm, barn- och ungdomsfilm samt kort- och dokumentärfilm spelar en central roll för finansieringen av svenska filmprojekt. Exempelvis har ansökan om förhandsstöd lämnats för 95 av de sammanlagt 109 svenska långfilmer som producerades under perioden 1993–1997. Stöd beviljades till 90 filmer.

Satsningen på regionala resurscentrum för film och video har inneburit ett större regionalt engagemang för filmen som konst och som tillväxtnäring. Verksamheten präglas av arbete med filmfrämjande åtgärder, regionala visningskedjor, marknadsföring, filmevenemang m.m. som tillsammans bidrar till distribution och visning av svensk film. Även produktionen av kortfilm har ökat kraftigt.

I och med utgången av år 1998 avslutades det restaureringsprojekt för svensk färgfilm som Svenska Filminstitutet med hjälp av engångsmedel inledde år 1996. Vid denna tidpunkt hade 16 filmer färdigställts, vilket innebär att målet för det särskilda projektet uppnåtts. Flera av filmerna har även visats för publik. Med hjälp av de ytterligare medel som i Ingmar Bergmans namn tilldelats för färgfilmsrestaurering fr.o.m. år 1999, kommer arbetet att fortgå med den stora mängd filmer som återstår att restaurera (se även prop. 1998/99:1 utg.omr. 17).

Konstnärsnämndens stöd till produktion av kortfilm är av mycket stor betydelse för de svenska kortfilmarna och särskilt för unga, oetablerade filmare. Dessa har svårigheter att finna finansiering på annat håll och bidraget ger dem möjligheter till förarbeten i form av manus eller "piloter" som sedan presenteras för presumtiva producenter. Kortfilmsproduktion är mycket kostnadskrävande och nämndens bidrag är oftast en nödvändig del av den totala finansieringen. Bidragsgivningen är särskilt viktig då det i övrigt saknas organ som ger bidrag till experimentell film utan att det samtidigt förutsätts att försöken resulterar i en visningsfärdig produkt.

Satsningen på public service-radio och public service-TV innebär att företagen ges möjligheter att, även i en tid av omställning, uppfylla sitt uppdrag att förse hela befolkningen med ett brett utbud som kännetecknas av mångfald och kvalitet. En annan effekt av satsningarna är att programföretagen får möjlighet att kunna bereda fler arbetstillfällen för utomstående i programverksamheten.

Statens insatser för att möjliggöra sändningar av digital marksänd TV har bl.a. betydelse för tillgången till ett varierat radio- och TV-utbud över landet, samt på sikt för ett mer effektivt utnyttjande av frekvensutrymmet.

De åldersgränser som Statens biografbyrå sätter efterlevs väl vid filmvisningarna. Granskningen får även effekter för videohandeln eftersom en stor och växande andel av de filmer som hyrs ut och säljs har granskats av Biografbyrån och försetts med åldersgränser. Biografbyråns tillsynsorganisation med regionala kontrollörer bedöms ha en återhållande effekt på förekomsten av olaga våldsskildring på videomarknaden. Genom Biografbyråns yttranden effektiviseras Justitiekanslerns hantering av åtalsärenden som rör olaga våldsskildring.

Regeringens slutsatser

Målen för statens insatser inom verksamhetsområdet är att stödja mångfald och reella yttrandemöjligheter, garantera massmediernas oberoende, säkerställa tillgänglighet till massmedierna, motverka skadliga inslag i massmedierna samt att främja nyskapande och tillgång till ett varierat utbud.

I propositionen Ny svensk filmpolitik (prop. 1998/99:131) gör regeringen bedömningen att de samlade insatserna för filmen bör förstärkas och

att huvuduppgiften bör vara att främja produktion och distribution av svensk kvalitetsfilm. Inriktningen på de framtida insatserna bör i huvudsak ansluta till den grundläggande inriktning som angavs i propositionen Kulturpolitik (prop. 1996/97:3). Därtill bör det vara en viktig uppgift för en ny filmpolitik att förbättra kvinnliga filmskapares villkor. Filmutredningens analyser och förslag, byggda på erfarenheter från gällande filmpolitiska stöd, visar att det krävs såväl förändringar av nuvarande filmpolitiska stödformer som en kraftig förstärkning av de ekonomiska medel som ställs till förfogande för att inriktningen på filmpolitiken skall kunna förverkligas. I propositionen gör regeringen bedömningen att 2000 års filmavtal innebär att inriktningen på filmpolitiken har större förutsättningar att förverkligas.

Statens insatser på verksamhetsområdet i övrigt främjar i hög grad produktion, distribution och ett varierat utbud av TV-program i Sverige samt värnar mångfalden på den svenska mediemarknaden. Insatserna bidrar även till att förekomsten av skadliga våldsskildringar begränsas.

Satsningar på public service-radion och public service-televisionen är viktiga för att radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst även i fortsättningen skall ha en central roll bland svenska medier. Public service-företagen bör även i fortsättningen ges goda möjligheter att befinna sig långt framme när det gäller utveckling av nya programformer och användning av ny teknik.

Genom att Dövas TV förs över till public service-sektorn kan huvudmannaskap och finansiering ges former som långsiktigt tryggar verksamheten. Förutsättningarna för produktion av TV-program för döva och hörselskadade kan därmed förbättras genom samordning av Dövas TV:s och SVT:s produktion. Finansiering av produktion av teckenspråksprogram för döva för åren 2000–2001 föreslås ske genom medelstilldelning från rundradiokontot.

I det föregående har redogjorts för satsningar på filmområdet. Resultatet inom verksamhetsområdet i övrigt bedöms som tillfredsställande och inriktningen kommer i huvudsak att ligga fast för år 2000.

12.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte lämnat några inläggningar i revisionsberättelserna.

12.5 Anslag

11 Filmstöd

Tabell 12.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	129 530	Anslags-sparande	861
1999	Anslag	142 403	Utgifts-prognos	142 800
2000	Förslag	205 161		
2001	Beräknat	205 161		
2002	Beräknat	205 161		

Under anslaget anvisas medel för statens stöd till svensk filmproduktion m.m., till filmkulturell verksamhet, till regionala resurscentrum för film och video samt för Konstnärsnämndens filmstöd.

Stödet till svensk filmproduktion finansieras t.o.m. innevarande år genom 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet. Det femåriga avtalet mellan staten, organisationer inom film- och videobranchen samt Sveriges Television AB och TV4 AB (publ) trädde i kraft den 1 januari 1993.

I december 1997 sades filmavtalet upp av videobranchen. Övriga parter träffade i februari 1998 en överenskommelse om förlängning av avtalet i första hand t.o.m. den 31 december 1999. Avtalet genererade 215 miljoner kronor under år 1998, varav ca 177 miljoner kronor utgick som stöd till svensk filmproduktion. Under år 1999 beräknas avtalets intäkter minska med drygt 30 miljoner kronor på grund av att videobranchen inte längre bidrar med medel.

Filminstitutet är även kontaktkontor för EU:s audiovisuella stödprogram MEDIA II.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I propositionen Ny svensk filmpolitik (prop. 1998/99:131) redovisar regeringen de viktigaste resultaten av det filmstöd som fördelats inom

ramen för 1993 års finansieringsavtal och de överväganden som ligger bakom 2000 års filmavtal. Propositionen kommer att behandlas av riksdagen under hösten 1999.

När det gäller Sveriges deltagande i internationellt samarbete på filmområdet har Filminstitutet fortsatt sitt arbete med bl.a. EU:s stödprogram MEDIA II och Europarådets produktionsfond Eurimages. En viktig del av arbetet gäller spridning av information om de olika stöden till de berörda inom filmbranschen och att ge råd i ansökningsförfarandet. Antalet svenska ansökningar inom MEDIA II fortsätter att öka, men det faktiska utfallet minskade under året. Erfarenheterna visar dock att stöden utgör ett värdefullt tillskott till filmbranschen och att MEDIA II skapar viktiga informella och formella nätverk.

Inom ramen för den filmkulturella delen av Filminstitutets verksamhet har institutet fördelat stöd för spridning och visning av värdefull film i hela landet, bl.a. till visningsorganisationer och filmfestivaler. Flertalet av dessa stöd gäller insatser på det regionala planet för utveckling inom filmområdet och till lokal filmkulturell verksamhet för barn och ungdom. En viktig del av Filminstitutets verksamhet är att stimulera en fortsatt uppbyggnad av regionala resurscentrum för film och video. Under år 1998 har tolv regionala resurscentrum fått del av stödet. Totalt fördelades 9 miljoner kronor, vilket genererade en regional motprestation på 14,7 miljoner kronor. För innevarande år får sexton resurscentrum del av stödet, som uppgår till 13,5 miljoner kronor. Skolbio har under läsåret 1997/98 bedrivits i 154 av landets kommuner, varav 64 kommuner numera bedriver verksamheten utan stöd från Filminstitutet. Filminstitutet fördelar även stöd för breddning av filmrepertoaren på små och medelstora orter. Under år 1998 fördelades 255 000 kronor till 85 biografier i 16 län.

Filminstitutets filmarkiv ökade år 1998 med 868 titlar och sammanlagt finns nu drygt 18 000 lång- och kortfilmer arkiverade. Filmerna måste förvaras i kylkasematter som håller en viss temperatur och luftfuktighet för att inte förstöras. Kasematterna fylldes under året och arkivet byggs under år 1999 ut med hjälp av de medel som anvisades för ändamålet i budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1 utg.omr. 17, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55).

I och med utgången av år 1998 avslutades det restaureringsprojekt för svensk färgfilm som Filminstitutet med hjälp av engångsvisa medel

inledde år 1996. Under denna period har 16 filmer färdigställts, vilket innebär att målet för det särskilda projektet uppnåtts. Flera av filmerna har även visats för publik. Med hjälp av de ytterligare medel som i Ingmar Bergmans namn tilldelats för färgfilmsrestaurering fr.o.m. år 1999 kommer arbetet att fortgå med den stora mängd filmer som återstår att restaurera. Omkopieringen av den brandfarliga nitratfilmen från perioden 1897–1953 fortsätter. Tre långfilmer har kopierats under året och ytterligare ett antal filmer har återfunnits och överförts till säkerhetsfilm. Ett stort antal kortfilmer återstår dock att kopiera.

Filminstitutet arbetar också för att sprida svensk film och svensk filmkultur i olika delar av världen. Under året har svensk film visats på 180 platser runt om i världen vid festivaler och andra evenemang. Särskilt framgångsrika är de svenska kort- och dokumentärfilmerna.

Konstnärsnämndens bidrag till projekt inom filmområdet har kommit att få allt större betydelse för filmarna. Antalet ansökningar har ökat kraftigt under senare år, från 131 på årsbasis budgetåret 1995/96 till 239 ansökningar år 1998. Antalet beviljade ansökningar ökade från 19 stycken år 1997 till 34 stycken år 1998. Detta har möjliggjorts genom att de genomsnittliga bidragsbeloppen minskat. Kvinnornas andel av antalet bidrag har legat konstant på omkring 40 % vilket svarar mot deras andel av ansökningarna.

2000 års filmavtal

I april 1999 enades staten, organisationer inom filmbranschen, Sveriges Television AB och TV 4 AB (publ) om ett nytt filmavtal, 2000 års filmavtal, som träder i kraft den 1 januari 2000 och skall gälla t.o.m. den 31 december 2004. Regeringen har den 10 juni 1999 överlämnat propositionen Ny svensk filmpolitik (prop. 1998/99:131) till riksdagen.

I propositionen gör regeringen bedömningen att de samlade insatserna för filmen bör förstärkas. Huvuduppgiften bör vara att främja produktion och distribution av svensk kvalitetsfilm. Inriktningen på de framtida insatserna för filmen bör vara att upprätthålla och utveckla värdefull svensk filmproduktion i samverkan med berörda branscher, att säkerställa tillgången till ett brett utbud av värdefull film i olika visningsformer i hela landet, att upprätthålla och utveckla bio-

grafens roll som kulturell mötesplats i hela landet och medverka till att biopubliken långsiktigt ökar, att ge fler, främst barn och ungdomar, möjlighet till eget skapande med film och andra medier för rörliga bilder, att regionalt och lokalt stärka filmens roll i kulturlivet, särskilt med tanke på barn och ungdom, att förbättra kvinnliga filmskapares villkor, att bevara filmer och material av film- och kulturhistoriskt intresse och i ökad utsträckning tillgängliggöra dem för forskning och allmänhet samt att upprätthålla och utveckla det internationella utbytet och samarbetet på filmområdet.

Slutsatser

Regeringen redovisar i propositionen om ny svensk filmpolitik sina slutsatser angående filmpolitiken. För att inriktningen på filmpolitiken skall kunna förverkligas krävs såväl förändringar av nuvarande stödformer som en kraftig förstärkning av stödet. I propositionen föreslår regeringen därför att stöd till filmkulturell verksamhet och stöd till regionala resurscentrum för film och video skall regleras i 2000 års filmavtal.

För år 2000 beräknar regeringen en ökning av filmstödet med 67,6 miljoner kronor i jämförelse med år 1999, varav 5 miljoner kronor utgörs av de medel som regeringen har disponerat under innevarande år för restaurering av svensk färgfilm i Ingmar Bergmans namn. Regeringen föreslår att 205,2 miljoner kronor anvisas anslaget för filmstöd för år 2000, varav 200,5 miljoner kronor avser medel inom ramen för 2000 års filmavtal.

Förslagen finansieras genom omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Av anslaget år 2000 avser 158 000 kronor den statliga ålderspensionsavgiften.

Tabell 12.3 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	142 403
Reformer	+ 62 600
Ålderspensionsavgiften	+158
Förslag 2000	205 161

12 Statens biografbyrå

Tabell 12.4 Anslagsutvecklingen

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	7 612	Anslags-sparande	931
1999	Anslag	7 390	Utgifts-prognos	8 100
2000	Förslag	8 214		
2001	Beräknat	8 344 ¹		
2002	Beräknat	8 481 ²		

¹ Motsvarar 8 214 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 8 214 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens biografbyrå förhandsgranskar på begäran filmer och videogram som skall visas offentligt. Biografbyrån fastställer åldersgränser och kan besluta om klipp och visningsförbud. På begäran förhandsgranskas även filmer och videogram för enskilt bruk. Biografbyrån utövar tillsyn över videogrammarknaden och skall yttra sig till Justitiekanslern (JK) innan allmänt åtal väcks för brottet olaga våldsskildring.

Anslagssparandet beror i huvudsak på minskade hyreskostnader. År 1999 minskades Biografbyråns anslag tillfälligt med 450 000 kronor på grund av detta sparande. Den del av anslagssparandet som motsvarar den tillfälliga minskningen av anslaget kommer därför att användas till myndighetens förvaltningskostnader under år 1999. Resterande sparade medel skall under åren 1999 och 2000 bland annat användas till värdskaftet för en internationell konferens för filmgranskare, investering i ett nytt ekonomisystem samt en fortsatt satsning på utåtriktad information.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1998 har Biografbyrån fattat beslut i totalt 713 granskningsärenden. Av dessa var 410 långfilmer, vilket avser biograffilmer och videofilmer som är 60 minuter eller längre. Det totala antalet granskade långfilmer är i princip oförändrat från tidigare år. Av de granskade långfilmerna

var 185 biograffilmer och 225 videofilmer, vilket innebär en större andel videofilmer än tidigare år. De granskade videofilmerna var med något undantag avsedda för uthyrning eller försäljning och omfattas inte av den obligatoriska förhandsgranskningen. Närmare 90 % av de granskade videofilmerna var pornografiska.

Flertalet filmer åläggs någon form av restriktion, i allmänhet en åldersgräns. Endast 6 % av de granskade långfilmerna fick visas för all publik, det vill säga även för de minsta barnen utan vuxensällskap. Klippingripanden gjordes under året i tolv videogram, samtliga pornografiska med våldsinslag. Inga klipp gjordes i biograffilmer. Ingen film, vare sig biograf eller videofilm, förbjöds.

Biografbyrån har under år 1998 yttrat sig till JK om drygt 1 100 videogram som, med ett undantag, ingick i samma ärende.

Under slutet av år 1998 och början av år 1999 har biografbyrån genomfört betydande satsningar för att göra sitt material elektroniskt tillgängligt, bl.a. genom uppbyggnaden av en webbplats.

Tabell 12.5 Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tusental kronor			
Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	8 775	6 893	1 882
Prognos 1999	7 100	7 100	0
Budget 2000	7 100	7 100	0

För granskning av filmer och videogram tar Biografbyrån ut avgifter som skall motsvara kostnaden för granskningsverksamheten. Intäkterna redovisas på statsbudgetens inkomstsida under rubrik 2522 Avgifter för granskning av filmer och videogram. Biografbyrån får inte disponera intäkterna. Under år 1998 var intäkterna från granskningen 8 519 000 kronor, medan kostnaden var 6 739 000 kronor. Granskningsavgifterna sänktes den 1 januari 1999 för att bättre motsvara kostnaderna. Enligt Biografbyråns prognos beräknas granskningsintäkterna till 7 miljoner kronor under åren 1999 och 2000.

Biografbyrån tar också ut en avgift för yttranden i åtalsärenden. Denna avgift fastställs av myndigheten och uppgick under året till 525 kronor per videogram. Intäkterna av yttranden i åtalsärenden var under året 256 000 kronor. Kostnaden har under samma tid uppgått till 154 000 kronor. Vissa intäkter av det stora åtals-

ärendet byrån yttrade sig över under år 1998 återfinns i 1997 års bokföring, eftersom handläggningen inleddes under detta år. Även Biografbyråns avgifter för yttranden i åtalsärenden redovisas under inkomsttitel 2522 Avgifter för granskning av filmer och videogram. Byråns prognos visar att intäkterna från dessa ärenden kommer att uppgå till 100 000 kronor per år under åren 1999 och 2000.

Slutsatser

Enligt regeringens bedömning har Statens biografbyrå på ett effektivt sätt utfört sina uppgifter.

Regeringen föreslår att anslagsnivån från år 1998 återställs med 450 000 kronor efter den tillfälliga minskningen under år 1999.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 334 000 kronor.

Tabell 12.6 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor	
Anslag 1999	7 390
Pris- och löneomräkning	+ 40
Justering av premier	+ 334
Återställande av nivå	+ 450
Förslag 2000	8 214

13 Utbyte av TV-sändningar mellan Sverige och Finland

Tabell 12.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor			
1998	Utfall	25 347	
1999	Anslag	25 533	Utgifts-prognos 25 401
2000	Förslag	24 932	
2001	Beräknat	25 426	
2002	Beräknat	25 965	

Under anslaget anvisas medel för de kostnader Teracom AB har för rundradiosändningar i Storstockholmsområdet av finländska TV-program, de kostnader Sveriges Television AB har för tillhandahållande och överföring av en svensk pro-

gramkanal till Finland, de kostnader Telia InfoMedia TeleVision AB har för tillhandahållande av den finländska programkanalen till kabelnät på ett antal orter i Sverige samt Sverigefinska Riksförbundets kostnader i samband med utsändning av den finländska programkanalen i Sverige. De sistnämnda kostnaderna baserar sig på överenskommelser mellan riksförbundet och förhandlingsorganisationen Copyswede som företräder vissa rättighetshavareorganisationer.

Det svensk-finska televisionsutbytet bedrivs enligt en princip om ömsesidighet. Finland ansvarar för kostnaderna för utsändningen av en svensk programkanal i Finland och för överföringen av en finsk programkanal till Sverige. På motsvarande sätt ansvarar Sverige för kostnaderna för utsändningen av en finsk programkanal i Sverige och för överföringen av en svensk programkanal till Finland.

Finlands-TV har under år 1998 distribuerats till 26 orter i Sverige enligt avtal mellan Kulturdepartementet och Telia InfoMedia TeleVision AB. Dessa orter har en potential av drygt en miljon hushåll vilket motsvarar över 2,5 miljoner möjliga tittare. Motsvarande kanal, SVT EUROPA, sänder i södra Finland och har där en potential av drygt 700 000 hushåll, eller omkring 1,7 miljoner möjliga tittare.

Utsändningen av finländska TV-program i Sverige sker med stöd av radio- och TV-lagen (1996:844). Regeringen har den 22 december 1998 meddelat Sverigefinska Riksförbundet tillstånd att bedriva sådana sändningar under år 1999.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Verksamheten med vidaresändning av en finsk programkanal i Sverige har genomförts på ett tillfredsställande sätt under år 1998. Telia InfoMedia TeleVision AB redovisar i sitt budgetunderlag ett lägre medelsbehov för år 2000 beroende på billigare teknik och effektivare distribution.

Slutsatser

Regeringen bedömer att systemet med rundradiosändningar av den finländska programkanalen över Storstockholmsområdet och till-

handahållande av programkanalen för kabeldistribution på ett antal orter i Sverige bör bibehållas tills vidare. De medel som frigörs genom minskat resursbehov föreslås användas för omprioriteringar inom kulturområdet.

Tabell 12.8 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	25 533
Pris- och löneomräkning	- 151
Minskat resursbehov	- 450
Förslag 2000	24 932

14 Bidrag till dokumentation om den mediepolitiska utvecklingen och till europeiskt mediesamarbete

Tabell 12.9 Anslagsutvecklingen

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	666	Anslags-sparande	785
1999	Anslag	821	Utgifts-prognos	742
2000	Förslag	821		
2001	Beräknat	837		
2002	Beräknat	853		

Under anslaget redovisas medel för svensk medverkan i Audiovisuella Eureka och Europeiska Audiovisuella Observatoriet. Avgiften år 1998 till Audiovisuella Eureka och Observatoriet uppgår till sammanlagt 666 000 kronor.

Audiovisuella Eureka arbetar för närvarande med ett mandat på fyra år. En oberoende utvärdering av verksamheten har genomförts under hösten 1998 och vintern 1999 med sikte på ställningstagande till den fortsatta verksamheten under hösten 1999.

Anslagssparandet beror dels på underutnyttjande av anslaget, dels på en osäkerhet om storleken på den svenska medlemsavgiften till de två organisationerna. På tilläggsbudget i denna proposition föreslås att anslaget minskas med 785 000 kronor för förstärkning av presstödet inom utgiftsområde 1. Anslagssparandet kommer, som en följd härav, att användas för kostnader under anslaget.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Audiovisuella Eurekas insatser under år 1998 har fortsatt koncentrerats till att stödja och initiera projekt inom områdena utbildning, utveckling och distribution av europeisk film, TV och video. Syftet med verksamheten är att stärka den europeiska audiovisuella industrins konkurrenskraft och underlätta samarbete mellan EU-länder och de deltagande länder som inte är medlemmar i EU.

Europeiska Audiovisuella Observatoriet är ett forsknings- och statistikinstitut som samlar in och distribuerar information om den europeiska film-, TV-, och videoindustrin. Observatoriet driver dessutom ett utvecklingsarbete i syfte att skapa jämförbar europeisk statistik på det audiovisuella området. Under år 1998 har arbetet koncentrerats på observatoriets informationsservice, rådgivning och utgivning av publikationerna IRIS och Statistical Yearbook.

Slutsatser

Regeringen föreslår att anslaget för år 2000 anvisas 821 000 kronor.

Radio och TV i allmänhetens tjänst

Inledning

År 1998 var det andra året av den nuvarande tillståndsperioden (1997–2001) för radio- och TV-företagen i allmänhetens tjänst (public service) – Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) (inkl. Radio Sweden) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). Enligt riksdagens beslut den 11 juni 1996 om riktlinjer för en radio och TV i allmänhetens tjänst skall public service-företagen, inkl. dotterbolag, under tillståndsperioden finansieras i huvudsak med TV-avgifter som riksdagen anvisar från rundradiorelsens resultatkonto (rundradiokontot) (prop. 1995/96:161, bet. 1995/96:KrU12, rskr. 1995/96:297). Även Granskningsnämnden för radio och TV skall delvis finansieras med TV-avgiftsmedel. Riksdagsbeslutet innebär vidare att medelstillelningen till public service-företagen, liksom tidigare, skall värdesäkras enligt ett sär-

skilt kompensationsindex som fastställs av regeringen.

De tre programföretagen har i mars 1999 lämnat redovisningar av hur public service-uppdraget uppfyllts. Redovisningarna gäller verksamhetsåret 1998 och utgår från tillståndsvillkor, anslagsvillkor och i förekommande fall företagens egna måldokument. Företagen arbetar också på olika sätt med att sprida dessa redovisningar, bl.a. genom att de finns tillgängliga på företagens hemsidor på Internet. Syftet med redovisningarna är bl.a. att ge staten underlag inför kommande tillståndsperioder, skärpa företagens fokus på hur uppdraget uppfyllts samt att ge allmänheten information om hur TV-avgiftsmedlen används och på så sätt stimulera till offentlig debatt.

Granskningsnämnden för radio och TV har i uppdrag att göra en bedömning av om företagens redovisningar ger staten och allmänheten tillräckligt underlag. Nämnden har i sitt beslut den 9 juni 1999 funnit att 1998 års rapporter från SR, SVT och UR allmänt sett är väl genomförda och att de väsentligen tillgodoser de syften som angivits av regering och riksdag. Nämnden pekar dock på vissa punkter där den anser att det finns behov av förtydliganden och kompletteringar i kommande rapporter från företagen. Nämnden konstaterar att programföretagen i flera fall gjort förändringar i syfte att ytterligare höja informationsvärdet i rapporterna. Företagen har dessutom följt vissa av de rekommendationer om åtgärder som nämnden pekade på vid bedömningen av 1997 års rapporter.

Satsningen på radio och TV i allmänhetens tjänst har fortsatt under år 1998. Den innebär att SVT, SR och UR har fått del av det särskilda medelstillskott under perioden 1998–2001 som riksdagen fattat beslut om (prop. 1998/99:1, utg.omr. 17, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55). För år 1998 har 100 miljoner kronor fördelats mellan SVT, SR och UR. Dessutom har SVT fått 75 miljoner kronor för särskilt kvalificerad programproduktion.

SVT har av tilldelade medel för digitala sändningar åren 1997 och 1998 (123,2 miljoner kronor) förbrukat 40 miljoner kronor vid 1998 års utgång. SVT bedömer att resterande medel, tillsammans med de av regeringen utfästa medlen för åren 1999–2001, kommer att ha finansierat digital distribution och nya programverksamheter t.o.m. utgången av år 2001. SVT har under år 1999 startat nationella digitala sändningar i marknätet av SVT1, SVT2, SVT24 samt regionalt

i fem områden, som når ca 50 % av befolkningen.

SR har vid utgången av år 1998 förbrukat 15 miljoner kronor av hittills tilldelade medel för digitala sändningar på totalt 69,5 miljoner kronor. SR har träffat ett avtal med Teracom om kostnaderna för utbyggnad av sändarnätet och digitala sändningar under åren 1999–2001. SR räknar med en kostnad på ca 50 miljoner kronor per år för den digitala verksamheten. SR begär ett särskilt kvalitetstillskott på 40 miljoner kronor per år fr.o.m. år 2000.

SR redovisar att det nationella digitala nätet vid halvårsskiftet 1999 täcker 85 % av publiken och det regionala nätet 35 %. SR sänder för närvarande det analoga riksbudet även digitalt vad avser P1, P3 och P4-riks samt P4 lokalt över de områden där SR har sändningstillstånd. Dessutom sänds den finska kanalen P7 och en del unika försökssändningar, t.ex. en 24-timmars seriös musikkanal i Stockholm och Malmö samt olika försök med bild- och texttjänster.

UR:s sändningstillstånd har genom regeringsbeslut den 17 december 1998 förlängts att gälla t.o.m. utgången av år 2001. UR utgår i budgetunderlaget från att företaget kommer att få del av de särskilda medel som regeringen utfäst sig för under åren 2000 och 2001 och att dessa medel fördelas till programföretagen enligt gällande fördelningsnyckel.

Medelsberäkning för år 2000

Tabell 12.11 Ordinarie medelstildelning

Miljoner kronor i 1997 års prisläge enligt kompensationsindex

Sveriges Television	3 087,6	60,57%
Sveriges Radio	1 767,3	34,67%
Sveriges Utbildningsradio	242,7	4,76%
Totalt	5 097,6	100%
Radio Sweden	38,8	

Tabell 12.12 Särskilda medel

Miljoner kronor i 1998 års prisläge enligt kompensationsindex

Sveriges Television	60,57
Sveriges Radio	34,67
Sveriges Utbildningsradio	4,76
Totalt	100
Sveriges Television (programproduktion)	75
Sveriges Radio (mångfald och kvalitet)	10

Regeringens förslag om medelsanvisning till SVT, SR, UR och Radio Sweden tar sin utgångspunkt i de riktlinjer som beslutades av riksdagen i juni 1996 i samband med behandlingen av propositionen En radio och TV i allmänhetens tjänst 1997–2001 (prop. 1995/96:161, bet. 1995/96:KrU12, rskr. 1995/96:297).

För år 1999 tilldelades de tre public service-företagen totalt 5 097,6 miljoner kronor (i 1997 års prisläge enligt kompensationsindex). Det senast kända kompensationsindex gäller fortfarande år 1997 varför medelstildelningen även för år 2000 skall ske i 1997 års prisläge. Regeringen föreslår därför en total medelstildelning för år 2000 på 5 097,6 miljoner kronor (i 1997 års prisläge enligt kompensationsindex).

Fördelningsnyckeln mellan SVT, SR och UR ändrades senast genom riksdagens beslut om medelstildelning för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten för år 1997. Den bör behållas oförändrad även år 2000. Programföretagen bör även i fortsättningen i samförstånd kunna justera fördelningen om bolagen exempelvis kommer överens om att omfördela ansvaret för vissa gemensamma funktioner.

Regeringen föreslår därför att de samlade medlen för år 2000 fördelas med 3 087,6 miljoner kronor (60,57 %) till SVT, 1 767,3 miljoner kronor (34,67 %) till SR och 242,7 miljoner kronor (4,76 %) till UR. I enlighet med riksdagens beslut om riktlinjer för public service-verksamheten skall även Radio Swedens medelstildelning räknas upp med kompensationsindex. För år 1999 tilldelades Radio Sweden 38,8 miljoner kronor (i 1997 års prisläge). Regeringen föreslår att Radio Sweden även för år 2000 tilldelas 38,8 miljoner kronor (i 1997 års prisläge).

Granskningsnämnden för radio och TV skall enligt riksdagens beslut om riktlinjer för public service-verksamheten, liksom tidigare, delvis finansieras över statsbudgeten och delvis med

medel från rundradiokontot som anvisas till statsbudgetens inkomstsida. Regeringens förslag om medelstildelning till Granskningsnämnden lämnas under utgiftsområde 1, anslag E5. Nämndens totala anslag för år 2000 föreslås uppgå till 7 421 000 kronor. Regeringen föreslår att 5 046 000 kronor skall anvisas från rundradiokontot till statsbudgetens inkomstsida.

Särskilda medel för förnyelse

I budgetpropositionen för år 1999 föreslog regeringen att public service-företagen skulle tilldelas särskilda medel för satsning på förnyelse. Medlen avsåg såväl satsningar på ny distributionsteknik som möjligheter att vidareutveckla programformer och starta nya programkanaler. Riksdagen fattade den 9 december 1998 beslut med anledning av regeringens förslag (prop. 1998/99:1 utg.omr. 17 avsnitt 12.6, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55). Beslutet innebär att public service-företagen skall tilldelas särskilda medel på 245 miljoner kronor (i 1998 års prisläge enligt kompensationsindex) för åren 1999–2001. Medlen skall fördelas med 100 miljoner kronor år 1999, 100 miljoner kronor år 2000 och 45 miljoner kronor år 2001.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för år 1999 som skäl för satsningen både att public service-företagen har en viktig roll vid introduktionen av ny teknik på radio- och TV-området och att det är viktigt att den goda kvalitet som präglar public service-radion och public service-televisionen kan vidmakthållas. Denna bedömning gäller fortfarande. Public service-företagen befinner sig mitt i en process av omställning. Ett omfattande teknikskifte sammanfaller i tiden med en alltmer tilltagande konkurrens. Denna situation innebär påfrestningar för företagets verksamhet. Övergången till ny teknik för såväl produktion som distribution av radio och TV medför under en övergångsperiod ökade kostnader för public service-företagen. Den digitala tekniken medför att en effektivisering i företagen blir möjlig. En del av dessa kostnadsökningar kan därför inrymmas inom ramen för företagets ordinarie medelstildelning. Därutöver behövs även för år 2000 ett medelstillskott för bl.a. sändningar med digital teknik, men också för att programföretagen skall ha goda förutsättningar att utveckla programutbudet och skapa nya programformer samt göra detta utbud tillgängligt för hela den svenska publiken.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att särskild medelstildelning för förnyelse till SVT,

SR och UR utgår med 100 miljoner kronor även för år 2000. Medlen skall fördelas med 60,57 % till SVT, 34,67 % till SR och 4,76 % till UR. De särskilda medel som regeringen föreslår skall göras tillgängliga skall särredovisas i företagets redovisning till regeringen om medelsanvändningen.

Särskilda medel för kvalificerad produktion av TV-program

Riksdagen fattade den 9 juni 1998 beslut om tilläggsbudget till statsbudgeten för år 1998 (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317). I beslutet ingår att SVT fr.o.m. den 1 juli 1998 skall få ett nytt årligt stöd ur rundradiokontot på 75 miljoner kronor (i 1998 års prisläge enligt kompensationsindex) för särskilt kvalificerad programproduktion av typen dokumentärer, dramatik och program för barn och ungdom. I budgetpropositionen för år 1999 gjorde regeringen vissa kompletteringar angående medlens användning (prop. 1998/99:1 utg.omr. 17 avsnitt 12.6, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55). Regeringen föreslår mot denna bakgrund att medelstildelningen till SVT även för år 2000 ökas med 75 miljoner kronor (i 1998 års prisläge enligt kompensationsindex) för särskilt kvalificerad programproduktion.

Syftet med satsningen är att SVT:s ambitionsnivå för produktion av kvalitetsprogram skall höjas. Regeringen utgår därför från att SVT inte avser att minska de ordinarie resurserna för kostnadskrävande kvalitetsproduktion utan att medelförstärkningen innebär att SVT kan höja ambitionsnivån då det gäller produktionen av kvalitetsprogram (se även 1997/98:KrU5y).

De medel som regeringen föreslår skall göras tillgängliga skall särredovisas i SVT:s årliga redovisning till regeringen om medelsanvändningen.

Särskilda medel för att värna mångfald och kvalitet i Sveriges Radios programutbud

Sveriges Radio är i dag i stort sett ensamt i den svenska radiobranschen när det gäller att producera och sända ett omfattande utbud både av musik och andra typer av program som kännetecknas av mångfald, bredd, djup och kvalitet. Konkurrensen från de kommersiella kanalernas utbud utgörs till mycket stor del av populärmusik. Sveriges Radios utbud är tillgängligt för i stort sett hela den svenska befolkningen, dels genom rikskanalerna, men också genom ett väl utbyggt nät av 26 lokala stationer runt om i

landet. Cirka två tredjedelar av det totala radio-lyssnandet avser Sveriges Radios program.

Regering och riksdag har klart markerat att förhållanden i olika delar av landet skall bevakas och speglas i public service-företagens programutbud. Detta gäller särskilt programföretagens nyhetsförmedling och samhällsbevakning, men även granskning och spegling av kulturlivet och övriga skeenden skall omfatta hela landet och vara angeläget för hela befolkningen. Sveriges Radios decentraliserade organisation utgör en förutsättning för detta.

Den del i public service-uppdraget som avser mångfald i verksamheten kan också översättas i ett krav på att det skall finnas många produktionskällor och medverkan från även andra än företagets egna anställda. I Sveriges Radios uppdrag ingår att öka utomståendes medverkan i programverksamheten under tillståndsperioden jämfört med år 1996. Syftet med kravet är att öka mångfalden i programutbudet och att bereda arbetstillfällen för bl.a. externa producenter, fri-lansjournalister och kulturarbetare.

Sveriges Radio har i sin public service-redovisning för år 1998 och sitt budgetunderlag för år 2000 redovisat problem med att under tillståndsperioden klara av att öka utomståendes medverkan i programverksamheten utan att detta får negativa effekter på andra prioriterade programområden som exempelvis nyheter, aktualitets- och samhällsprogram och möjligheten att hålla en fullgod bemanning i den regionala organisationen.

Enligt regeringens mening är det önskvärt att undvika en motsättning mellan att kunna behålla en decentraliserad organisation och andra aspekter på mångfald. Det bör heller inte finnas en motsättning mellan hög kvalitet i det totala programutbudet och möjligheten att modernisera och effektivisera verksamheten genom att delta i ett teknikskifte från gammal till ny produktionsteknik.

Regeringen föreslår därför att Sveriges Radio AB tilldelas ett medelstillskott ur rundradio-kontot på 15 miljoner kronor (i 1998 års prisläge) fördelat med 10 miljoner kronor år 2000 och 5 miljoner kronor år 2001 för att värna mångfalden och kvaliteten i programutbudet. De särskilda medlen skall i hög grad användas till att skapa ytterligare förutsättningar för ökad medverkan av utomstående i programverksamheten.

De särskilda medel som regeringen föreslår skall göras tillgängliga skall särredovisas i

Sveriges Radios redovisning till regeringen om medelsanvändningen.

Programverksamhet för döva

Dövas TV är en sektion inom Sveriges Dövas Riksförbund (SDR). Dövas TV producerar TV-program på teckenspråk för och med döva inom områdena nyheter, information och kultur. Verksamheten finansieras nästan uteslutande med statliga medel. Programmen sänds i SVT:s kanaler och sändningsverksamheten regleras i avtal mellan Dövas TV och SVT. I budgetpropositionen för budgetåret 1994/95 aviserade regeringen att verksamheten skulle utvärderas efter fem år, dvs. under år 1999 (prop. 1993/94:100 bil. 12, bet. 1993/94:KrU28, rskr. 1993/94:286).

En utvärdering har genomförts inom Kulturdepartementet under hösten 1998 och vintern 1999. Departementet har under utvärderingen haft kontakt med SDR, Dövas TV, SVT m.fl. En departementspromemoria med förslag om ändrad finansiering och vissa bedömningar angående ny organisationsform för Dövas TV har remissbehandlats under våren 1999. Remissinstansernas synpunkter finns tillgängliga på departementet (Ku1998/2261/Me).

Regeringens förslag: Finansieringen av Dövas TV fr.o.m. år 2000 skall ske via TV-avgiften genom medelstildelning från rundradiokontot. Programverksamheten för döva inom Sveriges Television AB för år 2000 tilldelas 17 615 000 kronor.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser stöder förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom Dövas TV har utvecklats från att främst avse intern information inom SDR (produktion av videogram) till att gälla programproduktion för sändning i public service-televisionen till en allmän publik av såväl döva som hörande. Programproduktionen vid Dövas TV och sändningarna av dessa program i SVT:s kanaler innebär att en betydande del av SVT:s uppdrag att sända program för döva fullgörs av en organisation utanför företaget och med en finansiering vid sidan av den som i övrigt gäller. Med hänsyn till att sändningarna fungerar väl

och fyller ett stort behov för döva bör huvudmannaskap och finansiering nu ges former som långsiktigt tryggar verksamheten.

Ett viktigt skäl för en förändring är att Dövas TV som producent av program som sänds av SVT inte bör ha en intresseorganisation som huvudman. De syften som bär upp verksamheten inom SDR behöver inte alltid vara förenliga med de syften som gäller för public service-televisionen. Vidare bör verksamheten vara självständig i förhållande till staten. Regeringen anser att verksamheten vid Dövas TV är av sådant slag att den bör bedrivas inom ramen för TV-verksamheten i allmänhetens tjänst.

I departementspromemorian uttalas att förändringen inte syftar till att minska det sammanlagda utbudet av sändningar på teckenspråk eller sänka ambitionsnivån för dessa sändningars kvalitet samt att eventuella samordningsvinster i huvudsak bör användas för att stärka programutbudet på teckenspråk. Som utgångspunkter för överföringen av Dövas TV från SDR till SVT anges i promemorian bl.a. att den kompetens som finns vid Dövas TV bör utvecklas och bevaras, att den produktionsresurs som Dövas TV utgör i huvudsak skall utnyttjas i minst samma omfattning som under de senaste åren, att de tillgångar som Dövas TV för närvarande förfogar över skall föras över utan kostnad för SVT och att produktionsanläggningarna i Leksand används i minst samma utsträckning som för närvarande också i den fortsatta verksamheten.

Den finansiering med statsmedel som för närvarande gäller för Dövas TV genom bidraget till SDR föreslås i promemorian ersättas med samma typ av finansiering som tillämpas för produktion och sändning av radio och TV i allmänhetens tjänst, dvs. via rundradiokontot. Samtliga remissinstanser stöder förslaget att verksamheten vid Dövas TV förs över till public service-sfären och att finansieringen därmed bör ske på samma sätt som för public service-företagen.

Den 8 september 1999 träffade SVT och SDR en principöverenskommelse om att huvudmannaskapet för verksamheten vid Dövas TV skall föras över från SDR till SVT. Av överenskommelsen framgår vidare att SVT har förklarat sig berett att inom företaget organisera programverksamhet för den döva publiken och att därvid arbeta med utgångspunkt i de allmänna mål för verksamheten som redovisas i departementspromemorian och att parterna är överens om att de tillgångar som Dövas TV förfogar över skall föras över till SVT utan kostnad.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att finansieringen av Dövas TV skall ske via TV-avgiften genom medelstildelning från rundradiokontot. Statsbidraget till SDR för Dövas TV upphör därmed. De frigjorda medlen på statsbudgeten föreslås användas för omprioriteringar inom kulturområdet.

För år 1999 tilldelades Sveriges Dövas Riksförbund ett anslag om 17 518 000 kronor för produktion av videogram på teckenspråk. Regeringen föreslår att SVT för år 2000 tilldelas 17 615 000 kronor (i 2000 års prisläge enligt kompensationsindex) från rundradiokontot för programverksamheten för döva.

TV-avgiften och rundradiokontot

Regeringens förslag: TV-avgiften höjs med 36 kronor till 1 644 kronor per helår fr.o.m. den 1 januari 2000.

Skälen för regeringens förslag: En avgörande faktor för rundradiokontots resultat är utvecklingen av det särskilda kompensationsindexet för public service-företagen. Intäkterna på kontot påverkas bl.a. av utvecklingen av antalet TV-avgiftsbetalare samt storleken på TV-avgiften. Det är nödvändigt att rundradiokontots resultat upprätthålls positivt för att medelstildelningen till public service-företagen skall säkras på lång sikt.

Antalet registrerade TV-avgifter hos Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) uppgick år 1998 till i genomsnitt 3 348 000 stycken. Betalningseffektiviteten definierad som det totala antalet inbetalningar i förhållande till fakturerade TV-avgifter ligger på 97,5 %. Rundradiorörelsens resultat för år 1998 uppgår till 178 miljoner kronor, vilket är en förbättring med 225 miljoner kronor jämfört med år 1997. Det ackumulerade resultatet på rundradiokontot uppgick vid utgången av år 1998 till 390 miljoner kronor.

Vid beräkningarna har regeringen utgått från att kompensationsindex under år 1999 inte kommer att öka med mer än 2,5 % och att antalet avgiftsbetalare blir oförändrat drygt 3,3 miljoner. Teracom AB skall i enlighet med 1992 års riksdagsbeslut årligen tillföra rundradiokontot 213,6 miljoner kronor (i 1992 års prisläge) t.o.m. mars månad år 2000 som ersättning

för utrustning som bolaget erhöll vid sitt bildande. Vid denna tidpunkt faller en viktig intäkt bort från rundradiokontot, vilket har tagits med i beräkningarna för de kvarvarande åren av gällande tillståndsperiod.

För närvarande är TV-avgiften 1 608 kronor per år eller 402 kronor per tremånadersperiod. SVT har föreslagit en höjning av TV-avgiften med 48 kronor för år 2000. Regeringen föreslår att TV-avgiften höjs med 36 kronor till 1 644 kronor per helår fr.o.m. den 1 januari 2000. Regeringens förslag om TV-avgiften förutsätter en ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift. Den

föreslagna höjningen är av sådant slag att regeringen inte ansett det nödvändigt att, utöver kontakter med SVT, inhämta ytterligare upplysningar i ärendet. Förslag till lag om sådan ändring redovisas under avsnitt 2 Lagförslag. Lagförslaget berör i och för sig ett sådant ämne som avses i 8 kap. 18 § andra stycket regeringsformen. Eftersom det endast är fråga om en ändring av beloppets storlek anser regeringen att lagändringen inte är av sådan beskaffenhet att Lagrådets yttrande behöver inhämtas.

13 Forskning

13.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar statens stöd till forskning inom kulturområdet. Medlen beräknas under två anslag: Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet samt Forskning och dokumentation om medieutvecklingen.

13.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 13.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
41,9	37,1	38,7	36,8	37,5	38,2

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

De utgifter som belastar anslagen är medel för dels verksamhetsforskning och utvecklingsarbete inom kultursektorn och dels forskning och dokumentation om medieutvecklingen. Medlen inom verksamhetsområdet används för projekt inom Statens kulturråds, ansvarsmuseernas (Statens historiska museum, Statens konstmuseer, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur och Stiftelsen Nordiska museet), Riksarkivets, Riksantikvarieämbetets och Språk- och folkminnesinstitutets ansvarsområden. Vidare belastas anslaget med del av kostnaderna för grundforskning vid Naturhistoriska riksmuseet. Medel används även för att utarbeta mediestatistik m.m. vid den svenska avdelningen av Nordiska dokumentationscentralen för masskommunikationsforskning (Nordicom).

Bidraget till Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) har under året resulterat i två delrapporter som utgörs dels av en problemanalys, innefattande preliminära förslag samt dels av fördjupningsstudier och kompletteringar, innefattande bl.a. särskilda utredningar och inventeringar. Nordicom-Sverige har under år 1998 presenterat den årliga räckviddsundersökningen, Mediebarometern.

13.3 Resultatbedömning

De myndigheter som får bidrag för forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet har under år 1998 behållit och vidareutvecklat kvaliteten på forskningen. Gränsdragningen mellan vad som är insamlings-, dokumentations-, utrednings-, och publiceringsverksamhet har blivit bättre under året. Myndigheterna har även fortsatt att öka forskningsinformationen till både verksamma inom kultur- och utbildningssektorerna och till allmänheten. Flera av myndigheterna har ett etablerat nationellt och internationellt samarbete med universitet, högskolor och andra myndigheter. I enlighet med regeringens uppdrag har myndigheterna under året vidtagit åtgärder för att öka jämställdheten inom forsknings- och utvecklingsprojekt.

Statens kulturråd har under året i huvudsak använt forskningsmedlen till bidrag till forskningsprojekt och konferenser samt till att samla och sprida information om pågående forskning. Kulturrådets fördelning av medel grundar sig på förslag från ansvarsmuseernas forskningsnämnd. Utgångspunkten för 1998 års projekt var insam-

landet och samlingarna där bl.a. frågeställningar som behandlar vilka gruppers kulturarv som bevaras och hur detta lyfts fram i utställningar och programverksamhet betonats.

Gränsdragningen mellan forskningsverksamhet och annan verksamhet har förtydligats hos myndigheterna. Ett flertal myndigheter har vidtagit åtgärder för att öka jämställdheten inom myndigheternas arbete med forskning och utveckling. Det nationella och internationella forskningssamarbetet har fortsatt och myndigheternas forskningsresultat har på olika sätt kommit allmänheten till godo.

De viktigaste statliga insatserna inom området

I propositionen Vissa forskningsfrågor (prop. 1998/99:94) har framhållits att forskning och utvecklingsarbete är viktiga faktorer i strävanden för att främja kvalitén i den offentliga verksamheten. Det är viktigt att berörda myndigheter tar initiativ till och stödjer relevant forskning. I nämnda proposition har också behovet av kunskapsstrategier och forskningsstrategier uppmärksammas. Kunskapsstrategier bör enligt propositionen bl.a. innehålla bedömningar av omfattningen och inriktningen av den forskning som pågår eller initieras.

Regeringen avser att lämna uppdrag till Statens kulturråd och ansvarsmuseerna, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet och Språk- och folkminnesinstitutet att utarbeta kunskaps- och/eller forskningsstrategier. Redovisningen kommer att utgöra ett av underlagen för regeringens forskningspolitiska proposition år 2000.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet har i uppdrag av regeringen att i samverkan med berörda myndigheter och institutioner utreda och föreslå åtgärder för uppbyggnad och utveckling av sektorsforskningen inom kulturområdet. Uppdraget skall slutredovisas den 1 mars år 2000.

Regeringens slutsatser

Verksamhetsområdet behandlades hösten 1996 i propositionen om forskning och samhälle (prop. 1996/97:5, bet. 1996/97:UbU03, rskr. 1996/97:99). Där redogjorde regeringen för

inriktningen på de framtida insatserna inom forskningsområdet.

Förhållandena inom verksamhetsområdet har inte förändrats väsentligt. Regeringen bedömer att anslagen är värdefulla för kunskapen kring och utvecklingen av kultur- och medieområdets verksamhet. I avvaktan på Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets slutredovisning den 1 mars 2000 av uppdraget att utreda och föreslå åtgärder för uppbyggnad och utveckling av sektorsforskningen inom kulturområdet ligger den inriktning som fastslogs i propositionen om forskning och samhälle fast.

13.4 Anslag

J1 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tabell 13.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	40 646	Anslags-sparande	2 254
1999	Anslag	35 871	Utgifts-prognos	37 441
2000	Förslag	35 549		
2001	Beräknat	36 206		
2002	Beräknat	36 855		

Under anslaget anvisas medel för verksamhetsforskning och utvecklingsarbete inom kultursektorn. Medlen utnyttjas för projekt inom Statens kulturråds, ansvarsmuseernas (Statens kulturråd fördelar medel till Statens historiska museum, Nationalmuseum, Moderna museet, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur och Stiftelsen Nordiska museet) Riksarkivets, Riksantikvarieämbetets och Språk- och folkminnesinstitutets ansvarsområden. Vidare belastas anslaget med del av kostnaderna för grundforskning vid Naturhistoriska riksmuseet.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1998 visar ett anslagssparande på 2 254 000 kronor. Delar av beloppet är in-tecknat och avser beslutade men ej utbetalade bidrag till fleråriga projekt. En annan anledning till anslagssparandet är att tyngdpunkten i vissa projekt ligger i projektets slutfas.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kulturrådets forskningsinsatser sker i överensstämmelse med rådets forskningsprogram för åren 1997–1999 där bl.a. samhällets etniska och kulturella mångfald och kultur som resurs i samhällsutvecklingen uppmärksammas. Av de projekt som avslutats under året kan nämnas en undersökning om barns och ungdomars kultur- och fritidsvanor samt ett projekt om kultursponsring. Kulturrådet har tillsammans med Centrum för Kulturpolitisk forskning vid Högskolan i Borås arbetat för att samla och sprida information om pågående forskning i Sverige och utomlands. Kulturrådet medverkar i flera internationella samarbetsprojekt med kulturpolitisk inriktning.

Ansvarsmuseernas forskning inriktas i huvudsak på museernas uppgifter att vårda samlingarna, göra dem tillgängliga för forskning, utföra dokumentationsarbete samt bedriva utåtriktad verksamhet. Under året har utgångspunkten för forskningsinsatserna bl.a. varit frågeställningar kring insamling och vilka grupperas kulturarv som bevaras och lyfts fram.

Riksarkivets forskning bedrivs huvudsakligen inom områdena interna kunskapsuppbyggnadsprojekt, samarbetsprojekt kring kunskapsuppbyggnad, forskning med arkivmaterial som bas samt samarbete med folkrörelsearkiv. Flera av projekten syftar till IT-anpassning, t.ex. uppbyggnad av ett nationellt datorbaserat söksystem till arkiven. Invandrarnas kulturarv uppmärksammas i ett särskilt projekt. Riksarkivet har under året haft ett omfattande internationellt samarbete bl.a. när det gäller standardiseringssystem, elektroniska arkivhandlingar och tillgänglighet till allmänna handlingar.

Riksantikvarieämbetets forskningsverksamhet inriktas på kulturlandskapets innehåll och förändringar och antikvarisk-teknisk forskning och utveckling. Ett stort antal forsknings- och utvecklingsprojekt ryms i verksamheten, bl.a. utbildning och forskning rörande det industrihistoriska kulturarvet samt hållristnings- och byggnadsvård. Riksantikvarieämbetet har även under år 1998 finansierat sex tjänster vid universitetens arkeologiska institutioner i syfte att utveckla uppdragsarkeologin samt en adjungerad

professor i kulturvård vid Göteborgs universitet. Flera forskningsprojekt, bl.a. bebyggelseprojektet, har avslutats under året. Ett särskilt råd för kulturmiljövårdens sektorsforskning har inrättats.

Naturhistoriska riksmuseet bedriver en omfattande forskningsverksamhet som är inriktad på att utveckla och långsiktigt bygga upp kunskaper inom zoologi, botanik, paleontologi och geologi. Verksamhetens volym och höga kvalitet kan avläsas i ett stort antal föreläsningar och undervisningstimmar, publicerat vetenskapligt material samt omfattande forskningskontakter, inte minst internationellt.

Språk- och folkminnesinstitutets forskning har under året huvudsakligen inriktats på flera delprojekt tillsammans med Linköpings universitet, bl. a. Bjärka-Säbyprojektet vars syfte varit att utreda uppbyggnad av databaser för landskapsrelaterad kulturhistorisk information. Projektet har avrapporterats till regeringen under våren. SOFI har dessutom drivit projekt om ortnamnsdata och släktnamn.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) har hittills redovisat tre delrapporter i projektet att utreda och föreslå åtgärder för uppbyggnad och utveckling av sektorsforskningen inom kulturområdet. Delrapport 1, Kartläggning och probleminventering avgavs i maj 1998, delrapport 2, Problemanalys och preliminära förslag avgavs i januari 1999 och delrapport 3, Fördjupningsstudier och kompletteringar i maj 1999. Slutrapporten ska lämnas senast den 1 mars 2000.

Slutsatser

Mot bakgrund av tillgänglig information drar regeringen slutsatsen att det forsknings- och utvecklingsarbete som bedrivits har en stor betydelse för området. Anslaget minskas med 650 0000 kronor fr.o.m. år 2000 till följd av att engångsanvisningen för budgetåret 1999 upphör.

Tabell 13.3 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	35 871
Pris- löneomräkning	+ 328
Engångsanvisning upphör	- 650
Förslag 2000	35 549

J2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tabell 13.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	1 234		
1999	Anslag	1 252	Utgifts- prognos	1 252
2000	Förslag	1 264		
2001	Beräknat	1 289		
2002	Beräknat	1 316		

Under anslaget redovisas medel för stöd till Nordicom-Sverige (Nordicom) vid Göteborgs universitet för information om forskningsresultat och utarbetande av mediestatistik m.m.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Nordicom har under år 1998 fortsatt sitt arbete med att utarbeta mediestatistik och att sprida information och kunskap om medier och kommunikation utifrån den forskning som bedrivs på området. Från och med år 1998 svarar Nordicom dessutom för grundläggande dokumentation av ägarförhållanden i svenska massmedier. Under år 1998 har arbetet främst rört uppdatering och utveckling av en databas med uppgifter om

medieägandet i Sverige samt uppbyggnad av en ny databas över utländska företag. Under år 1999 har de första rapporterna baserade på dessa uppgifter publicerats.

Under år 1999 har arbetet fortsatt med den årliga räckviddsundersökningen Mediebarometern, som syftar till att belysa tendenser och förändringar i människors utnyttjande av medier. I april 1999 presenterades Mediebarometern för år 1998. Nordicom-Sverige har knutit till sig ett vetenskapligt råd för att säkerställa kvalitet och oberoende i arbetet.

Nordicom kan notera ett stort intresse för utgivna publikationer och får dessutom ett stort antal frågor från såväl forskare och studenter som journalister och medieföretag.

Slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten vid Nordicom utgör en viktig resurs för sammanställning och spridning av lättillgänglig information om forskning om medier och kommunikation.

Tabell 13.5 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	1 252
Pris- och löneomräkning	+ 12
Förslag 2000	1 264

14 Trossamfund

14.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar statsbidrag till andra trossamfund än Svenska kyrkan. Huvuddelen av stödet fördelas av Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund (SST), en nämndmyndighet vars ledamöter utses bland de samfund som får del av det statliga stödet. Vidare ges efter särskilda beslut av regeringen bidrag till de nordiska lutherska församlingarna i Sverige, ekumenisk verksamhet, ledning och samordning av kyrklig beredskap samt till restaurering av de medeltida domkyrkorna.

14.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 14.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002 ²
55,7	54,7	54,7	53,3	54,3	105,3

¹ Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

² Anslaget omfattar fr.o.m. år 2002 även kyrkoantikvarisk ersättning till Svenska kyrkan med 50 mkr i enlighet med förslag i propositionen Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. (prop. 1998/99:38, bet.1998/99:KU18, rskr. 1998/99:176).

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

I motsats till tidigare år har det antal personer som betjänas av de samfund som erhåller statsbidrag genom SST inte ökat under år 1998 utan i stället minskat något till 870 783 betjänade. Det har medfört att det genomsnittliga bidraget

per betjänad legat kvar på i stort sett oförändrad nivå, cirka 61 kronor per betjänad, trots att den del av anslaget som fördelas av SST minskat något jämfört med år 1997.

Förändringar

Regeringen har den 12 maj 1999 lagt fram förslag om det framtida stödet till trossamfunden (prop. 1998/99:124, Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret, m.m.). Förslaget innebär bl.a. att det i lag fastställs mål för stödet och kriterier för de samfund som skall kunna få del av det. Vidare föreslås att om ett trossamfund får statligt stöd i form av avgiftshjälp skall detta beaktas vid fördelning av statsbidrag till samfundet.

Prioriteringar

I propositionen om det framtida stödet till trossamfunden m.m. gör regeringen bedömningen att huvuddelen av statsbidragen till trossamfundet bör fördelas i form av organisationsbidrag.

14.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

Verksamheten inom området har i allt väsentligt fortgått oförändrad under år 1998. Det har inte skett några förändringar i fråga om vilka trossamfund som får beviljas statsbidrag.

Genom lagen (1998:1593) om trossamfund, som träder i kraft den 1 januari 2000, öppnas möjligheter för trossamfunden att verka i en ny juridisk form, registrerat trossamfund. Registrerade trossamfund kommer enligt lagen att kunna beviljas hjälp med uppörd av avgifter. Flera trossamfund har anmält att de överväger att ansöka om att få del av sådan avgiftshjälp. Som tidigare nämnts föreslår regeringen i propositionen om det framtida stödet till trossamfunden m.m. att kostnaden för avgiftshjälp skall beaktas när statsbidrag fördelas till ett samfund.

Ett antal trossamfund som för närvarande inte är bidragsberättigade har anmält intresse av få bli berättigade till statsbidrag från anslaget. Flera kyrkor har begärt att få bli medlemmar av de ortodoxa och österländska kyrkornas samverkansorgan inom SST.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Det direkta statliga stödet till trossamfund uppgick till 55,7 miljoner kronor för år 1998. Av detta belopp fördelade SST 52,8 miljoner kronor och regeringen 2,9 miljoner kronor. Större delen av de medel som fördelas av SST utgörs av organisationsbidrag. SST har vidare i enlighet med regleringsbrevet fördelat 1,5 miljoner kronor av stödet i form av utbildningsbidrag och 2,5 miljoner kronor i form av lokalbidrag.

Enligt lagen om trossamfund skall ett registrerat trossamfund kunna beviljas statlig avgiftshjälp. Regeringen bedömer att detta stöd kan komma att bli av stor betydelse för ett antal trossamfund.

Effekter av de statliga insatserna

Det antal personer som betjänas av de samfund som erhåller statsbidrag har under den senaste tioårsperioden ökat från 799 378 personer till 870 783 personer. Enligt bidragsmottagarnas uppfattning har statsbidraget medverkat till en gynnsam utvecklingen av såväl stabiliteten inom samfunden som antalet betjänade och lokaler för verksamheten. Detta gäller i synnerhet för de samfund som i huvudsak består av och betjänar till riket invandrade trosbekännare. Av remissvaren till departementspromemorian Statens

stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan (Ds 1999:12) framgår även att nuvarande statsbidragssystem med en stor andel organisationsbidrag är väl förankrat och har starkt stöd av trossamfunden.

Regeringens slutsatser

När det statliga stödet till trossamfunden infördes år 1971 angav kulturutskottet att det övergripande syftet med stödet borde vara att öka förutsättningarna för ekonomiskt svaga församlingar att hålla lokaler samt erbjuda religiös service i form av gudstjänst, själavård och liknande (bet. 1971:KrU15). Regeringen har i propositionen om det framtida stödet till trossamfunden m.m. föreslagit att målet för stödet i framtiden skall vara att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Regeringen bedömer att statsbidraget uppfyller de mål som angetts för det.

14.4 Revisionens iakttagelser

SST är undantagen från revision av Riksrevisionsverket. SST:s revisorer har inte haft några anmärkningar beträffande årsredovisningen, räkenskaperna eller förvaltningen.

14.5 Anslag

K1 Stöd till trossamfund

Tabell 14.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
1998	Utfall	55 700	Anslags-sparande	2
1999	Anslag	54 700 ¹	Utgifts-prognos	54 700
2000	Förslag	53 250		
2001	Beräknat	54 262 ²		
2002	Beräknat	55 347 ³		

¹ Varav en minskning med 1 000 tkr på tilläggsbudget i samband med 1999 års ekonomiska vårproposition.

² Motsvarar 53 250 tkr i 2000 års prisnivå.

³ Motsvarar 53 250 tkr i 2000 års prisnivå.

För bidragsgivningen gäller för närvarande förordningen (1989:271) om statsbidrag till andra trossamfund än Svenska kyrkan. Regeringen har i propositionen (prop. 1998/99:124) Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret m.m., lagt fram förslag till en lag om stöd till trossamfund. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2000.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Anslaget för stöd till trossamfund var under år 1998 1,6 miljoner kronor lägre än tidigare år. Minskningen av anslaget fördelades med 600 000 kronor på den del av anslaget som disponeras av SST och med 1 miljon kronor på den del av anslaget som fördelas genom särskilda beslut av regeringen.

Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund (SST) har redovisat bidragsgivningen under år 1998 till de trossamfund som får beviljas bidrag. Av redovisningen framgår att inga stora förändringar skett vad gäller fördelningen av medel på olika typer av bidrag.

Vad gäller verksamhetsbidraget kan konstateras att antalet församlingar som beviljats bidrag har minskat med 121 under treårsperioden 1996–1998. Minskningen hänförs sig i huvudsak till de äldre svenska frikyrkosamfunden och synes ha samband dels med sammanslagningar av församlingar inom denna grupp, dels med ändrade principer inom trossamfunden för fördelning av bidrag mellan församlingarna inom samfunden.

En beräkning har gjorts av SST där det verksamhetsbidrag som ett samfund och dess församlingar erhåller satts i relation till antalet personer som samfundet betjänar. Det framräknade bidraget per betjänad varierar mellan 41 kronor per betjänad till 254 kronor per betjänad. Den stora skillnaden mellan samfunden torde kunna förklaras av gällande bidragsregler med fasta grundbidrag.

SST har även gjort ett försök att beräkna hur stor andel av ett samfunds totala ekonomi som de beviljade bidragen utgör. Det har varit förenat med stora svårigheter att göra beräkningarna

beroende på stora skillnader mellan samfunden vad gäller organisatorisk struktur och den ekonomiska redovisningen inom samfunden. Beräkningarna indikerar att trossamfund som huvudsakligen betjänar till riket invandrade trosbekännare är mera bidragsberoende och i regel har sämre förutsättningar att själva finansiera sin ekonomi än de i landet redan etablerade trossamfunden.

Slutsatser

Regeringen bedömer att bidragsgivningen har skett i enlighet med de riktlinjer som lagts fast för verksamheten.

De ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan påverkar behovet av medel under anslaget. För vissa av de verksamheter som beviljats bidrag ur de anslagsmedel som stått till regeringens disposition – 2,9 miljoner kronor under år 1999 – bör det statliga stödet bortfalla eller finansieras på annat sätt. Sålunda bör bidrag till ekumenisk verksamhet efter relationsändringen betraktas som en angelägenhet för Svenska kyrkan att ansvara för. Svenska kyrkan kommer vidare enligt riksdagsbeslut att fr.o.m. år 2002 erhålla viss ersättning från staten för vård och underhåll av kyrkliga kulturminnen (prop.1998/99:38, bet. 1998/99:KU18, rskr. 1998/99:176). Dessa medel skall användas även för underhåll av medeltida domkyrkor. Nämda förhållanden möjliggör en minskning av resurstilldelningen på anslaget med 1,7 miljoner kronor.

Regeringen gör i propositionen (1998/99:124) Staten och trossamfunden – stöd, medverkan inom totalförsvaret m.m., bedömningen att ansvaret för ledning och samordning av trossamfundens medverkan inom totalförsvaret bör flyttas från Svenska kyrkans centralstyrelse till Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB). De medel som regeringen beviljat centralstyrelsen för detta arbete, 700 000 kronor, bör därför överföras till ÖCB:s förvaltningsanslag.

Som en följd av ändringar i begravningslagen (1990:1144) har Kammarkollegiet fått till uppgift att fastställa begravningsavgift för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. För detta arbete bör 50 000 kronor överföras från anslaget för stöd till trossamfund till Kammarkollegiets ramanslag.

Tabell 14.3 Beräkning av anslaget för år 2000*Tusental kronor*

Anslag 1999	55 700
Överföring till uo 6	-700
Överföring till uo 2	-50
Minskat resursbehov	-1 700
Förslag 2000	53 250

15 Folkbildning

15.1 Omfattning

Inom verksamhetsområdet folkbildning ges bidrag till Folkbildningsrådet att fördela på studieförbund och folkhögskolor. Inom verksamhetsområdet ges vidare bidrag till Statens institut för särskilt utbildningsstöd för att möjliggöra för elever med funktionshinder att studera vid folkhögskolor, bidrag till Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet för teckenspråksutbildning, teckenspråkstolksutbildning och teckenspråkslärarutbildning vid folkhögskolor samt bidrag för kontakttolkutbildning vid folkhögskolor och studieförbund. Bidrag utgår även till Nordiska folkhögskolan i Genève.

15.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 15.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
2 490,7	2 579,2	2 579,2	2 570,6 ¹	2 609,3	2 661,6

¹För uppsökande verksamhet har 40 miljoner kronor överförts till Utgiftsområde 16, Anslaget A15

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Folkbildningen har ett stort antal deltagare. Under år 1998 deltog över 2,8 miljoner deltagare i studiecirkelverksamhet. Under samma tid studerade drygt 100 000 i folkhögskolan, varav ca 30 000 studerade i de långa kurserna. Studieförbund och folkhögskolor når i dag stora samhällsgrupper. Folkbildningen har under hela kunskapslyftperioden erhållit medel för motsvar-

ande 10 000 årsstudieplatser inom folkhögskolan.

Folkbildningsrådet har för budgetåret 1998 totalt fördelat 2 377 700 tkr, varav 1 142 260 tkr till studieförbund, 1 210 340 tkr till folkhögskolor (inkl. 375 852 tkr inom ramen för den särskilda utbildningsinsatsen) och 15 100 tkr till Folkbildningsrådets administration, information och FoU-verksamhet. Utöver detta har Folkbildningsrådet fördelat 10 000 tkr för försöks- och utvecklingsverksamhet.

15.3 Resultatbedömning

Statens syften med bidragsgivningen till folkbildningen fastställdes i och med riksdagens beslut med anledning av folkbildningspropositionen (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258). Statens stöd till folkbildningen syftar till att främja en verksamhet som gör det möjligt för kvinnor och män att påverka sin livssituation genom att de själva engagerar sig i samhällsutvecklingen. Genom att kvinnor och män är delaktiga i samhällsutvecklingen möjliggörs en utveckling och förstärkning av demokratin. Stödet till folkbildningen har även till syfte att bredda kulturintresset i samhället bl.a. genom att öka delaktigheten i kulturlivet och främja kulturupplevelser och eget skapande.

Verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor genom att höja utbildningsnivån i samhället skall prioriteras liksom verksamhet som riktar sig till utbildningsmässigt, socialt och kulturellt missgynnade personer. Personer med utländsk bakgrund, deltagare med funktionshin-

der och arbetslösa utgör särskilt viktiga målgrupper för statens stöd.

Studieförbunden

Av Folkbildningsrådets årsredovisning framgår att rådet har fördelat ca 1,1 miljard kronor till studieförbunden, vilket motsvarar 48 % av det totala anslaget.

Antalet studietimmar inom studieförbundens cirkelverksamhet uppgick under budgetåret 1998 till ca 12,5 miljoner, vilket innebär en ökning med ca 150 000 timmar jämfört med föregående år. Andelen män utgjorde 43 %, vilket innebär en ökning med en procent jämfört med föregående år. Andelen invandrare och funktionshindrade som deltog i studiecirkel som tillkom till följd av särskilda riktade insatser utgjorde 9 procent vardera av det totala antalet deltagare. Jämfört med föregående år har verksamheten för invandrare ökat med en procentandel medan verksamheten för handikappade ligger kvar på en oförändrad nivå.

Studierna inom området estetiska ämnen utgjorde 49 % av verksamheten och studier i området samhällsvetenskap och information utgjorde 19 % av verksamheten. Området beteendevetenskap och humaniora samt språkområdet utgjorde vardera 8 % av verksamheten. Matematikområdet stod för 6 % av den totala verksamheten. De övriga ämnenas andel motsvarade 11 % av verksamheten. Jämfört med föregående budgetår är förändringarna mellan ämnesområdena förhållandevis små.

Antalet genomförda kulturprogram fortsatte att öka under budgetåret 1998. Under året har antalet kulturprogram ökat med 13 %. Sedan budgetåret 1994/95 har antalet genomförda kulturprogram ökat med över 30 %.

Folkhögskolorna

Av Folkbildningsrådets redovisning framgår att folkhögskolorna erhållit ca 800 miljoner kronor, vilket motsvarar ca 35 % av det totala anslaget. Folkbildningsrådet har, på eget initiativ, avsatt drygt 10 % av anslaget som förstärkningsbidrag för särskilt kostnadskrävande insatser för deltagare med funktionshinder och språkliga handikapp. Vad gäller folkhögskolornas fördelning mellan långa och korta kurser har verksamheten haft ungefär samma omfattning som föregående verksamhetsår. Mätt i deltagarveckor svarade de långa kurserna för ca 90 % och de korta kurserna för drygt 10 % av verksamheten. Jämfört med

föregående år har de korta kurserna minskat något i omfattning.

De allmänna behörighetsgivande kurserna (1-3 år långa) svarade för 57 % av verksamheten och de yrkesinriktade (i regel 1-2 år långa) för 9 %. De estetiska kurserna svarade för 13 %, övriga kurser för 11 %. Jämfört med föregående år har de allmänna kurserna minskat något medan övriga kursstyper har ökat i motsvarande omfattning.

Andelen män utgjorde 36 % på de långa kurserna och 43 % på de korta kurserna. Andelen personer med utländsk bakgrund utgjorde på de långa kurserna 12 %. Jämfört med föregående år minskade andelen män med 1 % medan andelen invandrare ökade med 1 %.

Särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa

Folkbildningsrådet har under budgetåret 1998 disponerat drygt 370 miljoner kronor att fördelas på folkhögskolor för 10 000 årsstudieplatser inom ramen för kunskapslyftet, vilket motsvarar 16 % av det totala anslaget. Av dessa medel har rådet avsatt drygt 38 000 tkr att användas för förstärkningsbidrag till särskilt kostnadskrävande insatser för deltagare med funktionshinder och språkliga handikapp. Av rådets årsredovisning framgår att medel inom ramen för kunskapslyftet har resulterat i ca 9 100 deltagare på vårterminen och ca 10 100 deltagare på höstterminen fördelade på sammanlagt drygt 600 kurser per termin. Sammanlagt genomfördes under året ca 328 000 deltagarveckor, vilket är en ökning med 3 % jämfört med föregående år. Kunskapslyftskommitténs utvärderingar har visat att folkhögskolan har en låg avbrottsprocent, jämfört med många andra utbildningsanordnare.

Andelen kvinnor utgjorde 65 % och andelen invandrare 21 %, vilket är en ökning med en respektive två procentandelar jämfört med föregående budgetår. Andelen deltagare med funktionshinder var 11 % samt andelen med språkliga handikapp 20 %. Över 85 % av deltagarna studerade på allmänna kompetenshöjande utbildningar på grundskole- och gymnasienivå med tyngdpunkt på basämnen, språk samt datakunskap. Resterande studerade på mer ämnesprofilerade kurser. Över 80 % av deltagarna hade utbildning motsvarande högst tvåårig gymnasieskola. Ca 60 % av deltagarna var mellan 25-45 år.

Folkbildningsrådets preliminära rapport för folkhögskolornas kunskapslyftsplatser våren 1999 tyder på en ökning vad gäller antalet kurser, deltagare, deltagare med funktionshinder och

språkliga handikapp jämfört med våren 1998. Antalet deltagare mellan 30–60 år har ökat med fem procentandelar jämfört med våren 1998. När det gäller deltagarnas utbildningsbakgrund redovisas endast marginella förändringar jämfört med föregående år.

Folkhögskolorna har, utöver det särskilda statsbidraget, fått i uppdrag av kommunerna att inom ramen för de medel kommunerna disponerar för kunskapslyftet, anordna utbildning för ytterligare ca 2 200 deltagare under år 1998, enligt redovisning från SCB. Även studieförbunden har, enligt Folkbildningsrådets redovisning, fått i uppdrag att inom ramen för de medel som kommunerna disponerar för kunskapslyftet att anordna kurser motsvarande 3 700 årsstudieplatser. Enligt Kunskapslyftskommittén är de s.k. orienteringskurserna inom studieförbunden ett värdefullt inslag för många av de studerande inom kunskapslyftet.

I likhet med Folkbildningsrådet bedömer regeringen att den verksamhet studieförbund och folkhögskolor genomfört inom ramen för särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa, har till såväl målgrupp som omfattning och innehåll väl uppfyllt syftena för det särskilda anslaget.

Försöksverksamhet inom folkbildningen

Under anslaget har för budgetåret 1999 anvisats tio miljoner kronor för försöksverksamhet inom folkhögskolor och studieförbund. Medlen har fördelats av Folkbildningsrådet. Medlen har använts till försöks- och utvecklingsverksamhet med nya verksamhetsformer inom studieförbund och vid folkhögskolor. Medlen har även använts för utvärdering och spridning av erfarenheter från försöks- och utvecklingsverksamheten mellan folkbildningens organisationer.

Under året har samtliga elva studieförbund tagit del av medlen. Studieförbunden har planerat att genomföra försöks- och utvecklingsverksamhet inom flera områden. Förbunden avser bl.a. att genomföra demokrati- och storstadsprojekt. Även IT-projekt hör till de verksamheter som har erhållit medel.

Folkhögskolorna har på liknande vis sökt medel. Av ca 160 ansökningar beviljades 21 folkhögskolor medel för liknande projekt.

Folkbildningen har, utöver dessa projekt, beviljats medel inom ramen för regeringens satsning på vuxenlärarna, det s.k. vuxenlärarinitiativet, som syftar till att utveckla och stimulera vuxenlärarrollen. Vid fördelningen av medel har

projekt prioriterats som syftar till att utveckla pedagogiken för att nå och motivera svårrekryterade grupper till kunskapslyftet.

Uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor

Eftersom bidraget till uppsökande verksamhet i första hand avser att underlätta rekryteringen till vuxenutbildningen har dessa medel flyttats till anslaget för kunskapslyftet under Utgiftsområde 16, anslaget A15. Det innebär att användningen av medlen redovisas under det anslaget.

15.4 Prioriteringar

Kunskapslyftet

Folkbildningen har en viktig roll i kunskapslyftet. Det har visat sig att folkbildningen har kunnat nå människor som annars inte skulle ta del av utbildning. Det har visat sig att de s.k. orienteringskurserna inom studieförbunden har varit ett värdefullt inslag för många av de studerande inom kunskapslyftet. Folkhögskolans pedagogik har även visat sig betydelsefull för dem som har läst inom ramen för kunskapslyftet. Enligt den hittillsvarande uppföljningen av kunskapslyftet (SOU 1999:39) har folkhögskolan tillsammans med vissa utbildningsanordnare inom den kommunala den högsta genomströmningen av studeranden.

Folkbildningens kultur- och demokratiuppgift

Folkbildningen bör spela en viktig roll för att förverkliga kulturpolitiken. Genom dess lokala och sociala förankring är folkbildningen betydelsefull för att bredda kulturintresset i Sverige.

Folkbildningens roll är också i dag en fråga om att försvara, vitalisera och utveckla demokratin. Det finns en risk för bristande folklig förankring när avstånd mellan väljare och valda ökar. Många kan känna en vanmakt inför en samhällsutveckling man tror sig inte kunna påverka. Regeringen ser folkbildningens demokratiuppgift som mycket viktig.

Försöksverksamhet

Folkbildningen har, liksom andra utbildningsformer, ett behov av ständig förnyelse. Regeringen och riksdag har därför, i samband med folkbildningspropositionen, avsatt 10 miljoner kronor att användas för försöks- och utvecklingsverksamhet inom folkbildningen. Regering-

en ser det som viktigt att folkbildningen även i fortsättningen erhåller särskilda medel för detta ändamål.

Funktionshindrade

Regeringen har i tilläggsdirektiv till Kunskapslyftskommittén (dir. 1997:104) gett kommittén i uppdrag att utreda situationen för studerande med funktionshinder inom alla former av vuxenutbildning. Bl.a. skall de hinder som föreligger kartläggas och analyseras. Kommittén skall analysera vilka åtgärder som kan ge funktionshindrade möjlighet att studera på villkor som är likvärdiga med övriga vuxenstuderandes. Ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, landsting och den enskilde skall också kartläggas och analyseras. Uppdraget har delredovisats i kommitténs delbetänkande Vuxenutbildning för alla? Andra året med Kunskapslyftet (SOU 1999:39). Uppdraget skall slutligen redovisas i kommitténs slutbetänkande våren 2000.

Riksdagen har beslutat att ge regeringen tillkänna att en samlad översyn bör göras av utbildningar för vuxna inom teckenspråksområdet (bet. 1996/97:KrU9, rskr. 1996/97:229). Regeringen uppdrog den 4 september 1997 åt Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) att i samråd med Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet (TÖI) göra en analys av vilken kompetens lärare behöver inom olika teckenspråksutbildningar för barn och vuxna. I uppdraget ingick även att kartlägga dels behovet av utbildning i teckenspråk för andra personalkategorier än lärare, dels behovet av tolkar för döva, dövblinda och vuxendöva. Uppdraget redovisades den 13 mars 1998. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Distansutbildning

I dag efterfrågas en alltmer flexibel utbildning, dvs. en utbildning som kan genomföras när som helst och som är anpassad efter individen. Distansutbildning är en av de former som kan motsvara individens behov. Folkbildningen har stora möjligheter att bidra till en höjd utbildningsnivå i samhället och motverka kunskapsklyftor inom området. Regeringen har därför givit folkbildningen, tillsammans med högskolan, ett ansvar att vara delaktig i den Distansutbildningsmyndighet som inrättats i Härnösand. Distansutbildning inom folkbildningen har genom Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling tilldelats ett utvecklingsutrymme om 50 miljoner kronor som skall användas till verksamhet som syf-

tar till att utveckla och bredda IT-användningen i folkbildningen.

Information kring den Europeiska Monetära Unionen

Inför kommande behandling av EMU-frågan ser regeringen det som viktigt att både skapa ett intresse för och att sprida en saklig information i frågan. Folkbildningen har givits ett särskilt ansvar för detta. Under året har folkhögskolor, studieförbund och andra liknande sammanslutningar erhållit 20 miljoner kronor för detta ändamål.

Millennieskiftet

Inför det förestående millennieskiftet har regeringen tillsatt en kommitté i syfte att stimulera till en brett förankrad framtidsdiskussion med tonvikt på frågor om demokrati, fördelning, människors lika värde samt miljö i det framtida samhället. Folkbildningen har fått ta del av de medel som kommittén har i uppdrag att fördela till insatser som syftar till att stimulera en sådan debatt inför det förestående millennieskiftet.

Nationella minoriteter i Sverige (prop 1998/99:143)

I samband med regeringens minoritetsbefolkningsproposition (prop. 1998/99:143) har folkbildningens betydelse för de nationella minoriteterna uppmärksammas. I propositionen poängterar regeringen att reglerna för statens stöd till folkbildningen redan i dag möjliggör studier för dessa grupper. Regeringen vill ändå poängtera vikten av att dessa grupper uppmärksammas av folkbildningen. Folkbildningsrådet bör därför redovisa vilket kursutbud som finns inom folkbildningen för de nationella minoriteterna. Folkbildningsrådet bör i sina utvärderingar beakta behovet av att kartlägga i vilken utsträckning dessa grupper deltar i folkbildningsverksamheten samt vilka ytterligare insatser som folkbildningen anser kan behövas för att bredda dessa gruppers deltagande i folkbildningen.

Tio miljoner kronor till folkbildningen

Regeringen föreslog i vårpropositionen 1998 att folkbildningen skulle tillföras ett permanent resurstillskott om 40 miljoner kronor för att förstärka studieförbundens och folkhögskolornas möjligheter att möta framtidens behov av kunskaper, social kompetens och förmåga att fungera i och bidra till ett demokratiskt samhälle. Riksdagen beslöt emellertid att fördela 10 av de

40 miljoner kronorna till stöd för allmänna lokaler. Riksdagen uttalade dock att folkbildningen så snart det var möjligt skulle återfå dessa 10 miljoner kronor. Regeringen föreslår mot bakgrund av detta att anslaget tillförs 10 miljoner kronor för år 2000.

15.5 Anslag

L1 Bidrag till folkbildningen

Tabell 15.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	2 418 014		
1999	Anslag	2 498 405	Utgifts- prognos	2 498 405
2000	Förslag	2 489 073	¹	
2001	Beräknat	2 526 175	²	
2002	Beräknat	2 576 699	²	

¹För uppsökande verksamhet har 40 miljoner kronor överförts till Utgiftsområde 16, Anslaget A15

²Motsvarar 2 489 073 tkr i 2000 års prisnivå

Statsbidrag utbetalas till Folkbildningsrådet som ett samlat finansiellt stöd till folkbildningen. Enligt förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen lämnar Folkbildningsrådet statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund. Folkbildningsrådet beslutar vilka som skall tilldelas statsbidrag samt fördelar tillgängliga medel till dem.

Studieförbunden har erhållit 48 % av anslaget, folkhögskolorna har erhållit 51 % (inkl. de 16 % som regeringen har avsatt för kunskapslyftet). Resterande medel har använts för Folkbildningsrådets administration, information och FoU-verksamhet.

Staten anger endast syftena med statsbidragsgivningen till folkbildningen. Detta fria och frivilliga förhållningssätt till staten grundades i och med folkbildningspropositionen våren 1991 och slogs fast i samband med riksdagens behandling av den folkbildningsproposition regeringen presenterade våren 1998 (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258).

Från anslaget har även bidrag utbetalats till föreningen Nordisk Folkhögskola i Genève samt stöd till uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor. Från budgetåret 2000 fördelas stödet till uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor från Utgiftsområde 16, anslaget A15.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Folkbildningsrådet har under verksamhetsåret 1998 fördelat de ca 2,4 miljarder kronor som stod till deras förfogande enligt följande.

För studieförbundens verksamhet har Folkbildningsrådet avsatt 1 142 260 tkr. Under budgetåret redovisade studieförbunden ca 12,5 miljoner studietimmar i studiecirkelverksamheten vilket innebar en ökning jämfört med föregående år. Merparten av deltagarna i studieförbunden är fortfarande kvinnor men andelen män har ökat något. Invandrare och funktionshindrade är två viktiga målgrupper vid fördelningen av statsbidraget, under året har andelen invandrare ökat något medan verksamheten för funktionshindrade ligger på en oförändrad nivå jämfört med föregående år.

Studieförbunden genomför varje år ett stort antal kulturprogram. Under året fortsatte dessa program att öka i omfattning, sedan budgetåret 1994/95 har programmen ökat med över 30 %.

Av rådets redovisning framgår att folkhögskolorna erhållit 834 488 tkr av statsbidraget. Vad gäller folkhögskolans långa och korta kurser har verksamheten haft ungefär samma omfattning som föregående verksamhetsår.

Aven inom folkhögskolorna är kvinnorna i majoritet bland deltagarna och jämfört med föregående år ökade andelen kvinnor något.

Invandrarnas andel på de långa kurserna utgjorde 12 %. Jämfört med föregående år ökade andelen invandrare med en procent.

En utförligare redovisning av verksamheten återfinns under rubriken 15.3 Resultatbedömning, avsnitten Studieförbunden och Folkhögskolorna.

Särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa

Folkbildningsrådet har, inom ramen för kunskapslyftet, under budgetåret 1998 disponerat 375 852 tkr att fördela på folkhögskolor för 10 000 årsstudieplatser.

Av rådets redovisning framgår att detta har resulterat i genomsnitt 9 600 deltagare för vårterminen och höstterminen fördelat på drygt 600 kurser. Antalet deltagarveckor ökade något jämfört med föregående år.

Kvinnorna befinner sig alltså i majoritet bland deltagarna och under året ökade andelen kvinnor något. Både invandrare, deltagare med funktionshinder och deltagare med språkliga

handikapp utgör viktiga målgrupper för statens bidrag till kunskapslyftet. Drygt en femtedel av deltagarna var invandrare, andelen deltagare med språkliga handikapp var lika stor medan deltagare med funktionshinder utgjorde drygt en tiondel av deltagarna.

Över fyra femtedelar av deltagarna studerade på allmänna kompetenshöjande utbildningar på grundskole- och gymnasienivå med tyngdpunkt på basämnen, språk samt datakunskap. Resterande studerade på mer ämnesprofilerade kurser.

Majoriteten av deltagarna hade en utbildning som motsvarade högst tvåårigt gymnasieutbildning. Personer mellan 25 och 45 år dominerade bland deltagarna.

Folkhögskolorna och studieförbunden har dessutom fått i uppdrag av kommunerna att inom ramen för de medel kommunerna disponerar för kunskapslyftet, anordna utbildning för ytterligare deltagare. Enligt redovisning från SCB var antalet deltagare ca 6 000.

En utförligare redovisning av verksamheten återfinns under rubriken 15.3 Resultatbedömning, avsnittet Särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa.

Försöksverksamhet inom folkbildningen

Under anslaget har för budgetåret 1999 anvisats tio miljoner kronor för försöks- och utvecklingsverksamhet inom folkhögskolor och studieförbund att fördelas av Folkbildningsrådet. Syftet är att stimulera till förnyelsearbetet inom folkbildningen. Under året har samtliga studieförbund tagit del av medlen. För folkhögskolans del innebar det att ett tjugotal folkhögskolor beviljades medel.

Utöver dessa beviljade projekt har folkbildningen beviljats medel inom ramen för regeringens satsning på vuxenlärarna, det s.k. vuxenlärarinitiativet, som går ut på att utveckla och stimulera vuxenlärarrollen inför de speciella krav som ställs på vuxenpedagogen.

En utförligare redovisning av verksamheten återfinns under rubriken 15.3 Resultatbedömning, avsnittet Försöksverksamhet inom folkbildningen.

Stöd till uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor

Eftersom bidraget i första hand avser stöd till uppsökande verksamhet för att underlätta rekryteringen till vuxenutbildningen, har 40 miljoner kronor överförts till Utgiftsområde 16, anslaget A15.

Slutsatser

Enligt regeringens mening har folkhögskolorna och studieförbunden bedrivit en verksamhet som väl uppfyller de syften som uppställts för statsbidrag till folkbildningen för budgetåret 1998. Motsvarande gäller för de särskilda resurser som anvisats till folkbildningen inom ramen för den särskilda utbildningssatsningen, kunskapslyftet.

Folkbildningsrådet har föreslagit att anslaget, utöver pris- och löneomräkning, tillförs 200 miljoner kronor per år åren 2000–2002. Utöver detta har Folkbildningsrådet föreslagit att studieförbunden skall ingå i den särskilda utbildningsinsatsen, kunskapslyftet, genom att tillföra anslaget ytterligare 100 miljoner kronor år 2000, 100 miljoner kronor år 2001 samt 200 miljoner kronor år 2002. Regeringen bedömer det inte möjligt att göra så omfattande omprioriteringar som krävs för att tillmötesgå de kraftiga resurstillskott som Folkbildningsrådet föreslår.

I samband med budgetpropositionen 1999 föreslog regeringen att folkbildningen skulle erhålla ett permanent resurstillskott om 40 miljoner kronor. Riksdagen beslöt emellertid att fördela 10 av de 40 miljoner kronorna till stöd för allmänna lokaler. Riksdagen bedömde dock att folkbildningen så snart det var möjligt skulle återfå dessa 10 miljoner kronor. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att anslaget tillförs 10 miljoner kronor för år 2000.

Folkbildningsrådet har föreslagit att de 10 miljoner kronor som regering och riksdagen avsatte för försöks- och utvecklingsverksamhet i samband med folkbildningspropositionen våren 1998 skall ingå i det samlade anslaget för folkbildningen. Regeringen ser det som viktigt att folkbildningen även i fortsättningen bedriver en försöks- och utvecklingsverksamhet men anser att det är för tidigt att dra några slutsatser hur medlen för verksamheten har använts och vill därför avvakta ytterligare erfarenheter innan detta anslag integreras i det samlade folkbildningsanslaget.

Folkbildningsrådet har även föreslagit att de medel som finns avsatta inom ramen för kunskapslyftet för folkhögskolornas del skall ingå i det samlade anslaget för folkbildningen fr.o.m. år 2002. Regeringen avser att återkomma till riksdagen om dessa medel i samband med behandlingen av Kunskapslyftskommitténs slutbetänkande våren 2000.

Regeringen föreslår att anslaget till folkbildningen tillförs 10 000 000 kronor för år 2000.

För de 10 000 folkhögskoleplatserna som är en del av kunskapslyftet beräknar regeringen en oförändrad kostnadsnivå utöver pris- och löneomräkning.

Till försöks- och utvecklingsverksamhet inom folkhögskolor och studieförbund beräknar regeringen en kostnad på 10 000 000 kronor.

Till föreningen Nordisk Folkhögskola i Genève föreslås medel motsvarande föregående års tilldelning.

Folkbildningsrådet bör få ansvar att fördela medel till Sveriges Folkhögskolestuderandes Förbund för att stimulera studerandeflytandet och det demokratiska arbetet i folkhögskolorna. För detta ändamål tilldelas Folkbildningsrådet 200 000 kronor. Medlen finansieras genom en överföring från utgiftsområde 16 anslaget A2.

Anslaget för år 2000 beräknas till 2 489 073 000 kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget uppgå till oförändrad nivå i förhållande till år 2000.

Tabell 15.3 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	2 498 405
Pris- och löneomräkning	+ 20 468
Medelförstärkning för år 2000	+ 10 000
Överfört från U016, A2	+ 200
Överfört till U016, A15	- 40 000
Förslag 2000	2 489 073

L2 Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen

Tabell 15.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	64 332		
1999	Anslag	71 791	Utgifts- prognos	71 7910
2000	Förslag	72 377		
2001	Beräknat	73 841		
2002	Beräknat	75 397		

Från anslaget utbetalas statsbidrag till Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) för vissa handikappåtgärder inom folkbildningen. De övergripande målen för Sisus verksamhet är att

förbättra förutsättningarna för utbildning och studier för i första hand unga och vuxna personer med funktionshinder samt att administrera och utveckla olika stöd som behövs i och omkring studiesituationen.

Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet ansvarar för fördelningen av statsbidrag till folkhögskoleförlagd teckenspråksutbildning, tolkutbildning för döva, dövblinda och vuxendöva samt teckenspråkslärutbildning. Dessa utbildningar skall planeras i samverkan med berörda handikapporganisationer.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) Sisus uppskattar att 10 520 personer med funktionshinder har deltagit i kurser som beviljats tilläggsbidrag under budgetåret 1998. Deltagarveckorna vid dessa kurser utgjorde 11 % av det totala antalet deltagarveckor vid folkhögskolorna. 23 % av ansökningarna rör gruppen synskadade, 19 % rörelsehindrade, 10 % döva, 9 % medicinska funktionshinder och 9 % psykiska funktionshinder. Övriga grupper ligger under 5 %.

De medel som Sisus anvisades för detta ändamål för budgetåret 1998 täckte, enligt Sisus, ca hälften av det totala ansökningsbelopp som efterfrågas av folkhögskolorna.

Av TÖI:s årsredovisning framgår att insatserna till folkhögskolornas verksamhet har förstärkts under år 1998. Det totala antalet deltagare i olika utbildningar har ökat. Trots detta har 5,9 miljoner kronor av anslaget inte kunnat förbrukas av TÖI på grund av att det till tolkutbildningarna är brist på sökande som har tillräckliga kunskaper i teckenspråk. Det råder även brist på lärare inom dessa utbildningar.

Slutsatser

I avvaktan på resultatet av de utredningar som nämnts i inledningen till detta verksamhetsområde beräknas anslaget för nästa budgetår till oförändrad nivå förutom pris- och löneomräkning. För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget uppgå till oförändrad nivå i förhållande till år 2000.

L3 Bidrag till kontakttolkutbildning**Regeringens överväganden****Tabell 15.5 Anslagsutvecklingen***Tusental kronor*

1998	Utfall	8 328		
1999	Anslag	9 032	Utgifts- prognos	9 032
2000	Förslag	9 106		
2001	Beräknat	9 279		
2002	Beräknat	9 465		

Anslaget disponeras av Kammarkollegiet som utbetalar medlen till studieförbund och folkhögskolor enligt särskilt beslut av Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet (TÖI). TÖI fördelar statsbidrag för kontakttolkutbildning till folkhögskolor och studieförbund enligt förordningen (1991:976) om statsbidrag till kontakttolkutbildning.

Resultatinformation

Kontakttolkutbildning har under budgetåret 1998 anordnats av tio folkhögskolor och samtliga studieförbund, vilket är något färre än under budgetåret 1997. Antalet kurser har varit 85 på folkhögskolor och 93 på studieförbund. Utbildningarna har under budgetåret 1998 samlat 2 705 deltagare, varav 1 658 på folkhögskolor. Antalet kurser har minskat vid folkhögskolorna men ökat markant vid studieförbunden. Utbildning sker inom ämnesområdena social- och försäkringstolkning, sjukvårdstolkning, arbetsmarknadstolkning, vardagsjuridik och rättstolkning.

Slutsatser

Regeringen beräknar, med hänsyn till att det nu inte finns ekonomiska förutsättningar att utöka anslaget, oförändrad nivå på anslaget för år 2000, förutom pris- och löneomräkning. För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget uppgå till oförändrad nivå i förhållande till år 2000.

16 Ungdomsfrågor

16.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar Ungdomsstyrelsen och bidrag till ungdomsorganisationerna. Ungdomsstyrelsens huvuduppgifter är att samordna ungdomspolitiken samt att handlägga frågor om stöd till ungdomsorganisationer enligt förordningen (1994:641) om statsbidrag till ungdomsorganisationer.

16.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 16.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
108,2	108,8	112,8	110,5	110,3	110,6

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Ungdomsstyrelsen har aktivt arbetat med sektorsövergripande frågor. Samarbetet med andra myndigheter och med kommunerna har lett till olika insatser som återfinns inom andra utgiftsområden. Ungdomsstyrelsen fördelar också det statliga bidraget till ungdomsorganisationerna. Detta består av grundbidrag samt särskilt bidrag. Utgifterna för grundbidraget kommer enligt prognosen för år 1999 att ligga på ungefär samma nivå som tidigare år medan utgifterna för det särskilda bidraget är lägre än tidigare år. Det särskilda bidraget har under 1999 minskat i omfattning beroende på att 4 miljoner kronor av dessa medel anvisats för bidrag till

allmänna samlingslokaler för informationsinsatser och utredningsarbete som avser ungdomars nyttjande av samlingslokaler för olika verksamheter.

Under år 1998 har ett överskott för första gången genererats från det värdeautomatspel som AB Svenska Spel bedriver. Ungdomsstyrelsen har därav under år 1999 fått 9,3 miljoner kronor att fördela till barn- och ungdomsorganisationernas lokala verksamheter.

Förändringar

Under våren 1999 avlämnade regeringen propositionen På ungdomars villkor (prop. 1998/99:115) i vilken nya mål för den nationella ungdomspolitiken föreslås ersätta tidigare antagna riktlinjer. Enligt de nya mål som föreslås skall ungdomar ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv samt ha verkliga möjligheter till inflytande och delaktighet. Dessutom skall ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande tas till vara som en resurs.

Sedan den 23 juli 1998 har Ungdomsstyrelsen fungerat som nationellt kontor för det nyinrättade EU-programmet Europeisk volontärtjänst för ungdomar.

Prioriteringar

Ungdomspolitiken i framtiden kommer i hög grad att präglas av förslagen i propositionen På ungdomars villkor (prop. 1998/99:115). Ungdomsstyrelsen föreslås i propositionen få en aktiv roll i uppfyllandet av målen för den nationella ungdomspolitiken. Ungdomsstyrelsen skall

också fungera som en kunskapsbank i ungdomsfrågor gentemot andra myndigheter, kommuner, föreningsliv, ungdomsarbetare och enskilda.

Vidare anges att Ungdomsstyrelsen bör få i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter och i samråd med Svenska Kommunförbundet utveckla en metod för att identifiera, presentera och sprida goda exempel.

Ungdomsstyrelsen har aktivt arbetat med sektorsövergripande frågor. Samarbetet med andra myndigheter och kommunerna har lett till olika insatser som återfinns inom andra utgiftsområden.

Ungdomsstyrelsen fördelar också det statliga bidraget till ungdomsorganisationerna. Detta består av grundbidrag samt särskilt bidrag.

16.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

Ungdomsgenerationen kan beskrivas som en mångfaldsgeneration. Aldrig tidigare har uppväxten av en hel generation präglats av en så omfattande etnisk och kulturell mångfald som i dag. Ungdomsgenerationen av i dag har därtill goda förutsättningar till internationella kontakter och erfarenheter. Bland ungdomar finns dock fortfarande uppenbara skillnader mellan flickors och pojkars möjligheter, vilket inte minst gäller ungdomar med utländsk bakgrund.

Ungdomsarbetslösheten har under 1990-talet legat på en hög nivå, vilket satt spår i stora delar av ungdomsgenerationen. En liten grupp ungdomar är sedan mycket lång tid arbetslösa. Slutligen finns i dagens ungdomsgeneration tecken på ökade skillnader mellan ungdomar med olika social bakgrund.

Ofta beskrivs ungdomsgenerationen som att den omfattas av en växande känsla av maktlöshet. Samtidigt visar många undersökningar att ungdomar vill vara med och påverka, bestämma och ta ansvar. Ett problem är att ungdomar ofta upplever att de inte släpps in där makten finns.

Början av 2000-talet kommer att präglas av en kraftig ökning av antalet tonåringar. De nya krav som därmed ställs på kommunerna innebär såväl möjligheter som problem. En större andel av

resurserna för fritid och kultur bör därför riktas mot verksamheter som engagerar ungdomar.

Medlemsantalet i barn- och ungdomsorganisationer har varit konstant under de senaste åren och antalet medlemmar uppgår till ca 600 000. I åldersgruppen 7 till 15 år dominerar flickorna medan pojkarna dominerar de högre åldersgrupperna. Fyra femtedelar av alla ungdomar mellan 13 och 25 år tillhör en eller flera föreningar eller organisationer.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Våren 1997 överlämnade den ungdomspolitiska kommittén delbetänkandet Unga och arbete (SOU 1997:40) och slutbetänkandet Politik för unga (SOU 1997:71). I propositionen På ungdomars villkor (prop. 1998/99:115), som överlämnades till riksdagen i maj 1999, föreslås nya mål för den nationella ungdomspolitiken som skall ersätta tidigare riktlinjer.

I propositionen föreslås att Ungdomsstyrelsen bör ansvara för årlig och samlad uppföljning samt analys av ungdomspolitiken utifrån de mål och delmål som riksdag och regering beslutar. Detta bör ske i nära samarbete med berörda myndigheter samt med kommunerna. Myndighetens uppföljning av ungdomspolitiken på lokal nivå bör liksom tidigare ha som utgångspunkt att såväl följa upp som att stödja utvecklingen av den kommunala ungdomspolitiken. Ungdomsstyrelsen bör i fortsättningen åläggas att vart fjärde år till regeringen redovisa en fördjupad analys av hur ungdomspolitiken utvecklas. Denna analys skall ligga till grund för regeringens redovisning till riksdagen.

I propositionen redovisas också ett antal åtgärder som genomförs eller kommer att genomföras med syftet att leda till demokrati, rättvisa och framtidstro. Regeringen ger också sin syn på hur den kommunala ungdomspolitiken bör utvecklas. Slutligen redovisas i propositionen en svensk strategi för ungdomsfrågor i EU samt regeringens syn på ungdomar som en resurs i det internationella arbetet.

Stödet till ungdomsorganisationerna ges i form av grundbidrag och särskilt bidrag i enlighet med vad som föreskrivs i förordningen (1994:641) om statsbidrag till ungdomsorganisationer. Under år 1998 fördelades också bidrag till de politiska ungdomsförbunden för valinformation.

Ungdomsstyrelsen överlämnade den 31 mars 1999 rapporten Förslag till förändrade bidragsregler (Ku1999/1239/IFU) till regeringen. Förslaget har varit föremål för remissbehandling och bereds vidare inom Regeringskansliet.

Av AB Svenska Spels överskott från värdeautomatspel har Ungdomsstyrelsen under år 1999 fått 9,3 miljoner kronor att fördela till barn- och ungdomsorganisationernas lokala verksamheter. Regeringen kommer under hösten 1999 att besluta om närmare riktlinjer för stödets fördelning.

Ungdomsstyrelsen har vidare arbetat med att stärka ungdomars inflytande på lokal nivå genom att uppmuntra olika former av lokala inflytandeorgan för ungdomar, vanligen s.k. lokala ungdomsråd.

Utvecklingsarbete pågår i syfte att stärka flickors villkor i samhället och att uppmuntra föreningslivet att medverka till möten mellan ungdomar med olika kulturell och etnisk bakgrund samt samordna insatser för utsatta ungdomar i ett antal kommuner eller kommundelar.

Under år 1998 har Sverige varit ordförande i Nordiska Ministerrådet och därmed också för det nordiska ungdomspolitiska samarbetet. Fokus har riktats främst mot ungdomars möjligheter till inflytande samt insatser för att stärka ungdomars inträde på arbetsmarknaden.

Sverige har under juni 1998 anordnat en ungdomsministerkonferens för Östersjöområdet med syfte att diskutera och utveckla gemensamma riktlinjer och aktiviteter för det framtida Östersjöarbetet inom ungdomsområdet.

Ungdomsstyrelsens samarbete med andra myndigheter och med kommunerna har även lett fram till en rad insatser som återfinns inom andra utgiftsområden, framför allt inom IT och arbetsmarknadsområdet.

Effekterna av de statliga insatserna

Ungdomsstyrelsens stöd till föreningsutveckling har underlättat bildandet av nya föreningsbildningar för att kanalisera ungdomars engagemang samtidigt som många traditionella organisationer försöker utveckla och förnya sina strukturer och arbetsformer.

Antalet kommuner som har någon form av lokalt inflytandeorgan för ungdomar, har under 1998 ökat till 102 stycken. Detta kan jämföras med de 84 lokala ungdomsråd och andra former av lokala ungdomsforum som framkom i en kartläggning år 1997.

Regeringens slutsatser

Det är alltjämt angeläget att stödja barn- och ungdomsorganisationernas reguljära verksamhet. De insatser som görs för att uppmuntra förnyelse och utveckling bör fortsätta, varvid villkoren för flickor och ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund bör ges särskild uppmärksamhet. Arbetet med att uppmuntra olika lokala lösningar för att stärka ungdomars inflytande bör prioriteras.

Den nya målstruktur som föreslås för ungdomspolitiken kommer att tydliggöra och förstärka Ungdomsstyrelsens koordinerande roll inom ungdomspolitiken.

Under kommande år kommer barn- och ungdomsorganisationerna att tillföras betydande belopp genom en del av det överskott som genereras från det värdeautomatspel som AB Svenska Spel har koncession på att bedriva. Av överskottet bör uppskattningsvis 50 miljoner kronor årligen tillfalla barn- och ungdomsorganisationernas lokala verksamheter.

16.4 Bedömning av personalkonsekvenser

Regeringen bedömer att Ungdomsstyrelsen behöver förstärka sin organisation inom såväl utrednings- som uppföljningsverksamheten för att kunna svara mot förslagen i propositionen avseende uppföljning och utvärdering av den nationella ungdomspolitiken. Myndigheten behöver under de närmaste åren tillföras resurser för vissa tjänster samt viss extern konsult hjälp.

16.5 Anslag

M1 Ungdomsstyrelsen

Tabell 16.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	10 526	Anslags- sparande	1 458
1999	Anslag	12 367	Utgifts- prognos	13 825
2000	Förslag	15 599		
2001	Beräknat	16 864 ¹		
2002	Beräknat	18 177 ²		

¹ Motsvarar 16 599 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 17 599 tkr i 2000 års prisnivå.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att Ungdomsstyrelsen hade ett anslagssparande på 1 458 000 kronor. Anslags-sparandet kommer att förbrukas under år 1999.

Ungdomsstyrelsen hade under 1998 avgiftsin-komster som uppgick till 1 569 000 kronor.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

De övergripande målen för Ungdomsstyrelsens verksamhet har varit att främja goda uppväxtvillkor för ungdomar samt verka för att unga män-niskor görs delaktiga i samhällsutvecklingen. Ungdomsstyrelsen har samlat ungdomsstatistik och gjort den lättillgänglig. Ungdomsstyrelsen har vidare vidtagit åtgärder för att stimulera och stödja forskning om ungdomars villkor och lev-nadsförhållanden, t.ex. genom att anordna forskningsseminarier. Under året har Ungdomsstyrelsen ytterligare stärkt sina internationella kontakter inom ungdomsforskningens område, såväl genom aktivt deltagande i internationella forskningsprojekt, deltagande i nordiska och europeiska konferenser som genom studiebesök.

Myndigheten har fördelat det statliga bidraget till 64 ungdomsorganisationer.

Under år 1998 har webbdomänen Slussen, som är en samhällsguide för ungdomar, uppdaterats. Regeringen tilldelade i maj 1998 Ungdomsstyrelsen medel för att genomföra en webbplats på Internet som skulle inrymma dels samhälls-information för ungdomar och dels information om ungdomar till ungdomsarbetare, media och

allmänhet. Vid första projektårets slut finns Ungdomskanalen i provversion.

Ungdomsstyrelsen är nationellt kontor för två EU-program; Ungdom för Europa och Europeisk volontärtjänst för ungdomar. Ungdom för Europa är ett program som främst ger stöd till kortare utbyten, 1–3 veckor för grupper av ungdomar, t.ex. föreningar. Under år 1998 har totalt 2 890 ungdomar varav cirka hälften från Sverige, fått stöd för deltagande inom programmet. Vad avser Europeisk volontärtjänst för ungdomar så har den försöksverksamhet som inrättades övergått i en permanent verksamhet med start den 1 juli 1998. Under perioden den 1 juni 1998 31 maj 1999 har 75 ungdomar från Sverige deltagit i verksamheten. Samtidigt har 75 utländska ungdomar deltagit i mottagande projekt i Sverige. Efterfrågan på information vad avser internationellt ungdomsutbyte har under året ökat markant.

Ungdomsstyrelsen har under året publicerat ett antal studier. I värderingsstudien Ny tid–Nya tankar ger ungdomar sin syn på livet, samhället och framtiden. I Svensk ungdomspolitik kartläggs ungdomspolitikens utveckling, ungdomars levnadsvillkor samt särskilda åtgärder eller insatser riktade till ungdomar. Rapporten utgör ett underlag inför en internationell bedömning av svensk ungdomspolitik inom ramen för Europarådets samarbete på ungdomsområdet under hösten 1999. I studien Vid sidan av identifieras vilka grupper av ungdomar som mött försörjningsproblem under 1990-talets första hälft. I rapporten Fritid i skilda världar behandlas ungdomars fritids- och kulturvanor.

Slutsatser

Regeringen anser att Ungdomsstyrelsens arbete med att samordna och utveckla insatser på ungdomsområdet har utvecklats positivt. Regeringen avser, efter riksdagens behandling av den ungdomspolitiska propositionen (prop. 1998/99:115), att utforma nya mål för Ungdomsstyrelsens verksamhet vilket främst kommer att innebära en utveckling av myndighetens nationella insatser. På det internationella området har Ungdomsstyrelsens insatser fungerat mycket bra.

I enlighet med vad som redovisats i propositionen På ungdomars villkor (1998/99:115) avser regeringen att ge Ungdomsstyrelsen en viktig roll för uppföljning och analys av ungdomspoli-

tiken. I förhållande till Ungdomsstyrelsens nuvarande uppgifter kommer detta att innebära en ambitionshöjning, bl.a. när det gäller samarbetet med andra myndigheter samt uppgiften att stödja och följa upp kommunernas insatser inom ungdomsområdet. Regeringen bedömer att detta kommer att medföra ökade kostnader för myndigheten. Utrymme för detta bör skapas genom en omfördelning mellan anslagen inom verksamhetsområdet. Mot denna bakgrund föreslås att anslaget ökar med 1,5 miljoner kronor år 2000 och 1 miljon kronor vardera åren 2001 och 2002. Anslaget M2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet m.m. föreslås minska med motsvarande belopp.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 926 000 kronor.

Tabell 16.3 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	12 367
Pris- och löneomräkning	+ 806
Justering av premier	+ 926
Ökade verksamhetsmedel	+ 1 500
Förslag 2000	15 599

M2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet m.m.

Tabell 16.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	96 301	Anslags-sparande	3 240
1999	Anslag	96 389	Utgifts-prognos	99 011
2000	Förslag	94 889		
2001	Beräknat	93 389		
2002	Beräknat	92 389		

Anslaget disponeras för statsbidrag till ungdomsorganisationer enligt förordningen (1994:641) om statsbidrag till ungdomsorganisationer samt för stöd till nationell och internationell ungdomsverksamhet.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1998 visar ett anslagssparande på 3 240 000 kronor, dvs. 3,4 % av anslaget Anslags-

sparandet beror i huvudsak på en tidsförskjutning mellan beslut och utbetalning av bidrag.

Regeringens övervägande

Resultatinformation

Statsbidraget består av ett grundbidrag och ett särskilt bidrag. Grundbidrag fördelas efter ansökan till rikstäckande ungdomsorganisationer för reguljär verksamhet. De organisationer som har rätt att uppbära bidrag måste dels uppfylla vissa formella krav, dels bedriva en verksamhet i enlighet med vissa övergripande mål såsom att främja barns och ungdomars demokratiska fostran. Under år 1998 har 64 organisationer erhållit grundbidrag vilka omfattar 597 562 medlemmar mellan 7 och 25 år. Motsvarande antal för år 1997 var 597 025 och för budgetåret 1995/96 595 517 medlemmar. Antalet ansökningar som inte behöver kompletteras före beslut har ökat, vilket kan hänföras till den aktiva handläggningen där tät kontakt sker mellan sökande och handläggare på myndigheten. Det statliga stödet utgör en viktig del av ungdomspolitiken då det är ett konkret sätt att stödja ungdomars eget engagemang.

Det särskilda bidraget används främst till att stödja förnyelse och utveckling inom föreningslivet men kan även användas för andra ändamål. Särskilt bidrag kan bl.a. ges till organisationer som uppfyller målen för bidragen och som bedöms vara lämpliga att ges reguljärt stöd men som på grund av sin organisatoriska karaktär inte kan få grundbidrag. Under år 1998 erhöll 25 ungdomsorganisationer särskilt bidrag för reguljärt stöd jämfört med 32 året före. Under år 1998 fattades 67 beslut om särskilt bidrag till organisationer. Summan beviljade medel uppgick till cirka 15,5 miljoner kronor jämfört med 20,5 miljoner kronor för år 1997 då antalet beslut om särskilt bidrag uppgick till 90.

En utvärdering av det målrelaterade bidragssystemet från år 1997 visade att vissa formella regler i bidragssystemet riskerade att hämma föreningslivets utveckling. Ungdomsstyrelsen fick därför i uppdrag att göra en översyn av det formella regelsystemet och särskilt därvid beakta konflikten mellan mål och regler i enlighet med särskilda riktlinjer. Av riktlinjerna framgick bl.a. att Ungdomsstyrelsen skulle överväga nya fördelningskriterier för bidrag. Översynen redovisades till regeringen den 31 mars 1999. Rapporten Förslag till förändrade bidragsregler

(Ku1999/1239/IFU) har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vidare utgår medel ur anslaget för att dela ut utmärkelser inom ungdomsområdet. Ungdomsstyrelsen utsåg Skellefteå till Årets ungdomskommun år 1998. De kommuner som hittills har fått utmärkelsen – Gällivare (1996) och Jönköping (1997) – utgör bra exempel på kommuner som utvecklat en aktiv och samlad ungdomspolitik. Gemensamt för dessa är att de på olika sätt har låtit ungdomar vara delaktiga i att utarbeta lokala ungdomspolitiska handlingsprogram som präglas av en helhetssyn på ungdomars situation. Därutöver innefattar anslaget också bl.a. stöd för nationell och internationell verksamhet till Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU). Antalet medlemsorganisationer inom LSU uppgår i dag till 67 samt 27 organisationer som är observatörer. Regeringen har i regleringsbrevet för år 1999 aviserat en utvärdering av dessa medels effekter.

Slutsatser

Regeringen vill understryka betydelsen av att ungdomsorganisationerna drivs av ungdomarna själva. I detta sammanhang vill regeringen också betona vikten av att föreningarna blir en naturlig mötesplats för ungdomar med olika etnisk och kulturell bakgrund.

Regeringen bedömer att bidragsgivningen till ungdomsorganisationerna har skett i enlighet med fastställd inriktning och att bidragen har medfört en positiv utveckling av ungdomsverksamheterna.

Regeringen bedömer vidare att de medel som avsätts för utvecklingsinsatser gentemot kommunerna, främst för utmärkelsen Årets ungdomskommun samt för insatser som har flickor i fokus, har haft mycket stor betydelse. Dessa insatser har i hög grad bidragit till att allt fler kommuner engagerat sig i att utveckla en samlad kommunal ungdomspolitik.

Liksom för budgetåret 1999 har inom anslaget beräknats 4 miljoner kronor för bidrag till samlingslokalorganisationerna för informationsinsatser och utredningsarbete som avser ungdomars nyttjande av samlingslokaler för olika verksamheter.

Slutligen har vissa medel inom anslaget beräknats för nationell medfinansiering av det kommande EU-programmet Ungdom, vilket under år 2000 är avsett att ersätta de nuvarande programmen Ungdom för Europa samt Europeisk Volontärtjänst.

Tabell 16.5 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	96 389
Omfördelning	- 1 500
Förslag 2000	94 889

17 Folkrörelse- och idrottsfrågor

17.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar stöd till idrotten, Lotteriinspektionen, allmänna samlingslokaler, bidrag till friluftorganisationerna samt till kvinnoorganisationerna.

17.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 17.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
524,5	506,7	517,7	522,1	517,6	518,0

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Under år 1998 har ett överskott för första gången genererats från det värdeautomatspel som bedrivs av AB Svenska Spel.

Förändringar

Regeringen har i propositionen En idrottspolitik för 2000-talet (prop. 1998/99:107) föreslagit att statens stöd till friluftsliv och främjandeorganisationer inte längre bör ingå som en del av anslaget Stöd till idrotten utan utgöra ett eget anslag riktat direkt till friluftorganisationerna.

Inom verksamhetsområdet ryms fr.o.m. år 2000 ett anslag för stöd till kvinnoorganisationerna, vilket tidigare har ingått i utgiftsområde 14.

Inom anslaget Stöd till idrotten beräknas vissa medel för den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi.

Prioriteringar

De resurser som samhället ställer till förfogande för idrottsrörelsens verksamhet bör användas för att nå ut och aktivera människor som vill delta i organiserad idrottsverksamhet eller väljer att motionera för eget välbefinnande. Barns och ungdomars intresse för idrott och motion bör stimuleras och de bör ges möjligheter att utöva inflytande över och ta ansvar för sitt idrottande. Likaså gäller detta äldre människor och personer med funktionshinder. Flickor och pojkar, kvinnor och män med olika social bakgrund bör vidare ges lika förutsättningar att efter eget intresse delta i idrottsverksamhet. Integration och god etik bör vara ledstjärnor för stödets användning. Vidare bör statsbidraget leda till att stärka och utveckla demokratin inom föreningslivet.

Idrottsrörelsen liksom övrigt föreningsliv bör själv lägga fast målen för sin verksamhet. Staten skall endast ange de syften som staten har med sin bidragsgivning. Utvärdering av idrottsstödet långsiktiga effekter bör göras utifrån tre övergripande välfärdsperspektiv nämligen dels att stödets ändamål är att uppnå en god folkhälsa, dels att många medborgare i dag har en annan kulturell och etnisk bakgrund än den traditionellt svenska, dels jämställdhet mellan män och kvinnor. Regeringen har i propositionen En idrottspolitik för 2000-talet föreslagit att statsbidraget skall stödja verksamhet som bidrar till att utveckla barns och ungdomars intresse och benägenhet för motion och idrott samt deras

möjligheter att utöva inflytande över och ta ansvar för sitt idrottande. Vidare skall det göras möjligt för alla människor att utöva idrott och motion och kvinnor och män ges lika förutsättningar att delta i idrottsverksamhet. Verksamheterna skall främja integration och god etik samt bidra till att väcka ett livslångt intresse för motion.

Stödet till såväl friluftssom kvinnoorganisationerna är för närvarande föremål för utredning och regeringen kommer under år 2000 att förelägga riksdagen förslag i dessa frågor.

En arbetsgrupp inom Regeringskansliet har haft i uppdrag att kartlägga villkoren för den sociala ekonomin samt belysa dess betydelse i samhället. En nationalkommitté har inrättats för att förbereda och under våren 2001 i Sverige genomföra den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi.

17.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

En stor andel av befolkningen är engagerad i föreningslivet. Det totala antalet medlemskap uppgår till ca 20 miljoner.

Föreningslivets relationer till samhället i övrigt är i dag under förändring. Inflytandet från företag och näringsliv tycks öka i betydelse vilket leder till att många föreningar ändrar sitt betedande och andra föreningstyper kommer till. Många etablerade organisationer upplever ökade svårigheter att rekrytera nya medlemmar och att tillsätta förtroendeposter.

De viktigaste statliga insatserna inom området

Utmärkande för statens roll gentemot föreningslivet är att staten inte skall styra och reglera utan stödja, uppmuntra och skapa förutsättningar.

Effekterna av de statliga insatserna

Folkrörelserna har spelat en väsentlig roll i uppbyggnaden av den demokratiska samhällsstrukturen. I sammanlagt ca 150 000 föreningar samlas dagligen 100 000-tals människor i gemensam verksamhet. Enbart inom idrottsrörelsen genomfördes under 1998 nära sju miljoner lokala aktiviteter för barn och ungdomar i åldern 7–25 år.

I övergången till ett alltmer informationsintensivt samhälle ställs föreningarna inför nya utmaningar och kan aktivt bidra till att utveckla och fördjupa demokratin.

Regeringens slutsatser

Föreningslivet är, med sitt breda engagemang och ideella ledarkrafter, en stor tillgång för vårt samhälle. Idrotten intar en särställning genom sin folkliga förankring och stora bredd. Regeringen fäster stor vikt vid att en aktiv diskussion om etik och demokratins tillämpning pågår inom idrotten. Idrottsrörelsen kan mer än någon annan skapa tillfällen till motionsaktiviteter för människor i olika åldrar och samhällsgrupper. Idrottsrörelsen har därigenom en viktig roll i folkhälsoarbetet när det gäller att förbättra medborgarnas hälsotillstånd samt motverka oönskade beteenden som t.ex. drogmissbruk. Regeringen anser vidare att idrotten på ett aktivt sätt bidrar till att motverka våld och rasism.

Enligt regeringens uppfattning fyller stödet till allmänna samlingslokaler flera viktiga funktioner i samhället. Stödet underlättar för medborgarna att utöva sitt samhällsengagemang. På motsvarande sätt bidrar stödet till kvinnoorganisationerna och friluftorganisationerna till att främja människors delaktighet i samhället.

17.4 Anslag

N1 Stöd till idrotten

Tabell 17.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	483 543	Anslags- sparande	388
1999	Anslag	470 240	Utgifts- prognos	470 240
2000	Förslag	462 240		
2001	Beräknat	457 240		
2002	Beräknat	457 240		

Ett övergripande mål för anslaget Stöd till idrotten är att stödja och utveckla den nationellt organiserade idrottsverksamheten i Sverige. För anslagets användning gäller i huvudsak de av 1970 års riksdag beslutade riktlinjerna för organisationsstöd till idrotten (prop. 1970:79, bet. 1970:SU122, rskr. 1970:291, prop. 1992/93:100 bil. 8, bet. 1992/93:KrU14, rskr. 1992/93:254). Riksdagen beräknas senare i år ta ställning till de förslag om anslagets användning som regeringen presenterat i propositionen En idrottspolitik för 2000-talet (prop. 1998/99:107).

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1998 visar att viss del av anslagssparandet har förbrukats men att 388 000 kronor återstår. Medlen beräknas förbrukas under innevarande budgetår.

Under år 1998 har ett överskott för första gången genererats från det värdeautomatspel som AB Svenska Spel har koncession på att bedriva. Av uppkommet överskott har 50 miljoner kronor tillförts idrottsrörelsen under år 1999.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I sin årsredovisning för år 1998 redovisar Riksidrottsförbundet (RF) att lokalt aktivitetsstöd har utgått till nära sju miljoner sammankomster för barn och ungdomar mellan sju och tjugofem år. I åldrarna sju till femton år är drygt två av tre pojkar och varannan flicka med i en idrottsförening. Dessutom idrottar ungefär var tionde ungdom i dessa åldrar utanför den organiserade idrotten.

Under läsåret 1997/98 genomfördes en omfattande utvärdering av verksamheten vid riksidrottsgymnasierna. Utvärderingen utgjorde

underlag för framtida dimensionering av verksamheten under perioden 1999–2002.

Starta Vågen, idrottens etiksatsning i samarbete mellan RF och Svensk Idrotts Studie- och Utbildningsorganisation (SISU) fortsatte under år 1998. Satsningen syftar till att få igång lokala aktiviteter kring idrottens etik- och moralfrågor. Under år 1998 har 1 300 föreningsträffar skett med 23 000 deltagare, 220 regionala träffar med 6 500 deltagare och ett 70-tal konferenser och temadagar med totalt cirka 16 000 deltagare.

RF:s projekt Supporterkultur, som verkar för att förhindra våld vid stora idrottsevenemang och att skapa en bra supporterkultur, har fortsatt sitt arbete under år 1998. Verksamheten syftar även till att samordna olika idrottsorganisationers och samhällsorgans insatser liksom att utbilda publikvärdar.

Slutsatser

Enligt regeringens mening bidrar idrotten till välfärden genom motionsverksamhet av varierande slag för människor i alla åldrar. Under senare år har framför allt äldre människors behov av motion uppmärksammats. Idrotten spelar en viktig roll i många barns och ungdomars uppväxt. De attityder och värderingar som förmedlas genom idrotten präglar i stor utsträckning barns och ungdomars personliga utveckling. Det lokala aktivitetsstödet är av stor betydelse för barn- och ungdomsverksamheten i de lokala idrottsföreningarna. Regeringen anser därför att de medel som tillförs idrotten från AB Svenska Spels värdeautomatspel bör användas som en förstärkning av idrottens lokala barn- och ungdomsverksamhet.

Mot bakgrund av de ökade medel som tillförs idrotten från AB Svenska Spel bedömer regeringen att det inom ramen för anslaget Stöd till idrotten kan skapas utrymme för en årlig reservation för svensk medverkan i olympiska spel och Paralympics. För år 2000 föreslås att för ändamålet anvisas ett engångsbelopp på 5 miljoner kronor. Vidare finns det behov av förstärkta insatser mot dopning inom idrotten och för idrottsforskning, särskilda insatser för att främja integration och jämställdhet på fritiden samt särskilda insatser inom idrottsrörelsen för ungdomar i åldern 21 till 25 år.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att regeringen på AB Svenska Spels bolagsstämma år 2000 verkar för att bolagsstämman

beslutar om ett stöd till idrotten i form av ett bidrag på 60 miljoner kronor.

Idrotten spelar en viktig roll för att öka förståelsen människor och grupper emellan. På så sätt kan främlingsfientlighet och rasism motverkas. Stora insatser görs i dag för att skapa förutsättningar för en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans. Inte minst inom kultur, idrott och övriga folkrörelser kan olika människor och kulturer mötas. Den lokala miljön är ofta utgångspunkt för idrottens och folkrörelsernas engagemang och detta skapar nya mötesplatser för människor.

Regeringen vill understryka vikten av att jämställdhets- och jämlikhetssträvanden genomsyrar all idrottsverksamhet. På motsvarande sätt skall personer med funktionshinder ges goda möjligheter att delta i all idrottsverksamhet liksom personer med annan etnisk och kulturell bakgrund. Regeringen överväger att tillsammans med främst Svenska Kommunförbundet och Riksidrottsförbundet bilda ett gemensamt råd som skall främja integration och jämställdhet på fritiden genom att bl.a. verka för en rättvis fördelning av fritidsresurser.

Regeringen har tillsatt en särskild nationalkommitté med uppgift att förbereda och genomföra den sjunde europeiska konferensen om social ekonomi. Idrottens stora betydelse kommer att särskilt uppmärksammas i detta sammanhang.

Regeringen föreslår i det följande att bidraget till organisationer utanför Riksidrottsförbundet på 13 miljoner kronor anvisas över ett särskilt anslag benämnt Stöd till friluftorganisationer. Anslaget Stöd till idrotten minskas därför med detta belopp.

Tabell 17.3 Beräkning av anslag för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	470 240
Engångsanvisning för deltagande vid olympiska spel och Paralympics	+ 5 000
Organisationer utanför Riksidrottsförbundet	- 13 000
Förslag 2000	462 240

För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget uppgå till 457 240 000 kronor.

N2 Lotteriinspektionen

Tabell 17.4 Anslagsutvecklingen

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	19 571	Anslags-sparande	4 036
1999	Anslag	21 496	Utgifts-prognos	25 000
2000	Förslag	28 459		
2001	Beräknat	28 897 ¹		
2002	Beräknat	29 358 ²		

¹ Motsvarar 28 459 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 28 459 tkr i 2000 års prisnivå.

Lotteriinspektionen är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör spel och lotterier som anordnas för allmänheten. Myndigheten disponerar ett ramanslag och levererar in avgiftsinkomster mot inkomsttitel. Det skall råda balans mellan intäkter och kostnader. Lotteriinspektionen hade vid utgången av år 1998 ett anslagssparande på 4 miljoner kronor. Anslagssparandet kommer under de närmaste två åren att tas i anspråk för utbildning och kompetensutveckling av personalen, effektiviserad och teknikanpassad kontroll av AB Svenska Spel och AB Trav och Galopp samt kontroll och tillsyn av vadhållning på hundkapplöpningar.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Lotteriinspektionen skall kontrollera och utöva tillsyn över spel- och lotterimarknaden i Sverige, lämna tillstånd till vissa spelformer samt utbilda och informera marknadens aktörer. Regeringen skall löpande informeras om utvecklingen på marknaden.

Lotteriinspektionens verksamhet var under år 1998 indelad i tre verksamhetsgrenar: tillstånd och typgodkännande, tillsyn och kontroll samt utbildning och information. Målet för verksamheten är att i enlighet med lotterilagen (1994:1000) och lotteriförordningen (1994:1451) verka för en sund och säker spel- och lotteriverksamhet i Sverige.

Myndigheten har under året målmedvetet verkat för att effektivisera och höja kvaliteten på kontroll och tillsyn av spelmarknadens aktörer. Exempelvis har en djupgranskning av Bingolotto inletts och en grundläggande säkerhetsbesiktning av AB Svenska Spel har genomförts. Vidare har

arbetet med testverksamheter av spel över Internet intensifierats.

I tillsynsarbetet för att motverka illegalt spel har Lotteriinspektionen fortsatt prioriterat bekämpandet av spel som vänder sig till speciellt sårbara samhällsgrupper, exempelvis ungdomar. Denna prioritering bedömer regeringen som riktig. För att försöka nå en sund och säker utveckling av marknaden har myndigheten vidare handlat snabbt när tveksamhet uppstått om spelsäkerhet och agerat aktivt för att stoppa olagliga spel.

I januari 1998 anmäldes Lotteriinspektionen till Justitieombudsmannen för att inspektionen inte följt förvaltningslagens bestämmelser om kommunikering och att myndigheten underlåtit att meddela fullföljdshänvisning vid avslagsbeslut samt för att ha lämnat felaktiga och missledande uppgifter. Styrelsen beslutade med anledning av detta att vidta en rad åtgärder såsom utbildning av personalen och organisationsförändringar för att undvika att dessa misstag upprepades. Justitieombudsmannen riktade i beslut den 30 december 1998 allvarlig kritik mot Lotteriinspektionen men menade att de vidtagna åtgärderna borde vara tillfyllest.

Regeringen gör bedömningen att Lotteriinspektionens kontroll och tillsyn av spel- och lotterimarknaden är effektiv och teknikanpassad men att myndigheten bör lägga ner tillräckligt med tid och resurser för att undvika felaktigheter i tillståndsgivningen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 17.5 Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	23 219	600	20 172	3 647
Prognos 1999	23 000	200	24 917	283
Budget 2000	24 000	300	27 675	300

Målet är att det skall råda balans mellan intäkter och kostnader, både på total nivå och inom varje verksamhetsgren. Under budgetåret 1998 har Lotteriinspektionen levererat in ca 23 miljoner kronor till statsbudgetens inkomstsida och förbrukat ca 20 miljoner kronor. Denna differens förklaras av en omfattande tillståndsgivning till varuspelsautomater.

Tabell 17.6 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 1998	Prognos 1999	Budget 2000	Beräknat 2001	Beräknat 2002
Investeringar	5,2	1,1	2,7	0,5	0,3	0,6
Summa investeringar	5,2	1,1	2,7	0,5	0,3	0,6
Finansiering - lån i RGK	5,2	1,1	2,7	0,5	0,3	0,6
Summa finansiering	5,2	1,1	2,7	0,5	0,3	0,6

Slutsatser

I proposition 1998/99:80 Kasinospel i Sverige m.m. gjorde regeringen bedömningen att Lotteriinspektionen bör tillföras ökade resurser. Vidare angavs att regeringen hade för avsikt att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för år 2000 med förslag om detta. Skälen för regeringens bedömning var att konkurrensen på den svenska spel- och lotterimarknaden är mycket hård och den tekniska utvecklingen mycket snabb vilket ställer stora krav på Lotteriinspektionen att löpande anpassa tillsyns- och kontrollverksamheten. Kulturutskottet delade regeringens generella bedömning (bet. 1998/99:KrU 11). Riksdagen har beslutat att kasinospel av internationellt slag skall tillåtas i Sverige. Lotteriinspektionen kommer att få ett stort ansvar för kontroll och tillsyn över den nya spelformen vilket kräver att myndigheten tillförs nya resurser. Myndighetens anslag för år 2000 ökas därför med 6 miljoner kronor.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 784 000 kronor.

Tabell 17.7 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	21 496
Pris- och löneomräkning	+ 179
Ökat resursbehov	+ 6 000
Justering av premier	+ 784
Förslag 2000	28 459

Myndighetens anslag för år 2001 och år 2002 är oförändrat men har uppräknats till respektive års prisnivå.

N3 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tabell 17.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	20 485	Anslags-sparande	29 526
1999	Anslag	15 000	Utgifts-prognos	22 500
2000	Förslag	15 000		
2001	Beräknat	15 000		
2002	Beräknat	15 000		

Enligt förordningen (1996:1593) om bidrag till allmänna samlingslokaler får bidrag lämnas till allmänna samlingslokaler för köp, ny- och ombyggnad, standardhöjande reparationer samt för handikappanpassning som utförs utan samband med andra bidragsberättigade åtgärder. Boverkets samlingslokaldelegation fördelar de medel som är tillgängliga.

En jämförelse mellan budget och utfall budgetåret 1998 visar att anslaget Bidrag till allmänna samlingslokaler uppvisar ett stort anslagssparande. Detta beror till stor del på att bidragsformen är så konstruerad att det kan förflyta lång tid mellan beslut och utbetalning. Beslut om samtliga tillgängliga medel fattas dock under år 1999.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Tillgängliga anslagsmedel har fördelats så att de skall ge så stort utbyte som möjligt i form av upprustade eller nya lokaler.

Samlingslokalstödet är väsentligt ur ett lokalt men även regionalt utvecklingsperspektiv. Detta

såväl för den service samlingslokaler erbjuder som regionalpolitiskt och ur sysselsättningssynpunkt. Under år 1998 fattades beslut om bidrag till 71 projekt.

Boverkets redovisning visar att det förekommer omfattande ungdomsaktiviteter i flertalet av de allmänna samlingslokalerna. Folkets Hus Riksorganisation, Folkparkerna i Sverige, Bygdegårdarnas Riksförbund och Riksföreningen Våra Gårdar har totalt ca 2 750 anslutna lokaler. I ca 1 850 av dessa förekommer riktad ungdomsverksamhet. I lokalerna görs årligen i storleksordningen fem till sex miljoner besök av ungdomar i åldersgruppen 12–25 år. Besöken gäller olika former av verksamhet fördelade på ca 200 000 verksamhetstillfällen.

System- och utvecklingsarbetet avseende ett uppföljningssystem för stödet till allmänna samlingslokaler har fullföljts. Systemet medger bl.a. analyser av hur bidragsmedlen fördelas över landet och mätning av arbetsmarknadseffekter av det fördelade anslaget.

Av Boverkets uppföljning framgår att det i genomsnitt skapas ca 2,7 årsarbeten av varje satsad bidragsmiljon. Under budgetåret fördelades bidrag till minst ett projekt i alla län utom Södermanlands, Gotlands och Västmanlands län.

Slutsatser

Regeringens bedömning är att för att säkerställa tillgång till bra lokaler för mötesverksamhet och andra föreningsaktiviteter fyller bidrag till allmänna samlingslokaler en viktig funktion. Samlingslokalerna har särskilt stor betydelse då det gäller att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för ungdomsverksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget för år 2000 anvisas 15 miljoner kronor.

För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget till oförändrad nivå i förhållande till år 2000.

N4 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet

Tabell 17.9 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	3 432		
1999	Anslag	3 432	Utgifts- prognos	3 432
2000	Förslag	3 432		
2001	Beräknat	3 432		
2002	Beräknat	3 432		

Bidraget skall användas till kostnader för kvinnoorganisationernas centrala verksamhet samt för förnyelse och utveckling av verksamheten. Verksamheten regleras av förordningen (1982:865) om statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet.

Det övergripande målet är att genom stödet stärka kvinnornas ställning i samhället i syfte att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Resultatinformation

Under innevarande budgetår har 15 kvinnoorganisationer beviljats stöd. Av de nya organisationer som sökt stöd har en uppfyllt kraven enligt förordningen. För att göra det möjligt för kvinnoförbunden att arbeta i andra former och engagera nya grupper av kvinnor har stödets inriktning delvis förändrats i samband med att bidragsreglerna reviderats genom en förordningsändring (1995:673) som delar upp stödet i ett särskilt grundbidrag och ett rörligt bidrag. Det rörliga bidraget skall ses som ett projektbidrag för förnyelse och utveckling av kvinnoorganisationernas arbete.

Slutsatser

Det är av vikt att nya organisationsformer och nyskapande verksamhet prioriteras. Bidragssystem bör inte vara utformade så att de motverkar förnyelse och utveckling av de organisationer som de riktar sig till. Den förändring av bidragsreglerna som gjordes år 1995 har inte visat sig vara tillräcklig. Mot den bakgrunden har regeringen tillkallat en särskild utredare (dir 1999:29) med uppgift att se över det nuvarande statsbidraget till kvinnoorganisationerna. Utredaren skall utvärdera hur det statliga stödet uppfyller de av staten uppställda målen för och intentionerna med bidraget, vid behov föreslå nya mål samt åtgärder som kan öka måluppfyllelsen och effektivisera stödet. Uppdraget skall redovisas senast den 31 mars 2000.

Regeringen föreslår att anslaget för år 2000 anvisas 3 432 000 kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget uppgå till oförändrad nivå i förhållande till år 2000.

N5 Stöd till friluftorganisationer

Tabell 17.10 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

2000	Förslag	13 000
2001	Beräknat	13 000
2002	Beräknat	13 000

Regeringens överväganden

I regeringens proposition En idrottspolitik för 2000-talet (prop. 1998/99:107) föreslår regeringen att statens stöd till friluftsliv och främjandeorganisationer inte längre bör ingå som en del av anslaget Stöd till idrotten utan utgöra ett eget anslag riktat direkt till främjandeverksamheten. Anslaget bör benämnas Stöd till friluftorganisationer.

En översyn har inletts inom Regeringskansliet för att lämna förslag till vilka typer av organisationer som skall erhålla statligt stöd samt hur administrationen av bidragsfördelningen bör ske. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag i dessa frågor under våren 2000 varvid ett nytt system kan tillämpas fr.o.m. år 2001. Intill dess bedömer regeringen att fördelningen av medlen för år 2000 skall ske enligt nuvarande principer.

Regeringen föreslår att anslaget för år 2000 anvisas 13 miljoner kronor. För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget uppgå till oförändrad nivå i förhållande till år 2000.